

Notes du mont Royal

WWW.NOTESDUMONTROYAL.COM

Cette œuvre est hébergée sur «*Notes du mont Royal*» dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES
Google Livres

• HESIODI

ASCRAEI POEMA INSCRIPTVM

ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΗΜΕΡΑΙ, id est,

Opera & Dies.

ACCEDUNT in idem breuia scholia IACOBI Ceporini, per IOANNEM Frisiū Tigurinū denuò aucta: in quib. dictiones & sententiæ quædam obscuriores, atque obiter Græcorum carminum ratio declarantur. Enarrationes item luculentissimæ unà cum Præfatione PHILIPPI Melanchthonis. Adiecta est etiam recens Latina interpretatio Ioannis Frisij, qua uerbum uerbo quàm propriissimè redditur.

TIGVRI apud Christoph. Froschouerum.

Anno M. D. LXII.

PRAEFATIO IN HESIODVM PHILIP PI MELANCHTHONIS.

V M de enarrando Hesiodo delibera-
rem, inter ceteras difficultates quas mi-
hi id negotij suscepturo propositas esse
intelligebam, in mentem hoc quoq; ue-
niebat, non defuturos esse, quoniam nō
ita multo ante is poeta in hac schola lu-
cilentem enarratus est, quibus, si relegeretur, fastidium re-
petitio adferret. Video enim non aliter atq; vulgo aiunt no-
nas cationes gratissimas esse, ita uos audissime ad eos au-
ditores cognoscendos, qui minime noti ac peruulgati sunt,
confluere. Quanquam igitur uerebat ut accepturi essetis
pbema, quod gratiam nouitatis paulo ante exuit, tamen
confirmauit me eorum iudicium, de quorum consilio He-
siodum enarrandum suscepi, qui quod eius poetæ cogni-
tionem maxime frugiferam & liberali ingenio dignissi-
mam esse statuebant, sæpe relegendum esse iudicabant. Nā
cum magnam utilitatem habeat relectio, & diligentius ex-
pendantur & alius introspectantur ea quæ retractamus,
(sunt enim, ut scitis, *ἀντρίποι φροντίδ' ἢ νοσητρίαι,*) fore arbitraba-
tur, ut neminem pœniteret Hesiodum ex intervallo regue-
stasse & propius cognouisse, cuius de omnibus officijs et
honestæ præcepta sunt, tam multæ sententiæ, quæ ad abdi-
tas & abstrusas in naturæ res cognoscendas faciunt, ut nun-
quam de manu deponendus uideatur. Nam qui numeras
potius quàm longum catalogū authorum audierit, quàm
supputat quid ex quoq; lucrifecerit, is sciat se in studijs in-

feliciter uersari. Neq; uerò multum utilitatis adferre scriptor ullus potest, semel tantum uelut à limine salutatus. Et Hesiodum ueteres non tantum putauerunt semel atque iterum legendum esse, sed ediscendum omnibus pueris, qui liberaliter instituebantur, ut Columella testatur, proponebant. Ego igitur his causis adductus sum, ut susceperim hunc poetam rursus interpretandum. Sed quoniam cupio uobis etiam persuadere utilem operam uos in eo repetendo sumpturos esse, aliquanto latius huius mei iudicii ratio mihi exponenda est, & dicendum quomodo legere ueterum scripta conducat. Qua de re dū dico quæso me diligenter attendite. Nam qui in discendo nihil aliud consilij habent, nisi ut multa legant, hi mihi tanquam uia lapsi, toto cælo errare uidentur.

Proinde sic statuo, paucos quosdam eosq; optimos ex illo magno librorum numero eligendos esse, quibus à prima pueritia innutriti, omnes eorum sententias, ut digitos ac ungues nostros, teneamus, & sermonem eorum, quam proxime fieri potest, nostra oratio referat ac redoleat. Animaduerto autem hanc orationem in reprehensionem quorundam imperitorum, qui uarietate lectionis doctrinæ famam aucupantur, incursum esse, qui me desidium iuuentutis nouo quodam Paradoxo alere uociferabuntur, cum audient me uariam & multorum lectionem improbare. Ego uero si quam nouam legem, nullo authore, sine grauius testibus ferrem, iure culpandus essem. Neque enim uel ætas mea, uel eruditio, uel authoritas eiusmodi est, ut sumere mihi apud uos præcipientis personam auserim, uerum ea quæ à doctissimis uiris tradita meminimus, quæq; mediocri harum literarum in quibus uersamur usu cognouimus, in medium afferre officij nostri esse iudicauimus. Horatius ait: Vel si cæcus iter monstrare uelit, tamen aspiciendum

dum esse, si quid moneat quod non sit ignile. Quare uos rogo ne grauati, in tam uarijs opinionibus eorum qui discendi rationem tradunt, & meam sententiam audiat, cui nisi doctissimorum hominum testimonia suffragantur, non postulo ut accedatis: sin autem & locupletissimis testibus fidem fecero, & grauissimis argumentis ostendero, promiscuam illam uariamq; lectionem non perinde iurare studia, ut quidam existimant, nihil erit opinor, cur mihi quisquam hæc monenti succenseat. Sicut igitur prudentia est certum alicubi domicilium, certam sedem, certos habere lares, ita in studijs necesse est animum habere certos quosdam authores, ad quos se quacunque de re disputatio inciderit, referat, quos penitus notos habeat, quosque de omnibus rebus in consilium adhibeat. Non uacat autem illi, qui in omnibus chartis excutiendis operam sumit, in certis aliquibus scriptis tantisper commorari, dum & penitus ea cognouerit, & ita imbiberit, ut planè in suam naturam uerterit. Neque enim fieri potest, (ut ait Xenophon,) simul & multa quispiam faciat, eademq; recte omnia: non enim potest se mens intendere in diuersa. Quare cum aliqua de re, aut iudicandum est, aut dicendum, tum demum sudâr illi ac sentiunt in tanta copia quàm sint inopes. Quia enim nullam certam suppellectilem habent, unde depromant quæ usus poscit, itur ad bibliothecam, quæruntur indices, mutuâtur à singulis authoribus sententiolas aliquot: quas cum in lucem proferunt, quia plærunque male cohærent furta illa, nec inter se consentiunt, inuenias pleraq; illa nihil facere *ut in*. Neque uero legere se putet authorem is, qui obiter tantum inspexerit ac salutauerit. Nam quem admodum aiunt, amici sensum deprehendi non posse, priusquam cum eo multos salis modios ederis, ita diu multumq; habendus est in manibus author, iterum atque iter-

num evolvendus, dum fiat satis familiariter notus, dum illius sententiae, illius verba sic infideant tibi, ut cum opus est, non procul accersenda aut quaerenda sint, sed ultro se tibi offerant. Contra, quemadmodum immodicus cibus, quia concoqui non potest, in crudos humores degenerat, qui non modo non alunt corpus, sed naturalem etiam succum strangulant: Ita cum multa legeris, fortassis fiet ut confusaneam quandam doctrinam tibi compares, sed illa magis hebitabit ac obruet ingenium quam perpoliet. Nihil enim certi, non res, non verba, in tanta varietate lectionis reliquum tibi facies. Verba unde quaque emendicanda erunt quoties dicere institueris, quorum mira dissimilitudo erit, neque magis inter se similes sententiae erunt ex variis locis authorum nullo iudicio aut delectu transcriptae. Denique in tota oratione velut aegri somniis uanae fingentur species, ubi non pes non caput uni est. Cum igitur haec incommoda secum afferat illa tumultuaria lectio, quid tandem rei est, cur non ingrediamur meliorem aliquam legendi rationem? cur non doctissimorum hominum praeceptis obtemperemus? Neque enim ignota est vobis sententia Plinii praecipientis, ut sui cuiusque generis auctores diligenter eligantur: multum enim, ut ait, legendum est, non multa, quod sic accipiendum esse nemo dubitat, saepe multumque eadem esse relegenda, nec esse distrahendum animum varietate authorum. Idem monet Seneca, certis enim ingenijs, inquit, immorari ac innutrirī oportet, si uelis aliquid trahere quod in animo fideliter sedeat. Non Delphicum ullum oraculum uerius esse experiemini, si uestra studia ad calculos uocabitis, & ratiocinabimini quantum lucri attulerit aliquando unus auctor ter aut quater relectus, & ad id conferetis ea quae ex multis alijs libellis obiter inspectis in animo haeserunt. Intelligetis enim multo uberiores fructus

Etus uos ex uno illo libro quàm ex reliqua tota bibliotheca percepisse . Accedit huc quòd sicut alias artes imitatio docuit, ita in his nostris studijs, nisi ad aliquod certum exemplar dirigamus animũ, nihil efficiemus dignum laude. Videris. n. eos q̃ sculperẽ, qui pingere, qui canere discũt, eligere aliquẽ magistrũ, cuius esse quàm similimi studeant. Neque uerò exigunt hanc diligentiam inferiores artes, & non flagitant eandem hæ maximæ uitæ & regendarum rerum publicarũ artes, in quibus uos uersamini. Non enim satis intelligitis quid oneris sustineatis, si non cogitatis has literas ad quas adhibiti estis, comparandas esse tum ad priuatam uitam recte instituendam, tum ad ciuitates regẽdas, ad iudicia tenenda, ad religiones conseruandas, denique ad omnes uitæ partes gubernandas. Quare si aliæ mediocres & tanquam secundæ classis artes percipi non possunt nisi ad certæ exemplaria manus dirigatur, quanto minus has difficiliõres consequemur, nisi proposuerimus nobis aliquem ad imitandum, quem tota mente atque toto animo intueamur, qui regat omnia consilia nostra, uel in dicendo, uel etiam in rebus gerendis? Nonne grauissimus poeta Vergilius, cum significare uellet, quæ esset optima ratio principis ad eximiam uirtutẽ instituendi, fingit Eandrum adiungere adolescentem filium Aeneæ, & præcipere gnato, ut inde à prima pueritia Aeneam effingere & imitari studeat? Sic enim ad Aeneam ait cum illi puerum commendat:

Sub te tolerare magistro,

Militiam & graue Martis opus, tua cernere facta

Adfuescat, primis & te miretur ab annis.

Sensit enim poeta artem illam imperandi, unam omnium longe præstantissimam, neminem adsequi posse, nisi se ad alicuius summi uiri imitationem totum componat, cuius dicta, facta, consiliaq̃ omnia ob oculos posita habeat, ad

quæ suum ipse cursum dirigat. Quanquam autem hæ nostræ artes dignitate longe infra bene imperandi scientiam positæ esse existimentur, tamen difficultate illi pares esse nemo dubitare potest, si modo expendit, quanti negotij sit, tam multarum rerum cognitionem, præterea mediocrem quandam facultatem dicendi & exponendi, quæ recta esse perspexeris, parare. Est enim profecto una de difficillimis artibus, uel mediocris eloquentia. Quare si in leuioribus artibus sine imitatione effici nihil potest, Eloquentiam ne putabimus nos sine ullo adminiculo consequi posse? Ciceroni non uidetur. Nā apud hunc Antonius ante omnia præcipit, ut eligamus aliquem cuius nos similes esse uelimus, & summa contentione animi effingamus, atque imitemur in illo ea quæ maxime excellunt. Quod si igitur imitatio tantopere necessaria est, nec imitari quenquā possimus, quem non penitus notum habeamus, non relinquitur dubium, quin diu legendi sint aliquot optimi libelli. Ut enim qui semel oppidum aliquod præteruectus est, nō omnes urbis uicos, non ciuitatis mores, non hominum loci eius ingenia statim didicit: ita consilia ac sententias, aut sermonis compositionem in authore quem semel percurristi, non statim animaduvertere potuisti, sed diu in eo commorandum est, si uoles altius introspicere. Iam ut eius aliquam similitudinem adsequaris, ut uerba illius in promptu habeas cum opus est, ut sermonis compositio non sit illi ab similis, hoc uero sine perpetua lectione effici non potest. An non uidemus pictores cum uultum alicuius depingunt, quā sæpe respiciant ad exemplar, quā contentis oculis omnes lineas contēplentur? Ita nobis nunquam deijciendi oculi erunt ab eo authore quem perdiscendum in manus accepimus, quemq; imitandum esse aliquo modo duximus. Non disputo nunc de tota imitandi ratione, sed

sed hoc monere tantū uolui, oportere nos in studijs nostris habere certas quasdam sententias semper ob oculos, ex quibus uel de moribus, uel de rebus alijs iudicium faciamus, & ad quas referamus nos quacunque de re disputabimus. Deinde quædam struendæ componendæq; orationis tenenda forma est & character, similis ueteri & pure Latino sermoni, quorum utrunque deest istis qui unum hoc studium habent per omnes authores grassandi. Nam cum sine delectu omnes sententias congerant, non potest fieri, ut habeant certas aliquas propositas, quas in iudicando sequantur. Deinde citius tota rerum natura mutabitur, quam fiet ut iusta orationis structura utantur hi, qui non ad aliquorū ex ueteribus imitationem sese contulerint. Itaq; uideamus eorum orationem qui quanquam multa legerint, tamen in componenda oratione, cum nullam ueterē formam imitantur, persimilem esse mendici pallio, cui passim lacerato, omnis generis panniculi affuti sunt. Nam tota istorū oratio ex dissimillimis & uerbis & sententijs congesta, aliās longas habet circunductiones, aliās abrupta quædam & mutila membra, aliās obsoletas & ab ultima antiquitate petitas figuras, quas non intelligat si reuiuiscat ipsa Euandri mater, aliās uocabula noua & in media barbarie nata. Porro cū illa dissimilitudo obscuritatē pariat, et maximum uitium orationis sit obscuritas, quis tale dicendi genus non oderit? quis non fugiendum uelis, ut ita dicam, & remis sentiat? Quæ cum ita sint, quis non fateatur satius esse paucos scriptores, sed optimos subinde legere, eosq; familiarissimos nobis facere, quam tumultuaria lectione per omnia bibliopolia uagari, præsertim cum hoc uitij habeat res, ut in multos malos libros opera collocetur, unde uelut contagione aut prauas opiniones, aut corruptum sermonis genus contrahas, quæ postea dediscere immensi ne

gotij est, praesertim si statim rude & recens ingenium infererint. Nam si motus corporis vitiosus, qualē in Alexandro notauerunt, consuetudine duratus, corrigi postea nulla ratione potest, quæ spes est ex animo perniciosas opiniones cum iam alte radices egerunt, euelli posse, aut emendari sermonis vitia, quorum naturam tibi feceris? Danda igitur opera est statim ut optimis imbuamur, & perinde atq; uenena cauēda sunt & procul arcenda, quæ sunt optimis dissimilia. Habetis mei consilij rationem, cur ut quisq; author optimus est, ita sæpissime relegēdum esse existimem: quod quisquis sequendum sibi esse statuet, is re ipsa experietur unam hanc esse ad solidam eruditionem comparandam uiam, aliorum uerò laboribus ac uigilijs fructum minime respondere. Sed cum Hesiodum semper doctissimi homines plurimi fecerint, ex eo genere authorum mihi esse uisus est, qui non semel tantum inspiciendi sunt. Quare eum quanquam non planè ignotum uobis relegendum sumpsit. Neq; meum consilium reprehenderis opinor si cogitabis, quantas utilitates, tametsi exiguus libellus, adferre queat. Et quia principio in omnibus negotijs constituendum est, quæ utilitas ex unoquoq; genere laboris petatur, nos quoq; monebimus, quid expectare ac flagitari cōmodi ex Hesiodi lectione debeatis. Est enim ex omnibus authoribus uel uerborum uel rerum scientia petenda. Hesiodus autem Græce discuntibus magnum uocabulorum numerum suppeditat. Et quoniam alicubi hilariores descriptiones continet, etiam hi qui Latine discunt ab eo quædā honesta exempla copiosi sermonis, & rationem quandā ornandarū sententiarū mutuari possunt. Nam & si lingua diuersa sit, tamē uoluntate Græcis Latini, in disponenda, amplificanda, atq; illustranda oratione similes sunt. Itaq; duo summi apud Latinos poætæ, Virgilius & Ouidius, nō
mode

modo locos eius quosdam imitati sunt, sed multos uersiculos pene ad uerbum expresserunt, quorum exempla nos commonefaciunt, quomodo ad nostros usus, non tantum certi quidam flosculi ex huiusmodi authoribus decerpendi sint, sed in omni sermone, in inueniendo prudentia, in explicando proprietas, perspicuitas, & copia, in disponendo diligentia imitanda sit. Sed de hac parte quia satis dici, nisi inter enarrandum conferantur Latina cum Græcis, & omnes figuræ digito ostendantur, non potest, nolo in præsentia longior esse, sed in interpretatione uelut in re præsentī indicabimus, quos locos hinc sumpserint scriptores Latini, & quid imitari, quidq; excerpere ipsi debeamus. Etenim tamen si appareat propter utilia præcepta magis quàm propter uerborum ornatum in admiratione hoc poema fuisse, tamen quantūuis res salubres nemo legisset, nisi cōmendationē quandam habuissent ex genere sermonis, & gratiam elegantia carminis addidisset. Neq; profecto uetustatem ferre potuisset, nisi rerum grauitati uenustissimum genus uerborum tanquàm illecebras quasdam adiunxisset. Non est autem obscurum quantū amarint Græci hoc carmen, quanta cura adseruauerint, quia Paulanias ait se uidisse in Helicone antiquissimum monumentum plumbeas tabulas, in quibus hoc poema scriptum fuerit. Sed uenio ad alteram partem, & exponam quid ad rerum scientiam lectio eius conducat, in qua profecto nō minus quàm in uerbis elaborandum est. Quia non modo inanis est oratio, nisi res honestas & utiles contineat, sed etiam copiam omnem dicendi rerum sciētia genuit. Non dii tantum mali permittant, ut cadat in eos eloquentia, qui nulla uirtutis præcepta, nulla officia, nullas uitæ leges, nullas religiones norūt, quib; nullam naturalium causarum ac euentuum cognitionem habent. Nam & Horatius cū, quia re-

rum cognitione non satis instructus est, negat idoneum esse ad scribendum, cū ait, Scribendi recte sapere est & principium et fons. Et multis uersibus exponit postea, quarum rerum scientiā requirat in eo qui se disertum perhiberi uelit. Proinde ita inducite animum ut sentiat is uobis in hoc curriculo studiorum, primum magnam quandam & copiosam uerborum supellectilem parandam esse, ut explicare, cum de grauib; rebus ali; docendi à uobis erunt, cum dignitate res obscuras, eisq; lumen addere possitis: deinde etiam omnium rerum percipiendam doctrinā esse, quæ tum ad nostram uitam recte instituendam, tum ad orationem illustrandam cōducunt. Etenim cum aut de natura rerum, aut de moribus, aut de religionibus in hac ciuili uitæ consuetudine sæpe docendi sint homines, erit plane *ἡ ἀπὸ λόγου*, is, qui quanquam mediocris uerborum copia in numerato sit, tamen res non satis perspectas & exploratas habet. Neque enim dicere quisquam de re parum nota perspicue potest, ut & apud Platonem Socrates inquit, & sæpe monet Cicero. Et Horatius cum ait: Verba quæ prouisam rem non inuita sequentur, significauit, fieri non posse ut se ultro magno numero offerant uerba, nisi causam bene meditatam habeas. Quod cum ita sit, non sunt prætermittendi libri, qui de rerum natura, aut de moribus præceperunt. Neq; tamen legendi omnes, sed eligendi optimi, quiq; alere eloquētiā possint, quia ferè in barbaris scriptoribus non tantum sermonis spurcities, sed etiam alia uicia sunt. Plerique res quas profitentur non satis notas habuerunt, plerisque ratio docendi defuit, etsi rerum peritia non defuerit: qua de re nunc longius dici non potest. Hesiodi autem prior libellus totus *Μῆτις* est, posterior dum agriculturæ præcepta tradit, ortus & occasus syderum, multa quæ alia quæ ad naturam cognoscendam faciunt,

faciunt, complectitur. Requiretis igitur ex priore libello morum præcepta, quoniam nisi certis legibus & sententijs moniti & adsuæfacti, honesta turpibus discernere didicerimus, & amplecti ea quæ decent, fugere contraria conemur, recte institui uita non potest. Honestissimæ quæque grauissimæq; de omnibus officijs sententiæ ob oculos esse positæ debent, ad quas omnes uitæ partes, uelut ad Cynosuram cursum suum nautæ dirigunt, comparemus. Sed quoniam Hesiodi præcepta, quibusdam ideo parum probantur, quia gentilis homo uidetur aliena & pugnancia cum nostra religione docuisse, hic error uulgo eximendus est. Quanquam aut longior est illa disputatio, quam ut hic explicari tota possit, tamen iudicaui operæ precium me facturum esse, si exponerē quæ uis sit, quæq; auctoritas eorum præceptorum, quæ tum Hesiodus, tum alij multi sapientes & docti uiri cum animaduertissent nobis à natura proposita esse, deprehensa exposuerunt, & in literas retulerunt, ut commonefacerent eos, & qui propter infirmitatem ingeniorum aut ætatis, aut etiam consuetudine in tot malis exemplis deprauati, cernere ipsi eadem nō possent. Proinde sic statuemus, nihilominus diuina præcepta esse ea quæ à sensu communi & naturæ iudicio mutuari docti homines gentiles, literis mandarunt, quam quæ extant in ipsis saxeis Mosi tabulis. Est enim in cōfesso humanæ mentis diuinitus insculptas esse quasdam leges de moribus, quales sunt: Neminem lædendum esse, & colendos esse parentes: bene merentibus habendam esse gratiam: Magistratibus parendum esse: alendos & defendendos esse eos qui nostræ fidei commissi sunt: pacta seruanda esse. Has cum sani quidam homines deprehensas ostenderint imperitis, quid est cur non & uocemus diuinas leges, & parcamus eis tanquam diuinæ uoci? Neque ille ipse cœlestis pater

pluris à nobis fieri eas leges uoluit, quas in saxo scripsit, & quas in ipsos animorū nostrorū sensus impresserat, quasq; ut Paulus ait, in cordibus hominū scripserat, de quibus sic inter se omnes homines consentiunt, ut nulla tā fera barbaries sit, nulli tam perditæ mali, qui non & sentiant & fateantur recta esse, quæ illæ sententiæ præscribunt, quicq; cum nō obtemperarunt, non ipsi peccatū accusent ac damnent suū, quicq; non uereantur numē existere aliquod, cui uel si nulli unquā mortales resciscant factū, pœnas daturi sint. Nulla tam immanis natio est quæ non tacita maleficos, crudeles, ingratos oderit ac aspernetur, probetq; ea quæ societatem inter se generis humani deuinciūt. Nam & hos qui hospites mactant, qui senes patres trucidant, qui nullā coniugiorū fidem colunt, si admoneantur, natura fateri cogit, indigna se hominibus facere. Iam in his qui sibi alicuius flagitiū conscī sunt, cruciatus & terrores tantū mentem exagitant, ut adpareat diuinā quandam uim esse, quæ admissi sceleris pudere cogat, quæq; impendentis supplicij metū incutiat. Sunt igitur in humanis animis certę de moribus leges quæ tum priuatā uitam regunt, tū cōstituere ac tenere Respub. iudicia exercere, & societate hominum defendere docuerunt. Et ut fateamur nos diuinitus conditos esse ac propagari, ita dubitare non debemus, quin è cœlo in hanc uitam attulerimus illas uitæ leges, & illos igniculos, qui & ostendunt honesta, & admonent semper præesse numen, & inspectare omnia hominū consilia ac facta, deq; sceleratis suppliciū sumere solere. Paulus alicubi huiusmodi sententias ueritatē Dei appellat, cū uellet significare has opiniones non errore quodā à maioribus per manus esse traditas, nec temere uel obrepisse nobis, uel in animis hærere, sed adeo mentibus nostris infixas esse, ita, ut enīci aut erui nulla ui possint. Ego cū expēdo authoritatem harū legum,

& ani-

& animaduerto, quàm religiose coli eas Deus postulet,
 commoueor profecto, & earum scriptoribus magis capti-
 or, agnosco enim non sine mente, ut ille ait, sine numine
 diuûm, hæc ab illis nobis uiuendi præcepta tradita esse.
 Quare non satis intelligunt horum scriptorum consilia,
 qui non perspiciunt unde tot honesta præcepta, tot graues
 sententiæ manarint. De religione aliter docent nos Chri-
 stianæ literæ, sed de ciuili uitæ consuetudine, communi-
 bus naturæ præceptis parere nos Christus uoluit. Neque
 uerò nihil ad Christianum pertinet ciuili uitæ consuetu-
 do. Non sunt igitur prætermittenda, si qua docti & periti
 homines ea de re monuerunt. Nullius autem Philosophi
 commentarios Hesiodo præferri uelim, tanta est & graui-
 tas in docendo & simplicitas. Illi sæpe, dum ad uiuum o-
 mnia refecare student, dum odiose rixantur, altercando ue-
 ritatem amittunt. Nam ut alia omittam, plerique Philoso-
 phorum, Deum administratione rerum submouent, ne-
 gantque ei res mortalium curæ esse. Neque animaduer-
 tunt, ab ipsa natura nos commoneri, esse aliquam men-
 tem, quæ hæc humana regat, bonos seruet, improbos pu-
 niat. Melius igitur Hesiodus, quia in iustitiæ præceptis fla-
 giniosis grauissimas pœnas interminatur, præmia bonis
 pollicetur. Venit mihi in mentem Luciani, qui ut solet per
 iocum cum Hesiodo expostulat, cur, cum pollicitus sit se
 scripturum τὰ τ' ἔσται καὶ τὰ ἐσόμενα, præsentia & futura, ni-
 hil tamen prædixerit, nulla rerum futurarum uaticinia
 reliquerit. Ego uerò non tam uaticinari duco Chaldæ-
 os illos quos uocant, qui prædicunt, uter in alea, seu lus-
 do talorum uicturus sit, aut etiam, qui tempestatum uic-
 ces præuident, quàm Hesiodum ex consilijs hominum
 exitus & casus coniectantem. Ea diuinationo & ex cer-
 tissimis orta causis est & bono uiro dignissima, qua
 & mala

& multos alios & Platonem usum de Dionysio uidemus, quando calamitosum Tyrannidis exitum prædixit. Neque aliud prædictionum genus ad uitam utilius est, cui si Nero, si Domitianus, & plerique alij fidem potius adhibuissent, quàm uanis promissis ariolorum, in tantas calamitates non incidissent. Nos uerò cum Hesiodum audimus commemorantem, quæ supplicia improbis impendeant, non humana aliqua, sed diuina uoce nos à turpitudine abstergeri, & ad uirtutem colendam inuitari existimemus. Dixi de argumento prioris libelli: posterior ortus & occasus syderum & pleraque quorundam continet. Et quia solent in scholis quidam technici libelli de natura rerum proponi, quales sunt, uel de sphaera cōmentarius, uel Aristotelis *metéora*, uel de Cœlo, uidetur mihi in his etiam aliquis locus Hesiodo tribuendus esse, quia temporum uices, ortus syderum, dierum spatia, mira diligentia annotauit, uideturque inter primos apud Græcos Astronomiam attingisse. Nec eius artis contemnendus author Aristoteli & Plinio uisus est, qui aliquoties eius testimonium allegant. Est autem cum omnium naturæ partium, tum maxime cœlestium moruum, & syderum perliberalis cognitio. Nec mihi iniuria Plato dixisse uidetur, non homines, sed suillum pecus esse, quicunque nullo eius artis studio tenentur. Nemo enim fuit unquam sanus homo, qui etiam si alias artes hominum industria excogitatas esse iudicaret, non uideret tantam esse Astronomiæ præstātiā, ut neminem nisi Deum authorem eius & repertorem faciendum putaret. Itaque & Manilius Ethnicus scriptor, negat potuisse fieri, ut res tam procul à nobis posita deprehenderentur, nisi hominum animis diuinitus monstratae essent. Sic enim ait:

Quis foret humano conatus pectore tantum,

Inuitis ut Dijs cuperet Deus ipse uideri? Sensit enim
quandam

quandam diuinitatis similitudinem esse, illarum rerum notitiam potuisse consequi. Non libet autem hoc tempore utilitates huius artis enumerare. sunt enim propemodum infinitæ, & quædam ita sunt ob oculos positæ, ut etiam ab indoctis cerni queant.

Cum igitur Hesiodus grauissimarum rerum præcepta contineat, & ad mores formandos, & uitā recte instituendā & ad cognitionē rerū naturalium cōducatur, quis nō dignissimum lectū iudicare queat? Ego uero etiā sæpe relegendū, & ad uerbū ediscendū esse censeo. An si in excellentibus picturis contemplandis nunquā oculi exaturantur, sed quodiu in eis hærent, eo magis admiratio uidendiq; cupiditas crescit, (quis enim nostrū, quoties in templū uenit, nō toties resistit ad eas tabulas quas ibi uel Durerus, uel noster Lucas posuit?) non idē accidat in egregio poemate cōsiderando? Truncū ac caudicē illū profecto dicere nihil uerear, cui satis est semel aut iterū excellens & ornatū carmen legisse. Proinde sicut apud Vergil. mirabili cupiditate ac lætitia intuetur cælo demissū clypeū Aeneas & argumētū in eo cælatū diligēter cōsiderat, cū quidē eū nō modo operis uarietas, sed etiā illa rerū futurarū præstigia et cōmonent et detinēt, deniq; *Expleri nequit atq; oculos per singula uoluit, Miraturq; interq; manus ex brachia uersat.*

Ita & uos nunquā satiētas aut fastidiū legendi Hesiodi capiat. Sed in eū assidue oculos defigite, oēs locos diligentissime excutite, & sententias eius uobis ita familiares facite, ut quoties aliqua de re deliberabitis, in mentē uobis illa honestissima præcepta ueniāt. Multū etiā sermo uester ab illo transferat, ac mutuetur. Nos quidē quantū in hac ingenij atq; eruditionis mediocritate præstare possumus, dabimus operā, ne quē pœniteat nobis enarrantib. hunc poetā operam dedisse.

DIXI.

b

**PRAESTANTI DOCTRINA ET VIRTUTE VIRO D.
ANTONIO SCHNEBERGERO
doctori medico excellentissimo, Io-
annes Frisius Tigurinus
S. D. P.**

QUod omnis omnium discentium ratio in ipsa exercitatione consistat, ac nullus ferè studiosorum ad uerum & certum eruditionis fastigium sine hac peruenire possit: uisum est mihi, Ceporini nostri scholia suis grammaticæ præceptis olim adiecta, denuo iuuentuti communicare, ac simul authoris consilium paucis indicare. Scripsit enim uir ille & pietate & eruditione insignis, de institutione Grammatica in linguam Græcam, compendium, adeò breue & eruditum, (præsertim in ijs quæ ad linguarum proprietates, quas Græci *ἰδιόματα* uocant, pertinere uidetur) ut suæ ætatis homines, sua industria ferè omnes excelluerit. Hoc, quantum accessione exemplorum, meo labore & studio, accreuerit, exemplaria à FROSCHOVERO nostro excusa satis testantur. Cum igitur Hesiodus grauißimarum rerum sententijs præ cæteris redundet, quæ ad mores formandos & uitam recte instituendam plurimum conducunt: uoluit Ceporinus teneros adolescentium animos hisce saluberrimis eius præceptis imbui, ut statim ab ineunte ætate quid ipsis imitandum fugiendumue sit, ex hoc authore instituerentur. Ceterum quo facilius Græcarum literarum candidati in hoc poeta uersari queant, & simul ij qui iam grammaticæ eius rudimen

ta perceperint, in his probè tanquā uina præceptoris noce exerceantur, hunc Hesiodi librum (cui titulus inscribitur Ἔργα καὶ ἡμέραι, Opera & Dies) breui scholio ita adornauit, dictiones & sententias obscuriores ita explicauit, ut studiosa iuuentus & authoris sensum intelligere, & omnem omnium Thematum difficultatem superare, uerborum compositionem, et uarias huius linguæ dialectos citra ullam morā domo haurire possit. Quantum uerò operæ, laboris, & diligētiae nos in hæc scholia nunc primum contulerimus, quiuis studiosorum (si nostra cum prioribus conserat) facile deprehendet, & iudicabit. Et hos quidem omnes labores, conatusque nostros, tibi doctissime Schnebergere dedicare uolui: partim quidem, quoniam à teneris annis Latina cum Græcis coniunxisti, ut in hisce legendis, quantum ab arte medica, qua plurimum & excellis & occuparis, otij tibi fuerit, te interdum oblectes: Partim uerò, quòd uirtutes tuæ, ac generis claritudo, & quæ nobis olim intercessit coniunctio, hoc officij à me postulare uiderentur. Nam felicitis memoriæ pater tuus, pietate et artis medicæ cognitione clarus cum immatura morte tibi eriperetur, ut quàm honestissimè te instituendum curaret, matri tuæ, lectissimæ ac nobili matronæ summo studio demandauit. Itaq; mater eo defuncto, in hoc tota semper fuit, ut & eruditione, ac uitæ integritate longè excelleres. De te etenim non paruam semper, ob natiuam ingenij tuæ bonitatem, sustinuit expectationem. Hæc ipsa utinā superstes (nam anno superiore uigesimo secundo die Nouembris uitam hanc mortalem cum meliore commutauit) te in omnibus honestis disciplinis institutum & edoctum, quo nunc es statu, intueri potuisset. Sed Dei Opt. Max. uoluntati acquiescendum est. Vale, & meum erga te studium amplectere. Te salutat noster communis amicus Conradus Gesnerus. Item cognatus tuus Fe-

*lix Schnebergerus, ciuis noster, genere & doctrina excellens,
qui Deum ex animo precari solet, ut res tuæ tibi faustè & pro-
spere usq; usq; eueniant. Tiguri in inclyta Helueticorum
metropoli. Tertio die Ianuarij, Anno salutis hu-
manæ M. D. LXII.*

T O T I V S O P E R I S A R G V M E N T V M.

Liber hic Hesiodi inscribitur Opera & Dies: Qui ti-
tulus & argumentum scribendi, & inuentionem o-
peris præ se fert. Innuit enim poeta, se scripturum de a-
gricoltura: quæ labore & operibus constat, quæ opera
certis diebus & temporibus peragenda sunt. Itaq; hoc
titulo, summam rei rusticæ, breuissimè & ueluti oracu-
lo quodam complexus est. nam per opera, significat a-
griculturam esse artem & scientiam, quæ non specula-
tione & inerti otio, aut alieno sumptu, sed ipsa actione
peragatur. Per dies, innuit in ea scientia, suo tempore
singula esse facienda. Hæc de inuentione.

Dispositione utitur admirabili. Nam cùm in omni di-
sciplina & arte consequenda, requiratur primùm, Vo-
luntas agendi: deinde prudentia & peritia rei ipsius,
quam agere uelis: In primo libro Hesiodus, futurum a-
gricolam, ad laborem, & operis faciendi studium adhor-
tatur, ut promptissimo animo, & uoluntate paratus sit
ad laborandum & opus faciendum.

Id autem suadet & persuadere conatur uarijs argu-
mentis:

mentis: in primis autem à prouidentia Dei, cùm dicit laborandum homini esse, quòd ita à Deo sit ordinatum & constitutum, cuius uoluntati neque fas, neque possibile sit homini reluctari: quamuis in prima mundi creatione, omnia omnibus absq; labore prouenerint, tamen uitio hominum factum esse, ut iam nunc omnia labore sint paranda. Proinde libenter satis esse obtemperandum: ita enim fieri, ut pie, ut commode, ut feliciter uiuamus. Ibi obiter alia atq; alia præcepta tradit quæ ad pietatem, & ad ciuiles mores attinent: idque facit per ænigmata, per fabulas, per apologos, & sæpenumero etiam aperte & simpliciter. Atque hæc summa primi libri, ut agricola uoluntatem laborandi habeat. In secundo libro, rem ipsam aggreditur, & peritiam atque artem ipsam agricolationis tradit, ut suo loco cognoscemus. Hæc igitur est dispositio, primùm, ut uoluntarium habeat agricolam: Secundò, ut peritum habeat agricolam qui opus suo tempore, certo modo & ratione faciat.

Elocutio Hesiodi Dorica & Poetica est.

Finem huius disciplinæ rusticæ constituit ipse Poeta, diuitias: sed eas, quas quisque sibi suo parauerit labore, absque iniuria & fraude alterius: quas etiã fatetur nulli obuenire, nisi ei qui à Dijs fuerit adamatus, & (ut nos rectè loquimur) qui benedictionem Domini habuerit.

HESIODI VITA ex Suida,

ΗΣίοδος, Κυμαῖος· νέος δὲ κομισθεὶς ὑπὸ τοῦ
πατρὸς Δίος, καὶ μητρὸς πυκνιμένης, ἐν Ἀσκη-
τῆς βοιωτίας. γηραλογεῖται δὲ εἶναι τῷ Δίῳ τῷ ἀμπε-
λίδου τοῦ μελανώπου, ὃν φασὶ πινεσ τοῦ Ομήρου πα-
τέρος εἶναι πάππον· ὡς ἀνεψιάς ἑω εἶναι Ἡσιόδου τὸν
Ομήρου· ἐκάτερον δὲ ἀπὸ τῷ ἀτλαντὶ κατὰ γέναι.
Ποιήματα δὲ αὐτῶν ταῦτα· Θεογονία, Ἔργα καὶ Ἡμέ-
ραι, Ασπίς, Γυναικῶν ἡρωϊνῶν κατάλογος ἐν βιβλί-
οις ἐ, ὅπκηλειος εἰς βάτραχόν τινα ἐρώμενον αὐτῶν,
ὡς εἴη ἰδ αἶων δακτύλων, καὶ ἄλλα πολλά. Ἐτελεύ-
τησε δὲ ὀπιξενώθεις παρ' Ἀντίφω καὶ Κτημύω· οἱ νύ-
κτωρ δόξαντες ἀναιρεῖν φθορέα ἀδελφῆς ἐαυτῶν, ἀ-
νείλον τὸν Ἡσιόδον ἀκόντες· ἑω δὲ καὶ Ομήρου, κατὰ
τινας, πρεσβύτερος· καὶ δὲ ἄλλοις, σύγχρονος. Πορ-
φύρειος καὶ ἄλλοι πλείστοι, νεώτερον ἐκατὸν ἐνιαυ-
τοῖς οὐρίζουσιν, ὡς λβ. μόνος ἐνιαυτοῦς
συμπεριτερεῖν τῆς πρώτης
Ολυμπιάδος.

Η Σ Ι Ο Δ Ο Υ

ΤΟΥ ΑΣΚΡΑΙΟΥ ΕΡΓΑ

K A I H M E P A I.

ab Heb. maza nig'one

200X
col 1114

Incubario.

Οὔσαι περὶ ἡδὲν αἰοῖσι ἡσυχλείου· ἡ. καὶ ὁ

1 Lib
 132
 9 hui et. 1. m
 anm mms

Οὐτε δὲ βροτοὶ ἄνδρες ὁμαῖς ἀφα

^{καὶ, ἰσχυρῶς}
τοὶ τε φατοί τε, ^{ἐν τῷ πνεύματι}
^{καὶ ἐν τῇ ἀγάπῃ}
δὸς μεγαλοῦ ἐκῆτι.

1, ρέα δ' ἐβριάοντα χαλέπτει·
μινύθει, καὶ ἄδ' ἡλον αἶξει·

τὴν κοιλίᾳ καὶ ἀγνώσθω κάρφει,
 ὅς ὑπέρτατα δώματα ναίει.

ἐρεση ἐτήτυμα, μηδισύμνω. 103. Προποσίτι

κεν ἐπαμνησείσῃ νοήσας,

αὐτὸν ἀνδραγαθὸν ἐχόντα.
 τε καὶ ἄλλοι, καὶ δὴ ἐν ὄφελει

μη φιλεῖ βροτός, ἀλλ' ὑπὸ ἀνάγκης ἰσ-
τὴν ἔρην τιμᾶσι βαρεῖαν. *Inter ista
et impia*

ἔσθ' ἔργω καὶ ἐχθρὸν αὐτοῦ ἐρεβύνῃ
 ἰδὼς ὑψίστῳ αἰθέρι ναίοντι,

D

24 ΗΣΙΟΔΟΥ ΤΟΥ ΑΣΚΡΑΙΟΥ

Γαίης ἢ ἐν ῥίζῃσι, καὶ ἀνδράσι πολλὸν ἀμείναι

~ 0 Ηγε καὶ ἀπάλαμνόν περ, ὅμως ὅππῃ ἔργον ἐγείρει 1

Εἰς ἕτερον γὰρ πῆς τε ἰδὼν, ἔργοισι χαρίζων,

καὶ ἔτος Πλέσιον, ὅς σπείδει μὲν ἀρόμυλμα ἢ δὲ φυτῶν,

Οἶκόν τ' εὖ θέσται· ζηλοῖ δέ τε γίτονα γίτοι

Εἰς ἄφρονι σπείδοντ'· ἀγαθῇ δ' ἔεις ἢ δὲ βροτοῖσι·

5 Καὶ κρεαμὺς κρεαμῆι κατέει, καὶ τέκτονι τέκται,

Καὶ πῶγος πῶγῳ φρονέει, καὶ αἰοῖ ὅς αἰοῖ δ' αἶ,

Ω Πέρση· σὺ δὲ ταῦτα τεῶ ἐνικᾶτ' θεο θυμῷ.

Μὴ δὲ σ' εἰς κακόχαρτ' ἀπ' ἔργα θυμὸν ἐρύκοι,

Νεῖκε' ὅππῃ δύνοντ', ἀγορῆς ἐπακτὸν ἔοντα.

~ 0 Ωρῇ γὰρ τ' ὀλίγη πέλεται νεκίων τ' ἀγορέων τε,

ᾧ περ μὴ βίῃ· ἥ δ' ὅν ἐπιπταρὸς κατὰκειται

Ωραῖ' ὅ, τὸν γαῖα φέρει Δημήτερ' ἀκτῶν.

~ 0 Τῷ πεκορεσάμεν' ὅ, νεῖκα κ' δ' ἔειν ὀφείλοισι

Κτήμασ' ἐπ' ἀλλοξίοις. σοὶ δ' ἐκ ἑπ' ἀλ' ἔπειτα

5 Ωδ' ἔρδειν ἀλλ' αὖθι δ' ἔχειν ὀμῶς νεῖκα

Ἰθείησι δίκαις, αἵ τ' ἐκ Διὸς εἰσιν ἀρεταί,

Ἡ δ' ἔπειτα γὰρ κληρὸν ἰδαστάμ'· ἀλλὰ τε πολλὰ

Ἀρπάζων ἐφόρει, μέγα κυδ' αἰνῶν βασιλῆας

Δωροφάγας, οἳ τῶν δὲ δίκην ἐθέλουσι δικάσσει.

~ 0 Νήπιον, ὅδ' ἴσασιν ὅσῳ πλέον ἡμῶν πάντες,

Οὐδ' ὅσον ἐν μαλάχῃ τε καὶ ἀσφοδέλῳ μέγ' ὄνειρα,

ρὺν γυνῆς Κρύψαντες γὰρ ἔχουσι θεοὶ βίον ἀνθρώποισι.

mi ἔπειτα· Ρηϊδίως γὰρ κεν καὶ ἐπ' ἡμῶν ἐργάσασθαι,

Ως τὰς κ' εἰς ἐκείνην ἔχει καὶ αἰργὰς ὅρται.

Αἴψ' ἔ

+ Αἶψά κε πηδάλιον μὲν ὑπὲρ καπνῆ καταθεῖο,
 Εργα βοῶν δ' ὀπόλοιτο καὶ ἡμιόνων ταλαεργῶν.
 Ἀλλὰ ζεὺς ἔκρυψε, χολωσάμενθ' ὄφρεσιν ἦσιν.
 Ὅττι μιν ἔξαπάτησε Περμηθεὺς ἀγκυλομήτης,
 Τένεκ' ἄρ' ἀνθρώποισιν ἐμήσατο κήδεα λυγρὰ.

+ Κρύψε δὲ πῦρ· τὸ μὲν αὖθις εὖς παῖς Ιαπετοῖο, *Narratio fa-*
 Εκλεψ' ἀνθρώποισι Διὸς παρὰ μητιόεντ' *bule. et se-*
 Εν κοίλῳ νάρθηκι, λαθὼν Δία τερπικέραυνον. *prima ran*

Τόν τε χολωσάμενθ' ὄφρεσιν νεφεληγερέτα Ζεὺς·
 Ιαπετιονίδη, πάντων πέρι μῆδεα εἰδώς,

+ Χαίρεις πῦρ κλέψας, καὶ ἐμὰς φρενάς ἡπεροπδύσας,
 Σοίτ' αὐτὰ μέγα πῆμα καὶ ἀνδράσιν ἐσσομένοισι·
 Τοῖς δ' ἐγὼ αὖτ' ὅπως δώσω κακόν, ὥ κεν ἅπαντες
Τέρπονται καὶ θυμὸν ἐὼν κακὸν ἀμφαγαπῶντες.

Ὡς ἔφατ', ἐκ δ' ἐγέλασε πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε.

+ Ηφαιστον δ' ἐκέλευσε περικλυτὸν, ὅττι τάχιστα *Τι. παρ. c. c. c.*
 Γαῖαν ὕδει φύρειν, ἐν δ' ἀνθρώπων θέμεν αὐδ' ἰὼν, *no hie. hie. vni-*
 Καὶ ἀνός, ἀθανάτης δὲ θεῆς εἰς ὧπα εἴσκειν *cano. 1. p. hie. vni-*
 Παρθενικαῖς, καλὸν εἶδος, ἐπήρατον αὐτὰρ Αθλιώλῳ, *ὅπως μιν πα-*
 Εργα διδασκῆσαι, πολυδαίδαλον ἴσον ὑφαίνειν· *n. officiūm.*
 Καὶ χάρειν ἀμφιχέαι κεφαλῇ χρυσίῳ Αφροδίτῳ, *ἔτα νεμε-*
 Καὶ πόδον ἀργαλέον, καὶ γυμνόεργι μελεδῶνας. *3. officiūm.*
 Εν δὲ θέμεν κυνέον τε νόον καὶ ἐπικλοπον ἥθεθ', *Imprudentia m-*
 Ερμείῳ ἰώωγε δ' ἄκτορον ἀργυρόντῳ. *u. u. 4. offi-*
um.

Ὡς ἔφαθ'· οἱ δ' ὀπίθοντο Διὶ κρονίωνι ἀνακτι.

+ Αὐτίκα δ' ἐκ γαίης πλάσσει κλυτὸς ἀμφιγυήεις,

26 ΗΣΙΟΔΟΥ ΤΟΥ ΑΣΚΡΑΙΟΥ

Παρθένω αἰδοίη ἵκελον, Κρονίδεω δ' ἄβελας.

Ζῶσε δὲ καὶ κόσμῃσι θεὰ γλαυκῶπις Ἀθηνῆ.

Ἀμφὶ δὲ οἱ χάριτες τε θεαὶ, καὶ πότνια Πειθώ,

Ορμῆς χρυσεόῃς ἔδυσαν χροῖ. ἀμφὶ δὲ τιλὸν γε

75 ὦραι καλλίκομοι σέφον ἀνθρώποις εἰαρινοῖσι.

Πάντα δὲ οἱ χροῖ κόσμον ἐφήρμοσε Παλλὰς Ἀθηνῆ.

Ὡς δ' ἄρα οἱ σήθεσι δ' ἄκτορος ἀργειφόντης

Ψάδεά θ' αἰμυλίοις τε λόγους καὶ ὀπίκλοπον ἥθη

Τεῦξε, Διὸς βελήσι βαρυκτύπε· ἐν δ' ἄρα φωνῶ

80 Θῆκε θεῶν κήρυξ· ὀνόμηνε δὲ τιλὸν γε γυναικα

Πανδώραν, ὅτι πάντες ὀλύμπια δώματ' ἔχοντες

Δῶρον ἔδωρσαν, πῆμ' ἀνδράσι ἀλφειῇσιν.

Ἰ. παρ. Αὐτὰρ ἐπεὶ δ' ὅλον αἶπυν, ἀμήχανον ἔξετέλεσεν·

Εἰς Ἐπιμηθεῖα πέμπε πατὴρ κλυτὸν ἀργειφόντην,

85 Πανδορὰ Δῶρον ἄγοντα θεῶν, ταχὺ ἄγγελον. ὣς Ἐπιμηθεὺς

Ἐφράσαθ' ὥς οἱ ἔειπε Περμηθεὺς, μήποτε δῶρον

Δέξασθαι παρ Ζηνὸς ὀλυμπίῃς, ἀλλ' ὀποπέμπειν

Ἐξοπίσω, μὴ τέ τι κακὸν θνητοῖσι γήνηται·

Π. παρ. Αὐτὰρ ὁ δὲ ξάμευθ', ὅτε δὴ κακὸν εἶχ', ἐνόησε.

90 Πρὶν μὲν γὰρ ζώεσκον ὅππῃ χθονὶ φύλ' ἀνθρώπων,

Νόσφιν ἄτερ τε κακῶν, καὶ ἄτερ χαλεποῖο πόνοιο,

Νέσων τ' ἀργαλέων, αἳ τ' ἀνδράσι γῆρας ἔδωκαν.

Αἶψα γὰρ ἐν κακότητι βροτοὶ καταμείσκει.

Ἀλλὰ γυνὴ χείρεσσιν ἴθι μέγα πᾶμ' ἀφελῆσα,

95 Ἐσκέδασ', ἀνθρώποισι δ' ἐμήσατο κῆδεα λυγρὰ.

Μένη δ' αὐτόθι ἐλπίς ἐν ἀρρήκτοις δόμοισι

Ἐνδο

Ενδον ἔμμενε πίθε ὑπὸ χεῖλεσιν, εἰδὲ θύραζε
 Εξέπη· πτόθεν γὰρ ἐπέμβαλε πῶμα πίθοιο,
 Αἰγόχε βελήσι διὸς νεφεληγερέταο.

.. ΑΛΛΑ ὅ μιν εἰς λυγρὰ κατ' ἀνθρώποις ἀλάληται. 100

.. Πλείη μὲν γὰρ γαῖα κακῶν, πλείη δὲ θάλασσα·

.. Νῆσοι δ' ἀνθρώποισιν ἐφ' ἡμέρη, ἡ δ' ὅππῃ νυκτὶ,

.. Αὐτόματοι φοιτᾷσι, κακὰ θνητοῖσι φέρουσαι,

.. Σιγῇ, ἐπεὶ φωνῶν ἐξείλετο μηπέτα Ζεὺς.

Οὕτως ἔτι περὶ διὸς νόον ἐξαλέαδαι. 105

Ἰεὶδ' ἐθέλεις, ἑτέρῳ τοι ἐγὼ λόγον ἐκκορυφώσω

III. caput 3
primi libri.

Εὖ καὶ ὅπισσα μύθως· σὺ δὲ ἐνὶ φρεσὶ βάλλεο σῆσιν.

Ὡς ὁμόθεν γεγάασιν θεοὶ, θνητοὶ τ' ἀνθρώποι·

ἀντιμετρεῖται

Χρύσειον μὲν πρῶτα γλῆθ' ἀνθρώπων ἀνθρώπων

Αθάνατοι ποίησαν ὀλύμπια δώματ' ἔχοντες. 110

Οἱ μὲν ὅππῃ Κρόνου ἦσαν, ὅτ' ἐρανῶ ἐμβασιλεύον·

Ὡς τε θεοὶ δ' ἐζώνον, ἀκηδέα θυμὸν ἔχοντες,

Νόσφιν ἄτερ τε πόνων καὶ οἷζυθ'· εἰδ' ἐτι δειλὸν

Γῆρας ἐπὶ λῶ, αἰεὶ δὲ πόδας καὶ χεῖρας ὅμοιοι

Τέρποντ' ἐν θαλίῃσι κακῶν ἐκτοδὲν ἀπάτων· 115

Θνησκὸν δὲ, ὡς ὕπνῳ διδμημύοι· ἐσθλὰ δὲ πάντα

Τοῖσιν ἔλω, καρπὸν δ' ἔφερε ζείδωρθ' ἄρεα

Αὐτομάτη πολλόν τε καὶ ἄφθονον· οἳ δ' ἐδελημοῖ,

Ἡσυχοί, ἔργα νέμοντο σὺν ἐσθλοῖσιν πολέεσσιν.

Αὐτὰρ ἐπεὶ καὶ τὸ γλῆθ' ἐπὶ γαῖα κάλυψεν, 120

Τοὶ μὲν δαιμόνες εἰσι διὸς μεγάλε δαβυλάε·

28 ΗΣΙΟΔΟΥ ΤΟΥ ΑΣΚΡΑΙΟΥ

Εδλοὶ δ' ἐπιχθόνιοι φύλακες θνητῶν ἀνθρώπων,
Οἷ' ῥα φυλάσσετε δίκας καὶ χέτλια ἔργα,
Ἡέρα ἱσάμενοι, πάντη φοιτῆτες ἐπ' αἶαν,
Πλετοδότηαι καὶ τῷ γέρας βασιλῆϊον ἔχον.

Δούτερον αὖτε γένος πολὺ χειρότερον, μετόπισθεν
Ἀργύρεον ποίησαι, ὀλύμπια δώματ' ἔχοντες,
Χρυσίῳ ἔτε φυλὴν ἐναλίγκιον ἔτε νόημα.

Ἀλλ' ἐκαστὸν μὲν πᾶς ἔτα παρὰ μητέρει κεδνῇ

Εξέφειτ' ἀτάλλων μέγα νήπιον, ὃ ἐν οἴκῳ

Ἀλλ' ὅταν ἡβήσῃ, καὶ ἡβης μέτρον ἴκοιτο,

Παυεῖδιον ζώοντα ὅππῃ χρόνον, ἄλγε' ἔχοντες

Ἀφραδίαις ὕβριν γὰρ ἀτάσθαλον ἐκ ἐδ' ὕψαντο

Ἀλλήλων ἀπέχουσιν, ἐδ' ἀθανάτοισι θεραπεύειν

ἠθέλον, ἐδ' ἐρδῇ μακάρων ἱερός ὅππῃ βωμοῖς, 135

ἢ θέμις ἀνθρώποισι κατ' ἡθεα. τὰς μὲν ἔπειτα

Ζῶς κερνίδης ἐκρυψε χολέμενον, ἔνεκα τιμᾶς

Οὐκ ἐδίδεν μακάρεσσι θεοῖς, οἳ ὀλύμπον ἔχουσιν.

Αὐτὰρ ἐπεὶ καὶ τῷ γένει καὶ γαῖα κάλυψε,

Τοὶ μὲν ὑποχθόνιοι μάκαρες θνητοὶ καλέονται

Δούτερι ἀλλ' ἐμπης τιμὴ καὶ τοῖσιν ὅππῃ εἶ.

Ζῶς ὃ πατὴρ εἶτον ἄλλο γένος μερόπων ἀνθρώπων,

Χάλκεον ποίησ', ἐκ ἀργυρῷ ἐδ' ἐδ' ὁμοῖον,

Ἐκ μελιαῶ, δεινόν τε, καὶ ὀμβριμον' οἷσιν Ἀρηθ

Ἐργ' ἔμελε σονόεντα, καὶ ὕβρις ἐδ' ἐτι σῖτον 145

Ἡδίων' ἀλλ' ἀδάμαντος ἔχον κρατερύφρονα θυμόν,

Ἀπασοὶ μὲν γὰρ δὲ βίη, καὶ χεῖρες ἀπῆται.

ΕΞ

Ἐξ ὧμων ἐπέφυκον ὅττι σιβαροῖς μελέεσσιν.

Τοῖς δ' ἰὺ χάλκεα μὲν τεύχεα, χάλκιοι δέ τε οἶκοι
Χαλκαῖ δ' ἐργάζοντο. μέλας δ' ἐκ ἔσκε σίδηρος. 150

Καὶ τοὶ μὲν χεῖρεσσιν ὑπὸ σφετέρησι δαμνύτις,
Βῆσαν ἐς εὐρώεντα δόμον κρυεροῦ αἵδαο,
Νώνυμοι θάνατ' οὐδ' ἐκ παγλῆς περιόντας
Εἴλε μέλας, λαμπερὸν δ' ἔλιπον φάθ' ἠελίοιο.

Ἢ Αὐτὰρ ἐπεὶ καὶ τῷ γῆϋ κ' γαῖα κάλυψε· 155 *ῥῆσι μὲν σεύ
ῥῆσι.*

Αὖθις ἔτ' ἄλλο τέταρτον ὅττι χθονὶ πελυβοτείρῃ
Ζεὺς κρονίδης ποίησε, δικαμότερον, καὶ ἀρείον
Ἀνδρῶν ἠρώων θεῖον γῆϋ. οἱ καλέονται
Ἡμίθεοι, περτέρῃ γῆνῃ, κατ' ἀπίεσσα γαῖαν.

Καὶ τοὺς μὲν πόλεμός τε κακός, καὶ φύλοπις αἰνῆ, 160

Τὸς μὲν, ἐφ' ἐπὶ ἀπύλῳ θήβῃ καδ' μητρί γαίῃ
Ωλεσε, μῆρνα μῆροισι μῆλων ἐνέκ' Οἰδιπόδαο·

Τὸς δ' ἐκ καὶ ἐν νήεσσιν ὑπὲρ μέγα λαῖτμα θαλάσσης
Εἰς ῥοίῳ ἀγαγὼν, Ελκῆς ἐνέκ' ἠὺκόμοιο.

Εἰθ' ἥτοι μὲν τὸς, θανάτῳ τέλ' ἀμφεκάλυψε· 165

Τοῖς δ' ἐκ, δίχ' ἀνθρώπων βίον καὶ ἥθε' ὀπάσας,
Ζεὺς κρονίδης κατένασσε πατὴρ εἰς πύργα γαίης.

Καὶ τοὶ μὲν ναίεσσιν, ἀκηδ' εἰς θυμὸν ἔχοντες,
Ἐν μακάρων νήσοισι, παρ' ὠκεανὸν βαθυδίνῳ,

Ολβιοὶ ἥρωες τοῖσι μελιηδέα καρπὸν 170

Τεῖς τῷ ἔτι θάλλοντα φέρει ζείδωρ' ἀφ' ἑσπερα.

Μηκέτ' ἔπειτ' ὥφελον ἐγὼ πέμπτοισι μετεῖναι

Ἀνδράσιν, ἀλλ' ἢ περὶ θεῶν θανεῖν, ἢ ἔπειτα γῆνιάδην. *ῥῆσι μὲν σεύ
ῥῆσι.*

30 ΗΣΙΟΔΟΥ ΤΟΥ ΑΣΚΡΑΙΟΥ

Νυν γὰρ δὴ γῆϑ' ὅστις ἰσθῆριον ἔδ' ἐποτ' ἤμῃρ

Παύσονται καμάτε καὶ οἷζυϑ', ἔδ' ἐτι νύκτωρ,

Φθειρόμενοι χαλεπὰς δὲ θεοὶ δώσασιν μερίμνας.

Ἀλλ' ἔμπησ' καὶ τοῖσι μεμίσξεσθαι ἑσθλὰ κακοῖσιν.

Ζεὺς δ' ὀλέσει καὶ τῷ γῆϑ' μερόπων ἀνθρώπων,

Εὖτ' αὖ γ' ἄνθρωποι πολιοκρόταφοι τελέθωσιν.

Οὐδὲ πατὴρ παίδεσσιν ὁμοῖοϑ', ἔδ' ἐτι παῖδες

Οὐδὲ ξεῖνϑ' ξεινοδόκῳ, καὶ ἑταῖρϑ' ἑταίρῳ,

Οὐδὲ κασίγνητϑ' φίλϑ' ἔσσεται, ὥς τὸ πάρος περ.

Αἶψα δὲ γηράσκοντας ἀτιμήσασιν τοκῆας.

Μέμψονται δ' ἄρα τὰς χαλεποῖς βάζοντες ἐπτεεσσι,

Σχέτλιοι, ἔδ' ἐθεῶν ὅπιν εἰδότες ἔδ' ἐ μὲν οἷγε

Γηράντεσσι τοκεῦσιν ἀπὸ θρεπτήρια δοῖεν.

Χειροδίκῃ, ἑτέρϑ' δ' ἑτέρῃ πόλιν ἔξαλαπάξει.

Οὐδέ τις εὐόρκῃ χάρις ἔσσεται, ἔτε δικάει,

Οὔτ' ἀγαθῷ μᾶλλον δὲ κακῷ ῥεκτήηρα καὶ ὕβρει

Ἀνέρα τιμήσασιν. δίκη δ' ἐν χερσὶ καὶ αἰδῶς

Οὐκ ἔσται βλάβη δ' ὁ κακὸς τὸν ἀρεῖονα φῶτα,

Μύθοισι σκολιοῖς ἐνέπων, ἐπὶ δ' ὄρκον ὁμείται.

Ζῆλϑ' δ' ἀνθρώποισιν οἷζυροῖσιν ἅπασιν

Δυσκέλασθ' κακόχαρτϑ' ὁμῶς τήσεται συγερῶπης.

Καὶ τότε δὴ πρὸς Ὀλύμπῳ ἀπὸ χθονὸς εὐρύοδ' εἴης.

Λόκοῖσι φάρεσσι καλυψαμένῳ χεῖρα καλὸν,

Ἀθανάτῃ μ' φῶλον ἴτιν, πρὸς λήποντ' ἀνθρώποις

Αἰδῶς καὶ Νέμεσις· τὰ δὲ λείψεται ἀλγέα λυγρὰ

Θνητοῖς ἀνθρώποισι, κακῷ δ' ἔκ' ἔσσεται ἀλκή.

Νυν

- Νυῦ δ' αἶνον βασιλεῦσ' ἐρίω, φρονέεισι κ' αὐτοῖς. V carui lū
libri primi.
 Ωδ' ἱρήξ' ὀρεσείπειν ἀηδ' ὄνα ποικιλόδειρον,
 Τψιμάλ' ἐν νεφέεσσι φέρον ὀνύχιασι μεμῶπώς·
 Ηδ' ἐλεὸν γναμπτοῖσι πεπαρμύη ἀμφ' ὀνύχιασι,
 Μύρετο. τῷ δ' ὄγ' ὅπικρατέως πρὸς μῦθον ἔειπε·
 Δαιμονίη, τί λέλθαας; ἔχει νύ σε πολλὸν ἀρείων.
 Τῇ δ' εἷς, ἥ σ' αὖ ἐγὼ περ ἄζω καὶ αἰοῖδ' ὃν ἔῤυσαν.
 Δεῖπνον δ', αἶ κ' ἐθέλω, ποιήσομαι, ἢ ἐμεθήσω.
Ἀφραυ δ' ὅς κ' ἐδέδοι πρὸς κρείσσονας ἀντιφείζειν·
Νίκης τε σέρεται, πρὸς τ' αἰχμασιν ἄλγος πάχθη.
 10· Ἦλθε ἔφατ' ὠκυπέτης ἱρήξ, τανυσίπτερ' ὄρνις. V carui Q
 Ω Πέρση, σὺ δ' ἄκχε δίκης, μή δ' ὕβρει ὀφίλλε.
 Ὑβρεις γάρ τε κακὴ δειλῶ βροτῶ· ἐδ' ἐμὴν ἐσθλὸς
 Ρηϊδίως φερέμεν δλυάται, βαρύθει δ' ἐθ' ὑπ' αὐτῆς
 Εγκύρσας ἄτησιν. ὁ δ' ὅς δ' ἐτέρηφι παρελθεῖν
 Κρείσσων ἐς τὰ δίκαια· δίκη δ' ὑπὲρ ὕβριθ' ἵχει,
Ες τέλθ' ἐξελθέσθαι. παρθὼν δέ τε νήπιθ' ἔγνω.
 Αὐτῆκα γδ' ἔρχεται ὄρκθ' ἄμα σκολίησι δίκησιν· ὁμοιοῦσιν
 Τῆς δ' ἐ δίκης ρόθθ', ἐλκομένης ἥ κ' ἀνδρες ἄζωσι
 Δωραφάγῳ, σκολιαῖς δὲ δίκαις κείνωσι θύμους.
 20· Ηδ' ἔπεται, κλαίμεναι πόλιν τε καὶ ἥδεα λαόν,
 Ηέρα ἱερὰ μύθη, κακὸν ἀνθρώποισι φέρουσα,
 Οἷ τέ μιν ἐξιλάσσι, καὶ ἐκ ἰθείαν σῆεμασιν.
 Οἷ δ' ἐ δίκας ξείνοισι, καὶ ἐν δῆμοισι διδῶσι
 Ἰθείας, καὶ μή τι παρεβαίνεσι δικάειν·
 30· Τοῖσι σέθεναι πόλιν, λαοὶ δ' ἀνδρῶσιν ἐν αὐτῇ·

32 ΗΣΙΟΔΟΥ ΤΟΥ ΑΣΚΡΑΙΟΥ

Εἰρηνὴ δ' ἀνὰ γλῶ κερξόφθ', ἐδέετοτ' αὐτοῖς
 Ἀργαλέον πόλεμον τεκμαίρεται εὐρύοπα Ζεὺς·
 Οὐδέ ποτ' ἰδυδίῃσι μετ' ἀνδράσι λιμὸς ὀπηδεῖ,
 Οὐδ' ἄτ' ὀθαλῆς δὲ μεμηλότα ἔργα νέμονται.
 Τοῖσι φέρει μὲν γαῖα πολὺν βίον ἔρεσι δὲ δρυς, 230
 Ἀκρὴ μὲν τε φέρει βαλάνκας, μέσση δὲ μελίστας.
 Εἰρηπόκοι δ' οἷες μαλλοῖς καταβεβείδασιν.
 Τίκτῃσι δὲ γυναιῖκες εἰκότα τέκνα γονεῦσιν.
 Θάλλουσιν δ' ἀγαθοῖσι δαμπερές· ἐδὲ ἐπὶ νηῶν
 Νείσσονται καρπὸν δὲ φέρει ζείδωρθ' ἄρεα. 235

Οἷς δ' ὕβρις τε μέμνηε κακὴ, καὶ χέτλια ἔργα·
 Τοῖς δὲ δίκῃ Κρονίδης τεκμαίρεται εὐρύοπα Ζεὺς.
Πολλὰ καὶ ξυμπασσὶ πόλιν κακῇ ἀνδρὸς ἐπαυρεῖ.
 Ὅς περ ἀλίσχεται, καὶ ἀτάσθαλα μηχανάσεται.
 Τοῖσι δὲ ἐρανόθεν μέγ' ἐπήγαγε πῆμα Κρονίων, 240
 Λιμὸν ὄμει καὶ λοιμὸν ἄπο φθινύθῃσι διὲ λαοί,
 Οὐ δὲ γυναιῖκες τίκτῃσιν, μινύθῃσι δὲ οἴκοι,
 Ζηνὸς φρεσὶ μεσσηῖσι ὀλυμπίῃς· ἄλλοτε δ' αὖτε,
 Ἡ γὰρ γὰρ στρατὸν εὐρύω ἀπώλεισεν, ἢ ὅ γε τείχεσθ',
 Ἡ γὰρ εἰς πόντον Κρονίδης ἀποτίννυται αὐτῇ. 245

11. cap. 11.

Ω βασιλεῖς, ὑμεῖς δὲ καταφράζεσθε καὶ αὐτοὶ
 Τινὸς δίκῃ· ἐγὼ γὰρ εἰς ἀνθρώπων ἐόντας
Ἀθάτοι λείπεσθαι, ὅσοι σκολιῇσι δίκῃσι
Ἀλλήλοισι ἔριβουσιν, δεῖν ὅππῃ ἐκ αἰέροντες.
 Τεῖς γὰρ μύριοι εἰσὶν ἐπὶ χθονὶ πελυβοτείρῃ 250
 Ἀθάτοι Ζηνὸς φύλακες, θνητῶν ἀνθρώπων.

οἱ

Οἷρα φυλάσκειν τε δίκας καὶ χέτλια ἔργα,
 Ἡέρα ἰσάμενοι, πάντα φοιτῆτες ἐπ' αἶαν.
 Ἡ δέ τε παρθένῳ ὅτι δίκη, διὸς ἐκγεγαῦα,
 Κυδινή τ' αἰδοίη τε θεοῖς, οἳ ὄλυμπον ἔχουσιν·
 Καί ῥ' ὅπότ' αὖ τις μιν βλάβῃ σκολιῶς ὀνοτάζων,
 Αὐτίκα παρ Διὶ πατρὶ χαδεζομένη κρονίωνι,
 Γηρύετ' ἀνθρώπων ἀδικον νόον· ὅφρ' ὀποπίσῃ
 Δῆμῳ ἀτασθαλίας βασιλῆων, οἳ λυγρὰ νοειῶτες·
 Ἄλλῃ παρκλίνουσι δίκας, σκολιῶς ἐνέποντες·
 Ταῦτα φυλασάμενοι βασιλῆες, ἰθυῶτε μύθοις,
 Δωροφάροι· σκολιῶν δὲ δικῶν ὅπι πᾶν γυ λάθεσθε.
Οἳ αὐτὰ κακὰ τεύχει αἰὲρ, ἄλλω κακὰ τεύχων·
Ἡ δ' ἐ κακὴ βελὴ τῇ βηλεύσασσι κακίσῃ.
 Πάντα ἰδὼν διὸς ὀφθαλμός καὶ πάντα νοήσας,
 Καί νυ τάδ', αἶψ' ἐθέλησ', ὅπι δέρκεται· ἐδὲ ἐλήθει,
 Οἴω δὴ, καὶ τέλει δὲ δίκῃ πόλις ἐντὸς ἔργῃ.
 Νῦν δὲ ἔγω μὴτ' αὐτὸς ἐν ἀνθρώποισι δίκῃ
 Εἴω, μὴτ' ἐμὸς υἱός· ἐπεὶ κακόν, ἀνδρα δίκαιον
 Ἐμμεναι, εἰ μείζω γε δίκῃ ἀδικώτερῳ ἔξει.
 Ἀλλὰ τάγ' ἔπω ἑολπατελεῖν Δία τερπικέραυνον.
 Ω Πέρση, σὺ δὲ ταῦτα μὲν φρεσὶ βάλλεο σῆσιν·
 Καί νυ δίκης ἐπάχεε, βίης δὲ ὅπι λήθεο πάμπαν.
 Τόν δὲ γὰρ ἀνθρώποισι νόμον διέταξε Κρονίων,
 Ἰχθύσι μὲν, καὶ θηροῖς, καὶ οἰωνοῖς πετεινοῖς,
 Ἐσθιν ἀλλήλοισ'· ἐπεὶ ἐ δίκη ὅτιν ἐπ' αὐτοῖς.
 Ἀνθρώποισι δὲ ἔδωκε δίκῃ, ἢ πολλὸν ἀείσῃ

viii Caput

34 ΗΣΙΟΔΟΥ ΤΟΥ ΑΣΚΡΑΙΟΥ

Γίνεται. εἰ γάρ τις κ' ἐθέλη τὰ δίκαι' ἀγορεύειν
Γνώσκων· τὰ μὲν τ' ὄλβον διδοῖ δ' ὀρύοπα ζῆς.
Οὐ δέ κε μῦρτυρήσιν ἐκὼν ὀπίορκον ὁμόσας,
Ψεύσεται, ἐν δ' ἐδίκῳ βλάβας νήκεσον ἀάδη,
Τῷ δ' ἐπ' ἀμυνεστέρα γλυκὴ μετόπισθε λείλειπται.
Ἀνδρὸς δ' ὀρίορκε γλυκὴ μετόπισθεν ἀμείνων.

οὐκ ἔστι.

Σοὶ δ' ἐγὼ, ἑσθλὰ νοέων, ἔρῳ μέγα νήπιε Πέρση.
285 Τὴν μὲν τοι κακότητα καὶ ἱλαδὸν ὅστιν ἐλέσθαι,
Ρηϊδίως ὀλίγη μὲν ὁδὸς, μάλα δ' ἐγγύθι ναίει,
Τῆς δ' ἀρετῆς ἰδραῖτα θεοὶ προπάροιθεν ἔθηκαν
Ἀθάρατοι, μακρὸς δὲ κ' ὄρηθ' οἶμθ' ἐπ' αὐτῶν,
Καὶ ἔρχυς τὸ πρῶτον ἐπὶ μὲν δ' εἰς ἄκρον ἵκηται,
ο Ρηϊδίη δ' ἥπειτα πέλει, χαλεπὴ περ ἔκστα,
α Οὐτ' ὁ μὲν πανάρις θ', ὅς αὐτὰ πάντα νοήσῃ,
α Φερασάμηνθ' ἅ κ' ἔπειτα καὶ εἰς τέλος ἦσιν ἀμείνω.
α Ἑσθλὸς δ' αὖ καὶ εἶνθ' ὅς εὔειπόν τι πίθηται.
α Ὅς δ' ἐπε μήθ' αὐτὰ νοέῃ, μήτ' ἄλλε ἀκύνων
295 α Ἐν θυμῷ βάλληται· ὅδ' αὖτ' ἀχρήϊθ' ἀνὴρ.
10 α Ἀλλὰ σὺ γ' ἡμετέρης μεμνημένθ' αἰεὶ ἐφειμῆς,
Εργάζεσθαι Πέρση δ' ἴον γλῆος ὄφρα σε λιμὸς
Ἐχθαίρῃ, φιλέῃ δ' ἐσ' εὐσέφανθ' Δημήτηρ
Αἰδοίῃ, βιότῃ δ' ἐτελὼν πέμπλοισι καλλιῶν.
ο Λιμὸς γάρ τοι πάμπαν ἀεργὰ σύμφορθ' ἀνδρὶ.
Τὰ δὲ θεοὶ νεμεσῶσι καὶ ἄνθρωποι, ὅς κεν ἀεργὸς
• Ζῶν, κηφύεσσι κοθέεσσι ἵκελθ' ὀρμινῶν,
Οἵ τε μαλισάων κάρματον φύχουσιν, ἀεργοὶ

10 α

Ἑσθλόν τις.

Εδόντες, σοὶ δ' ἔργα φίλ' ἔσω μέγιστα κοσμεῖν,

30 Ως κέ τοι ὠραῖα βίῳ τε πλήθωσι χαλινά.

Εξ ἔργων δ' ἄνδρες πολύμηλοί τ', ἀφνειοί τε.

Καί τ' ἔργα ζόμῃος πολὺ φίλτερόν ἀθανάτοισιν

Εσται, ἢ δ' ἐβροτοῖς· μάλα γὰρ συγέκσιν ἀεργές.

Εργον δ' ἐλὶς ὄνειδ' ἔσθ', ἀεργίη δ' ἐτ' ὄνειδ' ἔσθ'.

10 Εἰ δέ κεν ἐργάζῃ, τάχα σε ζηλώσει παῖς ἄεργος

Πλατυῦντα· πλέτω δ' ἀρετὴ καὶ κῦδ' ὅππῃ δ' εἴ

Δαίμονι δ' οἶθ' ἔησθα (τὸ ἐργάζεσθαι ἄμεινον)!

Εἶκεν ἀπ' ἀλλοφρίων κτεάνων ἀεσίφρονα θυμὸν

Εἰς ἔργον ξέψας μελετᾷς βίη, ὥς σε κελεύω.

15 Αἰδώς δ' ἐκ ἀγαθῇ καρχημύμονα ἄνδρα κομίζει· *μῦθος*

Αἰδώς, ἢ τ' ἄνδρας μέγα σίνεταί, ἢ δ' ὀνίνησι.

Αἰδώς τοι πρὸς ἀνολβίῃ, θάρσ' ὅλβω·

Χρήματ' δ' ἐχάρπακτα, θεός δ' ὅτε πολλὸν ἀμείνῃ

Εἰ γάρ τις καὶ χερσὶ βίῃ μέγα ὄλβον ἔληται,

20 *μῦθος* ἢ δ' γὰρ γλώσσης ληΐσεται (οἷά τε πολλὰ

Γίνεται, εὖ τ' ἀνδρὶ κέρδι' ὅθεν ἔξαπατήσῃ

Ἀνθρώπων, αἰδῶ δ' ἐτ' ἀναιδέϊ κατοπάσῃ.)

Ρεῖα τέ μιν μαυρεῖσι θεοῖς, μινύθεσί τε οἶκοι

Ἀνέειπ' ἀπὸ πρὸς δ' ἐτ' ὅππῃ χρόνον ὄλβ' ὅππῃ δ' εἴ.

25 *μῦθος* ἢ δ' ἴσον δ' ὅς θ' ἰκέτις, ὅς τε ξεῖνον κακὸν ἔρξει·

Ὅς τε κασιγνήτοιο ἐξ ἀνὰ δέμνια βαίνοι,

Κρυπταδὴς ἐυωῆς ἀλόχευ ὄψα καίρια ῥέζων·

Ὅς τέ τ' ἀφραδὴς ἀλίσχαινεταὶ ὀρφανὰ τέκνα·

Ὅς τε γονῆα γέροντα, κακὰ δ' ὅππῃ γήρα' ἐλὶς.

Catalogue of
I. hospites.
II. Incestuous.

III. Orphan.
IV. Ranters.

36 Η ΣΙΟΔΟΥ ΤΟΥ ΑΣΚΡΑΙΟΥ

Νεικείη, χαλεποῖσι καθαπτόμενθ' ἐπέεσσιν
 Τὰ δ' ἦ τοι Ζεὺς αὐτὸς ἀγαίεται, ἐς δ' ἐτελεύτῳ
 Ἐργῶν αὐτ' ἀδίκων χαλεπὴν ἐπέθηκεν ἀμοιβήν.
 Ἀλλὰ σὺ γ' ἄρ' μὲν πάμπαν ἔργ' ἀεσίφρονα θυμὸν.

εἰο. ππ. Καδιδιεύαμιν δ' ἔρδλειν ἱερ' ἀθανάτοισι θεοῖσιν
 Ἀγνώως καὶ καθαφῶς, ὅππῃ δ' ἀγλαὰ μηρία καίειν.
 Ἀλλοτε δ' ἠ' ἀπονδῆσι θυέεσσι τε ἰλάσκεσθαι,
 Ἡ μὲν δ' οὐκ εὐνάζη, καὶ ὅταν φάθ' ἱερὸν ἔλθῃ·
 Ὡς κέ τοι ἰλαὸν κραδίω καὶ θυμὸν ἔχωσιν,
 Οφρ' ἄλλων ὦνῃ κληῖρον, μὴ τὸν τεὸν ἄλλῃ.

αἰτας γ. Τὸν φιλέοντ' ἐπὶ δ' αὔτα καλεῖν, τὸν δ' ἐχθρὸν ἱᾶσαι· το
 πῶς νι. Τὸν δ' ἐμάλιστα καλεῖν, ὅς τις σέθεν ἐγγύθι ναίει.
 Εἰ γάρ τοι καὶ χεῖμ' ἐγχώριον ἄλλο γήνηται,
 Γεῖτονες ἄζωσοι ἔκιοι, ζώσαντ' οὐδὲ πηοί.

Πῆμα κακὸς γείτων, ὅσον τ' ἀγαθὸς μέγ' ὄνειαρ,
 Ἐμμορέ τοι πμῆς, ὅς τ' ἔμμορε γείτονθ' ἱᾶλῃ.
 Οὐδ' αὖ βῆς ἀπόλοιτ', εἰ μὴ γείτων κακὸς εἴη·
 εἰ μ. νι. Εὖ μὲν μετρίσθαι παρὰ γείτονος, εὖ δ' ἀποδιδῆναι
 Αὐτῷ τῷ μέτρῳ, καὶ λώϊον αἶνε διωῆσαι·
 Ὡς αὖ χερίζων καὶ ἐς ὕστερον ἄρκιον εὖρης.

νι. νι. Μὴ κακὰ καρδίαινε, κακὰ κέρδια ἴσα ἄττειν.
 νι. νι. Τὸν φιλέοντα φιλεῖν, καὶ τῷ περσιόντι περσεῖναι·
 νι. νι. Καὶ δόμῳ ὅσκειν δῶν, καὶ μὴ δόμῳ, ὅσκειν μὴ δῶν.
 Δώτῃ μὲν τις ἔδωκεν, ἀδότη δ' ἔτις ἔδωκεν.

αἰτας. νι. Δῶς ἀγαθὴν ἄρπαξ δὲ κακὴν, θανάτῳ δότειρα.
 Ὡς μὲν γάρ κεν ἀνὴρ ἐθέλων, ὅγε καὶ μέγα δῶν, 3
 Χαίρει

Χαίρει τὰ δῶρω, καὶ τέρπεται δὲ καὶ θυμόν·
 Ὃς δ' ἐκὲν αὐτὸς ἔληται, αὐαὶ δ' εἴηφι πιθήσας,
 Καί τε σμικρὸν ἰὸν, τό τ' ἐπάχνωσε φίλον ἦτορ. ///

εε Εἰ γὰρ κεν καὶ σμικρὸν ὅππ' σμικρὸν καταδιῷ, ΧΙΙ. Αἰσιν

εε Καὶ θαυμάζει δ' ἔρδοις τάχα κεν μέγα καὶ τὸ γήυοιτο. 360 τοῦ

Ὃς δ' ἐπ' ἰόντι φέρει, ὃ δ' ἀλύξεταί αἰδοπα λιμόν·

Οὐ δ' ἐτό γ' εἰν οἴκῳ κατακείμενον, αἶερα κήδει·

Οἴκοι βέλτερον εἶναι, ἐπεὶ βλαβερόν τὸ θύρηφι.

Εὐθλὸν μὲν παρεόντ' ἐλέσθαι, πῆμα δ' ἐθυμῶ

Χρηΐζειν ἀπείοντ'· ἅ σε φράζεσθαι αἴωγα.

Ἀρχομένους δ' ἐπίθε καὶ λήγοντ' κορέσασθαι,

Μεσότη φείδεσθαι· δλεινὴ δ' ἐνὶ πυθμύνι φειδῶ.

Μισθὸς δ' ἀνδρὶ φίλῳ εἰρημύνθ' ἀρκιθ' ἔσω.

Καί τε κασιγνήτῳ γελάσας ὅππ' μάρτυρα θέσθαι·

370 Πίσεις δ' ἄρα ὁμῶς, καὶ ἀπιστίαι ὤλεσαν ἀνδρας, ΧV. Credu li

Μὴ δὲ γυνὴ σε νόον πυρσολθ' ὕξαπατάτα,

Αἰμύλα κατίλλεσα, τελευτῶσα καλιῶ.

Ὃς δ' ἐγυναικὶ πέποιθε, πέποιθ' ὅγε φιλήσῃ.

Μενοχμήεις δ' ἐπαῖς σώζοι πατρῷον οἶκον

75 Φερβέμεν, ὥς γδ' πλεῖτ' αἰέξεται ἐν μεγάροισι· ΧVΙ. Domeri

Γηραιὸς δ' ἐθανόεις, ἔτερον παῖδ' ἐγκαταλείπων.

Ρεῖα δ' ἐκὲν πλεόνεσσιν πόρῳ Ζεὺς ἀσπετον ὄλβον·

εε Πλείων μὲν πλεόνων μελέτη, μείζων δ' ὀπιθήκη.

Σοὶ δ' εἰ πλεῖτε θυμὸς ἐέλδεται ἐν φρεσὶν ἦσι,

380 ὃ δ' ἔρδῃεν, ἔργον δ' ἐπ' ἔργῳ ἐργάζεσθαι,

ΒΒ ΗΣΙΟΔΟΥ ΤΟΥ ΑΣΚΡΑΙΟΥ
ΒΙΒΛΙΟΝ Β.

Ληϊάδων Ατλαγχιών ὀπίσσω με
νάων,

Αρχαδ' ἔμμετ' ἀρότοιό δ' ἐ,δυασό-
μαίων.

Αἰδύτοι νύκτας τε καὶ ἡμέρας τις-
σαράκοντά

Κεκρύφαται αὖτις δ' ἐ,σφειπλομόρις ἐνιαυτῷ,

Φαίνονται τὰ φράτα χαρσατομόριοι σιδήρη. 5

Οὗτός τοι πεδίον σέλιται νόμος, οἷτε θαλάσσης

Εγγύθι ναιετάεις, οἷτ' ἀγκυα βησθήεντα

Πόντε κυμαίνοντ' ἀπὸ φερθι πόσια χῶρον

Ναῖεσι. γυμνὸν σπείρειν, γυμνὸν δὲ βοωτεῖν,

Γυμνὸν δ' ἀμῆσθαι· εἰχ' ὄρεα πάντα' ἐθέλησθαι 10

Εργα κομίζεσθαι Δημήτερος, ὥς τοι ἔχουσα

Ωρεῖ ἀέξεται μή πως, τὰ μεταξὺ χαρίζων,

Πτώσσης ἀλλοξίους οἴκους, καὶ μηδὲν ἀνύσσης.

Ὡς καὶ νυνὶ ἐπ' ἐμὶ ἤλθεις· ἐγὼ δὲ τοι ἐκ ἔπιδῶσα

ἔδ' ὀπιμεξήσω. ἐργάζεσθαι νήπιε Πέρση, 15

Εργα, τάτ' ἀνθρώποισι θεοὶ διευκαμήραστο·

Μὴ ποτε σὺ πάθῃσι γυναικί τε θυμὸν ἀχέων,

Ζητεῦης βίον καὶ γείτονας, οἷδ' ἀμελᾷσιν·

Διὸς μὲν γὰρ, καὶ ἔτις τάχα τέλειαι· ἐγὼ δ' ἐπὶ λυπῇ,

Κρήμα μὲν ἐφρήξεις· σὺ δ' ἐτάσσεια πόλιν ἀγορεύσεις τε

Αἰχμα δ' ἐστὶ ἐπίων νόμος, ἀλλὰ σ' αἰσῶγα

Φερίζου

Φράζειται χρεῖαν τε λύσιν, λιμὲν τ' αἰεὶ ὀρέω.

Οἶκον μὲν πρῶτα, γυναικὰ τε, βέν τ' ἀροτῆρα,
Κτητιὺν ἔταμετι, ἥ τις καὶ βυσὶν ἐποίητο.

Χρήματα δ' εἰν οἴκῳ πάντ' ἀρμυρα ποιήσασθαι·

Μὴ σὺ μὲν αἰτῆς ἄλλον, ὅσιν ἀρνήται, σὺ δὲ τητᾷ.

Ἡ δ' ὥρη πῶτα μείβηται, μινύθη δὲ τοι ἔργον.

Μὴ δὲ ἀναβάλλεσθαι ἔς τ' αὔριον ἔς τ' ἐντηφιν·

Οὐ γὰρ ἐκασιοεργὸς ἀνὴρ πῖμπλησι καλίω,

Οὐδ' ἀναβαλλόμενος μελέτη δὲ τοι ἔργον ὀφέλλει.

Αἰεὶ δὲ ἀμβολιεργὸς ἀνὴρ ἄταισι παλαίει.

Ἡμεῖς δὲ λήγει μὲν ὁ ξέος ἡλίοιο,

Καύματ' ἰδυλίμικ, μετοπωρινὸν ὀμβρήσαντ'.

Ζιῶδες ἐρεθινέει, μὴ δὲ ξίπεται βρότεος χεῖρας

Πολλὸν ἐλαφρότερος (δὴ γὰρ τότε σείρειται ἀστὴρ

Βαιὸν ὑπὲρ κεφαλῆς κηρυττιφύων ἀνθρώπων

Ερχεται ἡμάτιος, πλείον δὲ τε νυκτὸς ἐπαυρεῖ·)

Ἡμεῖς ἀδνηκτοτάτη πέλεται τμηθεῖσα σιδήρῳ

Υλῇ, φύλλα δ' ἐραξέει, πτόρδοιό τε λήγει·

Τῇμεν ἄρ' ὑλοτομεῖν, μεμνημένους ὤριον ἔργον.

Ολμον μὲν ξιπόδιον τέμνειν, ὑπερὸν δὲ ξίπηχιον·

Αξονάθ' ἐπὶ ἀπόδιον, μάλα γὰρ νύ τοι ἀρμυρὰ ἔτα·

Εἰ δέ κεν ὀκταπόδιον, δὴ πὸ καὶ σφύραν καὶ τάμοιο.

Τεσσαρίδαμον δ' ἀφ' ἑνὸς τέμνειν δεκαδώρα ἀμάξι.

Πόλλ' ὅππῃ καμπύλα καῖλα φέρειν ἢ γῆν, ὅτ' αὖ εὐρήσῃ,

Εἰς οἶκον, κατ' ὅρθον διζήμενος ἢ κατ' ἀφ' ἑκαστοῦ,

Πέννινον δὲ γὰρ βυσὶν ἀρῆν ὀχυρώτατός ἐστιν.

40 ΗΣΙΟΔΟΥ ΤΟΥ ΑΣΚΡΑΙΟΥ

Εὖτ' αὖ ἀθλιωαῖης διμῶθ' ἐν ἐλύματι πῆξας
 Γόμφοισιν πελάσας περσαρήρεται ἰσοβοῆϊ.
 Δοιὰ δὲ θέσται ἀρότρα πονησάμενθ' κτ' οἶκον, 50
 Αὐτόγυον καὶ πηκτόν· ἐπεὶ πολὺ λώϊον ἔσται,
 Εἶχ' ἕτερον γ' ἄξαις, ἕτερον κ' ὅππῃ βεσὶ βάλοιο.
 Δάφνης δ', ἢ πτελέης, ἀκνωτάτοι ἰσοβοῆες·
 Δρυὸς, ἐλύμα· ὠρίνη, γύλυ. βόε δὲ ἐνναετήρῳ
 Ἀρσενε κεκτῆσθαι (τῆς γὰρ αἰνέθ' ἐκ ἀλαπαδινόν) 55
 Ἡβης μέτρον ἔχοντε, τῷ ἐργάζεσθαι ἀρίστῳ·
 Οὐκ αὖ τῶν ἑρίσαντες ἐν αὐλακι χαμμηῖ, ἀρότρον
 Ἀξίαν, τὸ δ' ἐργον ἐτώσιον αὖθι λίποιεν.
 Τοῖς δ' ἅμα τεσσαρακονταετῆς αἰζηνὸς ἔποιτο,
 Ἀρῶν δειπνήσας τετραῖξυφον ὀκτάβλωμον· 60
 Ὃς κ' ἐργα μελετῆρ', ἰθείαν αὐλακ' ἐλαύνει,
 Μηκέτι παπταίνων μὴδ' ὀμήλικας, ἀλλ' ὅππῃ ἐργῶ
 Θυμὸν ἔχων· τῆ δ' ἔτι νεώτερόν· ἄλλοθ' ἀμείνων,
 Σπέρματα δάσασθαι, καὶ ὅππῃ σπορίῃ ἀλίσσασθαι.
 Κερότερόν γ' αἰὴρ, μὴδ' ὀμήλικας ἐπιόηται, 65
 Ἐφράζεσθαι δ', εὖτ' αὖ φωνὴν γράνῃ ἐπακέσῃ,
 Τυφόμεν ἐκ νεφέων ἐνιαύσια κεκληγυῖης.
 Ἡτ' ἀρότοιό τε σῆμα φέρει· καὶ χεῖματ' ὥρῳ
 Δεικνύει ὀμβρῶν, κραδίην δ' ἔδρακ' ἀνδρὸς ἀβέτιον.
 Δὴ τότε χορτάζειν ἑλίκας βόας εἶδον ἰόντας. 70
 Ρηϊδίον γὰρ ἔπ' εἰπεῖν· βόε δ' ὅς καὶ ἄμαξαν.
 Ρηϊδίον δὲ ἀπανήνασθαι· πάρα δὲ ἔργα βόεσσιν.
 Φησὶ δ' αἰὴρ φρεσὶς ἀφνειὸς, πῆξασθαι ἄμαξαν.

Νήπιθ',

Νήπιός, ἐὶ τὸ γ' οἶδ'· ἑκατὸν δ' ἐτε δ' ἐρεῖτ' ἀμείξης·

τ ς Τῶν παρὰ τὴν μελέτην ἐχέμεν οἰκίῃα θέσται.

Εὖτ' αὖ δὴ παρὼπις ἀρότος θνητοῖσι φανείη,

Δὴ τότε ἐφορμηθῆναι ὁμῶς διμῶές τε καὶ αὐτὸς,

Αὐτὸν καὶ διερὺν ἀρότων, ἀρότοιο καθ' ὥρην·

Προῖ μάλα σπείδων, ἵνα τοι πλήθωσιν ἀβραῖ.

9 δ Εἴαρε πολεῖν· θέρεθ' δὲ νεωμύη ἐσ' ἀπατήσει.

Νειὸν δ' ἐσπείρειν ἐπὶ κεφίζεσσαν ἀβραν.

Νειὸς ἀλεξιάρη, παίδων δὲ κηλήτεια.

Εὐχεσθαι δὲ Διὶ χθονίῳ, Δημήτερι θ' ἀγνῇ,

Εκτελέα βεῖθαι Δημήτερος ἱερὸν ἀκτῦν·

8 ς Αρχόμεθ' τὰ παρὼτ' ἀρότε, ὅταν ἄκρον ἐχέτλης

Χεὶρ λαβὼν, ὄρπηκα, βοῶν ὅπῃ νῶτον ἵκηαι,

Ενδρυον ἐλκόντων μεσάβω· ὃ δ' ἐτυτθὸς ὅπῃθεν

Διμῶθ' ἔχων μακέλλω, πόνον ὀρνίθεσι πθείη,

Σπέρματα κακκρύπτων· δὲ θυμοσυνή γ' ἀρίστη

9 δ Θνητοῖς ἀνθρώποις, κακοθυμοσυνή δὲ κακίστη·

Ὡς δὲ καὶ ἀνδροσυνή σάχους γάμοισιν ἔραζε,

Εἰτέλθ' αὐτὸς ὅπῃθεν Ὀλύμπῳ ἐσθλὸν ὀπάζοι·

Εκ δ' ἀγέων ἐλάσειας ἀράχνια· καί σε ἔολπα

Γηθήσειν, βιότοιο ἐράμηνον εἶδον ἐόντῳ.

4 ς Εὐωχέων δ' ἴξαι πολὺν ἔαρ· ἐδ' ἐπὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις

Αὐγάζεαι, σέο δ' ἄλλῳ ἀνὴρ κεχρημύθ' ἔσαι.

Εἰ δέ κε νηλίοιο ξοπῆς ἀρότης χθόνα διαν·

Ημεῖς ἀμήτεις, ὀλίγον, παρὰ χεῖρος ἔργων,

Ληπία δισμεύων, κεκοιμύθ', ἐμὰ χεῖρας·

41 ΗΣΙΟΔΟΥ ΤΟΥ ΑΣΚΡΑΙΟΥ

- 100 Οἴσεις δ' ἐν φόρμῳ, παῦροι δὲ σε θηήσονται.
 Ἀλλοτε δὲ ἄλλοι' ὧ Ζηνὸς νό' αἰγόχοιο,
 Ἀργαλῆος δ' αἰδρεῖσιν καὶ θνητοῖσι νοῆσαι.
 Εἰ δέ κεν ὅψ' ἀρόσης, τόδε κέν τοι φάρμακον εἴη·
 Ἡμ' κόκκυξ κοκκύζει δρυὸς ἐν πετάλοισι,
 105 Τὸ πρῶτον, τέρπει τε βροτὲς ἐπ' ἀπείρονα γαῖαν.
 Τῇμ' Ζεὺς υἱοὶ ξίτω ἡμᾶτι, μὴ δ' ἀπολήγῃ·
 Μήτ' ἀρ' ἰσφβάλλων βοὸς ὀπλυνέ, μήτ' ἀπολείπων.
 Οὔτω κ' ὀφάρτης πρῶτηρότη ἰσοφαεῖζει.
 Ἐν θυμῷ δ' εὖ πάντα φυλάσσειο· μὴ δέ σε λήθοι,
 110 Μήτ' ἔαρ γινόμηνον πολὺν, μήθ' ὦρε' ὄμβρ'·
 Παρ δ' ἴθι χάλκειον θῶκον, καὶ ἐπ' αἰεὶ λείχην,
 Ὡρη χειμερῇ, ὅποτε κρύ' αἴρας εἶργον
 Ἰχθαίει, σῆθα κ' ἀοκνέ' αἰὲρ μέγαν οἶκον ὀφέλλει·
 Μή σε κακῇ χειμῶν' ἀμνηχανὴ καταμάρψῃ
 115 Συὺ πενίῃ, λεπτήν δὲ παχυνὴ πόδα χεῖρ πίεζοις.
 Πολλὰ δ' αἰεργὸς αἰὲρ, κενεὴν ὅπ' ἐλπίδα μίμνων,
 Χρητίζων βιότοιο, κακὰ προσελέξατο θυμῷ.
 Ἐλπίς δ' ἐκ ἀγαθῇ καχεμύον αἰδρα κομίζει,
 Ἡμῶν ἐν λέχῃ, τῷ μὴ βί' ἄρκι' εἴη.
 120 Δείκνυι δὲ δ' μῶϊαςι, θέρας ἔτι μίαν ἐόντ'·
 Οὐκ αἰεὶ θέρ' ἰασεῖται, ποιεῖσθαι καλίας.
 Μιῶα δὲ λιναιῶνα, κακ' ἡμᾶτα, βέδρεα πάντα,
 Τέτον αἰλεύαται καὶ πηγάδας, αἶτ' ἐπὶ γαῖαν,
 Πνέουσιν Βορέας, δυσπλεγέες τελέθουσι.
 125 Ὅς τι δὲ Θρήκης ἰπποζόφω, εὐρέϊ πόντῳ,

Εμπνύσας

Εμπνεύσας ὤρεινε, μέμυκε δὲ γαῖα καὶ ὕλη·
 Πολλὰς δὲ δρυὺς ὑψικόμους, ἐλάτας τε παχείας,
 Οὔρεθ' ἐν βήσσης πλυνᾷ, χθονὶ πεφυλοτεΐρη
 Εμπίπτων καὶ πᾶσα βοᾷ τότε νήριτθ' ὕλη.

130 Θῆρες δὲ φείσασθ' ἐράς δ' ὑπὸ μίξε' ἔδυντο·
 Τῶν καὶ λάχνη δέρμα κατὰσκιον, ἀλλά νύ κ' ἔρψ'
 Ψυχρὸς ἐὼν δλάνησι, δαυστέρων περ ἐόντων.
 Καί τε δλὰ ῥινὲ βοὸς ἔρχεται, ἐδέ μιν ἴχει·
 Καί τε δι' αἶγα ἄησι τανύξισα. πώα δι' ἔπ.

135 Οὐνεκ' ἐπιηταναι ζίχες αὐτῶν, ἐδλάνησιν
 Ἰς αἰέμεν βορέαο· ἔοχαλὸν δὲ γέροντα τίθησι.
 Καὶ δλὰ παρθενικῆς ἀπαλόχροθ' ἐδλάνησιν·
 ἦτε δόμων ἐντόσσι, φίλη παρὰ μητέρει μίμνει,
 Οὔπω ἔργ' εἰδὺα πολυχρύσε ἀφροδίτης.

140 Εὖτε λοεσαμένη τέρενα χεῖρα, καὶ λίπ' ἐλαίῳ
 Χεισαμένη, νυχίη καταλέξεται εἴδοθεν οἴκῳ,
 Ἡματι χειμαίῳ. ὅτ' αἰόσεθ' ὄν πόδα τείδει,
 Ἐν τ' ἀπύρῳ οἴκῳ, καὶ ἐν ἥδοσι λυγαλείοισιν·
 Οὐ γὰρ οἱ ἥλιθ' δλίκνυ νόμον ὀρμηθιῶαι,

145 ΑΛΛ' ἐπὶ κυανέων ἀνδράν δῆμόν τε πόλιν τε
 Στεροφᾶται, βράδιοι δὲ πανελλιώεσι φαίνεται.
 Καὶ τότε δὴ κεραοὶ καὶ νήκερι ὕληκοῖται,
 Λυχρόν μυλιοῶντες, αἰὰ δρύα βησθήεντα
 Φεύγασιν, καὶ πᾶσιν ἐνὶ φρεσὶ τῆτο μέμηλιν·

50 Οἱ σκέπα μαιόμυροι, πυκινὲς κούθμυδας ἔχουσιν,

44 ΗΣΙΟΔΟΥ ΤΟΥ ΑΣΚΡΑΙΟΥ

Καὶ γλάφυ πῆξῃεν· τότε δὴ ξίποδι βροτῶσι,
 Οὗτ' ὅπῃ νῶτα ἔαγε, κάρη δ' εἰς ἔδ' ας ὀράται·
 Τὰ ἴκελοι, φοιτῶσιν ἀλδ' ὁμῶς νίφα λυκίῳ.
 Καὶ τότε ἔσασθαι ἔρυμα χροὺς, ὥς σε κελεύω·
 Χλαῖνάν τε μαλακίῳ, καὶ θερμόεντα χιτῶνα. 155
 Στήμονι δ' ἐν παύρῳ πολλὴν κρέκα μηρύσασθαι·
 Τὴν φείεσθαι, ἵνα τοι ξίχης ἀτρεμέωσι,
 Μὴ δ' ὀρθαὶ φείσωνσιν αἰεθ' ὁμῶς καὶ σῶμα.
 Ἀμφὶ δὲ πρὸς πέδιλα, βοὸς ἴφι καταμύοιο,
 Ἀρμυρα δῆσασθαι, πύλοισι καὶ τῶν πυκνῶν. 160
 Περὶ γόνων δ' ἐρέφω, ὅπότεν κρύθ' ὤρειον ἔλθοι,
 Δέρματα συρράπτεν νόρῳ βοὸς ὅφρ' ἐπὶ νῶτω,
 Τετὲ ἀμφιβάλῃ ἀλείῳ, κεφαλῇφι δ' ὑπερθεῖν
 Πῖλον ἔχειν ἀσκητὸν, ἵν' ἔαται μὴ καταδύη.
 Ψυχὴν γάρ τ' ἠὲ πᾶσι βόρεια προσόντ'· 165
 Ἡὗθ' δ' ἐπὶ γαῖαν ἀπ' ἔραν' ἀστερεῖντ',
 Αἷρ πυροφόρ'· τέταται μακρόν ἐπὶ ἔργοις·
 Ος τε ἀρυσάμεν' ποταμῶν ἀπὸ αἰνῶν ὀνόντων,
 Τῷ ὑπὲρ γαίης ἀρθεῖς αἰέμοιο θυέλλῃ,
 Ἀλλοτε μὲν θ' ὑεὶ ποτὶ ἔσπερον, ἄλλοτ' ἀήσῃ, 170
 Πυκνὰ θρηγίξῃ βόρεια νέφια κλονέοντ'·
 Τὸν φθάμεν', ἔργα τελέσας, οἶκον δὲ νέεσθαι·
 Μὴ ποτέ σ' ἔρανόθεν σκοτόεν νέφ' ἀμφικαλύψῃ,
 Χρῶτά τε μυδαλέον θείῃ, κατὰ θ' εἴματα δέυσῃ.
 Ἀλλ' ὑπαλδύασαι· μείς γ' ὅσον χαλεπώτατ' ἔσθ' 175
 Χιμῆριος, χαλεπὸς περβάσις, χαλεπὸς δ' ἀνθρώποις.
 Τῇμ'·

Τῇμ' ὁ ὄμιος βεσὶν, ἐπὶ δ' αἶετ' ἐπὶ πλεονεξίῃ
 Ἀρμαλῆς· μακρὰ γὰρ ἐπὶ ῥόδοι δ' ὄφρα εἰσὶ.
 Ταῦτα φυλασσόμεν' τετελεσμένον εἰς ἐνιαυτὸν,
 Ἰσθμῶν νύκτας τε καὶ ἡμέρας εἰσὶ δ' αὖτις
 Γῆ πάντων μήτηρ, καρπὸν σύμμικτον ἐνείκη.

180

Εὖ τ' αὖ ἐξήκοντα, μὲν ἔσπετος ἡελίοιο,
 Χειμέρι' ἐκτελέσῃ Ζεὺς ἡμέρας· δὴ ῥα τότε ἄσπετος
 Ἀρχτὺρ', περὶ πῶν ἱερὸν ῥόον ὠκεανοῖο,
 Πρῶτον παμφαίνων, ὅππότελλεται ἀκροκνήφαι.
 Τὸν δ' ἐμὴν, ὁρ' ὅθ' ἔργον Πανδίωνος ὦρτο χαλιδῶν
 Ες φάει ἀνθρώποις, ἔαρ' ἔνθεν ἰσαμενίοιο.

185

Τὴν φθάμεν', οἶνας περὶ ταμνέμεν' ὥς γὰρ ἄμεινον.
 Ἀλλ' ὅππότε φέροι καὶ ὑπὸ χθονὸς αὖ φυτὰ βαίνῃ,
 Πληϊάδας φέρον· τότε δ' ἡ σκάφη ἐκίπτε οἰνέων,
 Ἀλλ' ἄρπας τε χαρμᾶς ἐμμεναι, καὶ δ' ἑμῶς ἐγείρειν.
 Φέρον δ' ἐσκίετ' ἐπὶ θάλασσας, καὶ ἐπ' ἡὼ κοῖτον,
 Ωρῇ ἐν ἀμνητῇ, ὅτε τ' ἡελίος ἔσπετος ἔσπετος.

190

Τῇμ' ὁ ὄμιος βεσὶν, ἐπὶ δ' αἶετ' ἐπὶ πλεονεξίῃ
 Ἀρμαλῆς· μακρὰ γὰρ ἐπὶ ῥόδοι δ' ὄφρα εἰσὶ.
 Ταῦτα φυλασσόμεν' τετελεσμένον εἰς ἐνιαυτὸν,
 Ἰσθμῶν νύκτας τε καὶ ἡμέρας εἰσὶ δ' αὖτις
 Γῆ πάντων μήτηρ, καρπὸν σύμμικτον ἐνείκη.

195

Εὖ τ' αὖ ἐξήκοντα, μὲν ἔσπετος ἡελίοιο,
 Χειμέρι' ἐκτελέσῃ Ζεὺς ἡμέρας· δὴ ῥα τότε ἄσπετος
 Ἀρχτὺρ', περὶ πῶν ἱερὸν ῥόον ὠκεανοῖο,
 Πρῶτον παμφαίνων, ὅππότελλεται ἀκροκνήφαι.
 Τὸν δ' ἐμὴν, ὁρ' ὅθ' ἔργον Πανδίωνος ὦρτο χαλιδῶν
 Ες φάει ἀνθρώποις, ἔαρ' ἔνθεν ἰσαμενίοιο.

200

Τὴν φθάμεν', οἶνας περὶ ταμνέμεν' ὥς γὰρ ἄμεινον.
 Ἀλλ' ὅππότε φέροι καὶ ὑπὸ χθονὸς αὖ φυτὰ βαίνῃ,
 Πληϊάδας φέρον· τότε δ' ἡ σκάφη ἐκίπτε οἰνέων,
 Ἀλλ' ἄρπας τε χαρμᾶς ἐμμεναι, καὶ δ' ἑμῶς ἐγείρειν.
 Φέρον δ' ἐσκίετ' ἐπὶ θάλασσας, καὶ ἐπ' ἡὼ κοῖτον,
 Ωρῇ ἐν ἀμνητῇ, ὅτε τ' ἡελίος ἔσπετος ἔσπετος.

46 ΗΣΙΟΔΟΥ ΤΟΥ ΑΣΚΡΑΙΟΥ

- Τῆμ' πόταταί τ' αἶγας, καὶ οἶν' ἄρεις·
 Μαχλότα) ὃ γυναικες, ἀφανέτατοι δέ τε ἄνδρες
 205 Εἰσὶν, ἐπὶ κεφαλῇ καὶ γένατα σείρει ἄζει,
 Αὐαλί' δὲ τε χεῖρας ὑπὸ καύματ'. ἀλλὰ τὸτ' ἦδη
 Εἴη περφαίη τε σκιῇ, καὶ βίβλιν' οἶν',
 Μάζα τ' ἀμολγαίη, γάλα τ' αἰγῶν σβεννυμυάων,
 Καὶ βοὸς ὑλοφάγοιο κρέας, μή ποτε τοκῆης,
 210 Πρωτόγονων τ' εἰφῶν ἐπὶ δὲ αἶδοπα πινέμεν οἶνον,
 Ἐν σκιῇ ἐξομῶν, κεκορημένον ἥτορ ἐδωδῆται·
 Ἀντίον εὐχεαί' ἀνέμειξάντα πρὸς σπον·
 Κριώης τ' αἰνάς καὶ ἀπορρύττε, ἥτ' ἀθόλωτ',
 Τεῖς ὕδατ' προχέειν, τὸ δὲ τέτρατον ἱεμεν οἶνου.
 215 Δμῶσι δ' ἐποξυῶειν, Δημήτερ' ἱερὸν ἀκτλῷ
 Δινέμεν, εὖτ' αὖ πρῶτα φανῇ δέν' ὠλεῖν',
 Χώρῳ ἐν εὐαίῃ, καὶ εὐξοχάλω ἐν ἀλωῇ·
 Μέξω δὲ εὐκομίσαται ἐν ἀγχεσιν. αὐτὰρ ἐπὶ λῶ δὲ
 Πάντα βίον κατέσθαι ἐπάρμενον εἴδοθεν οἶκος·
 220 Θῆτ' αἰοικον ποιῆσαι, καὶ ἀτεκνον εἶδον
 Δίξεται κέλομαι, χαλεπὴ δ' ὑπόπορτις ἐρεθ·
 Καὶ κυῶα καρχαρόδοντα κομῆιν (μὴ φείδιο σίττε)
 Μὴ ποτέ σ' ἡμερόκοιτ' αὐτὴρ ἀπὸ χεῖμαθ' ἔληται.
 Χόρτον δ' ἐσκομίσα, καὶ συφερτόν, ὅφρα τοι εἴη
 225 Βυσὶ καὶ ἡμιόνοισιν ἐπιετανόν. αὐτὰρ ἐπεῖτα
 Δμῶας ἀναψύξαι φίλα γένατα, καὶ βόε λῦσαι.
 Εὖτ' αὖ δ' ὠλεῖν καὶ σείρει ἐς μέσον ἔλθῃ
 Οὐρανόν, Ἀρχτῆρον δὲ ἐσίδῃ ῥοδὸδ' ἀκτυλ' ἥως·

Ω Πέρση,

Ω Πέρση, τότε πάντα δ' απόδρεπε οἶκαδε βόξυς·
Δεῖξαι δ' ἠελίῳ δέκα ἡμέτα, καὶ δέκα νύκτας, 230

Πρότε δὲ συσπᾶσαι, ἔκτω δ' εἰς ἄγγε' ἀφῦσαι,

Δῶρα Διονύσε πολυγηθέος. αὐτὰρ ἐπὶ μὲν δὴ

Πληϊάδες θ' ὑάδες τε, τότε δέ τ' ὠρίωνι

Διόωσιν τότ' ἔπειτ' ἀρότε μεμνημέν' ὅτ' ἔ

Ωραίη. πλειῶν δὲ καὶ χθονὸς ἀρμυρ' εἶη. 235

Εἰ δέ σε ναυτιλίας δυσσεμφέλα ἵμερ' αἰρή·

Εὖτ' αἶ' πληϊάδες δύν' ὄμβρεμον ὠρίωνι

Φεύγασαι, πίπτωσιν ἐς ἠερεϊδέα πόντον,

Δὴ τότε παντοίων ἀνέμων θυέσσιν αἵηται,

Καὶ τότε μηκέτι νῆας ἔχειν ἐνὶ οἴνοπι πόντῳ, 240

Γλυῖ δ' ἐργάζεσθαι μεμνημέν' ὥς σε κελεύω·

Νῆα δ' ἐπ' ἠπείρε' ἐρύσαι, πυκνάσαι τε λίθοισι

Πάντοθεν, ὅφρ' ἴχως' ἀνέμων μύθ' ὑγρὸν ἀσίτων,

Χείμαρρον ὀξερύσας, ἵνα μὴ πύθη διὸς ὄμβρ'.

Οπλα δ' ἐπάρμυρα πάντα τεῖα ἐνὶ χερσὶ οἴκα, 245

Εὐκόσμως σολίσας νηὸς πέρα ποντοπόροιο,

Πηδάλιον δ' εὐεργές ὑπὲρ καπνὸς κρεμάσασθαι,

Αὐτὸς δ' ὠραῖον μίμνειν πλόον εἰσόκεν ἔλθῃ.

Καὶ τότε νῆα θοῶν ἄλαδ' ἐλκόμεν' ἐν δέ τε φόρτῳ

Ἀρμυρον ἐντυύασαι, ἵν' οἶκαδε κέρδι' ἄρῃαι. 250

Ὡς περ ἐμός τε πατήρ, καὶ σὸς, μέγα νήπιε Πέρση,

Πλωτίζεσκε νηυσὶ, βίη καχημέν' ἰδλῆ.

Ὅς ποτε καὶ τῇδ' ἦλθε, πολὺν δ' ἔχ' πόντον αἰύσας,

Κέμεναι αἰολίδα περιπλὼν, ἐπὶ νηὶ μελαίνῃ·

48 ΗΣΙΟΔΟΥ ΤΟΥ ΑΣΚΡΑΙΟΥ

- ~55 Οὐκ ἄφινθ' φύγων, εἰδὲ πλετόν τε καὶ ὄλβον,
 Ἀλλὰ κακὴν πενίην, τὴν Ζεὺς ἀνδράσι δίδωσι.
 Νάσαστο δ' ἄγχι ἐλικῶνθ', οἷζυρῇ ἐνὶ κώμῃ
 Ἀσκη, χεῖμα κακῇ, θέρψ' ἀργαλίῃ, εἰδὲ ποτ' ἐσθλῇ.
 Τυὴν δ' ὦ Πέρση, ἔργων μεμνημένῳ εἶ)
- ~60 Ωραίων πάντων, ὧν ναυπλῆς διέμαλιστα.
 Νῆ' ὀλίγην αἰνεῖν, μεγάλη δ' ἐνὶ φορτίᾳ θέσται.
 Μείζων μὲν φόρτος, μείζον δ' ἐπὶ κέρδει κέρδιθ'
 Εἴσεται, εἰκ' ἀνέμοι γὰρ κακὰς ἀπέχουσιν αἴητας.
 Εὖτ' αὖ ἐπ' ἐμπορίῳ ξέψας ἀεσίφρονα θυμὸν,
 ~65 Βέλναι διέχρεα τε περφυγεῖν, καὶ λιμὸν ἀτερπῆ,
 Δείξω δὲ τοὶ μέγα πολυφλοίσβοιο θαλάσσης,
 Οὔτε τι ναυπλῆς σεσοφισμένῳ, εἴτε τι νηῶν.
 (Οὐ γὰρ πώποτε νηὶ γ' ἐπέπλων εὐρέα πόντον,
 Εἰ μὴ εἰς Εὐβοίαν ἐξ Αὐλίδ' ἔθ' ἢ ποτ' Ἀχαιοὶ
 ~70 Μείναντες χερσὶν, πολὺν σὺ λαὸν ἄγειραν
 Ἑλλάδιθ' ἐξ ἱερῆς, ξοίῳ ἐς καλλιγυναικᾶ.
 Ενθάδ' ἐγὼν ἐπ' αἶθλα δαΐφρονα ἀμφιδάμαντα
 Χαλκίδατ' εἰσεπέρησα, τὰ δ' ἔτι προπεφραδ' ἔμμεν' ἀπὸ πολλῶν
 Ἀθλ' ἔδεσαν παῖδες μεγάλῃτορες· οἷδα μὲ φημὶ
 ~75 Τμῶν νικήσαντα, φέρειν ἵπποδ' ὠτῶεντα,
 Τὸν μὲν ἐγὼ μέσσης ἐλικωνιάδεσσ' ἀνέδηκα.
 Ενθα μὲ τὸ πρῶτον λιγυρῆς ἐπέβησαν αἰοιδῆς.
 ~80 Τόσσον τοὶ νηῶν πεπείσμαι πολυγόμφων.)
 Ἀλλὰ καὶ ὧς ἐρέω Ζηνὸς νόον αἰγόχοιο,
 ~85 Μῦσται γάρ μ' ἐδίδαξαν ἀθίσφατον ὕμνον αἰείδειν.

Ἡματα

Ἡματα πεντήκοντα μὲν ἔσπας ἡελίοιο,
 Ἐς τέλει ἔλθόντες θέρεται χαματώδεις ὥρης·
 Ωραῖα πέλεται θνητοῖς πλόα· ἔτε κε νῆα
 Καυάξαις, ἔτ' ἀνδρας ἀποφθίσειε θάλασσα·
 Εἰ μὴ δὴ πρὸ φρών γε Ποισιδάων ἐνοσίχθων, 285
 Ἡ Ζεὺς ἀθανάτων βασιλεὺς ἐθέλησιν ὀλέσσαι.
 Ἐν τοῖς γὰρ τέλει ὅσιν ὁμῶς ἀγαθῶν τε κακῶν τε.
 Τῇμεν δ' ὀκρινέες τ' αὔραι, καὶ πόντος ἀπήμων·
 Εὐκῆλα· τότε νῆα θολῶ, ἀέμοισι πιθήσας,
 Ἐλκέμεν ἐς πόντον, φόρτον δ' εὖ πάντα τίθεσθαι. 290
 Σπύδιεν δ' ὅτι τάχιστα πάλιν οἶκόνδε νέεσθαι·
 Μὴ δὲ μύειν οἶνόν τε νέον, καὶ ὀπωρινὸν ὄμβρον,
 Καὶ χειμῶν' ὀπιόντα, νότοιο τε λεινὰς αἴτας,
 Ὅς τ' ὤρειε θάλασσαν, ὁμῶρτήσας διὸς ὄμβρω
 Πολλὰ ὀπωρινὰ, χαλεπὸν δέ τε πόντον ἔθηκεν· 295
 Ἀλλὰ δὲ εἰαρινὸς πέλεται πλόα ἀνθρώποισιν.
 Ἡμεν δὴ τὸ πρῶτον, ὅσον τ' ἐπιβᾶσαι κορώνη
 Ἰχθυὶ ἐποίησεν, τόσον πέταλ' ἀνδρὶ φανείη
 Ἐν κρᾷ δ' ἡ ἀκροτάτη· τότε δὲ ἄμβατός ἐστι θάλασσα,
 Εἰαρινὸς δ' ἔσθ' ὅτε πέλεται πλόα· ἔμιν ἔγωγε 300
 Αἴνημι, ἐγὼ δὲ ἐμῶ θυμῷ κεχαρισμένοι ὅσιν,
 Ἀρπακτὸς, χαλεπῶς κε φύγοις κακόν· ἀλλὰ νῦν καὶ τὰ
 Ἀνθρώποι ῥέζουσιν, αἰδρεῖησι νόοιο,
 Χρήματα γὰρ ψυχὴ πέλεται λειλοῖσι βροτοῖσι.
 Δεινὸν δὲ ὅτι θανεῖν μὲν κύμασιν· ἀλλὰ σ' αἴωγα 305
 Φράζεσθαι τάδε πάντα μὲν φρεσὶν, ὥς σ' ἀγορεύω.

50 ΗΣΙΟΔΟΥ ΤΟΥ ΑΣΚΡΑΙΟΥ

- Μὴ δ' ἐνὶ νηυσὶν ἅπαντα βίον κοίλῃσι τίθειται·
 Ἀλλὰ πλείω λείπειν, τὰ δὲ μείονα φορτίζειται.
 Δεινὸν γὰρ, πόντες μὲν κύμασι πῆματι κῦρσται·
 310 Δεινὸν δ', εἴκ' ἐφ' ἅμαξαν ὑπέρβιον ἄχθῃ αἰέρας,
 Ἀξονὰ καυὰξ αἰε, τὰ δ' φορτὴν ἀμαυροθίῃ.
 Μέγιστα φυλάσσειται καμρός δ' ὅππῃ πᾶσιν ἄρεισθαι.
 Ωραῖσθαι δ' ὅ γυναικα τὸν ποτὶ οἶκον ἀγασθαι,
 Μήτε ξηκόντων ἐτέων μάλα πολλὰ ἀπολείπων,
 315 Μήτ' ὅπιθεις μάλα πολλὰ γάμοι δὲ τοι ὥρισθαι ἔτος.
 Ἡ δ' ὅ γυνή, τέτορ ἡβώῃ, πῶς ἐμπῶν ὅ γαμοῖτο,
 Παρθενικῶν δὲ γαμεῖν, ὥς κ' ἡθεα κεδ' νὰ διδάξῃς.
 Τὴν δ' ὅ μάλιστα γαμεῖν, ἥ τις σέθεν ἐγγύθι ναίει·
 Παιῖτα μάλ' ἀμφὶς ἰδὼν, μὴ γείτοσι χάρματα γήμης.
 320 Οὐ μὲν γάρ τοι γυναικὸς, ἀνὴρ ληΐζειτ' ἀμεινον,
 Τῆς ἀγαθῆς· τῆς δ' αὖτε κακῆς, ἐρίγιον ἄλλο,
 Δειπνολόχης· ἢ γ' ἀνδρα, καὶ ἰφθιμόν περ ἰόντα,
 Εὖει ἄτερ δαλῆ, καὶ ὠμῶ γήραϊ δῶκεν.
 Εὖ δ' ὅππῃ ἀθανάτων μακάρων πεφυλαγμένῃσθαι εἶ.
 325 Μὴ δ' ὅ κασιγνήτῳ ἴσον ποιεῖσθαι ἐταῖρον·
 Εἰ δ' ἐκε ποιήσῃς, μή μιν πρῶτερσθαι κακὸν ἔρξης,
 Μὴ δ' ὅ ψεύδεισθαι γλώσσης χάρειν, εἰ δὲ κεν ἀρχῇ,
 Ἡπ' ἐπ' εἰπὼν ἀποθύμιον, ἢ καὶ ἔρξας,
 Δὶς τόσα τίνυσθαι μεμνημένῃσθαι· εἰ δ' ἐκεν αὖθις
 330 Ἡγῆτ' ἐς φιλότητα, δίκλιν δ' ἐθέλησι πῶς αἰεῖν,
 Δέξασθαι (δλειλός π' ἀνὴρ, φίλον ἄλλοτε ἄλλον
 Ποιεῖται) σὲ δ' ἐμὴ πινόον κατελεγχέτω εἶδῃσθαι.
 Μὴ δ'

Μὴ δ' ὅ πολυζέεινον, μὴ δ' ἄζεεινον καλέεσθαι·
 Μὴ δ' ἐκακῶν ἐτάρον, μὴ δ' ἐσθλῶν νεικεσῆρα.
 Μὴ δ' ἐποτ' ἐλομύλω πενίλω θυμοφθόρον ἀνδρὶ
 Τέτλαθ' ὄνειδίζειν, μακάρων δ' ὅσιν αἰὲν ἐόντων·
 Γλώσσης τοι θησαυρός ἐν ἀνθρώποισιν ἄριστος,
 Φειδωλῆς· πλείη δ' ἐχάρις καὶ μέτρον ἰότης,
 Εἰ δ' ἐκακὸν εἴποις, τάχα καὶ αὐτὸς μείζον ἀκέσσης·
 Μὴ δ' ἐπολυζέειναι δ' αὐτὸς δυσωπέμφιλτος εἴη·
 Ἐκ κοινῆ πλείη τε χάρις, δαπάνη τε ὀλιγίστη.
 Μὴ δ' ἐποτ' ὄξῃς Διὶ λείβειν αἰδοπαοῖνον
 Χερσὶν ἀνίπποισιν, μὴ δ' ἄλλοις ἀθανάτοισιν·
 Οὐ γὰρ τοῖγα κλύουσιν, ἀποπύουσι δ' ἐτ' ἀράς.
 Μὴ δ' αὐτ' ἠελίοιο τετραμυδύθ' ὀρθὸς ὀμιχεῖν·
 Αὐτὰρ ἐπεὶ κε δύνῃ μέμνημυθ', ἔς τε ἀνιόντα.
 Μήτ' ἐν ὁδῷ, μήτ' ἐκτὸς ὁδῆς περβαδύτω ἐρήσης,
 Μὴ δ' ἀπογυμνωθεὶς (μακάρων τοι νύκτες ἔασιν)
 Ἐζόμενός δ' ὅγε θεῖται ἀνὴρ πεπνυμμένα εἰδώς,
 Ἡ ὅγε πρὸς τοῖχον πελάσας διερχέται αὐλῆς.
 Μὴ δ' αἰδοῖα γονῇ πεπαλαγμυθ' ἐνδοθεν οἴκου,
 Ἐσίη ἐμπιλαδ' ἐν ᾧ δα φαινέμεν, ἀλλ' ἀλέεσθαι.
 Μὴ δ' ἀπὸ δυσφήμοιο τάφου ἀπονοσήσασθαι,
 Σπερμαίνειν γῆρ' ἐλὼν, ἀλλ' ἀθανάτων ἀπὸ δαιμόνων.
 Μὴ δ' ἐποτ' ἀεναῶν ποταμῶν καλλιῖρρον ὕδωρ
 Ποσσὶ περαῖν, πρὶν γ' εὖ ξηλὸν εἶδὼν ἐς καλὰ ῥέεθρα,
 Χεῖρας νιψάμενός ποτ' ἡνέκτω ὕδατι λούκῃ·
 Ὃς ποταμὸν δ' ἄβη, κακότητι δ' ἐχέρας ἀνιπύθ',

Σ ΗΣΙΟΔΟΥ ΤΟΥ ΑΣΚΡΑΙΟΥ

τῷδε Τὰ δὲ θεοὶ νεμεσῶσι, καὶ ἄλγιστα δῶκαν ὀπίσσω.

360 Μὴ δ' ἄπο πεντόζοιο, θεῶν ἐνὶ Διαιτὶ θαλείῃ,

Αὔρον δ' ἀπὸ χλωρῆς τὰ μιν αἰθωνίσι δῆρῳ.

Μηδέ ποτ' οἶνοχόλῳ τιθέμεν κρητῆρ' ὅτ' ὑπερθεῖν

Πινόντων, ὅλη γὰρ ἐπ' αὐτῷ μοῖρα τέτυκται.

Μὴ δὲ δόμον ποιῶν, ἀνέπίξῃσιν καταλείπειν.

365 Μὴ τι ἐφεζομένη κρώζῃ λακέρυζα κορώνῃ.

Μὴ δ' ἄπο χυξοπόδων ἀνέπιδρέκτων ἀνελόντα

Εἶδειν, μὴ δὲ λόεσθαι· ἐπεὶ καὶ τοῖς ἐνὶ ποινῇ.

Μὴ δ' ἐπ' ἀκινήτοισι καθίζῃν (ὅ γὰρ ἄμεινον,)

Παῖδα δυωδεκαταῖον, ὅτ' ἀνὲρ ἀνήνορα ποιεῖ.

370 Μὴ δὲ δυωδεκάμυλοι, ἴσον καὶ τῷτο τέτυκται. ἱ. ἔστιν.

Μὴ δὲ γυναικείῳ λαβρῷ χροῖα φαιδρυνέσθαι

Ἀνέρα, λυγρὰ γὰρ ὅππῃ χρόνον ἔσ' ὅππῃ καὶ τῷ

Ποινῇ. μὴ δ' ἱεργίσι ἐπ' αἰδομένοισι κυρήσας,

Μωμεύειν αἰδήλα· θεός τοι καὶ τὰ νεμεσᾷ.

375 Μηδέ ποτ' ἐν περὶ χοῇ ποταμῷ ἄλλα δὲ περρεόντων,

Μὴ δ' ὅππῃ κρύα ἄων ἔρειν, μάλα δ' ὄξυαλέσθαι.

Μὴ δ' ἐναποψύχειν, τὸ γὰρ ἔστι λώϊον ἔστιν.

380 Ἰδὲ ἔρδειν· δεινὸν δὲ βροτῶν ὑπαλᾶεο φήμι.

Φήμη γάρ τε κακὴ πέλεται· κέφη μὲν αἰεῖραι

385 Ρεῖα μάλ', ἀργαλέην δὲ φέρειν, χαλεπὴ δὲ ἄποθέσθαι.

Φήμη δ' ἔτις πάμπαν ἀπόλλυται, ὡς τῶν πολλοῖ

387 Λαοὶ φημίζεσι· θεὸς γὰρ τις ὅστις καὶ αὐτή.

ΗΜΕ-

Ματα δ' ἐν Διόθεν πεφυλαγμί-
νθ' εὖ κ' ἤ μοῖραν·
Πεφραδέμεν δ' αὖτις, ξηκτάδα
μινὸς ἀείσω
Εργα τ' ἐποπτεύειν, ἢ δ' ἀρμαλινῷ
δατέαδαι,

Εὖτ' αὖ ἀληθείην λαοὶ κρίνοντες ἄγωσιν.

Αἱ δὲ γὰρ ἡμέραι εἰσὶ Διὸς παρὰ μητόεντθ'. 5

Πρῶτον σὺν, τεξάς τε, καὶ ἐβδόμη ἱερὸν ἡμῶν.

Τῇ γὰρ Ἀπόλλωνα χρυσάορα γείνατο Λητώ.

Ογδοάτη τ', ἐνάτη τε, δύω γε μὲν ἡμῶντα μινὸς

Εξοχ' ἀεξομύοιο, βροθήσια ἔργα πέχεαδαι.

3 Η δὲ δωδεκάτη τῆς σὺν δεκάτης μέγ' ἀμείνων. 3 10

1 Ενδεκάτη δὲ δωδεκάτη τ', ἀμφω γε μὲν ἑσθλαί· 1

2 Η μὲν, οἷς περικεῖν, ἢ δ' ὄφρ' ὅνα καρπὸν ἀμῶντα. 2

Τῇ γὰρ τοι νεῖν ἡμῶντ' αἰροσιπότητθ' ἀράχνης

Ἡμῶντθ' ἐκπλείς, ὅτε τ' ἴδρις σωρὸν ἀμῶνται.

Τῇ δ' ἰσὸν σήσαστο γυνή, περβάλοιτό τε ἔργον. 1 5

Μινὸς δ' ἰσαμύς ξισκαίδιχόττω ἀλέαδαι,

Σπέρματθ' ἀφῶαδαι· φυτὰ δ' ἐνθρέψαδαι ἀείση.

Εκτὴ δ' ἡμέσση μάλ' ἀσύμφορός ἐστι φυτοῖσι,

Ἀνδρογόνθ' τ' ἀγαθὴ, κέρη δ' ἐ σύμφορός ἐστιν,

Οὐτε γλυέαδαι πρῶτ', ἢ τ' ἀρ γάμει ἀντιβολῆσαι. 2 0

Οὐδὲ μὲν ἢ πρῶτῃ ἐκτῇ κέρη τε γλυέαδαι

54 ΗΣΙΟΔΟΥ ΤΟΥ ΑΣΚΡΑΙΟΥ

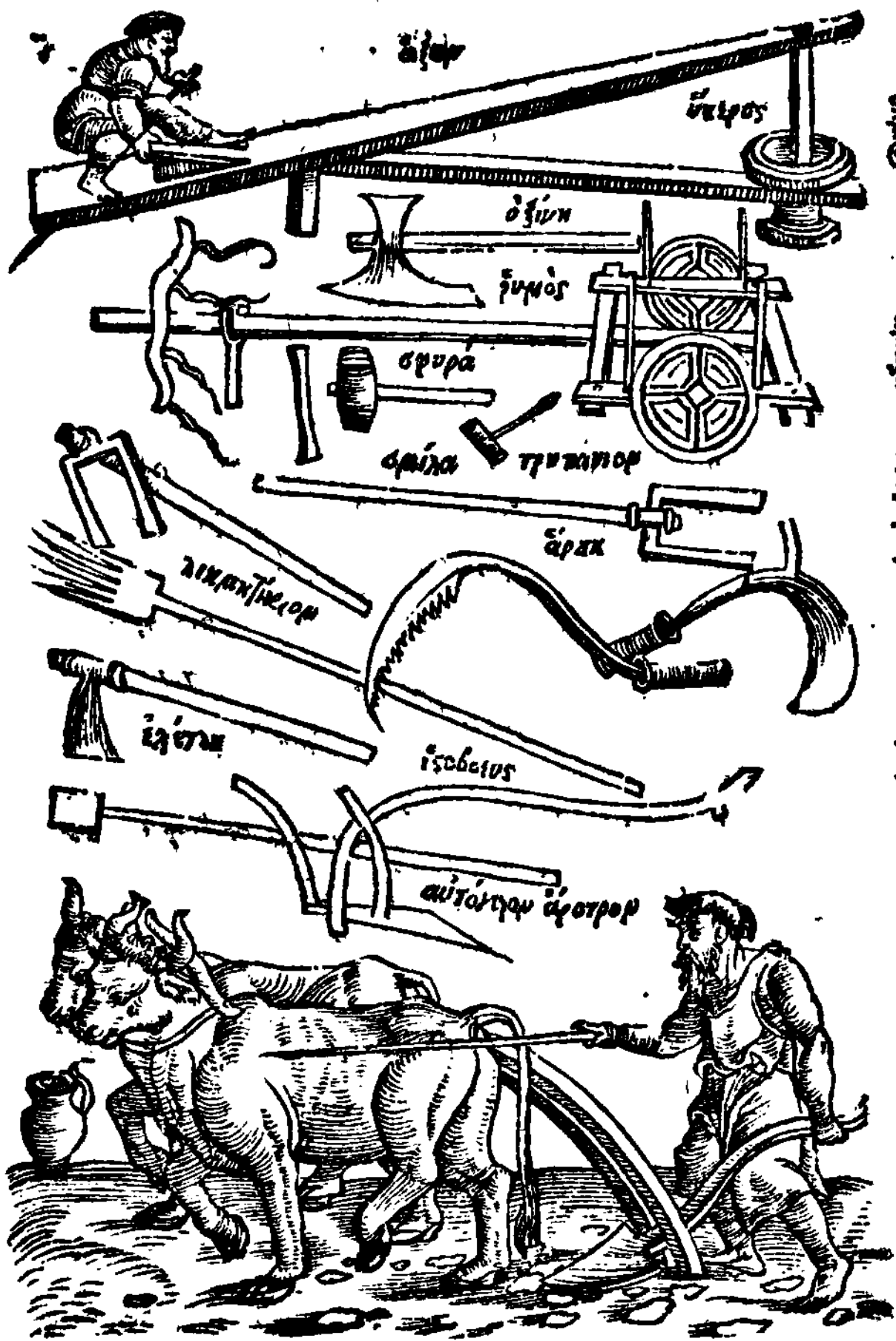
- Ἄρμυθ' ἀλλ' εἰφοῖς τάμνειν καὶ πῶσα μήλων,
 Σήκόν τ' ἀμφιβαλεῖν ποιμνήϊον ἥπιον ἥμῃρ,
 Εὐδλή δ' ἀνδρογόνῳ, φιλέει δ' ἐτε κέρτομα βάζειν,
 25 Ψύδεά θ', αἰμυλίοις τε λόγους, κρυφίους τ' ὁαρισμούς.
 Μίωδς δ' ὄγδοάτη χάπερον καὶ βοῦν εἰμυκον
 Ταμνέμεν, ἐρῆας δ' ἐδυωδεκάτη ταλαεργές.
 Εἰκάδι δ' ἐν μεγάλῃ πλέῳ ἥματι ἴσορα φῶτα
 Γείνασθαι, μάλα γὰρ τε νόον πεπυκασμένον ὄσιν.
 30 Εὐδλή δ' ἀνδρογόνῳ δεκάτη, κέρη δ' ἐτε τετρας
 Μέσση· τῇ δ' ἐτε μῆλα καὶ εἰλίποδας ἑλικας βῆς,
 Καὶ κυῖα καρχαρόδοντα, καὶ ἐρῆας ταλαεργές
 Πρηύνειν, ὅπῃ χεῖρα πιθεῖς· πεφύλαξο δ' ἐδυμάς·
 Τετράδ' ἀλάσασθαι φθίνοντός θ' ἰσαμένους τε,
 35 Ἀλγα θυμοβορεῖν, μάλα τοι τετελεσμένον ἥμῃρ.
 Εν δ' ἐτετάρτῃ μίωδς ἀγασθαι δ' ἐς οἶκον ἀκοιτην,
 Οἰωνούς κείνας, οἳ ἐπ' ἔργματι τέτῳ ἀριστοί.
 Πέμπτας δ' ἐξαλέασθαι, ἐπεὶ χαλεπαί τε καὶ αἰναί,
 Εν πέμπτῃ γὰρ φασὶν εἰρινύας ἀμφιπολεύειν
 40 Ὀρκον πινυμένους, τὸν ἔεις τέκε πῆμ' ὀπιόρκοις.
 Μέσση δ' ἐβδομάτῃ δημήτερος ἱερὸν ἀκτίων,
 Εὖ μάλ' ὀπιπτεύοντα εὐξοχάτω ἐν αἰλῳῃ
 Βάλλειν ὑλοτόμον τε ταμεῖν θαλαμήϊα διῆρα,
 Νήϊά τε ξύλα πολλὰ, τὰ τ' ἀρμυα νηυσὶ πέλονται,
 45 Τετράδι δ' ἀρχεσθαι νῆας πῆγνυσθαι ἀραιάς.
 Εἰνάς δ' ἡ μέσση, ὅπῃ δαίελα λώϊον ἥμῃρ.
 Περσῆς δ' εἰνάς παπαπήμων ἀνθρώποισιν,

Εὐδλή

Ἐσθλή μὲν γάρ τ' ἦδ' ἐφυτάνειν, ἦδ' ἐχρύνεσθαι
 Ἀνέρι τ' ἦδ' ἐγυναικί, καὶ ἔποτε πάγκρατον ἦμῶν.
 Παῦροι δ' αὖτ' ἴσασι ξισφνάδα μινωὺς ἀείσω, 50
 Ἀρξαστά τε πίθη, καὶ ὅπ'ι ζυγὸν αὐχένα θεῖναι
 Βεσὶ καὶ ἡμιόνοισι καὶ ἵπποισι ὠκυπόδεσσι.
 Νῆα πολυκλήϊδα θολὴν εἰς οἶνοπα πόντον
 Εἰρύμεναι. παῦροι δ' ἐτ' ἀληθέα κικλήσκουσιν.
 Τεξάδι δ' οἷον πίπτον (ὡδ' ὅσων ἱερὸν ἦμῶν) 55
 Μέσση. παῦροι δ' ἐαυτὲ μετ' εἰκάδα μινωὺς ἀείσω
 Ἡῶς γνομῶνης, ὅπ'ι δ' εἰελα δ' ὅτ'ι χερείων.
 Αἶδε μὲν ἡμέραι εἰσὶν ὅπ'ι χθονίοις μέγ' ὄνειαρ.
 Αἶδ' ἄλλαι μετὰ δ' εἰποι, ἀκήριοι, ἔπ' φέρεσθαι.
 Ἀλλ' οὐδ' ἄλλοί μιν αἰνεῖ, παῦροι δ' ἐτ' ἴσασιν. 60
 Ἀλλοτε μὴ ξυγὴ πέλει ἡμέρη, ἄλλοτε μήτηρ.
 Τάων εὐδαίμων τε, καὶ ὄλβι' οὐδ' ὅς τ' αὖτε πάντα
 Εἰδὼς, ἐργάζεται αἰαίτι' οὐδ' ἀθανάτοισιν,
 Ορνιθ' οὐ κείνων, καὶ ὑπερβασίας ἀλεείνων. 65

Η Σ Ι Ο Δ Ο Τ Ε Ρ Γ Ω Ν Κ Α Ι Η Μ Ε -
 Ρ Ω Ν Τ Ε Λ Ο Σ .

ἰσθμὸς
 ἀμύμονος
 ἀμύμονος
 ἀμύμονος

δῆψα
 ἀμύμονος
 ἀμύμονος
 ἀμύμονος
 ἀμύμονος
 ἀμύμονος

ὄνοι
 ἰσθμὸς
 ἀμύμονος

BREVIS DECLARA

TIO GRAMMATICA IN HESIO-

di Ερζα καὶ Ημέρας authore Iacobo Ceporino, per Ioannem Frisium Tigurinum
castigata & locupletata.

VISVM est nobis, doctissime Antoni, ex Græcorum
commentarijs selectiora quædam uocabula hisce An-
notationibus inferere, præcipuè tamen quæ ad sensus expli-
cationem, & uocabulorum cum etymologiam tum compo-
sitionem inprimis pertinere uidentur. Harum uerò dictio-
num interpretationem studiosè omittendam esse duximus,
ut & studiosis aliquid, quo sese exerceant, relinqueremus,
& illorum animos hoc exercitio ad maiora excitaremus.
Tu ergo mi Antoni, nostrum laborem & studium à nobis
benigne suscipe, & uale.

Numerus in margine semipaginam Hesi-
odi : prior in textu, paginam Compendij
Ceporini, sequēs eiusdem lineam designat.

HUIT poeta Hesiodus sacerdos tē-
pli Musarum in Helicone monte
Bœotix : & in Ascra pago sita ad
radicem eius montis, uixit. Quo
tempore uerò, uide Solinum cap. 53. Gell.

cap. 11. lib. 3. Item prouerb. Hesiodi senecta. Suidas scribit Hesiodum posteriorem Homero fuisse centum annis.

23. Μῆσαι.] Dores & Aeoles dicunt ἀπὸ μά-
δαι ἢ σημαίνοντες τὸ ζητεῖν, quod proprie in-
quirere est, & inuestigare, nā inuestigando
disciplinas assequimur. Est aut duplex inuo-
catio: prior ad Musas, posterior ad ipsum Io-
uem pertinet. περίηθεν.] αἱ ἐκ τῆς περιῆας ἀρμά-
μας, καὶ ἢ ἡμετέρας, ὥδ' αἷς τὰ πάντα δοξάζουσαι.
θιν) motū de loco significat à περιῆα. Iones α-
ἰνῆ uertunt. 14. 5. αἰοιδῆσι.] ταῖς αἰοιδῆαῖς. 16.
3. αἰοιδῆ ποιητικόν, ab αἰείδω, ὥδ' ἡ κοινόν, ab ἄδω.
θεῦτε.] aduerbium hortantis ἀπὸ τῆς ἀγαθῆς. ἐ-
νέπετε.] ἀπὸ τῆς εἶπατε praesens pro aoristo, ἢ
interferitur causa metri ab ἐνέπω 197. 23. σφέ-
τερον.] ἀπὸ τῆς ὑμέτερον. 276. 3. πατέρα.] pa-
trem Musarum τὸν Δία dixerunt: & matrem
τὴν μνημοσύνην. ὑμνεῖσαι.] ἀπὸ τῆς ὑμνεῖσαι
καὶ πλεονασμὸν τῆς ἰ, ὑμνεῖσαι. ὄντε δ' ἔξ.] subin-
tellige ἔξ ὅπου, sic, καὶ ἐνέπετε δι' ὄν, ἢ καθ' ὄν ἔξ ὅ-
που. Nam ut ὄν ἔξ ὅπου, pro δι' ὄν, aut καθ' ὄν ἔξ ὅ-
που defectiuum atticum est, sic & δι' ὄν, pro
δι' ὄν ἔξ ὅπου. φατοί τε.] φατὸς καὶ ῥητὸς diffe-
rūt perinde ut Latinis loquor & dico. διὸς
μεγάλου.] pro μεγάλου Ionice. Inducit Mu-
sas pe-

fas petitem sibi exponentes. Vel, ut alij, ipsemet narrat tanquam à Musis subito concitus & edoctus. ἔκητι.] aduerbium ab ἔκων uolens. Sic apud Homerum, διὸς δ' ἔτελείετο βουλή. ῥεῖα μὲν.] ῥαδίως, κοινῶς. ποιητικῶς διὲ ῥεῖα καὶ ῥητδίως. Subiungit rationem quare alij claro, alij obscuro genere sint orti. βεβαίαι.] ὁπὸ τῆ βεβαίῳ βεβαίῳ. ὡς ὁπὸ ἰσχύῳ ἰσχυρόν. Et sequentia uerba ad nominatiuum, Ζεὺς ὑψιβρεμέτης referuntur. ἀείζηλον.] τὸν ἀχάδηλον καὶ ἀειφανῆ. suum contrarium est ὁ ἀδηλοῦς. αἰέξει.] αἰέξει præsens. 218. 20. σκολιὸν.] τὸν ἐκ ὀρθὸν τινὲ γνῶμῳ. ἤγεν τὸν ἀδικον. ἀγνώορα.] τὸν ἰσθρήφανον. Aesopus interrogatus, auctore Laertio, quid ageret Iupiter, respondit: τὰ μὲν ὑψηλὰ ταπεινοῖ, τὰ δὲ ταπεινὰ ὑψηλοῖ. Ζεὺς.] genitiuo τῆ διὸς 42. 16. ὑψιβρεμέτιω Iouem dicit. Item βαρύκτυπον καὶ εὐρύοπα, ὡς τῷ βροντῇ αἴτιον. τὸ βρέμειν δὲ κυρίως ὅτι τῆ πυρὸς λέγεται. Ibi uero ὅτι τῆ ἡχου τῷ βροντῇ. ὅς ὑπέρτατα δώματα] τουτίσι τὸν οὐρανόν. κλυῖσι.] Secunda inuocatio ad ipsum Iouem, & simul proponit, se praecepta quaedam & leges bene uiuendi Persæ traditurum. Vel Musis post narrationem eum commouentibus: ὃ σὺ Ησιόδῳ κλυῖσι, ἰπάκουσον καὶ μάθαι.

At secundum Vallam ipse Hesiodus ea ha-
cienus uelut Musarum impulsu effatus, cō-
precando Iouem subdit: σὺ ᾧ ζεῦ κλυῖθι. 195.
12. κλυῖω ποιητικόν. ἀκέω κοινόν. ἰδὼν.] ὠρῶν μὲν
τὰς παράξεις ἡμῶν. αἰών.] ἀκέων δὲ τῶν λόγων ὧν
φθιγγόμεθα οἱ ἀνθρώποι. δίκη δ' ἴθιμι.] τετέ-
σι κτ' δίκῃ πᾶσαν, σὺ τὴν δίκῃ κρίνεις, πάντα
ὁρῶν τὰ ἀνθρώπινα παράγματα, καὶ πάντων ἀκέ-
ων. θέμισαι.] δίκη μὲν ἐπὶ ἀνθρώπων: θέμις δὲ
ἐπὶ θεῶν. δίκη γὰρ ἐστὶ κρίσις ἧς οἱ ἀνθρώποι κρί-
νυνται: θέμις δὲ δίκη ἧς οἱ θεοὶ διακρίνουσιν. ἐτήτυ-
μα.] ἀληθῆ. ἀπὸ τῆς ἐτυμολογίας κτ' πλεονασμὸν τῆς συλ-
λαβῆς. τυύη.] ἀντὶ σὺ. 238. 20. ἐγὼ δὲ κε.] Di-
uertit ad fratrem Persen. ἐκ ἀρχῆς.] Narratio.
Commemorat duplicem contentionē, hon-
nestam & turpem: Honestam, cum labore, in-
dustria & diligentia rem facit. Turpis per in-
iuriam & scelus accumulat opes. ἐκ ἀρχῆς μὲ-
νον.] ἐχ' ἐν ἧ, ἀντὶ τῆς ἐστὶν ἀττικῶς. 221. 3. ἐρί-
δων γένος.] τὸ γένος ἐνταῦθα ἀντὶ τῆς εἰδῆς. ἀλλ'
ἐπὶ γαῖαν.] ἀντὶ τῆς κτ' τὴν γλῶσσαν εἰς δύο εἰσάγει.
ἐπιμωμητή, ἥρου πολλῆ ψόρου ἀξία. ἐπίτασιν
γὰρ ἔχει ἢ ἐπὶ, ἐπιμωμητή ποιητικόν. ἐπίψογος
κοινόν. ἐπαμνήσκει.] commendauerit. αἰνέω, fu-
turum αἰνέσω uel ἡσώ, ἡνήσα, αἰνήσαμι uel αἰ-
νήσῃα, cum ἐπὶ & σ geminato. 573. & 201. 5.
δ' ἀνδρα.]

δ' ἀνδρα.] ποιητικόν. δίχα κοινόν ἢ διχῇ. καὶ τὸ δι
 ἀνδρα διὲ δ' ἀπὸ τοῦ δίχα γίνεται παροϊήκη τῆς αἰ
 σιωδίσμης, καὶ τῆς δ' ἀπαροϊήσεως. πόλεμόν τε
 κακόν.] τὸν πόλεμον ὁξαιρέτως dicit κακόν. θανά
 τες γὰρ ἐπαίγῃ, ὃ τὸ μέγιστον ἐστὶ τῶν σωματικῶν κα
 κῶν. καὶ δ' ἔστιν.] ἤγεν μάχην. χετλίη.] χετλία
 ἢ ἔρις ἀντὶ τῆς κακῆς. καθ' ὃ λέγεται χέτλιθ' αἰ
 θροπῶν. ἤγρου αἰθροπῶν. ὅθεν τὸ χετλιάζειν καὶ ὁ
 χετλιασμός. ἔπης τλώγῃ βροτός.] ἤγεν ἐδ' εἰς αἰ
 θροπῶν φιλεῖ αὐτῶν. ἀλλ' ὑπ' ἀνάγκης τιμῶσι.]
 ἀντὶ τῆς χετλίας αὐτῇ οἱ αἰθροπῶν, δ' ἀπὸ τῆς βρο
 τῶν. βροτῶν. βροτῶν.] pro βροτῶν. 16.3. νύξ.] ἔστι
 γὰρ ἡ νύξ θεὸς ὑπὲρ κόσμον ἀφανὴς τοῖς ὄμμασιν ἡ
 μῶν. ἐρεβεννή.] ἀπὸ τῆς ἐρεβῶν τὸ σκότος καὶ τῆς
 γωγῶν. θῆκε διέ.] 199. 22. ἀντὶ τῆς ἐποίησε δ' αὐτῇ
 ὁ ζεὺς ὁ κρόνους παῖς. ὑψίζυγῶν.] ἤγρου ὁ ἐπὶ μετε
 ὥρε θρόνους καθ' ἡμέραν. ὁ οἰκῶν ἐν τῇ αἰθέρι, ἀν
 τὶ τῆς ἐν ἐραναί.

Γαίης τ' ἐν ῥίζησι.] ἐν τοῖς φυτοῖς τοῖς ἐρρίζοις^{24.}
 τοῖς τῇ γῇ. ἢ ὅπ' ἐρρίζωσαν αὐτῶν ἐν τῇ γῇ. ῥίζησι
 ἀντὶ ῥίζαις Ionice. πολλόν.] πολλὸν ποιητικόν,
 πολὺ κοινόν. ἀμείνω.] 39.4. ἀπάλαμνον.] ἤγεν
 αἰργὸν ἀπὸ φύσεως. Inertem significat, quasi
 dicas sine manu, aut qui manus nulli operi
 admouet. παλάμη enim manum & opus i
 psium apud Græcos significat. παλαμαῖ γὰρ

τὸ δὲ τῆς παλαμῆς γεωργίας ἐργάζεσθαι. ἰδὼν.]
intuitus. εἶδω, ἰδέσθαι uel ἰδέω, unde ἰδὼν, ὁ ἰ-
δὼν. 157. 23. ἐργαίον χατίζων.] ἥρου ἐνδεῆς ὢν
ἐργου. τετέστιν, οὐδὲν ἐργαζόμενος. ἐργαίον ἀντὶ
ἐργου. 17. 20. ὅς σπεύδει.] οὐτῶ. 12. 17. ἀρόμμε-
ναι.] propter metrum. ἀρώ, ἀροῖν, ἀρουῖ, ἀ-
ρόμεναι. 59. 5. ζηλοῖ δέ τε γείτονα γείτων.] τὸ ζη-
λουῖ δύο δηλοῖ. τὸ φθονεῖν, καὶ τὸ μακαρίζειν. uide
de prouerb. Inuidus uicini oculus. εἰς ἀφει-
νον.] τὸν πλεόντα ἀφεινον uocant. τὸν δὲ τῆς ἐργων
τῆς ἐνιαυσιαίων ἀφροζόμενον. εἴθ' ὃ καλεῖται
ὁ ἐνιαυτός. ἀγαθὴ δ' ἔρις ἥδε βροτοῖσιν.] ἀντὶ
τῆς ἀγαθῶν αἰτία ὅτιν ἡ ἔρις τοῖς ἀνθρώποις.
βροτοῖσι.] 17. 21. καὶ κεραμεὺς κεραμεῖ φθονεῖ.]
ὀργίζεται φθονεῖ. φθόνῳ ὅτι λύπη ἐπ' ἀλλοτρί-
οις ἀγαθοῖς. Prouerb. Figulus figulo inuidet.
Probat hic illam æmulationem artificū, qua
alter altero citius ditescere conatur. ἐνικάτ-
θεο θυμῷ.] ἥρου ἐμβαλε τῷ λογισμῷ ταῦτα. τί
θημι. Infinitivum 6. imperatiui mediæ θέσε,
δοῦ, uel θεο, cum ἐνὶ & κτ', ἐνικατάθεο, & pos-
tice ἐνικάτθεο. 198. 13. Et altera præpositio-
num soluta, κατθεο ἐνὶ θυμῷ. 342. 15. ἔρις κα-
κόχαρτῶ.] ἥρου ἡ ἐπὶ τοῖς κακοῖς χαίρουσα. ἢ
ἡ χαίρουσιν αἱ κακοί. est aptissimū Epitheton
ἐρωτῶ ὁπμωμητῆς. νείκε' ὁππτεύοντα.] τετέστι
πρὸς

πρὸς μόνας τὰς φιλονεικίας βλέποντα. ὦρῃ γάρ
 τ' ὀλίγη πείλει.] Non licet tenuibus foro uas-
 care. Hi enim infelicitè circa contentiones
 forenses uersantur, quibus non est bene in-
 structa & opulenta domus. ἀγορίων.] geniti-
 uus ab ἀγορά. 16.2. κατὰκειται] ἀντὶ τῆς ἀποχρῆ-
 σις ὅστις ἐστὶν ἐν τῷ οἴκῳ βίῃς αὐτάρκειας
 εἰς ὅλον τὸν ἐνιαυτὸν. 232.15. & 374.23. τὸν βίον
 δὲ εἶπεν ὠραῖον, ὡς ἐκ τῆς τῆς ὥραν πειρίδος συλ-
 λεγόμενον. τὸν γαῖα φέρει.] ἀντὶ τοῦ ὅτι ἡ γῆ φύει.
 12.16. δημήτερος.] τὴν γλῶσσαν ἀφ' ἧς οἱ καρποὶ πάν-
 τες, δημήξαν ὠνόμαζον οἱ παλαιοί. δημήτηρ ter-
 ra dicitur ὅτι πάντων ἡ γῆ μήτηρ. ἀκτὴν.] ἀν-
 τὶ τῇ ἐξαίρετον δώρημα. τοῦ κεκορεσάμεν.]
 Concessio ironica, ἀκορίω. 201.5. Et τῇ pro τῇ
 τοῦ, articulus præpositiuus loco pronominis
demonstratiui sæpe apud Poetas ponitur.
 κληῖρον ἰδρασάμεθα.] patrimoniū diuisimus.
 κληῖρον ἢ τὸν τῆς γῆς, ἢ τῆς ἐσίας. unde ἀκληρῶς,
 ὁ πτωχὸς, & ἐπὶ κληρῶς ὁ κληρονόμος. ἰδρασ-
 σά.) ἀδάζομαι. μέγα κυδαινῶν.] μεγάλως τι-
 μῶν. βασιλῆας.] Ionice pro βασιλείας. 29. 4.
 Reges autem uocat δικαστὰς καὶ τοὺς ἀρχόντας
 iudices & præfectos singularum urbium
 quemadmodum Homerus. διωροφάγοις.]
 Vide prouerbiū Dorica Musa. He-
 siodus

siodus (inquit Eras. in prouerb. Scarabeus
 aquilam quærit) δωροφάγος appellat, recti-
 us tamen παμφάγος appellaturus. Ad hunc
 locum attinet prouerb. Argenteis hastis pu-
 gnare. Item: Aut regem aut fatuum nasci o-
 portere. ἐθέλῃσι δικάσαι.] uolunt iudicasse.
Græcis frequens usus est ἀορίστων Infinitiuū,
quando per ἵνα in Subiunct. possunt con-
uerti. ἐθέλει γράψαι, ἐθέλει ἵνα γράφῃ. καλεῖται
διδασκῆσαι, καλεῖται ἵνα διδάσκῃ, &c. νήπιοι, ἐδὴ
ἴσασιν.] μωροὶ ἐδὲ γινώσκουσιν, ὅσω μέγῳ δηλονό-
 τι ὑπάρχει πλεον τὸ ἡμῖν τὸ δὲ τῶ δικαίᾳ δηλο-
 νότι, τῶ ὀλοκλήρᾳ τῶ ἐξ ἀδικίας. est Epiphone-
 ma superioris sententiæ, quæ aptissime præ-
 cedentibus cohæret. Nam subobscore Hesi-
 odus indicat, Perseu plus consequi potuisse
 si dimidio sortis paternæ citra fori lites, &
 munerū largitionem fuisset cōtentus, quàm
 ut bonam cōmunis hæreditatis portionem
 in corruptos iudices, quo suæ parti plus æ-
 quo faueretur, per stultitiam profunderet,
 atque tandem nihilominus hac spe frustra-
 tus, dimidium patrimonij per latam senten-
 tiam accipere sit coactus. Inquit enim, νήπιοι
 stulti, sicut tu es Perse, &c. uide prouerb. Di-
 midium plus toto. Cæl. lib. 4. cap. 8. ἴσασιν.]
 ab

Ἰσημ. 233.12. ἀσφοδέλω.] Plin. libr. 21. cap. 17.
 Gell. lib. 18. cap. 2. per has herbas frugalitas
 tem & temperantiam indicat. Prouerb. Iis-
 dem uescētes cēpis. κρύψαντες γὰρ ἔχουσι θεοί.]
 ἀντὶ ἐκρύψαν οἱ θεοὶ τὸν βίον τοῦ ἀνθρώπου, τὸν ἀ-
 πίεμπτον δηλονότι καὶ ἄπονον. Est locutio Atti-
 ca, per participium infiniti a et uerbum ἔχω.
 Fingit hoc loco Poeta longam fabulam de
 Pandora, simulq; ostēdit quæ mala, & quas
 calamitates ipsa secum in mundum attule-
 rit. Fortassis satis conueniēter uoluptatem
 interpretari poterimus, quæ quamuis ma-
 xime ornata uideatur, multisq; modis ab-
 blandiatur, malorum tamen omnium, mor-
 borumq; causa est. Pertinet huc adagium
 γυναικῶν ὄλεθροί. De his qui funditus, ac mi-
 serabiliter pereunt. Calamitates ex mulieribus
 testantur Deianira Herculi. Danaides
 Lemniæ mulieres, Cleopatra, & hæc Hesio-
 dica Pandora. Testis denique Eua Christia-
 nis. ῥηϊδίως γὰρ.] Ostendit facilitatem uictus
 quærendi, apud priscos homines, non enim
 uoluptati indulgebant, sed modestiæ, tem-
 perantiæ, ac frugalitati studebant. ὥς τε σὺ
 ἔχειν.] ἀντὶ ὥς σὺ ἔχεις, 286.20.

Πηδάλιον.] proprie est clauus nauis, hic ca 25.

tachresticōs pro stiua, & stiua pro aratro po-
nitur. ὑπὲρ καπνῶ.] Rustici instrumenta li-
gnea super fumosa laquearia collocare solēt,
quo fumus ea corroboret & exploret.

Sic Vergilius:

Et suspiriosa focis exploret robora fumus.

ἡμιόνων ταλαεργῶν.] Vide Prouerbiū Mu-
li asinis quantum præstant. χλωσαίμενθ.]

ἀγανακτήσας. ποιηπική δὲ ἡ λέξις. φρεσὶν ἡσιν.]

αἶς. ὅς σιυς. ἀγκυλομήτης.] πανῆργθ, uaser,

astutus. Sciendum uero ὅτι τὸ ἀγκυλόμητις, τὸ
ποικιλόμητις, τὸ δολόμητις, καὶ ὅσα ἀπὸ τοῦ μῆ-

τις σύγκειται παρὰ τὸ ξυμῆται, & per i scri-

buntur. flectuntur αὐτὲ ἐπορευκλίτως· τῷ ἀγκυ-
λομήτι, ποικηλομήτι, καὶ δολομήτι. Sic παρὰ τὸ βυς

πορευόμεν. πολὺς πολλῶ, & multa alia. τῶνεκ'.]

82. 4. κρύψε.] 99. 21. ἰαπευῖο.] genit. Ionicus.

17. 20. νάρθηκι.] ὅτι μὲν πρὸς ὄντως φυλακτι-
κὸς ὁ νάρθηξ, ἡπίαν ἔχων μαλακότητα εἶσω, καὶ

ξίφειν τὸ πῦρ, καὶ μὴ ἀποσβεσθῆναι δύναμδύλε.

Narthex ferula, adsurgens recte: Narthecia
semper humilis est. Nascuntur locis calidis

trās maria. Ignem ferulis optime seruari, au-
thor est Plinius lib. 13. ca. 22. τερπικέραινον.]

Interpres inquit. ἀπὸ τῷ ξίπειν per methate-
sin τ ρ, nec ἀπὸ τῷ τερπειν. ὡς ξίποντα δηλονότι

I. LIBRVM HESIODI. 67

τῆς ἐναντίους τὰ κεραυνὰ, ἐχ' ὡς ἑρπόμενον ἐν αὐ-
 τῷ. νεφεληγάρετα.] ὁ δ' ἀθερίσεως τ' νεφέλων αἴ-
 ηθ'. pro νεφεληγάρετης per anastrophe, 14. 21.
 ab ἐγείρω, uel ἀγείρω compositum est, cogēs
 uel excitans nubes. Vide Prouerb. Risus
 Sardoniū. Ιαπεπονίδη.] ἤ ἐ τῆ Ιαπετῆ. Ἀπὸ τῆ
 Ιαπετὸς, Ιαπετίων patronymicum Ionicū fit,
 à cuius genitiuo Ιαπετίωνθ', per systolen Ια-
 πετίονθ', aliud commune fingitur Ιαπεπονί-
 δης. πάντων πάρι.] αἰασεσθῇ pro παρ' πα-
 ντων. ἑασομένοισι.] Ionice, & σ geminatum est
 causa metri ab εἰμι. ἐὼν κακόν.] ἀντὶ τῆ το σφέ-
 τερον. ἐὼν γὰρ ὁ μόνθ' ἔχει τίς. σφέτερον δὲ ὁ πολλὰ
 ἔχουσι. πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε.] θεωσωποποι-
 τα ὄσι. patrem autē hominū & deum ὄσι uo-
 cat τὴν εἰμῶρ μύλω. ἤφαιστον δ' ἐκέλευσε.] Per
 distributionem enumerat quomodo Pan-
 dora sit condita, et quid singuli dī in illā con-
 tulerint. ἤφαισθ' τὸ δακρυκτὸν πῦρ. καὶ ὁ ταῖς
 δατῆ πύρεθς ἐνεργουμένας τέχναις ὅπισθα τῷ θε-
 ῷ. Quem quidem Homerus Iunonis & Io-
 uis filium refert. Πεικλυτὸν] Πείφημον, του-
 τίςιν οὗ ἡ φήμη ἀδεται. ἐνδ' ἀνθρώπου θέρμεν.]
 pro ἐνθέρμεν per imesin. ἀνδ' ἰω.] ἀνδ' ἰω δὲ
 τῷ οὐ τὴν φωνὴν λέγει, ἀλλὰ τὸν τόπον τῆς φων-
 ῆς, ἥτοι τὰ φωνητικὰ ὄργανα. ἀθανάτης θεῆς.]

ἀντὶ ἀθανάταις θαῖς. 16. 3. εἰς ὧπα.] αἰτὶ τῷ εἰς
 ὄψιν. καλὸν εἶδος.] Græci multa epitheta ap-
 ponunt unī substantiuo sine connexu. ἀμ-
 φιχέαι.] ἀ χέω infinit. a. infinitiuū. 201. 16. πῶς
 δὸν ἀρχαλέον.] ἤρουν ἀνιάρδον ἄλγος ἔχοντα. ἐπι-
 ται γὰρ τὰ πόθῳ ἄλγος. πόθος ὃ ἐστὶν ἐπιθυμία
 πραγμάτων ἀπόντων. ἐπιθυμία ὃ καὶ ἴμερος τὸ
 αὐτό. γυῖκόνοισι.] Fatigantes membra. παρὰ
 τὸ κοινά, τὸ ἀγωνιά καὶ ἐπείζομαι. alij γυῖκόρους
 depastinantes membra ἀ κορῶ, ad satietatem
 usque arrodentes membra. Legimus & γυο-
 τήροισι in quodam epigrammate, id est, mem-
 bra penetrantes. κυνέον.] τὴν κυνὸς δηλονό-
 παν αἰδέσθαι ἔχοντα. ὠώγει.] iussit. 158. 7. ἀρ-
 χαφόντῳ.] sic dicitur Mercurius quod Ar-
 gum πανόπῳ Iūs custodem occiderit. Fit i-
 taque ἀρχαφόντης, poetice uero ἀρχαφόντης.
 πλάσσει.] ablato augmento ἀ πλάσσω. ἀμφι-
 λυήεις.] claudus utroque pede. Est epitheton
 Vulcani.

26. Αἰδοίη.] αἰδοίη, ὡς γὰρ ἴθι ὁ ἄξιός γελοῦς.
 οὕτω καὶ αἰδοῖθι ὁ αἰδέσθαι ἄξιός. κεννίδειω.] τῷ
 κεννίδει. 14. 5. ζώσε.] cinxit ἀπὸ μεταφορᾶς τῆς
 ζωννυμείων. ζωννύω defectiuum, 216. 16. futu-
 rum ζώσω mutuatur ἀ ζώω cingo uel uiuo, nam
 uiuere est, quam diu anima ligata corpore
 tenetur,

tenetur: ἀμφὶ δὲ οἱ χάρεις.] Sic collige, ἀμφὶ
 ἔθεσαν δὲ οἱ χροί, circumposuerunt ei corpore.
 Et ponitur οἱ pronomen pro αὐτῇ χάρει-
 ρι.] tres sunt Charites. πειθῶ, ἀγλαΐα, καὶ εὐ-
φροσύνη, horæ tres. ὀνομία, δίκη, εἰρήνη. ἀμφὶ ἣ
πλώγῃ ὄραι σέφον.] pro ἀμφίστυον ἣ ταύτῃ δι-
 πέ οἰραιότητῃ. horæ deæ sunt cœli ianitrices,
 testante Homero. ἐφήρμοσε.] infinitum a. ab
 ἔπι & ἀρμόζω. tenui mutata in suam den-
 sam. 8. 19. πύξι.] πύχω. 199. 22. βελῆσι.] βη-
 λαῖς. 16. 3. ἐν δ' ἄρα φωνὴν θῆκε.] ἐν θῆκε infi-
 nit. a. 160. 2. ὀνόμῳ.] nominauit, ab ὀνομαίνω
 sine augmento. 199. 22. Σί, subscribis per-
 fectum medium est. 62. 24. ἀλφειῇσιν.] τοῖς δ' ἔ-
 νοητικοῖς ἀνδράσι καὶ εὐρετικοῖς. ἀμφησῆς inuen-
 tor, indagator. 147. αὐτὰρ ἐπεὶ δόλον.] mit-
 titur Pandora ad Epimetheum & recipitur.
 ἐφράσαθ' αἰς.] ἐφράσατο rursus tenui mutata in
 suam densam ut supra ἀφράζομαι. οἱ.] pro
 αὐτοῖς. εἶπε.] ἔπω infinitum a. εἶπα ἔειπα. 199.
 2. ὁ δὲ ξά.] ὁ pro οὗτῃ. Vide prouerb. Malo
 accepto stultus sapit. πρὶν μὲν.] ἀντὶ τῆς πρὶν-
 πρην. ζώσκον.] ἔζωον. 54. 8. νόσφιν ἄτερ.] ple-
 onasmus. χαλεποῖο πόνου.] χαλεπὸς πόνος
 τῆς χαλεπῆς πόνου. 17. 20. νέσων.] ἀντὶ νέσων Ae-
 ticæ. ἔδωκαν.] εἶδωμι, δώσω infinitum a. ἔδω-

κα. 160.2. αἰψα γὰρ ἐν κακῷ.] Vide Prouerb: Mala senium accelerant. ἀρρήκτοισι.] μεταφραστικῶς ἀντὶ τῆ ἰχυραῖς συγκρυβαῖς. ab a priuatiuo & ῥήγνυμι. Vide Prouerbium. Aegroto dum anima est, spes est: uel Spes in labro pyxididis.

27. Χείλεσι.] τὸ χεῖλος παρὰ τὸ χεῖν λόγους. ἔξεπῃ.] πῶς πῆμι πῆσω. Infinit. β. ἐπῆλυ ἔξεπῃ euolauit. Acutum profecto & ex intimis sacrarijs Musarum depromptum figmētum. Quandoquidem alijs malis omnibus praesentaneis, solius autē spei malo absente mortalium animi discruciantur. ἐπέμβαλε.] Infinitum β. ab ἐπι, ἐν & βάλλω. πῖθοιο.] πῖθε. 17.21. νεφεληγερέταο.] αἰτὶ νεφεληγερέτης. 14.7. ἀλάληται.] 236.20. πλείη.] pro πλέα ἀπλέθι μῆτις.] 14.2. ἔπος ἔτι πε.] epirrhonema. διὸς νόον.] ἔδωκεν ὅτι τὸ διὸς νῆν ἐκκλίνει. ἔδωκεν ἔμψυχόν. ἔξαλέαδ.] ἀλέω, ἀλείεθαι ἀλείεθαι. ἀλείεθαι. 156.13. ἐπεθόν τοι.] τοι αἰτὶ σοί Dorice. 238.23. ἐκκορυφώσω.] αἶα κεφαλαιώσωμαι. ἐτίρῃ σοι λόγους ἀπάρξομαι. ἐπεὶ ἡ κορυφή, ἀρχὴ πῶς τῷ σώματι. Sūmatim ac breuiter persiringam. σὺ δ' ἐνὶ φρεσὶ βάλλειο.] pro βάλλου σάψ. 63.18. Vide prouerb. Ausculta & perpende. γιγῆσαι.] γίω. abυσσὺ nascor. 203.16. est x.

est ætatum descriptio, quam etiā Latīnī Po-
etæ sunt imitati. χρύστον μὲν πρῶτιστα.] ἤτοι χρυ-
σόν ἐν αὐτῇ τῇ καρδίᾳ, τίμιον καὶ ἀπαθές. πονη-
ρὰς ἐκτὸς. οἱ μὲν δὲ πικρὸν.] ἔτοι μὲν. ἀκηδέα.]
liberum à curis, ab a priuatiua δὲ καὶ δέσφ.] τό-
σφιν ἄτερτε πόνων.] ἐκ τῆς θαλάσσης ἀντὶ τῆς χω-
ρὸς πόνων καὶ οἰζύθ. αἰεὶ δὲ πόδας.] semper eo-
dem robore membrorum. Trita Græcis sy-
necdoche. ἐν θαλίῃσι.] ἐν θαλίαις. θαλία νυῖ
παρ' ἡμῶν ἡ μεγάλη ὥχια λέγεται. θνητοκον.]
199.24. ἔλω.] 221.3. δὲ 200.6. Ζείδωρθ.] ἡ-
γενητὰ πρὸς ζωὴν δωρεμένη γῆ. ἀφ' ἧς γὰρ κυεῖ-
ως ἡ ἐρῶσας μὲν γῆ. elegans epitheton terræ
quod uitæ necessaria suppetat. αὐτομάτη.]
τετῆσι καὶ τῇ αὐτῆς φύσιν, μηδενὸς ὀπιμελέμε-
τε. ἐδελημοί.] ἐδελημοί δὲ ἡσυχιοὶ idem sunt χω-
ρὸς ἰατραχῆς, εἰρηνικῶς. πολέεσσιν.] 43.2. καὶ γαῖα
καλύψεν.] pro κατεκάλυψεν. ἀντὶ τῆς τῆς σάμα-
τα τούτων ἀποθανόντων. οἱ μὲν, ἀντὶ τοῦ, οὗτοι
μὲν. δαίμονες.] ὀπιφωνηματικὸς εἰς ὃ λόγθ
καὶ πολμηρὸς, θεοὺς ὑποχθονίοις λέγειν.

Ἡέρα ἐσάμφοι.] ἀντὶ τοῦ ἀορασίαν ἐνδυσά- 28.
μοι. obducti, induci aerem, hoc est, inuisibi-
les. ἔω. ἔσω εἶσα, δὲ. ἐπ' αἶαν.] ἀντὶ γαῖαν
per ablationem τοῦ γ. ἔχον.] 158. 11. γέ-
ρας βασι.] τιμὴν βασιλικήν, ἤτοι βασιλεῦ-

σι φρέπυσαν. ἀτάλλων.) τισίσι μετ' ὀπιμαλείας
 ας ξεφόμενθ' καὶ ὡς αὖ νηπιάζων, ἐν τῷ σφετέρῳ
 οἴκῳ. ἡβήχει.) Infinit. α. Optat. ab ἡβάω. ζώε-
 σκον.) Enallage numeri. ἀτάταλον.) ἡ γυνὴ
 ἀθέμιτον, παρανόμον. ἀτάταλοι γὰρ οἱ εἰς θεὸν ἑ-
 ξαμώρτανόντες. ἔρδειν.) Græcis pro sacrificare,
 ut facere apud Latinos. Virg. Cum faci-
 am uitula pro frugibus, ἡ θέμις) ἀντὶ καθῶς.
 ἐκ μελιαῦ pro μελιῶν. 16. 2. ἡ μελιά species ar-
 boris ex qua fiunt hastæ & tela, fraxinus. Si-
 gnificat quoque μέλισσαν. Hesiodus in The-
 ogonia tradit terram ex sanguine uirilium
 Cœli nymphas, quæ μελίαι uocarentur, pro-
 genuisse. Νύμφας θ' ἄς μελιάς καλέεσ' ἐπ' ἀπεί-
 ρονα γαῖαν. unde Valla ἐκ μελιαῦ sanguine
 dryadum reddit. Etiam alibi in Theogonia
 hominum est Epitheton. Οὐκ ἐδίδμε μελίησι
 πυρὸς μένθ' ἀκαμάτοιο Θνητοῖς ἀνθρώποις, οἳ ἐκ
 πρὶ χθονὶ ναιετάεσι. Itē Hesychius. μελιάς καρ-
 πὸς, τὸ τῆς ἀνθρώπων γένθ', meliæ fructus, ge-
 nus humanum. ἀρῆθ'.] ὁ ἀρῆς Mars, 41. 17.
 ἀλλ' ἀδάμαντθ'.] ἀλλὰ ψυχρὴν εἶχον διὰ τὸ ἀδά-
 μαντθ', τετίςιν ἀδαμαντίνιν. Vide prouer-
 bium Adamantinus. βίη] βιά Ionice. 14. 5.

29. Επίφυκον.] pro ἐπαφύκεισαν ἀ φύω sicut ἐτυ-
 φθη, ἔσαν, ἔδωκ, pro ἐτύφθησαν, ἔσησαν, ἔδωσαν.
 62. 5.

62.5. μελείαςι.] τὸ μέλος. 43.3. ἡ χάλκεια τεύχεα.] τὸ ἡ, ἀπὸ τῆς ἡσαν τεύχεα τὰ ὅπλα. Pluralia singularibus uerbis iunguntur. 269.8. ἐργάζοντο.] ἀπὸ ἐργάζοντο. 199.22. ἔσκε.] ἀπὸ τῆς ἦν. 221. 4. σφετέρῃσι.] σφετέραις. 16. βῆσαν.] ἔβησαν ἀ βαίνω fut. βήσομαι. Infinit. β. ἔβλυ, ἀπὸ τῆς βῆμι. αἶδμο.] αἶδης τῆς αἶδ' infernus, Pluto. 14.7. νώνυμοι.] ὄνομα in compositione primum o uertit in ω, alterum in υ. compositum priuatiuo α, & cōsonante ν propter hiatum inserta, ανώνυμος, per aphæresin νώνυμοι, uel σερητικῶς νε, νεώνυμοι, contracte νώνυμοι. ἡελίοιο.] ἡέλιμοι, ἡελίος. 17. 20. ἀρείον.] comparatiuus irregularis. 37.3. πόλεμοι κακός.] proprium belli epithetῶ. καδμηίδι.] καδμῶς, καδμίδης, καδμῶς poetice καδμηίς. τῇ καδμηίδι pro καδμείῃ, patronymicum loco possessiui. de bellis Thebenis lege Eras. prouerbium Cadmea uictoria. μήλων.] ὅλα τῶν μήλων πᾶσαν δηλοῖ τὴν κτήσιν. οἱ γὰρ παλαιοὶ ἐν τοῖς τε ξάποσι τὴν κτήσιν εἶχον. οἰδιπόδαο.] οἰδιπόδης τῆς οἰδιπόδου. 147. lege prouerbium Dauus sum non Oedipus. ἀγαθὸν.] ab ἄγω. 202.17. ἡυκόμοιο.] ἡυκομοι τῆς ἡυκόμου, resoluta diphthongo ἡυκόμῃ, Ionice ἡυκόμοιο. 17.20. ἐν μακρόν νήσοισι.] de fortunatis insulis uide Plin.

nium lib. 6. cap. 32. & Solinum in postremo capite. τῷ ἔτις.) τὸ ἔτθ , τῷ ἐπθ ἔτις. ὄφελον uel ὄφελον.) optandi aduerbium, flectitur per personas ob similitudinem uerbi ὄφελον ὄφελις. i. utinam ego, tu, ille, ὄφελον μετεῖναι, pro μετεῖλω. Infinitiuus adiuncta nota precandi pro optatio sumitur.

30. Γαίθ σιδήριον.) ἀντίτυπον δηλονότι καὶ σκληρόν, καὶ τὴν γνώμην ἰσχυρισμὸν. τοιῦτθ γὰρ ὁ σιδήρθ σκληρὸς καὶ μέλας. πολιοκρέταφοι.) ἦγεν πολιοὶ τὰς κρετάρους. ἀπὸ τῆς κρετάρων γὰρ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀρχονται πολιοὶ οἱ ἀνθρώποι. ὑπερβολικῶς dictū. τελέθωσι.) τελῶ, τὸ ποιῶ καὶ τὸ ὑπάρχω, ἀφ' ἧς καὶ τὸ ἄρα γινώσκω τελέθω. Sic ἀνέμω νεμέθω. φλέγω φλεγέθω. θάλλω θαλίθω, τὸ θ uertitur in τ, & τὸ α in η. & fit τηλέθω. à quo τηλεθάω τηλεθῶ καὶ τηλεθόω. ὁμοῦθ.) ὁμοιοποιητικός, σύμφωνθ. ἢ ὁμοιοι τῇ γνώμῃ, ἢ τῇ ιδέᾳ. ἐπέεαςι.) τὸ ἔπος. 43. 3. εἰδότες.) εἶδω perfectū medium εἶδα uel οἶδα. 199. 16. γηράνταςι.) γήρω τὸ γηράσκω, infinitum α. ἔγηρα. participium ὁ γήρας, pluraliter γήραντες τοῖς γηράνταςι Ionice 33. 13. ἀπὸ θρεπτήρια δοῖν.) ἀποδοῖν. θρεπτήρια.) ὅλα ἔοφας. οἱ παλαιοὶ γὰρ τοῖς γονεῦσιν ἐδίδαν τὰ θρεπτήρια. Vide Prouerb. ἀντιπελαργεῖν. χειροδύναμι.) οἱ τῇ δυνάμει τὸ δύνανται, τῇ

ἡ χειρὰν δέλζουσιν qui manuū ui iustum metiūtur. Vide Prouerb. Martis campus. ὄξαλαπάξει.) πορθήσῃ. ὕβριν.) ἀντὶ ὕβρις ἡ, Ita Homerus ὕβριν αἶερα pro ὕβρις ἡ αἶερα. apud Latinos scelus pro scelesto sæpe ponitur. ἔσαι.) 221. 12. ὅπῃ δ' ὄρεα ὁμῆϊ.) ὁπτόρκον ἢ ὁμόα uel ὁμῶ. futurum α. ὁμῶ. mediū ὁμῆμαι ὁμῆ ὁμῆϊ.) δυσκίλαδ' ὁ κακὸς χαρῶς.) προσωποποιεῖ τὸ φθόνον. aptissima epitheta inuidiæ. καλυψάμεν.) participiū duale masculinum pro fœminino. sic προσωπόντι. 42. 19. 268. 15. Vide Prouerbiū Adrastia Nemesis, uel Nemesis adest. ἵτω.) 223. 18.

Nūν δ' αἶνον.) quid sit αἶνος uide Erasμū in 31. Chiliadib. de Parœmia. Quintilian. lib. 5. asserit fabularum primum fuisse authorē Hesiodū, propter hunc accipitris & luscinia apologū. ὃ δ' ἱρήξ.) ὡδ' αβολὴ μυθική. ἔπος εἶπεν ἱέραξ πρὸς ἀνδρῶνα ποικιλόφανον. Vide Prouer. Luscinie deest cātio. μεμῶρπῶς) perfectū mediū ἀμαρπῶ. παρμενῶ.) trāsfixa ἀπείρω. λέλακας.) perfectū mediū ἀλάκω. πρὸς μῦθον εἶπει) προσεῖπει κατὰ μῦθον. 199. 3. τῇ δ' εἶς.) εἶμι εἶς. 22. 39. μαθήσω.) dimittam. ἵημι ἥσω cum μῦ. 227. 15. ἀφρονδ' ὅς.) Epiphonema, seu Epimythion huius fabulæ est.

ἄκρη δίκης.] δίκη significat iustitiam, iudiciū
 um, & uindictā. Quod Romani ius uocant,
 hoc Græci δίκην. φερίμεν.] à φέρω. 59.6. ἐγ-
 κύρσας.] illapsus. κύρω, κυρῶ, uel Aeolicè κύρ-
 σω. 46.23. in margine ἔκυρσα, κύρσας cum ἐν
 ἐγκύρσας. ἄτησιν.] pro ἄταις. ἄτη. 16.3. ἐτίρη-
 φι.] pro ἐτίρη. Ionica paragoge est, sicut dici
 er pro dici. 41.5. παθὼν νήπιος.] Prouerb. Ma-
 lo accepto stultus sapit. ἔγνω.] Infinitum 6.
 à γινώσκω. ἔχει ὅρκον.] ἤκου ἀπολαθεῖ ὅρκος
 ταῖς δίκαις, ἤκου ταῖς κρίσει ταῖς ὀρθῶς διδο-
 κασμέαις. σκολιῆς δίκης.] σκολιαῖς δίκαις. 16.
 4. σκολιας δὲ δίκας λέγει τιῶν, τὰς κακῶς διδο-
 κασμέας. ὅτι τὸ μηδὲν ὑγὲς φροῖν τὰς δική-
 ζοντας, ἀλλ' ἐμπαθῶς δικάζει. παῖ γὰρ πάθεται
 σκολιὸν. αἷς ἀπλοῦν τὸ ἀπαθεῖς. ἢ καὶ ἄνδρες.] ἢ καὶ
ὅπου αὐτὸς ἄγῃ ἐν τῷ οἷ δωρεφάροι κριταὶ, ῥα-
 θὲ καὶ ἤχῃ, καὶ θόρυβῳ γίνεται. τῷ ἀδικου-
 μένῳ δὴλον ὅτι ὀδυρομένη καὶ θρήνηται, καὶ
 τῷ ἀδικον κρίσιν καταβοώμεν αὐτῶν. κλαῖ-
 οσα.] τῷ φροσωποποιῖα ὅτιν. ὅ καὶ ἐμψυχῇ καὶ
 γλυκὺς λόγῳ καλεῖται. εἰσάγει γὰρ τῷ δικαστῇ
 νῦν ἢ τῷ μένῳ. ἐνεμαν.] Infinitum α. à νέμω.
 52.4. οἱ δὲ δίκας ξείνοισι.] Οἱ δὲ διδοῦσι δίκας
 δικαίας, ἤκου κρίσεις τοῖς ξένοις καὶ τοῖς αἰτοῖς.
 καὶ μὴ κατὰ τὴν ἐκκλίνουσι τῇ δικαίᾳ, τέκον ἢ πό-

λῆς ἀποραγεῖ. οἱ λαοὶ δὲ ἀνθηροὶ εἰσιν ἐν αὐτῇ. τὰ
ξείω ἀντίκειται ὁ ἄσος. τὰ ἐνδήμω δὲ ὁ ἀτῶδη-
μος. τοῖσι τέθλη πόλις.] εἰ γὰρ ὁ πόλεμος φθαρ-
τικός καὶ ὀλιγανθρωπίας αἵτις, ἀδήλον ὅτι ἢ εἰ-
ρὴν πολυανθρωπίας ἐργάζεται, καὶ ὅτ' τῷ κο-
ροξόφῳ. τέθλη floruit. Perfectum medium
ἀθάλλω. 69.3. ἀνθεῦσιν.] ἀντὶ ἀνθεῦσιν ἀν-
θείω. 156.11. ἐν εὐθυμίᾳ καὶ ἀγλαΐᾳ καὶ χαρᾷ δ' ἄ-
γασσι.

Κεροξόφῳ.] κεροκτόνῳ μὲν ὁ πόλεμος. κα- 32.
ροξόφῳ δὲ ἡ εἰρὴν, καὶ γεροξόφῳ, βρεφοξό-
φῳ, λαοξόφῳ. εὐρύοπα ζεύς.] εὐρυόπης. 14.
21. λιμός.] ἡ γρου ξοφάν ἐν δ' εἰα. θαλίης.] θα-
λία. 16.3. μεμηλότα.] parta. 158.8. τοῖσι φέρι.]
τέτοις τοῖς καὶ δίκην ζῶσιν. ἔρισι.] τὸ ὄρος Ionice.
καταβεβείδασι.] onuste sunt. Perfectum me-
dium ἀβείδω. ἰοικότα.] 199.11. ὅπ' ἡνῶν.] ἡ
ναῦς. 42.12. οἷς δ' ἔβρις.] ἀπὶ τῷ ὅσοις μέμηλε.]
perfectum ἀμέλω curo. πολλάκι καὶ ξύμπασα.]
Vide prouerbium. Aliquid mali propter ui-
cinum malum. μηχανάαται.] 156.22. pro μη-
χανᾶται. ἀποφθινύθῃσι.] φθείρονται ἀπὸ τῷ φθί-
νω φθινύθω. φραδ' μωσιῶσι.] φραδ' μωσιῶν.
16.4. ὦ βασιλεῖς.] ἡ γρου ὦ δικασαί, σκοπιῖτε
τὴν δὲ τὴν δίκην. τέτ' ἐσι τὴν τιμωρίαν.

Ἡδέτε παρθεσίῳ.] παρθεσίῳ μὲν ἡ δίκη τῷ 33.

διολόβοις εἴρηται, διότι παῖν τὸ δικαστικὸν γλῶτ
 ἀδελφθορον εἶναι δεῖ καὶ καθαρόν. καὶ τέτα σύμ-
 βολον ἢ παρθενία. οὐκ ἀγαθὴ.) γένω. 204. 1. ὁφρὸ πο-
 τίση.) Iuxta illud Horatii: Quicquid deli-
 rant reges, plectuntur Achiui. βασιλῆων.)
 29. 3. νοειῶτες.) νοέοντες, contracte νοουῶτες.
 156. 11. ταῦτα φυλασόμενοι.) ταῦτα ἐκφύζον-
 τες ὡς δικασαὶ δωροφάγοι, εὐθείας ποιεῖτε τὰς κρί-
 σεις. ἢ διεφθαρμένων δὲ κρίσεων ὀπιλάθεσθαι πάν-
 τι λῶς. δωροφάγοι.) Lege Prouerb. Dorica
 Musa. οἱ αὐτοὶ κακὰ τὰ χεῖ.) Prouerb. Ma-
 lum consilium consultori pessimum. ἐμ-
 μῆσαι.) εἰ. 222. 1. 8. μείζω.) pro μείζονα. 39. 1.
 ἔολπι.) ἔλπω uel ἐλπείω. 199. 9. ἐλπίζω κοινόν.
 ἔλπομαι apud poetas idem significat, unde
 ἐλπίς communiter, ἐλπωρὴ poetice: σὺ ἢ ταῦ-
 τα μετὰ φρεσίν.) Vide Prouerb. Ausculta &
 perpende. ὀπιλήθιο.) Imperatiuus ἀπὸ τῆς λή-
 θω, uel λανθάνω 63. 9.

34. Εν δὲ δίκῃ βλάβας.) ἐμβλάβας ἢ δίκην.
 νήκεσον ἀάθῃ.) ἄκεις & cum νε priuatiuo νεάκεις
 & θ, syneresi νήκεσον. Nomen pro aduerbio,
 ἀκέω medeor. ἀάθῃ læsus est, ab ἄτω. 200. 22.
 τὴν μὲν τοι κακότητα.) ἀρεταὶ μὲν ἐναντία οὐκ
 εἰσὶ. κακία δὲ, ἐναντία εἰσὶ. Vide prouerbi-
 um, Difficilia quæ pulchra, κακότης ἢ κακω-

σις, καὶ ἡ κακία. ἐγγύδι ποιντικῶς. ἐγγύς κοινῶς.
ὀλίγη μὲν ὁδός.) θεωροῦσθαι ποιοῖ τὴν κακίαν καὶ
ἀρετὴν. τῆς ἀρετῆς θεωπάροισιν.) *Anastrophe*
est θεωπάροισιν τῆς ἀρετῆς ἐθήκαν. οὗτο μὲν
πανάριστος.) *Prouerb. Nec sibi nec alijs utilis.*
ἡσιν.) ἡ. 222. 10. ἀμείνω.) 39. 4. ἐσθλός.) ἐσθλὸς
κυρίως ὁ ἐπιλονοῦντος μαχόμενος. ἡρῶν ὁ ἀνδρεῖ
ος. *cui contrarium est ὁ δειλός. κακῆνθ.*)
καὶ ἐκείνθ. 9. 1. ἐργάζεσθ.) ἐργάζου. 63. 18. λιμὸς
ἐχθαίρη) θεωροῦσθαι τὸν λιμὸν ἐπὶ τὴν γεωργί
αν. πείμπλησι.) *impleat* πείμπλω ἐὰν πείμπλω,
πείμπλης πείμπλη, πείμπλησι. *Ionice. Dicitur*
ἔκ πειμπλάω πείμπλημι. ἀργός.) ἀργὸς ποιη
τικόν, ἀργὸς κοινόν. ζώη κηφύεσι.) *Lege* *Er*
asm. Prouerb. Mulieris podex. κοδοῦρις.)
fucis furacibus. Vide Plinium libro 11. cap.
17. ἔκ 12. κόδοιρθ ἀκείδω ἔκ ἐρᾶ: non enim
exerunt aculeum ut apes. μελιασάων.) ἡ μέ
λιασα apes. pro μελιασῶν. 16. 4.

Τοί.) *pro* σοι. *Attice* ἴσται. 221. 11. ἀφνειοί.) 35.
ἀφειθ ὁδὸς τῶν ὥρων πλεῖος. ἀφ' ἧς ἀφνειὸς ὁ πλεῖ
σιθ τῆτον τὸν πλεῖτον. ἔργον δ' οὐδὲν ὄνειδος.)
ἡ ἐργασία δὲ οὐδ' ἀμῶς ἐστὶν αἰσχρόν: ἡ ἀργία δὲ
αἰσχρόν. ὄνειδιθ τὸ αἶσχθ. καίργος.) 8. 24.
πλουτεῦντα.) πλεῖτεω. 156. 11. οἶθ ἐπιδά.) ὁμοι
ος εἶ. 221. 3. αἰδώς.) κατὰ ἐπαναλήψιν. *Vide*

de Prouerbium, Verecundia inutilis uiro
egenti. ἔρξει.) ῥέζω ῥέζω per methatesin ἔρ-
 ζω. κασιγνήτω.) κασιγνήτε. 17. 20. αἰὰ δέ-
 μνια βαίνοι.) ἀναβαίνει. τεῦ.) Dorice pro τοῦ
 uel τινὸς alicuius capitur infinite. 12. 9. ἀφρα-
 δίης.) ἀφραδίας. 16. 3. ὅς τε γονῆα.) γονεὺς, γο-
 νία. 29. 4. Vide Prouerb. Limen senectæ.

36. Καθ' ὁδὸν δυνάμην. κτ' τὸ δυνάτον σοι, ἔρδει καὶ θῦε
 τοῖς θείοις. κτ' δυνάμην. ἔρδειν, ἔρδει, ἔρδειν διεί-
 tritum Hesiodo. σπονδῆσι.) ἀπὸ σπονδαῖς.
 16. 3. σπονδὴ ἢ τῷ οἴνου ἐπίχρησις ἐπὶ τὰ ἱερὰ γέ-
 μα, ἀσπίδω. ὅτ' εὐνάζῃ.) καὶ νυξὶ καὶ ἡμέραις
 τὰ δέοντα πράττει. Vide Prouerb. Noctesq̃
 diesq̃. κραδίην.) pro καρδίαν. 14. 5. in margi-
 ne. μὴ τὸν τεὸν ἄλλῳ.) Iuxta illud: Beatius est
 dare quam accipere. ὅστις σέδει ἐγγύθι.) Pro-
 uerbium, Amici procul agentes, non sunt
 amici. εἰ γὰρ τοι καὶ χεῖμα.) negotiū aliquod
 domesticum. Prouerbiū: Aliquid mali pro-
 pter uicinū malum. πῆμα κακὸς γείτω.) A-
 liud Prouerbiū. Festina lente. Et, Spartam
 nactus es, hanc orna. Item, Claudio uicinus
 discas claudicare. uel, Si iuxta claudum ha-
 bites, claudicare discas. ἔμμορε.) fortitus est.
 202. 23. ἐδ' αὖ βῆς ἀπόλοιτο.) λέγεται ὅτι Θεμε-
 σοκλῆς χωρίον πιπράσκων, ἐκείλῳσε κηρύττειν,
 ὅτι

ὅτι ἀγαθὸν ἔχει γείτονα. σῆιοι δὲ βουῶν ἐδέξαντο τὴν
 γυναικα ὑπὸ τῆ ἀλφεισίβοια. ὅτι ἐδ' αὖ γυνὴ μοι-
 χῶς θείη, εἰ μὴ γείτων κακὸς εἴη. Huc pertinet
 Prouerbiū, Ne bos quidem pereat. εὖ μὲν
 μετρίῳται.) μέτρον λέγεται τὸ μετροῦν καὶ τὸ με-
 τρέμετον. Vide Prouerbiū, Eadem mensu-
 ra. δυνάμει.) possis. δυνάμει ἐὰν δυνώμαι
 δυνήν uel δύνῃαι Ionice, 65. 19. Verba in μι ο-
 ptatiua & subiunctiua circumflectunt præ-
 ter δυνάμει, ὄναμαι. εὐρύς.) ἐὰν εὐρύς inuene-
 ris, inuenies. 158. 9. μὴ κακὰ κερδ' αἰνέειν.) Vide
 Prouerbiū, Luctum malum, æquale di-
 spendio. uel, Dispendio æquale, malum lu-
 crum. τὸν φιλέοντα φιλεῖν.) Vide Prouerbi-
 um, Gratia gratiam parit.) προσεῖναι.) ὑπὸ
 τῆ προσεῖναι καὶ μετὰ δέσιν καὶ συναιρέσιν. καὶ
 δόμῳ.) 59. 8. δὲς ἀγαθὴν.) Dare bonum est,
 rapere malum est, cædes inde sequuntur.

Χαίρει τὰς δώρῳ.) qui hilarī animo etiam multa largitus est, apud se sua liberalitate ob-
 lectatur. Qui aliquid rapuerit, quamuis pa-
 rum, in sua conscientia discruciat, ἄρπαξ
 δὲ κακὴ.) substantiue rapina. δώη.) dedis-
 set, dederit, pro δόῃ, sicut διδῶν pro διδοίῃ.
 186. 12. ἀναιδείῃφι.) φησὶ Paragoge Poetica, &
 ἀναιδεία. 16. 10. εἰ γὰρ κεν καὶ σμικρὸν.) Vide

Prouerb. Multis ictib. deſcitur quercus. Itē
 Puſillū puſillo addere. τὲ θ' ἐρδοις.) αὐτὴ τ' ὅ ἐρ-
 δοις tenuis in ſuā denſam. 81. 9. ὁ δ' ἀλύξε.) ἄ-
 λυτος ἐκ φλόξε.) τ' καυσικὸν λιμὸν. ἐξ τὸ γ' εἰν' οἴκῳ.)
 κρείσσον γὰρ τὸ εἰπεῖν ἐλθε φέρε, ἢ ἐξελθε φέρει καὶ γὰρ
 τὰ ἐν τῷ οἴκῳ κείμενα, ἀσφελές τε εἰσιν. οἴκοι βέλ-
 προν εἶ.) Prouerb. Domi manendū. βλαβε-
 ρόν.) τετέστιν ἐκ ἀσφαλὲς. πᾶσι δὲ, ἀγαθὸν μὲν ἀ-
 πὸ τ' παρόντος λαβεῖν. πῆμα δ' θυμῷ.) αὐτὴ τ' ἀνία
 τῇ ψυχῇ καὶ πάθος χρηστὸν ἀπόντος. ἀρχόμενος δ' πεί-
 θει.) πνὲς ἀλληγορικῶς λέγουσι τ' λόγον εἶ) τ' ἡλι-
 κίας. ὥς τε ἀρχόμενον αὐτὸ καὶ γινέσθαι ἀπολαύειν.
 καὶ δ' τ' μέσῳ ἡλικίᾳ, ἐργάζεσθαι. Cael. lib. 15. cap.
 25. δ' φησὶ δ' ἐνὶ πυθμύϊ φειδῶ.) Lege Prouerb.
 Sera in fundo parſimonia. πυρρὸς λόγος.) nates
 ornans, ſuffarciens, πυρρὸς δ' ὁ σέλλω. κοτίλλω-
 σα.) σήμερον ἢ δ' εἰς λέγουσα. καὶ γὰρ τ' χελιδὼνα κο-
 τίλλειν λέγει. πέποιθε.) Perfectū mediū ἀπει-
 θω. 203. 2. φιλήτησι.) ὁ φιλήτης, datiuus Ioni-
 cus. 14. 7. πᾶς σῶζοι.) αὐτὴ τ' ἀρκείτω διοικεῖν τ'
 πατρῷον οἶκον. εὐχόμενος δ' τ' ὅ λέγει, ἐπεσπᾶν-
 των. φερβέμενος.) φέρβειν ἀ φέρβω, quaſi βίον φέ-
 ρω. 59. 6. πλείων μὲν πλεόνων.) Vide Prouer-
 bium, Multæ manus onus leuius red-
 dunt. μελέτη.) μελέτῳ λέγει τὴν
 φροντίδα παρὰ τὸ μέλλειν.

BIBΛION B.

IN primo libro docuit esse laborandum, & uoluntarium ad laborem parauit agricolam. In Secundo tradit usum et peritiam rei: & quomodo, & quando sit laborandum.

ΛΗΙΑ΄ΔΩΝ ἀτλαχρύων.) 38.

τῶν πλειάδων τῶν τοῦ Ἀτλαν-
τος θυγατέρων. ὁ μὲν Ἀτλας
λέγεται παῖς Ἰαπετῆ, τὸν οὐρανὸν
ἀνέχων, καὶ τὰς κίονας, αἱ
γαῖαν τε καὶ οὐρανὸν ἀμφὶς ἔχου-
σιν.

Pleiades numero septem esse dixerunt:
τὴν κελαινώ, τὴν σερόπην, τὴν μέρόπην, τὴν
ἡλέκτραν, τὴν ἀλκυόνην, τὴν μαῖαν, τὴν παῦγέτην.
ὅππτελλομυάων.) ἀντὶ τῆς ὅππτελλασσῶν. Exortus
& occasus syderum Poeta uel agricola tri-
bus modis aduertit. Nempe sydus quod So-
li oriēti cooritur, coocciditq; matutine (Græ-
ce κοσμηκῶς) oriri cadere ue obseruat. Quod
Soli occidēti, uespertine χρονικῶς. Quod aūē
Solis aduentu abitu ue occultatur aut emer-
git, solariter ἡλιακῶς. Sole igitur proprio mo-
tu à tauro per geminos cancrum accedēte,

iuxta Taurum sitę Pleiades, quę Solis luce, dum id signum permeat, occultantur, rursus mane ante Solis ortum conspicuę, Heladi messem, aliquanto nostra tempestiuorem pręsignificant. *δυασομδνάων.*) 14.7. *δύω* futurum *δύσω*, aliud pręsens *δύσω*. 217.23. *δύσομαι* uel *δύασομαι*, ἢ *δυασομδνάω* occidentibus matutinis. Quod fit Sole post æquinoctium libram oppositum tauro signum occupante. Vide Plinium lib. 18. cap. 25. ubi et Hesiodi nomine Astrologiam testatur suis temporibus extitisse. Hunc locum imitatus est Vergilius in Georgicis, docens frumentariam arationem & sementem, quam Theophrastus primam uocat, Pleiadum faciendam occasu matutino:

*At si triticeam in messem, robustaq; farrę
Exercebis humum, solisq; instabis aristis,
Ante tibi Aeolę Atlantides abscondantur,
Debita quàm sulcis committas semina, &c.*

Κεχύφαται.) à *κρύπτω* tertia pluralis perfecti passiuī Ionica. 210.11. absconditę sunt. Occultantur quadraginta dies naturales à uicinī Solis fulgore, tunc taurum & geminos peragantis. *ᾠειπλομδρύου.*) pręterlabente, circumagente se. *πλόω πλάωμι, πλόμαι, ᾠειπλόμαι* &c.

Θ. perpetuum epitheton anni. ἔτος τοι πει-
 δίων.) αὐτὴ ἡ τάξις ὅτι τῆς πορείας γῆς, καὶ ἐκεί-
 νοις οἱ πνεις ἐγγὺς θαλάσσης οἰκῶσι. καὶ ἐκείνοις οἱ
 πνεις ἄγχεα βησέεντα οἰκῶσι. ἐθέλησαι.) ἐθέ-
 λης. 235. 9. ἐργάζεσθαι νήπιε.) ἐργάζεσθαι ὁπότε Πέρ-
 ση τὰ ἔργα, ἃ οἱ θεοὶ τοῖς ἀνθρώποις διετεκμήραν-
 το. ἀντὶ τῆς ἐγνώσεως. 63. 18. τὰ ξυαί.) τὴν ξυαίαν. 61.
 8. ἄνωγα.) præteritum ab ἀνωγέω. 158. 7.

Οἶκον μὲν πρώτιστα.) Agricola habeat fun- 39.
 dum, uxorem, boues, ancillam, instrumenta
 rustica idonea. Aristoteles principio Oeco-
 nomicorum citat hunc uersum. βουῶν ἀρετῆ-
 ρα. Vide Erasmi. Prouerbum, Octapedes.
 ἀροτὴρ ποιητικῶς, ἀρετῆς κοινὸν. κτητὴν ἔργα.)
 Nam apud ueteres tripliciter uxor habeba-
 tur, usu, farre, coemptione, ut docet Boetius,
 scribens in Topica Ciceronis. τητᾶ.) priue-
 ris. secunda subiunctiui ἀ τητᾶομαι. ἐς τὸ ἐννη-
 φιν.) εἰς τε ξίτιν τῆς σελήνης, ἢ εἰς ξιακᾶδα τοῦ
 μῶδος. Idem si dicas, in perendinum, uel ad
 nouiluniū. Ceterū infra de dieb. mēsiū aper-
 tius discutietur. ἀμβολιεργὸς.) ἀναβολιεργός, q
 semper sua negotia reijcit & differt in crasti-
 num. ἥμῃ δὲ λήγει.) post autumnum cum
 folia deciderint, & arbores non turgent, cæ-
 denda est materia ad instrumenta rustica, &

ad partes aratri. μὲν ἢ ῥέπεται.) μεταῤέπεται
 commutatur, & vires recolligit. ἐλαφρότε-
 ρον.) leuius, imbecillius, dum infestaret Sirí-
 us, σείριος ἀστὴρ.) quem nos canem maiorem,
 uehemens sydus, quod nímio calore con-
 stringat, exciccet que nomen indeptum, ad
 latus Austrí uicinum leoní. Id sole in sa-
 gittario quarto à leone signo exoriente, pro-
 num tendit in occasum. Vnde productio-
 rem tunc circulum noctis quàm diei in no-
 stro hemísphærio metitur. κηλντρέφω ἀν-
 θρώπων.) ἤρουν τῆς πρὸ θανάτου τρεφομένηων, του-
 τίς τῆς θνητῆς. ἀθηκτοτάτη.) ἤρουν ἀβε-
 ροτα τοῖς ἐγγινομένοις θηελίοις τοῖς δ' αἰδρε-
 σι ἀβεροτάτη. τμηθεῖσα.) Participium
 Infinitia. 294. 13. πόρθοιό τε λήγει.) πόρ-
 θου λήγει. ἤρουν τῆς αὔξειν τοὺς κλάνας, τῆς κλα-
 νοφυεῖν. ὅλμον μὲν τε.) Vide Prouerbiū,
 In holmo cubabo. ἀπὸ καὶ σφύραν κε τάμοιο.)
 ἀποτάμοιο ἀτέμνω. ὅς γὰρ.) ἀντὶ οὗτο. διζή-
 μωτο.) 236. 3.

40. Αἰτωαῖνος δμῶτο.) Atticæ Deæ famulus,
 Cereris, quæ prima in Attica, inde in Italia
 inuenit frumenta. Hic δμῶτο pro quouis
 agricola sumitur. πῆξας.) παρὰ τὸ πῆξω τὸ
 πηγνύω. πρεσαρήριται.) adaptat. ἀεθ' ἀεθ-
 μα

μα ἀρήθραι, facta reduplicatione in præsenti sicut in perfecto 236.17.202.4. ἰσοβο-
 ῆι.) ἰσοβοῶς. Dativus Ionicus. 29. 4. αὐτό-
 γυον καὶ πηκτὸν.) aratrum πηκτὸν Hesiodo di-
 citur, quod solum compactis quibusdam li-
 gnis, nondum omnino absolutum est. αὐτό-
 γυον quod dentale & uomere affixo iam pa-
 ratum est ad arandum. Vnde in commen-
 tarijs Græcis extat prouerbium, γύης οὐκ ἐ-
 νὲς αὐτῷ. ὅτι τῷ εἴ πινι ἀρχήσαν. Dentale non
 inest illi. De his qui in aliquo deficiunt. Re-
 fertur & ab Erasmo de aratri partibus. Lege
 Cælium libro 14. capite 5. εἰ χ' ἐπερν.) pro
 καὶ ἐπερν. 8. 22. ἀκνώτατοι.) ἀκίον quod non
 arroditur à uermibus, nam κίς animalculum
 quod frumenta & ligna exedit. πείνου γυ-
 ῆν.) Vide Erasmi. prouerb. Non inest illi den-
 tale. ἐνναετήρο.) ἐνναετὴρ ποιητικὸν, ἐνναετὴς
 κοινὸν, ὃ ἐννέα ἐτῶν. ἐνναετὴς δὲ χρόνος πα-
 ρεξυτόνως. Duali numero utitur, non ope-
 rosam agrorum Græciæ indicans culturam,
 quando saltem binis iunctis bobus facile
 fulcare possint. χαμῶν.) operando, inter
 laborandum. χαμῶν ἔκαμον χαμῶν uel χα-
 μῶν. 59. 5. ἄξειαν Ionice. Infinitum α. opta-
 tiui ab ἀγα. 57. 4. τετράτρυφον.) ἡγουμῆς

πίσσαρα κλάσματα τεμνόμενον in quatuor frusta sectum. ξύφθ' ὃ τὸ κλάσμα frustum. ὀκτάβλωμον.) octo morfuū. βλωμὸς morsus, bolus. Potens cœnare panem cuius singulæ quadrantes octonos morsus efficiāt. μεθ' ὀμήλικας.) pro μεθ' ὀμήλικας. 8. 22. γράνε κληγύης.) uociferate. κλάζω, κλάζω perfectū medium κέκληγα. 69. 2. Grues uer & autumnum & arationis tempus præsignificant. καρδίω.) pro καρδία per metathesin. ἰδακε.) momordit. ἀδήκω. ἀβέτιω.) bobus carentis. ὁ ἀβέτης τῇ ἀβέτι Ionice ἀβέτιω. 14. 5. de agricultura uide Plinium lib. 18. maxime cap. 19. & 20. ῥηίδιον γὰρ ἐπ' θ.,) Vide Prouerbum, Centum plaustri trabes. ἀπανήνασθαι.) abnegasse. infinitum α. medium ab ἀναινομαι. πάρα.) 343. 6.

41. Οἶδ' ἑκάτον.) αἰτὶ τῇ πολλῇ εἰσὶ τὰ ξύλα τῆς ἀμάξης. Prouerb. Centum plaustri trabes. Perfectum medium ab εἶδω. 199. 16. ἐχέω.) αἰτὶ ἔχειν. 59. 6. θνητοῖσι φανείη.) mense scilicet Martio, Aprili & Maio. ἐφορμηθῆναι.) conatu quodam ac impetu aggredior. ὁρμάομαι. depo. ὠρμημαι ὠρμήθην, ὁρμηθῆναι ἐφορμηθῆναι. impetum fecisse. ἀρότιο.) ἀροτ' ὃ τῇ ἀρότι. Ionice ἀρότιο. 17. 20. πῶτ' ἄλλα.) lege
- ωρεῖ.

μεροῖ. πλήθωσιν.) pro πλήθωνται. 285. 6. εἴα-
 ει πολεῖν.) legendū fortasse ἤει πολεῖν ob car-
 minis concinniozem structuram, licet illud
 etiam συνεφωνήσῃ, de qua infra, defendi pos-
 sit. νεωμήνη.) scilicet γῆ, noualis terra quæ pri-
 mum aratur. νεόω uel νεάω νεαόμηνος νεώμηνος,
 νεωμήνη. ἀλεξιαρή.) ὀποσοῦσα τὰς ἀρὰς, τέτ-
 τι τὰς βλάβας. pollens execratione. Sic Her-
 cules ἀλεξίκακθ dictus est depulsor malo-
 rum. ἀκηλήτεια. ἡ γου κατὰ νάσσεια, ἡ συχά-
 ρια quietem concilians. διὲ διὲ χθονίω.) Ὀ-
 χη χθονίω καὶ γήινω. Ζεὺς γὰρ χθόνιθ, ἐν ταῦθα ἡ
 εἰμώμηνος. ἡτοι ἡ τὰ πᾶσι γλῶσσιν ἐποπιδύσασα δύ-
 ναμις. ὄρπηκα.) τὸ βέκεντρον ἵκηαι.) ἵκωμαι ἵκη
 uel ἵκηαι Ionice. 65. 19. μισάβω.) Suida τὸ μέ-
 σαβον, τὸ μέσον τῆς βοῶν ξύλων. πόνον πθεῖν.) ne-
 gotium faciāt. κακρύπτων.) κατακρύπτων. σά-
 χης.) οἱ σάχης. 26. 19. ἐν δ' ἀγίων ἰλάσας.)
 Non frugī rustici indicium est, quando ina-
 nia uasa & granaria referta sunt texturis ara-
 nearum. Prouerb. Araneas eῖcere. ἔολπα.)
 perfectum medium ab ἐλπείω. 199. 9. ἐρδύμε-
 νον.) adeptum. ἐρδυνάω Infinitum β. ἡρδνον.
 157. 19. ἡρδνόμηνος ὁ ἐρδυνόμηνος, ἐρεῦμηνος. 204.
 II. πολὺν ἔαρ.) Canum uer. Epitheton ueris
 quod adhuc ab hyeme & pruinis canescit.

αυγάσαι.) αυγάζομαι. futur. αυγάσομαι αυγά-
ση uel αυγάσαι. 69. 12. σέο δ' ἄλλῳ.) σύ ge-
nitiuo σοῦ Ionice σέο. 238. 20. ἡελίοιο ἔροπῆς.)
ἡελίου τεθ. solstitio brumali. Aratio circa sol-
stitium brumale, & satio, minus fructuosa
est. ἡμῶν.) sedens, ingeniculans. 230. 23.
ἀντία δεσμεύων, κεκονιμῶν.) κονιορτῇ πληροῦ
μῶν.) inuersim ob fragilitatem hinc inde
reflectentibus se culmis, obuolutus pulue-
re, colligans manipulos. κονίζω in puluere
laboro. κεκόνισμαι, uel κεκόνιμαι secundum
Atticos, qui nonnunquam σ ante μαι perfe-
cti passiuī excludunt. ὁ κεκονιμῶν) fatigatus
in puluere, puluerulentus.

42. Οἷσεις.) importabis. οἷω οἷσω. Mirum in
modum rusticè hæc omnia depinguntur.
Vnde & Lucianus Dialogo in Hesiodum
hæc illum ut uerum rusticum non uatem
ceciniße festiuo suo more illudit. παῦροι
δὲ σε θε.) ὀλίγοι δὲ σε θαυμάσονται, ἀντὶ τοῦ
οὐδεὶς σε θαυμάσεται. ἄλλοτε δ' ἄλλοι.)
Diuersæ tempestates, diuersum culturæ e-
uentum dant. Vide Prouerbiū, Iupiter
aliquando pluit, aliquando serenus est. αἰ-
γίοχοιο.) ὁ αἰγίοχος τῇ αἰγόχῃ, Iouis epitheton
ab ὀχῆς & αἰγὸς quia nutritus à capra: uel ab
ἐχέει

tenere & αἰγίδ' & quoniam ægide utitur. αἰ-
 δρεσι.) αὐτὶ ἀνδράσι Ionice 33. 13. εἰδ' ἐκεν ὄψ'
 ἀρόσης.) Vide Plinium lib. 18. cap. 20. Seroti-
 na aratio & fatio emendatur, æstīua & trime-
 stri fatione, quæ fit medio uere, si tempesti-
 ui imbres consecuti fuerint. Vide cap. 10. li.
 5. apud Macrobiū de uerna pluuiā. κόκ-
 κυξ.) lege Prouerb. Cuculus. μήτ' ἀρ' ἰσθ' βάλ-
 λων.) neque impressum terræ uestigium bo-
 uis exuperans pluendo, neque irrepletum
 linquens. ὅπλῃ solida ungula οἶονεὶ ἀπλῇ πρὸς
 οὔσα. ὄνυξ ἰπῶων καὶ ἑτέρων κτλῶν, πυξίς, φυ-
 λάσσιο.) αὐτὶ φυλάσσιου. 63. 18. παρ' δ' ἰδι.) πᾶ-
 ρει διέ. παρέρχου διέ τλῶ καθεῖδραν τλῶ ὅπῃ
 τοῖς χαλκείοις, ἀπερχόμεν' & ὅπῃ τὸ ἔργον. Con-
 sule Cælium lib. 10. cap. 50. χάλκειον θῶκον.)
 æneam tabernam. Erant enim confessus in
 officinis ferrarijs. Citat Erasmus in prouer-
 bijs, Notum lippis ac tonsoribus, uel, Lip-
 pis ac tonsoribus. τὰ χαλκεῖα παρὰ τοῖς παλαι-
 οῖς. ἄδυρα ἰῶ, καὶ ὁ βουλόμεν' εἰσῆει καὶ ἐθερ-
 μαίνετο, καὶ οἱ πρὸς ἡμᾶς ἐκεῖ ἐκαιμῆς τ. λέγει.) lo-
 quela, confabulatio, nugæ, conuentus. Item
 locus publicus in quo mendici morantes
 confabulabantur. λεπτή δ' ἐπαχυνὸν πόδα χει-
 εἰ πρίζοις.) Eundem Cælium libro 7. cap. 45.

Vide Prouerbiū, Macilenta manu. βίϑ
 ἄρκιϑ εἴη.) ἀντὶ τῆ ἔξιν. θέρους.) τὸ θέρϑ τ̃ θι
 ρίϑ, θίρου, uel θέρους. 31. 2. ἐκ αἰεὶ θέρϑ ἰασεῖ
 ται.) erit. ἴω ἴσω uel ἰσῶ. 54. 15. Vide Prouer
 biū, Non semper erit æstas. ποιεῖσθι χαλι=
 ας.) ἀντὶ τῆ οἰκίαν. μιλῶα δὲ ληναιῶνα.) κτ̃ τὸν
 μιλῶα δὲ ληναιῶνα, ὅστις ἔξιν ὁ Ιανυάριϑ. ἐκλή
 θη δὲ ἔτας, ἐπειδὴ τὰ Διονύσῳ τὰ τῆς ληνῶν ὄπι
 σάτη ἐτίλκεν ἰορτικῶ τὰ μιλῶι τέτω ἰὼ Ἀμβροσί=
 αν ἐκάλει. Mense Ianuario, neque arandum,
 neque ferendum Borea spirante. βέδορα.)
 βέδορϑ bobus nocens, boues excorians. καὶ
 βέδορα ἡμάτα, ἐν οἷς βόες, καὶ ἄλλα ζῶα ἀποδ' ἐ=
 ρονται. αἰλεύασθαι.) ἀντὶ τῆ ἐκφυγῆ uitaſſe ſcili
 cet conuenit, uitato. 201. 14. βορέας.) ὁ βορέ=
 ας aquilo. 14. 7. Vide Ouid. libr. Metam. de
 Borea, Aptamihī uis eſt, &c.

43. Μέμυκε.) 158. 6. δρυς.) δρύας. 26. 20. ἔρεος ἐν
 βήσσης.) ἀντὶ ὄριϑ ἐν βήσσαις. βήσα uallis. ἐμ
 πίπτων.) incidens præceps ab arcifico. uide
 Gellium lib. 2. cap. 30. νήειτϑ.) μέγας, πο=
 λὺς, ἀνήμερος. & montis Ithacæ nomen. δχάν
 σι.) δχάνμι. δαουσέρνων.) ἀπὸ τῆς ἐρνων ὄλον τὸ
 σῶμα δηλοῖ. τὰ πώια.) ἀντὶ τῆ τὰ πρέβατα. Τὸ
 καθόλου ἀντὶ τῆς κτ̃ μέρϑ. ῥοχαλόν.) incur=
 uum ἐκ μεταφορῆς τῆ ῥοχῆ. δχ̃ παρδινικῆς αἰ=
- παλόχεοϑ.)

παλόχρoθ.) Periphrasis innuptæ uirginis,
 quæ opera aureæ Veneris adhuc ignorat,
 iocus. Omnia sentiunt uim Boreæ, nisi tene-
 ræ uirgines, quia domi se continent. πολυ-
 χρύσου ἀφροδίτης.) πολύχρυσον ἔλεγον τὴν Α-
 φροδίτην, ὅτ' αὐτὰς περιέκλειε, καὶ τὸν διδόμενον
 ταῖς νύμφαις χρυσόν. καὶ λίπ' ἐλαίῳ.) λίπα pro
 λιπαρὸν, id est, pingue, oleum, indeclinabiliter
 apud poetas, & in soluta oratione etiam
 legitur. λιπαρὰ ἐλαίῳ per Apocopen Atti-
 cam. 28. 5. ἀνόστoθ.) Carens ossibus seu spi-
 nis, epitheton Polypī piscis. Plinius lib. 9. ca-
 pite 29. Cæl. lib. 7. cap. 53. Prouerb. Cum e-
 x ossis suum rodit pedem. ἐν ἀπύρῳ οἶκῳ.)
 ἡ γρου ἀθερμαίντω, τέτρεσι ψυχρὰ. δείκνυ.) pro
 δείκνυσσι per apocorē, uel imperfectum pro
 præsenti. κυανέων ἀνδρῶν.) Æthiopum ul-
 tra æquinoctialem ad Austrum habitanti-
 um. κεραιοί.) οἱ κερασφόροι, κέρατα ἔχοντες. ἢ
 κεραι.) οἱ μὴ κέρατα ἔχοντες. ὑληκοῖται.) sylui
 cubæ, in syluis cubantes. λυγρὸν μυλιόωντες.)
 stridentes dentibus. μυλιόω dentes concutio
 præ frigore. θρῶω. μύλοι dentes molares,
 hinc uerbum μυλιάω. particip. οἱ μυλιάοντες
 μυλιῶντες, μυλιόωντες. 156. 15. ἀνὰ δρύα.) per
 quercum, per quercetum, per syluam. μέμη-
 λι.)

94 ANNOTATIONES IN

λεν.) perfectum à μέλω, futurum μελήσω. σκέπα μαιόμενοι.) tectum quærentes.

44. Γλάφυ.) ἀντὶ τῆ γλαφυρῆν cauernam. τότε δὴ ξίποδι βροτῶ.) senī, tertio iam pedī bacillo innitenti. Lege Prouerbiū, Bœotica ænigmata. ἔαγε.) fractum, incuruatum est. 200. 21. νίφα.) προ νιφάδα. χλαῖναν.) χλαῖνα τὸ ἐκτὸς ἢ παχύτερον, χιτῶν τὸ ἐνδοτέρον. σήμω νι δ' ἐν παύρῳ.) flamine raro multum subtegminis, filato, texe. κέρκα.) pro κερκίδα. κῆτα μύοιο.) occisi. κτείνω perfectum ἔκτακα, ἔκταμαι, ἐκτάμην ἢ sine augmento κταμύς, Ionice κταμύοιο. ἰετῆ ἀλειῶ.) ἀντὶ τῆ ἀλειωρῶ κατὰ συγκοπὴν. ἤζου κτ' φυγῶ. ἠάθ.) aduerbialiter ἀντὶ τῆ κτ' τὸν ὄρθρον. πυροφόρθ.) ἀντὶ τῆ θρεπτικός κ' ζωογόνθ τῆς καρπῶν. ἀπὸ γὰρ τ' σίτε πάντας τὰς καρπὰς νοεῖ. φθάμηνθ.) φθάω ἢ φθάω, φθῆμι, infinitum ἔ. ἐφθῶ, ἐφθάμην ἢ φθάμηνθ. κατὰ δ' εἰμάτα δεύση.) καταδύση. χαλεπὸς τοῖς περβάτοις.) ἀντὶ τ' τοῖς βοσκήμασι ἀπλῶς.

45. Θ' ὥμισυ.) per synalœpham Atticam pro τὸ ἥμισυ. sic θάπερον pro τὸ ἔπερον. θοιμάπον pro τὸ ἰμάπον. Nam iumento statim primo uere pabula recrescunt, non autem hominī. ἀρμαλιῆς.) ἀρμαλία, cibus, uelum nauis, quæ exercitui

xercitui cibum uehit. ἐξήκοντα μὲν ἡμέρας.) au-
tore Plinio, hirundinum aduentus, & arctu-
ri ortus uespertinus ad septuagesimum ferè
diem post solstitium brumæ obseruatur, id
est, octauo Kalend. Martij. ἀρκτὺς ὅ.) ὁ τῆ
ἀρκτὺς φύλαξ καλεῖται καὶ βοώτης, uicinus uirgi-
ni & libræ oritur. ἀρκυγνέφαι.) Aduerbia
liter αὐτὶ τῆ κατὰ τὸ ἀκρον τῆς νυκτὸς, id est, in
principio noctis, seu uespertinus, Sole occu-
pante arietem. ἀρκυγνέφας principium uel fi-
nem noctis significat. Sunt enim eius duo
extrema. πανδιονίς.) Pandion Erichthei A-
thenarū regis filius, cui successit in regno.
Huius filiæ fuerunt Progne & Philomela.
Filia Pandionis Progne uersa in hirundi-
nem. Apud Ouidium Metamorphos. lib. 6.
Bocatijs lib. 9. cap. 8. & lib. 12. cap. 5. ὥρτο.)
excitata est, prorumpit, prodit, tempus pro
tempore. ab ὄρεω tertia plusquamperfecti pas-
siui. οἶνας.) dicunt significare palmites, uo-
cabulum uetus est, apud iuniores ἀμπέλῳ
in usu. ὠειταμνέμεν.) præsens infinit. ἀ ὠει-
τάμνω.) § 8. 21. ἀμεινον.) Comparat. irregula-
ris ab ἀγαθὸς uel ἐσθλὸς. 37. 6. φερίοικῳ.)
domiporta, id est, limax, testudo terrestris.
Nota est fabula de testudine, quæ sola domi

remanſit, &c. uerum cur dicatur *φειρίοικθ*, uide prouerbium, Domus amica, domus optima. Meſſis tempus deſcribit. Quando exiſtus, inquit, cœperit eſſe uehementior, ita ut quærant humidiora loca teſtudines, tum falx erit acuenda & ſeges demetenda. *αἰ φυτόν βαίνη.*) *αἰαβαίνη*, *αἰ* pro *αἰά* ſicut *παρ* pro *παρά*. Idoneum ruſticis prognosicon. *σκάφθ* inſtrumentum ruſticum Polluci. *οἰνέων.*) *αἰπὲ οἰνῶν.* *οἶνη.* 16.2. *χαρμασάμηναι.* pro *χαράσσειν.* 59.6. *ἐπ' ἡῶ.*) ἡ ἡῶς. *όθ* aurora per apocopen Atticam. *ἡῶς γδ τ' ἔργου.*) Matutini temporis commendatio. *σκόλυμθ*,) *έ* car duorum genere eſt. Ad hunc locum cōſule Plin. lib. 21. cap. 16. & lib. 22. cap. 22. circa medium Cæl. lib. 9. cap. 31. & lib. 8. cap. 4. *ἡχέτα.*) ſtridula. ſonora cicada. pro *ἡχέτης.* 14.21.

46. *Σείειθ ἄζει.*) ortu matutino, Sole ſcilicet tenentē Leonem. *βίβλινθ οἶνθ.*) Suida *βίβλινθ οἶνθ* *ἀνσηρὸς*, ἀπὸ *βιβλίνης* ἔτι καλουμένης *θρακίας ἀμπέλης*. *μάζα τ' ἀμολγαίη.*) *οἶφα lactea.* *ἀρτθ γάλακτι ἐζυμωμένηθ*, ἡ τυρὸς. *σβιντυμυράων.*) Extinctarum, amplius nō lactantium. 16.4. *τετόκῃς.*) uaccæ ramos arborum iam rodere potentis, nōdum autem *ἐνίκα*, *τίκα* *τίτοκα*, *τίτοκῶς*, *foem.* *ῥα.* *αἰδοπα.*)

τερμαν-

θυρμαρτηκόν. πινέμεν.) πίνειν. 59. 6. ξίς ὕδα-
 τος.) Memorant ueterum Græcorum histo-
 riæ οἶνον ὀλιγοφόρον, πολυφόρον, καὶ δ' ἄπρῆτον,
 id est, uinum modicæ aut multæ aquæ pati-
 ens, & secundarium. Huic loco suffragatur
 Cælius libr. 15. cap. ult. de tribus uini cum a-
 qua symphonîs. De secundario seu ὀπερα-
 rio uino Plinius lib. 14. cap. 10. δινέμεν.) δι-
 νεῖν uoluere, terere. καὶ δένει ὠρέωνται.) præ-
 clarum sydus prope Leonem & Syrium.
 μέζω δ' ἀκομίσσασθαι.) monet mensurandas
 esse fruges, ut sciat agricola quantum ex a-
 gro redeat. ὑπόπορτις.) ἀπὸ τῆς τέκνης ἔχουσα.
 παρχαρόδοντα.) ὁξεῖς ἔχοντα τὰς ὀδόντας. A so-
 no factum esse uidetur epitheton canis. Est
 autem asperrimis dentib. Quot modis Græ-
 ci canes distinguant, lege prouerbium, Me-
 λίταις catulus. uel, Catella Melitea. φείδεο.)
 pro φείδου à φείδομαι. 63. 18. ἡμέροκοιται.)
 κλέπτῃς. interdiu dormiens, & noctu ut fu-
 retur obambulans. Vide prouerbium, ἡμέ-
 ροκοιται. συφειρόν.) paleas. Nam εἰ μὴ φυλάσ-
 σῃς τὰ μικρὰ, ἀπολείς τὰ μείζονα. δμασας ἀναψύ-
 ξαι.) Iuxta illud. Nasonis:

*Quod caret alterna requie, durabile non est;
 Hac reparat uires, fessaq; membra leuat;*

Ροδοδάκτυλῳ ἥώς.) ἤγρου ἢ λαμπρὰ, καὶ πρηνή. εἰς μέσον ἔλθῃ ἔρανόν.) Sole libram tenente, aurora matutinū coorientem inspicit Arcturum, Orione & Sirio cum Leone tertio à Libra signo, nostrum hemisphaerium medium iam emensis.

47. Δείξει δ' ἡελίῳ.) Veterib. in exprimendo nouo musto, seu uuis calcandis uariū & nostro æuo maxime incognitū usum fuisse, uel ipse Plin. in pluribus locis lib. 14. ostendit, ubi eadem ferè quæ Hesiodus refert *ὡς ἂν νεοδραχύτου* cap. 9. *συσκιάσαι.*) ἀσυνὸν & σκιάζον compositum. Vinū passum quomodo fiat. *πολυμηθείῳ.*) τῇ πολλῇς τέρψεως αἰτίᾳ. Epitheton Bacchi. Virg. Adsit lætitiæ Bacchus dator. *πληιάδες δ' ὑάδες.*) Pleiades sitæ sunt in cauda tauri, Hyades in fronte, eas matutine Occidentes Orion plurimum loci in cœlo occupans mox insequitur, quem tamen diutius in occasu morantē uelut fugientes præcurreunt. *πλειῶν.*) τοῦ πλειῶνι. Hesychius *πλειῶν ὁ ἐνιαυτός, ἀπὸ τῆς πάντας τὰς καρπὰς τῆς γῆς συμπληρῆσθαι*, id est, πλειῶν annus dicitur, quod in eo omnes fructus terræ compleantur. Vult itaque Hesiodus in colenda terra & legendis fructibus unumquodq; fieri debito

bito tēpore. ἀρμόδιον εἶναι.) ἀντὶ τοῦ ἀρμόδιον εἶναι
καὶ χρονοῦς. εἰ δὲ σε ναυπλίας.) εἰ δὲ σε ὀπιθυμία
κρατεῖ τὴν ναυπλίαν τὴν κακῶς παρεμπέσης. τὴν το
γὰρ τὸ δυσωπείας. cōponitur à δὺς & πέμπω,
uel quod agrè remittat afflicto, uel quod se
pe nō remittat nauigātes. ἡεροφεία.) quia ha
bet speciē aeris. ἡπεῖρα.) in continentē, i. ter
rā littoralē. Inde Epīrus. χεῖμερον.) aquam
ex imbre collectā. νηὸς πύργον.) Periphrasis re
morū. πηδάλιον.) Clauū, gubernaculū nauis.
ἐλκέμεν.) infinit. ab ἐλκω. 59. 6. ἀρῆαι.) ἀντὶ ἀρῆ.
65. 19. πλωῖσκε.) imperfect. à πλωῖσκω. 54. 7.
ὥσπερ ἐμός τε πατήρ.) exemplū domesticum,
& digressio qua patriæ & fortunæ paternæ
mentionem facit. κύμην.) quam in littora
li Asia condiderunt Aeoles. Aeolia in Asia
mediā inter Mysiam & Ioniam.

Ἀφεινόν.) diuitias significat. Proprietatem 48.
reditus qui quotānis redeunt, siue annui re
ditus, fingunt aut uenire ab εἰς εἶδος. Ἀσκη.)
Ascra, Boeotiae uicus ad radices Heliconis,
nostri Hesiodi poetæ clariss. patria. Ouid. li
bro 4. de Ponto, Intumuit uati nec tamen
Ascra suo. τῶν δ'.) ἀντὶ σύ. 238. 20. νῆ ὀλί
γην.) actuariam. ἐνὶ φορτία θέσται.) ἐνιθέσται.
βέληαι.) ἀντὶ βέλη. 61. 8. χρεῖα.) χρεῖα. 41. 24.

λιμὸν ἀτερπῆ.) ἐφ' ᾧ εἰς τέρπεται. famis proprium epitheton. πολυφλοίσβοιο.) ὀνομασποιῖα. φλοισβός enī nihil significat. ἐπέπλων.) πλόω, πλώμι. infinitum β. ἔπλων. ἔξ αὐλίδος.) Aulis est urbs celebris in Eubœa, uel insula (ut inquit Seruius) in qua coniurarunt Greci se non ante reuersuros quàm Troia caperetur. εἰς εὐβοίαν.) De Eubœa uide Solinũ cap. 18. Eubœa hodie Nigri ponti insula dicitur. συν λαὸν ἄγειραν.) συνάγειραν. περὶ φραδμύα.) proclamata per præcones. 207. 13. τρίποδ' ὠτόντα.) tripoda auritum. Athenæus meminit tripodes significare pocula, nonnunquam mensas, & sellas quoque. ἀνέθηκα.) Dedicavi. infinitum 6. 160. 2. ἐπίβησαν.) aggredi fecerunt. Egregium quiddam effecturi in Poetica, opus habent furore poetico diuinitus inspirato, quem recte φυσικὰς ἀρετὰς dixerunt. Homer. hunc motum in heroicis animis, auream catenam cœlo demissam esse dixit.

49. Μετὰ ἥροπας.) post solstitium æstiuum. Per integros 50. Dies post solstitiũ æstiuale commodissima est nauigatio. νῆα.) ἡ ναῦς. 42. 12. καυάξαις.) καυάζω, καυάξω frango. ἐν τοῖς 28 πύλαις.) Lege Prouerb. In omnia potentes.

tes. ἐροσίχθων.) Epitheton Neptuni, terræ motor. ἐροσις concussio. νότος.) νότος Au-
ster à meridie. 17. 20. ἄλλος δ' εἰαρινός.) Na-
uigatio uernalis lucri gratia fit, sed est peri-
culosissima. ἄμβρατος.) ἀπὲρ ἀμβάτη, ἡ γρου
δυναρδὴ πλεῖστα, Attice quemadmodum
κλυτὸς ἰπποδάμεια. ἀρπακτός.) rapax, uel sci-
licet uentorum & tempestatum. αἰδρεῖται.)
ἀπὲρ αἰδρεῖται. αἰδρεῖται. 16. 4. χεῖματα γὰρ ψυ-
χῇ.) pecuniam homines pluris faciūt quam
animam. Prouerb. Anima & uita.

Μὴ δ' ἐνὶ νηυσὶν.) Mediocritatis laus, quam 50.
qui seruant, nec nimium ditescere student.
Vide Prouerbiū, Ne unī naui facultates.
πλείω.) πλείονα. κύρσαι.) κυρίω, futurum κύρ-
σαι. μέτρα φυλάσσειν.) Epiphonema gene-
rale de mediocritate. Vide Prouerbiū, No-
sce tempus. Item: Ne quid nimis. ὥραϊτο.)
aduerbialiter pro τῷ ἐγκαίρως καὶ τὸν προσή-
κοντα κατὰ ἀγὰς γυναικα πρὸς τὸν σὸν οἶκον. πο-
τὴ.) Ionice 329. 7. τίπορ ἡβών.) τίπορ τίπορ
τίπορ, Hesiodo dicitur pro πετάρτω. Et nu-
merandū est decimo, mulier decimo quar-
to anno pubescat, quinto decimo nubat. Vi-
de Iulium Pollucem lib. 1. cap. 7. ἡβών. ἡβάω
uel ἡβέω. 124. 20. παρθενικῶ.) ἀπὲρ τῷ παρθέ-

νον γαμῆν. Aristoteles & Plato 18. annum Pu-
ellæ nubendi statuerunt. ἡθια κεδνὰ.) ἀγα-
θὰ δὲ γυναικὶ ἡθῆ, τὰ ἀρέσκοντα τῷ ἀνδρὶ. Ari-
stoteles hunc uersum in Oeconomico re-
censet. πάντα μάλ' ἀμφὶς ἰδὼν.) Vide Era-
smi prouerbium, A fronte atq; à tergo. χάρ-
ματα.) γέλωτα ludibria, iocus propter ma-
lam uxorem. ληΐζεται.) ἀντὶ τῆς κτᾶται. γή-
μης.) γαμέω. 157. 14. ἐμὴν γὰρ τοι γυναικὸς.)
Prouerbium, Qui non litigat cœlebs est. ῥί-
μιον.) χαλεπώτερον. κυρίως τὸ ἀλγεινότερον ἀπὸ
τῆς ῥίμους τῆς κρύους δειπνολόχης.) Commessa-
trice quæ passim adeat conuiuia. Suidas δει-
πνολόχον exponit κλεπτολόχον. Clanculū fur-
tiue ligurientis ἀδείπνη & λόχη. εὖ εἰ ἀπερ-
δαλοῦ.) Vrit absque torré prouerbium. μὴ ὅ-
κρῃσι γνήτω.) Cicero ad Atticum. Est uero à
natura & diuinitus hominī inspiratum nul-
la esse sanctiorem coniunctionem quàm
fraternam. Prouerbium, Genu fura propi-
us. ἔρξης.) per metathesin ῥέξης. à ῥέζω. ἡ π-
ἔπῃ εἰπὼν.) Erasmus. in prouerb. citat. Quī
quæ uult dicit, quæ non uult audiet. δειλό-
ς π.) ὁ ἀδελφὸς καὶ ἐδιδόξας λόγους ἀξιοῖ ἀνθρώπου.
σὲ δ' ἐμὴ.) accusatiuus pro datiuo Atticè.

51. Μὴ δ' ἐπὶ πολὺ ξείνον.) Vide prouerbium, Ne
que

que nullis sis amicus, neque multis. *μηδὲ κακῶν ἑτάερον.*) *ἀντὶ ἑταῖρον.* Vide Prouerbiū Non impetam lingua. uel, Lingua impetere. *ἐλομύλω πενίλω.*) Græci apponunt plura epitheta sine coniunctione. *τέτλαδι.*) *αἰέχῃ*, sustineas, ausis. 231. 12. *εἰ δὲ κακόν.*) Prouerbium, Qui quæ uult dicit, quæ non uult audiet. *δυσέμφελθ.*) grauatus, poenitens accessor, morosus, difficilis, à *δύς* quod in compositione difficultatem uel malignitatem connotat, & *πέμπω* qui difficulter mittitur. Sæpius epitheton maris est, & tunc significat, quod uix citra periculum transuadari potest, formidolosum. *ἐν κοινῷ.*) Prou. Phoci conuiuium. *μηδέποτε ἐξ ἡῆς.*) ἡ ἡώς. *ὅθ* aurora. Vide prouerb. Illotis manibus. *χερσὶν.*) ἡ χεὶρ τὸ χεῖρ, uel *χεῖρ* poetice 28. 15. *μηδ' ἀντ' ἡελίοιο.*) Vide Prouerbium, Aduersus Solem ne meīto. *πεξαμυδύθ.*) Perfect. passiuū à *τρέπω*. 51. 3. Item 205. 17. *ἔασιν.*) ab *εἰμι*. 220. 21. *πεπνυμύα.*) *πέπνυμα*. sapiens sum. *δερκέθ.*) *δερκής* dicitur id quod bonū septum habet. *πεπαλαγμύρος.*) *μεμολισμύθ* ἀπὸ τοῦ παλάσσω τὸ μολύω. *ὠδραφανέμν.*) *ὠδραφαίνειν*. 59. 6. *δυσφήμοιο.*) ominoso & infausito à *δυσφημέω*. *σπέρμαίνειν.*) *σπείρειν*.

remansit, &c. uerum cur dicatur *φειρόικθ*, uide prouerbium, Domus amica, domus optima. Messis tempus describit. Quando ex-
 itus, inquit, coeperit esse uehementior, ita ut quærant humidiora loca testudines, tum falx erit acuenda & seges demetenda. *αὐ φου-
 τὰ βαίνη.*) *αὐαβαίνη*, αὐ pro αὐὰ sicut πὰρ pro παρὰ. Idoneum rusticis prognosticon. *σκά-
 φθ* instrumentum rusticum Polluci. *οἰνέ-
 ων.*) *αὐτὸ οἰνῶν*, οἶνη. 16.2. *χαρσασάμεναι*. pro *χα-
 ράσειν*. 59.6. *ἐπ' ἡῶ.*) ἡ ἡῶς. *όθ* aurora per a-
 pocopen Atticam. *ἡῶς γδ τ' ἔργοιο.*) Matutini temporis commendatio. *σκόλυμθ*,) *έ* car-
 duorum genere est. Ad hunc locum cōsule Plin. lib. 21. cap. 16. & lib. 22. cap. 22. circa me-
 dium Cæl. lib. 9. cap. 31. & lib. 8. cap. 4. *ἡχέ-
 τα.*) stridula. sonora cicada. pro *ἡχέτης*. 14.21.

46. *Σείειθ ἄζει.*) ortu matutino, Sole scilicet tenente Leonem. *βίβλινθ οἶνθ.*) Suida βί-
 βλινθ οἶνθ *ἄνσπερς*, δὲ πὸ βιβλίνης ἔτω καλου-
 μένης *θεακίας ἀμπέλης*. *μάζα τ' ἀμολγαίη.*) *οἶ-
 φα lactea.* *ἀρτθ γάλακτι ἐζυμωμέθ*, ἡ τυρός. *σβιντυμνάων.*) Extinctarum, amplius nō la-
 ctantium. 16.4. *τέτοκῆς.*) uaccæ ramos ar-
 borum iam rodere potentis, nōdum autem *ενίκα*, *τίκα* *τίτοκα*, *τέτοκῶς*, *foem.* ἡ *αἶδοπα.*)

διρμαν-

δερματικόν. πινέμεν.) πίνειν. 59. 6. Ξίς ὕδα-
 τος.) Memorant ueterum Græcorum histo-
 riæ οἶνον ὀλιγοφόρον, πολυφόρον, καὶ δ' ὑπερείον,
 id est, uinum modicæ aut multæ aquæ pati-
 ens, & secundarium. Huic loco suffragatur
 Cælius libr. 15. cap. ult. de tribus uini cum a-
 qua symphonîs. De secundario seu opera-
 rio uino Plinius lib. 14. cap. 10. δινέμεν.) δι-
 νεῖν uoluere, terere. καὶ δένθ' ὠρέωνθ'.) præ-
 clarum sydus prope Leōnem & Syrium.
 μέτρω δ' ἀκομίσσασθαι.) monet mensurandas
 esse fruges, ut sciat agricola quantum ex a-
 gro redeat. ὑπόπορτις.) αὐτὶ τῷ τέκνῳ ἔχουσα.
 παρχαρόδοντα.) ὁξεῖς ἔχοντα τὰς ὀδόντας. A so-
 no factum esse uidetur epitheton canis. Est
 autem asperrimis dentib. Quot modis Græ-
 ci canes distinguant, lege prouerbium, Me-
 litæus catulus. uel, Catella Melitea. φείδοιο.)
 pro φείδου à φείδομαι. 63. 18. ἡμέροκοιτθ'.)
 κλέπτης. interdium dormiens, & noctu ut fu-
 retur obambulans. Vide prouerbium, ἡμέ-
 ροκοιτθ'. συμφερτόν.) paleas. Nam εἰ μὴ φυλάσ-
 σης τὰ μίκρ', ἀπολείς τὰ μείζονα. δμασας ἀναψύ-
 ξαι.) Iuxta illud. Nasonis:

Quod caret alterna requie, durabile non est;
 Hac reparat uires, fessaq; membra leuat.

Ροδοδάκτυλῳ ἠώς.) ἥριον ἢ λαμπρὰ, καὶ περ-
πνή. εἰς μέσον ἔλθῃ ἔρανόν.) Sole libram tenen-
te, aurora matutinū coorientem inspicit Ar-
cturum, Orione & Sirio cum Leone tertio
à Libra signo, nostrum hemisphaerium me-
dium iam emensis.

47. Δείξει δ' ἡελίῳ.) Veterib. in exprimendo
nouo musto, seu uvis calcandis uariū & no-
stro æuo maximè incognitū usum fuisse, uel
ipse Plin. in pluribus locis lib. 14. ostendit,
ubi eadem ferè quæ Hesiodus refert *ὅτε οἱ
νῆσθ' ἀρχύτου* cap. 9. *συσκιάσαι.*) ἀσυνὸν & σκιάζον
compositum. Vinū passum quomodo fiat.
πολυμηθέῳ.) τῇ πολλῇς τέρψεως αἰτίῃ. Epithe-
thon Bacchi. Virg. Adsit lætitiæ Bacchus da-
tor. *πληιάδες δ' ὑάδες.*) Pleiades sitæ sunt in
cauda tauri, Hyades in fronte, eas matutine
Occidentes Orion plurimum loci in cœlo
occupans mox insequitur, quem tamen diu-
tius in occasu morantē uelut fugientes præ-
currunt. *πλειῶν.*) τοῦ πλειῶν. Hesychius
*πλειῶν ὁ ἐνιαυτός, ὃν τῇ πάντας τὰς καρπὲς τῆς
γῆς συμπληρῆσθαι,* id est, πλειῶν annus dicitur,
quod in eo omnes fructus terræ complean-
tur. Vult itaque Hesiodus in colenda terra
& legendis fructibus unumquodq; fieri de-
bito

bito tēpore. ἀρμόδι' εἶν.) ἀντὶ τ' ἀρμόδι' ἔσω
κτ' χθονός. εἰ δέ σε ναυπλίας.) εἰ δέ σε ὀπιθυμία
κρατεῖ τ' ναυπλίας τ' χακῶς παρπεμπέσης. τῷ το
γ' τὸ δυσαιμφέλα. cōponitur à δὺς & πέμπω,
uel quod ægrè remittat afflictoſ, uel quod ſe
pe nō remittat nauigātes. ἡεροδία.) quia ha
bet ſpeciē aeris. ἡπείρα.) in continentē, i. ter
rā littoralē. Inde Epirus. χεῖμερον.) aquam
ex imbre collectā. νηὸς πτερά.) Periphrasis re
morū. πηδάλιον.) Clauū, gubernaculū nauis.
ἐλκέμεν.) infinit. ab ἐλκω. 59. 6. ἀρῆαι.) ἀντὶ ἀρῆ.
65. 19. πλωίσεις.) imperfect. à πλωίω. 54. 7.
ὥσπερ ἐμός τε πατήρ.) exemplū domesticum,
& digreſſio qua patriæ & fortunæ paternæ
mentionem facit. κύμην.) quam in littora
li Aſia condiderunt Aeoles. Aeolia in Aſia
mediā inter Myſiam & Ioniam.

Αφενθ.) diuitias ſignificat. Proprietamē 48.
reditus qui quotānis redeunt, ſiue annui re
ditus, ſingunt aūt uenire ab εἰς εὐδός. ἀσκη.)
Aſcra, Boeotiae uicus ad radices Heliconis,
noſtri Heſiodi poetæ claris. patria. Ouid. li
bro 4. de Ponto, Intumuit uati nec tamen
Aſcra ſuo. τῶν δ'.) ἀντὶ σύ. 238. 20. νῆ' ὀλί
γῳ.) actuariam. ἐνὶ φορτία θέσται.) ἐνιθέσται.
βέλῃαι.) ἀντὶ βέλη. 61. 8. χρεία.) χρεία. 41. 24.

λιμὸν ἀτερπῆ.) ἐφ' ᾧ ὕδ' εἰς τέρπεται. famis pro-
 prium epitheton. πολυφλοίσβοιο.) ὀνομα-
 ποιῖα. φλοισβὸς enī nihil significat. ἐπέπλων.)
 πλόω, πλώμι. infinitum β. ἔπλων. ὧς αὐλίδος.)
 Aulis est urbs celebris in Eubœa, uel insula
 (ut inquit Seruius) in qua coniurarunt Gre-
 ci se non ante reuersuros quàm Troia cape-
 retur. εἰς εὐβοίαν.) De Eubœa uide Solinū
 cap. 18. Eubœa hodie Nigri ponti insula di-
 citur. συν λαὸν ἀγειραν.) συνάγειραν. περὶ
 φραδμύα.) proclamata per præcones. 207.
 13. τρίποδ' ὠτώνντα.) tripoda auritum. Athe-
 næus meminit tripodes significare pocula,
 nonnunquam mensas, & sellas quoque. ἀ-
 νέθηκα.) Dedicavi. infinitum 6. 160. 2. ἐπέβη-
 σαν.) aggredi fecerunt. Egregium quiddam
 effecturi in Poetica, opus habent furore po-
 etico diuinitus inspirato, quem recte φουσι-
 κὰς ἀρετὰς dixerunt. Homer. hunc motum
 in heroicis animis, auream catenam cœlo
 demissam esse dixit.

49. Μετὰ ζοπὰς.) post solstitium æstiuum. Per
 integros 50. Dies post solstitiū æstiuale com-
 modissima est nauigatio. νῆα.) ἡ ναῦς. 42. 12.
 καυάξαις.) καυάζω, καυάξω frango. ἐν τοῖς γδ
 πύλαις ἐστίν.) Lege Prouerb. In omnia poten-
 tes.

tes. ἐροσίχθων.) Epitheton Neptuni, terræ motor. ἐνόσις concussio. νότος.) νότος Au-
ster à meridie. 17. 20. ἀλλ' οὐδ' εἰαρινός.) Na-
uigatio uernalis lucri gratia fit, sed est peri-
culosissima. ἀμβατ' .) αἰτὴ ἀμβάτη, ἡ γυνὴ
δυναμένη πλεῖδαι, Attice quemadmodum
κλυτὸς ἰπποδάμεια. ἀρπακτός.) rapax, uel sci-
licet uentorum & tempestatum. αἰδρεῖται.)
αἰτὴ αἰδρεία. αἰδρεία. 16. 4. χεῖματα γὰρ ψυ-
χὴ.) pecuniam homines pluris faciūt quam
animam. Prouerb. Anima & uita.

Μὴ δ' ἐνὶ νηυσὶν.) Mediocritatis laus, quam 50.
qui seruant, nec nimium ditescere student.
Vide Prouerbium, Ne uni naui facultates.
πλέω.) πλείονα. κῦρσται.) κυρίω, futurum κύρ-
σω. μέζα φυλάσσειν.) Epiphonema gene-
rale de mediocritate. Vide Prouerbiū, No-
sce tempus. Item: Ne quid nimis. ὥραϊτο.)
aduerbialiter pro τῷ ἐγκαίρως καὶ τὸν προσή-
κοντα καλεῖται ἄγε γυναικα πρὸς τὸν σὸν οἶκον. πο-
τὴ.) Ionice 329. 7. τίπορ ἡβών.) τίπορ τίπορ
τίπορ, Hesiodo dicitur pro τιάρτω. Et nu-
merandū est decimo, mulier decimo quar-
to anno pubescat, quinto decimo nubat. Vi-
de Iulium Pollucem lib. 1. cap. 7. ἡβών. ἡβάω
uel ἡβέω. 124. 20. παρθενικῶ.) αἰτὴ τῷ παρθέ-

νον γαμῆν. Aristoteles & Plato 18. annum Pu-
ellæ nubendi statuerunt. ἥθια κεδνὰ.) ἀγα-
θὰ δὲ γυναικὶ ἥθη, τὰ ἀρέσκοντα τῷ ἀνδρὶ. Ari-
stoteles hunc uersum in Oeconomico re-
censet. πάντα μάλ' ἀμφὶς ἰδὼν.) Vide Era-
smi prouerbium, A fronte atq; à tergo. χάρ-
ματα.) γέλωτα ludibria, iocus propter ma-
lam uxorem. λήζεται.) ἀντὶ τῷ κτᾶται. γή-
μης.) γαμέω. 157. 14. ἐμὸν γὰρ τοι γυναικὸς.)
Prouerbium, Qui non litigat coelebs est. ῥί-
γιον.) χαλεπώτερον. κυρίως τὸ ἀλγεινότερον ἀπὸ
τῶ ῥίγους τῷ κρύους δειπνολόχης.) Commessa-
trice quæ passim adeat conuiuia. Suidas δει-
πνολόχον exponit κλεπτοδόχον. Clanculū fur-
tiue ligurientis ἀδείπνῃ & λόχῃ. εὔει ἄτερ
δαλῶ.) Vrit absque torré prouerbium. μὴ ὅ-
κρῃσι γνήτω.) Cicero ad Atticum. Est uero à
natura & diuinitus hominì inspiratum nulla
esse sanctiorem coniunctionem quàm
fraternam. Prouerbium, Genu fura propi-
us. ἔρξης.) per metathesin ῥέξης. ἀ ῥέζω. ἥτις
ἐπὶ εἰπὼν.) Erasmus. in prouerb. citat. Qui
quæ uult dicit, quæ non uult audiet. δειλός
τις.) ὁ ἀδελφὸς καὶ ἐδιδόξας λόγους ἀξιοῖ ἀνθρώπου.
σὲ δὲ μὴ.) accusatiuus pro datiuo Atticè.

51. Μὴ δὲ πολύξεινον.) Vide prouerbium, Ne
que

que nullis sis amicus, neque multis. *μηδὲ κακῶν ἑτάερον.*) *ἀντὶ ἑταῖρον.* Vide Prouerbiū Non impetam lingua. uel, Lingua impetere. *ἐλομύλευ πένιλευ.*) Græci apponunt plura epitheta sine coniunctione. *τέτλαθι.*) *αἰῆ* *χ*, sustineas, ausis. 231. 12. *εἰ δὲ κακόν.*) Prouerbium, Qui quæ uult dicit, quæ non uult audiet. *δυσέμφελθ.*) grauatus, poenitens accessor, morosus, difficilis, à *δύς* quod in compositione difficultatem uel malignitatem connotat, & *πέμπω* qui difficulter mititur. Sæpius epitheton maris est, & tunc significat, quod uix citra periculum transuadari potest, formidolosum. *ἐκ κοινῆς.*) Prou. Phoci conuiuium. *μηδέποτε ἔξ ἡῆς.*) ἡ ἡώς. *ὅθ* aurora. Vide prouerb. Illotis manibus. *χερσὶν.*) ἡ χεὶρ τὸ χεῖρ, uel *χεῖρ* poetice 28. 15. *μηδ' ἀντ' ἡελίοιο.*) Vide Prouerbium, Aduersus Solem ne meῖτο. *πεξαμύθ*.) Perfect. passiuū à *τρέπω*. 51. 3. Item 205. 17. *ἔασιν.*) ab *εἰμι*. 220. 21. *πεπνυμένα.*) *πέπνυμα*. sapiens sum. *δερκέθ*.) *δερκής* dicitur id quod bonū septum habet. *πεπαλαγμύρος.*) *μεμολισμύθ* ἀπὸ τοῦ παλάσσω τὸ μολιών. *ὠδραφανέμν.*) *ὠδραφαίνειν*. 59. 6. *δυσφήμοιο.*) ominoso & infausto à *δυσφημέω*. *σπέρμαίνειν.*) *σπείρειν*.

ῥυελῶ.) ἀντὶ τῆ τέχνα. ἀινάων ποταμῶν.) Per-
 petuum epitheton fluminum. ὁ καὶ ἡ ἀσία &
 semper fluens, ἀινάω fluo. δῶκαν.) infinitum
 a. ablato augmento. 199. 22. πιντόζοιο.) πιν-
 τόζο, πιντόζο epitheton manus, quinos ra-
 mos, id est, digitos habentis. αὖτον δὲ πὸ χλωρῆ
 τάμνειν.) Siccum & emortuum à uiridi seu
 uiuo secare, hoc est, præcidere ungues. Cæ-
 lius lib. 3. cap. 12. οἰνοχόλω.) patinam libato-
 riam. τίτυκται.) contigit, paratum est, à τύ-
 χω uel τούχῳ, τέτλκται. sicut φακτὰ φυκτὰ, et
 quædam alia ob leniorem prolationem. μὴ
 δὲ λόμον ποιῶν.) id est, Spartam quam na-
 ctus es orna. Lege Prouerbium, Domum
 cum facis, ne relinquas impolitam. ἀνέπίξε-
 σον.) alij legunt ἀνέπὶ ῥέκτον incōtabulatam,
 imperfectam, ab α. priuatiuo ὅπῃ & ξίω. λα-
 κέρυζα κορώνη.) de Cornicis uiuacitate uide
 prouerbium, Cornicibus uiuacior. λακέρυζα
 pro κελάρυζα, id est, garrula, stridula, arguta,
 proprium epitheton cornicis à κελαρύζω re-
 sono. ὑπὸ χυξοπόδων.) θυσίαν ταύτην ὁ Πλού-
 ταρχος παρέχει καὶ καθημερινῶς εἶπεν ὀρθῶς.
 καὶ γὰρ ἀφ' ὧν μέλλομεν ἰδίειν, ἱερὰ πάντα ποιῶν-
 τας διὰ τῆ ἀπαρξάδαυ. Lege prouerbium, A
 Chytropode cibus nondum sacrificatum
 rapias.

rapias, uel nōdum sacrificata deuorat. Item,
 Sine sacris hæreditas. ἀνεπιρρέκτων.) ἀθύτων
 in quibus prius non dīs fuerit libatum, ab a
 priuatiuo, & ἐπιρρέζω, τὸ θύω. ἀνελόντα.) λα-
 βόντα. ποιηὴ.) τιμωρία. μηδ' ἐπ' ἀκινήτοις.) Pue-
 ri à teneris statim exercendi & erudiendi
 sunt. μὴ δ' ἐπὶ τοῖς τῆς νεκρῶν τάφοις χάδιζε παῖ-
 δα δυωδεκαταῖον, τετῆσι δύο καὶ δέκα ἐτῆς ὄντα.
 ἀκίνητοι οἱ νεκροὶ. εἰ γὰρ ἄμεινον.) ἀντὶ τῆς καλὸν.
 δυωδεκάμηνον.) δύο καὶ δέκα μηνῶν ὄντα. αἶ-
 ρα ἀνλώρεα.) καὶ αἶδρα τέλφον ποιεῖ ἄνδρον. τέ-
 τυκται.) ἀντὶ ὅτιν. μὴ δ' ἐγυναικείῳ λατρεῖ. Ve-
 recundiæ commendatio. uiro nō utendum
 muliebribus delicijs & unguentis, id enim
 uiro probrosum. φαιδριώεσθαι.) καθαίρεισθαι
 τὸ σῶμα. λούζαλέη.) χαλεπή. μὴ δ' ἐν ἱεροῖσι.)
 Sacra non illudenda, illusores religionis o-
 dit Deus. μὴ δ' ἐποτ' ἐν ποταμῷ.) Neque ma-
 tronīs neque uirginibus turpitude inferen-
 da. κρῖνάων.) genitiuo κρῖνῶν. κρῖν fons
 16.4. ὑπαλῶεο.) ἐκφυγε subterfuge. 63. 18.
 ἀποψύχειν.) ἀποπατεῖν. ὧδ' ἐρδ' ἐν.) οὕτω περὶ
 π. δεινὴ δ' ἐβροτῆς.) Vide Prouerbium, Fa-
 ma non temere spargitur. uel, Non omnino
 temere est, quod uulgo dictitant. Item Ver-
 gil. li. Aeneid. 4. Fama malum quo, &c. O.

uid. *Sed neq^{ue} ex nihilo uolucris prorumpere fama,
Et partem ueri fabula quæq^{ue} tenet.*

Homerus fingit famam Deam esse & nunciam Iouis, lib. 2. Iliados. φήμη δ' ἔπης.) Pro-
uerbium, Fama prodit omnia. Item, Ru-
mor publicus non omnino frustra est.

IN HESIODI DIES.

TRadit Poeta discrimina dierum. Qui uerò fau-
sti infaustiue sint, tabula hic impressa pulchrè
explicabit. Super his consule Macrobiū Satur-
nalia lib. 1. cap. 21.

53.

ΜΑΤΑ δ' ἐκ Διόθεν πεφυλα-
γμένῃ.) ἡμέρας δὲ ἀπὸ τῆς δι-
ὸς λέγει τὰς ἀγαθὰς πεφυλα-
γμένῃ, ἀπὸ τῆς φυλάττων, τὰς
τίσι πατρῶν. εὖ κ' ἢ μοῖραν.)
καλῶς κ' τὸ ξέπον ἐντέλει τοῖς
δ' ἔλοις σκ. πεφραδ' ἐμν.) ἀντὶ πεφραδ' εἶναι πρε-
teritum perfectum uerbi medij infinitiui ἀ-
φράζω. Ξηκράδα μινωός.) Athenienses men-
sem tantum triginta dies præter Romano-
rum consuetudinem iuxta lunæ augmentū,
decrementūq^{ue} complectentem, in tres de-
cades

cades secernendo, primam nominabant ἰσα-
 μύου μηνός, secundam μεσῆντ', tertiam φθί-
 νοιτ', Deinde primæ decadis diem pri-
 mam νομηνίαν, secundam, δ' αὐτὴν ἰσαμύα,
 tertiam τρίτην ἰσαμύα, & sequenter usque ad
 δεκάτην ἰσαμύα. Secundæ decadis primam
 diem, πρῶτῳ ἐπὶ δέκα, usque ad εἰκοσὴν seu
 εἰκάδα. Tertiæ primam, πρῶτην ἐπὶ εἰκάδα
 uel Solonis inuentu numeros dierum ad lu-
 næ decrementum minuendo, ἐνάτην φθίνον-
 τ', secundā ὀγδόῳ φθίνοντος, tertiam ἐβδό-
 μην φθίνοντος, usq; ad ξιακάδα, quā etiam ἥλω
 καὶ νέαν, id est, ueterē & nouam uocabant. Eo
 die exactiones debitorū & usurarum, ut pa-
 tet ex Aristophane, similiter forēsia iudicia
 Athenis fieri solebant, quod & hic ostendi-
 tur, εὖ τ' αὖ ἀλήθειαν λαοὶ κρίνοντες ἄλῳσιν. ubi Val-
 le trāslatio minus apte cohæret. Itē Hesiod.
 ἕκτην ἐπὶ δέκα, i. sextā mediæ decadis, seu de-
 cimam sextā, præter uulgatū morē, ἕκτην μέ-
 σην uocat, decimam quartā τριτάδα μέσσην, de-
 cimam nonā, εἰνάδα μέσσην, uicesimam nonā,
 ξισφνάδα & πέμπτης intelligit quintā, quintā
 decimā, ac uicesimam quintā. τριτάδα ἰσαμύα
 τε καὶ φθίνοντος, quartā & uicesimam quartā ξι-
 σκαδεκάτην μηνός ἰσαμύα, decimam tertiam,

Insuper duodecimam, ἡμῶν ἑκπλεῖον, id est diem cumulatam & adauctam appellat: & uicesimā μεγάλην ἡμέραν siue πλεῖον ἡμῶν, quod summa dies sit μενῶς μεσῆντο, diebus τ' φθινορτο continuo insequentibus. Præterea nec singulatim omnes dies, neque ex ordine commemorat, sed repetit quosdam bis uel ter, nonnullis interim uelut μεταδούπων, καὶ ἀκηρίων prætermisiss. Denique scitu dignum, quod εἴη καὶ νέα dici potest simul tricesima dies mensis decedentis & instantis prima. Item prima dies lunæ iam apparētis, & tertia à coitu digressæ. Vnde illud Hesiodi, μὴ δ' ἀναβάλλεαι εἰς τ' αὔριον εἰς τ' εἴνηφιν, uertere licet, neque differ in ἑβ' crastinum, in ἑβ' perendinum, tertiam lunæ, nouilunium, uel sequentem mensem. Quandoquidem lunam 27. diebus, & tertia ferè diei parte, ad sui ambitus principia regredi, & ueterum probat & recentiorum consensus. inde bi-duo in coitu latentem, ad tricesimam diem, eum tardissimè, reaccensam conspici. Vide Plinium lib. 2. cap. 9. De mensibus Atheniensium consule quoque, si libet, Iulium Polucem lib. 1. cap. 7. Suidam in εἴνη καὶ νέα, Theodorum Gazam περὶ μενῶν, & Hesychium in

ἰν τῇ μὲν φθίνοντι & μὲν δὲ τῇ δ' ἰσαμύοιο. Inter quos disconuenit quod Suida in tertia Decade retrogradatim numeranda, de nonario tantum ad binarium, qui diem signat uicesimam octauam, descendit, continuoq; subiungit *εἴλω καὶ νέαν*, quam idem, astipulante quoque Proclo, *νεμυνίαν* appellat, quæ uicesima nona esset, tricesima desyderata, quodq; primæ decadis primam uocat *πρώτῳ ἰσαμύῃ*, Polluce & Gaza appellantis *νεμυνίαν*. Sed & Gaza ubi Solonis meminit, aperte ostendit non eandem diem esse *εἴλω καὶ νέαν* & *νεμυνίαν*. Eius uerba hæc sunt: Σόλωνα γὰρ πρῶτον ἀθλεύουσι τὴν πρὸς τὰς μὲν αἰωμαλίαν συσιδεῖν φασί. καὶ τὴν μὲν ἡμέραν, καὶ τὴν ἡσπέρην καταλαμβάνει τε καὶ παρέρχεται τὸν ἥλιον, τάξαι *εἴλω καὶ νέαν* καλεῖσθαι, τὴν δὲ ἐφεξῆς *νεμυνίαν* προσαγορεύσαι. ἀρχὴ τε ξία καὶ τὸν μὲν ἡμερησίαι. Ex quibus apparet primores Athenienses tantum uicenum nouenum dierum menses computasse, dein tricenum Solonem, *νεμυνία*, quæ prima esset lunæ recentis post *εἴλην καὶ νέαν* diem coitus adiecta. Vnde & diuersam illam de mensium diebus traditionem authorum coniectio irrepsisse. Præterea constat Græcis

ob succrescentes in lunæ motu minutias, sicut Romanis intercalares. (ἐν τετρας τε.) ἐν pro ἐν κὴν ἑα, cogente lege hexametρι. τετρας pro τετάρτη. εὐτ' αὖ ἀληθείῳ.) ὅταν μὲν ἀληθείας κρίνωσιν οἱ ἀνθρώποι τὰς ἡμέρας. ἢ πότε τὴν ἀληθῆ ἐπίσαν) σωώσθον, κὴ μὲν ἀκρεβείας γνομῶν. χρυσάορα.) τὸν χρυσὴν ἀπάθην φέροντα. οἷς.) pro οἷας. 1a cōtractis in i. Hanc synæresin in Grāmatica. 26. 4. neglectam adscribe. πείκειν.) κείρειν proprie de ouibus dicitur, & significat tondere. εὐφρονα καρπὸν.) ἡδύτατον τέροντα τὴν ψυχὴν, ἢ εὐφραίνοντα. ἀμῶδες.) αἰτὶ τ' ἀμαῦ, ἢ ἔστιν διερίζειν τὸν εὐφροσύνην ποιῶντα καρπὸν. ἀερισπότης.) ἀντὶ τῆς ὁ ἀερισπότης. ἢ γὰρ ἐν τῷ ἀέρι πετόμενος in aere uolans, in alto pēdula ab ὁ ἀήρ, τῷ ἀέρι τοῖς ἀέροι, & ποτέομαι. Si mile est ἀερίπτερος ἀερίποδες, aeripedes, pedibus sublati in altū. ἀράχνης λέγεται τὸ ζῷον αὐτὸ τὸ ὑφαντικόν. ἀράχνιον ἢ τὸ ὑπὲρ ἐκείνης ὑφαντόμενον. ἐκ πλείους.) ὁ πλείος, ἢ πλεία, κὴ τὸ πλείον. sic ὁ χρεῖος, ἢ χρεία, τὸ χρεῖον. ἴδρις.) formica. ὁ μύρμηξ ὁ ἔμπειρος σωρὸν ἀμῶται, ἀντὶ τῆς αἰτον συλλέγων ἀποθησαυρίζει. Formicæ imprimis sedula atque operosa animalia, tanto laborandi studio tenentur, ut ne noctes quidem

II. LIBRVM HESIODI. III

dem in suo opere cessent, modo sit plena luna. Has rerum cœlestium notitiam habere cursum syderum tenere testantur Historici. ἀλέασαι.) ἐκφυγε. ἀντιβολῆσαι.) ὀπιτυχεῖν.

Ἡπιον ἤμῃρ.) ἀντὶ τῆ ἀγαθὸν εἰς τὸ τάμνειν εἰ 54. φας. τετέστιν δύνασθαι. πώεα μήλων.) πειφρασικῶς ἀντὶ τῆ ἀρνία. ἐρίμυκον.) πολλὰ μυκώμενον. ταμνέμεν.) ἀντὶ τάμνειν. 59. 6. ἐρήας.) ὀρέας ὁ ὀρθός mulus. ἀνδρογόνος.) εἰς ἄρρεν ὁ γυνῆσιν. εἰλίποδας.) curuantes uel trahētes pedes. Homerus hac uoce sæpe utitur. καρχαρόδοντας.) Prouerb. Catella melitæa. ἀμφοιπολάειν.) πειρίερχεσθαι. νήϊά τε.) καὶ τὰ εἰς κατὰ σκοδὴν νεῶν συνετελέσσοντα ξύλα πολλὰ. πολλὰ ἢ λέγει, ἐπεὶ πολλῶν ἢ ναυῶν δ' εἶναι. ὀπιθεῖν.) est aduer. plur. num. sicut πρῶτα δ' εἰελον crepusculum, uocāt, δειλινὸς δὲ δ' εἰλος meridianus δὲ meridianum tempus δειλινὸν uocant.

Οὐποτε πάγκακον.) Prouerb. Nullus dies 55. omnino malus. ἄρξεσθαι πίθε.) Græcismus est, pro aperire doliū. εἰρύμεναι.) εἰρύειν uel ἐρύειν. 59. 6. ἄλλοτ' μηξυὰ, ἤεν κακὴ καὶ βαρεῖα ὥσπερ ἡ μηξυὰ πειτὶς περγόνες. Prouer. Dies nouerca δὲ parēs. τάων εὐδαίμων.) pro τῇ. 16. 4.

Τ Ε Λ Ο Σ.

PROVERBIA QVAE IN HOC

*opere in nostris annotationibus citantur, &
ab Erasmo in Chiliadibus diligen-
ter explicantur.*

A Damantinus.

Aduersus Solem ne me iusto.

Adrastia Nemesis.

Aegroto dum anima est, spes est.

A fronte atque à tergo.

Aliquid mali propter uicinum malum.

Amici procul agentes non sunt amici.

Anima & uita.

Ἀντιπελαργεῖν.

Araneas eñcere.

Argenteis hastis pugnare.

Ausculda & perpende.

Aut regem aut fatuum.

Bœotica ænigmata.

Cadmea uictoria.

Catella melitæa.

Centum plaustrî trabes.

Claudo uicinus disces claudicare.

Cornicibus uiuacior.

Cum ex ossis suum rodit pedem.

Dauus sum non Oedipus.

Dentale

Dentale non inest illi.
 Dies nouerca & parens.
 Difficilia quæ pulchra.
 Dimidium plus toto.
 Dispendio æquale malum lucrum.
 Domi manendum.
 Domum cū facis, ne relinquas impolitam.
 Domus amica, domus optima.
 Dorica Musa.
 Eadem mensura.
 Fama non temere spargitur.
 Fama prodit omnia.
 Festina lente.
 Figulus figulo inuidet.
 Genu sura propius.
 Gratia gratiam parit.
 Homo homini deus.
Ημερόνοιστο.
 Iisdem uescentes cepis.
 Illotis manibus.
 In holmo cubabo.
 In omnia potens.
 Inuidus uicini oculus.
 Limen senectæ.
 Lingua impetere.
 Lippis ac tonsoribus notum.

Lucrum malum, æquale dispendio.

Luscinia deest cantus.

Macilenta manu pinguem pedem.

Mala senium accelerant.

Malo accepto stultus sapit.

Malum consilium consultori pessimum.

Martis campus.

Melitæus catulus.

Mulieris podex.

Muli asinis quantum præstant.

Multæ manus onus leuius reddunt.

Multis ictibus deicitur quercus.

Ne bos quidem pereat.

Ne à Chytropode cibum.

Nec sibi nec alijs utilis.

Neque nullis sis amicus, neque multis.

Ne quid nimis.

Nemesis adest.

Ne uní naui facultates.

Noctesq; diesq;.

Nondum sacrificata deuorat.

Non impetam lingua.

Non inest illi dentale.

Non omnino temere est, quod uulgo dicti-

Non semper erit æstas.

(tant.

Notum lippis ac tonsoribus.

Nosce

Nosce tempus.
 Nulla dies omnino mala.
 Octapedes.
 Phoci conuiuium,
 Pusillum pusillo addere.
 Qui non litigat cœlebs est.
 Qui quæ uult dicit, quæ non uult audiet.
 Rîsus Sardoniûs.
 Rumor publicus non omnino frustra.
 Scarabeus aquilam quærit.
 Sera in fundo parsimonia.
 Si dixeris quæ uis, audies quæ non uis.
 Si iuxta claudum habites claudicare disces.
 Sine sacris hæreditas.
 Spartam nactus es, hanc orna.
 Spes in labro pyxidîs.
 Verêcundiâ inutilis uîrô egenti.
 Vrit absque torre.
 Vtilis nec sibi nec alijs.

PROVERBIORVM FINIS.

OBVIA DE RATIONE

carminum Græcorum.

ISVM est quoque nō incommo-
dum futurum studiosis, si de ratio-
ne carminum ea duntaxat subie-
cero, quæ Latinis, nisi parcissime
fiant ad imitationem Græcorū, uitiosa sunt,
uel etiam ignota, Græcis tamen communi
usu protrita, omnibus iure optimo libere cō-
ceduntur.

- Nota est longæ syllabæ.

υ breuis.

• ancipitis, siue natura siue licentia.

Canon 1.

In qualibet cæsura uocales breues subin-
de Græcis producuntur, perraro in quina-
ria & septenaria Latinis. Cæsura seu sectio,
Græce τομή uel τμήσις, est dictionis post pe-
dem quemuis absolutum, ultima syllaba su-
perstes.

Οἱ δὲ μέγα ἰάχοντες ἐπέδραμον ὕπης ἀχαιῶν.

- υ υ | - υ υ - υ υ - υ υ - -

Ἀλλὰ τά γ' ἄσπάρτα Ἐαρήεργα πάντα φύονται

- υ υ - - | - υ υ - υ υ - υ υ - υ

Αὐτὰρ

Αὐτὰρ ἐπεὶ Δαναῶν χλῆτο ἰαχὴν θεῶν τι.

- υ υ - υ υ - υ υ | - υ υ - υ υ - υ

Καίτε σμικρὸν ἐὼν τό, τ' ἐπάχνωσε φίλον ἦτορ.

- - - υ υ - υ υ - - - | - υ υ - υ

In primí uersus ξημιμερεῖ, γα, & secundí πηνδημιμερεῖ, τα, producitur α, quamuis cor-
repta sit. 96. 11. In tertíj ἐφδημιμερεῖ, το, et quar-
tí ἐννεμιμερεῖ, σε.

Canon 2.

Idem frequentius fit, si sequēs dictio sub-
struat binas uel duplices consonantes, quæ
præcedentis dictionis uocalem finalem bre-
uem Græcis positione suffulciunt, cum ta-
men apud Latinos binæ consonantes dicti-
onis posterae principales, nihil iuuent posi-
tu uocalem breuem nude finalem dictionis
prioris: nam in sequentibus metris uocales
breues cum ob cæsuram tum positionē pro-
ducuntur.

Καὶ τῷ γε στρατὸν εὐρυὸν ἀπώλεσεν ἢ ὄγε τεῖχε.

- - | - υ υ - υ υ - υ υ - υ υ - υ

Δεῦτε Δί' ἐγγέπετε σφέτερον πατέρ' ὕμνεϊσσι.

- υ υ - υ υ | - υ υ - υ υ - - - υ

Καὶ τοὶ μὲν χεῖρας ἱπὸ σφετέρῃσι δαμνύουσιν.

- - - - υ υ | - υ υ - υ υ - υ

Τοῖσιν ἔλω καρπὸν δι' ἔφερε ζείδωρος ἄρουρα

- υ υ - - - υ υ | - - - υ υ - υ

Τόν τε χλωσάμυθος περσέφει νεφεληγάρετα ζῶε

- υ υ - υ υ - υ υ - υ υ - υ υ | - -

Canon 3.

Vocales longæ uel diphthongi nude finales, communes fiunt, si subsequens dictio incipiat à uocali, ut in hoc carmine *η* et *η* corripuntur.

cc

Τιὺν ἐγὼ δέ κε Πέρση ἐτήτυμα μυθησαίμην.

- υ υ - υ υ - υ υ - υ υ - - - -

Canon 4.

Quandoque in eadem dictione tam longæ quàm breues, cōmunes fiunt uocali continuo sequente.

Ἐδμῆραι οἶα σύες χαμαιδανάδες αἰὲν ἔδρασι,

- υ υ - υ υ - υ υ - υ υ - υ υ - υ

Ἐκτορὺν Πριάμοιο, τίη δὲ σὺ νόσφιν ἀπ' ἄλλων,

- υ υ - υ υ - υ υ - υ υ - υ υ - -

Αὐτίκα παρ δὴ πατρὶ καθεζομένη κρονίωνι.

- υ υ - υ υ - υ υ - υ υ - υ υ - υ

Τόνδε γὰρ ἀνθρώποισι νόμον διέταξε κρονίων.

- υ υ - - - υ υ - υ υ - υ υ - -

Canon 5.

Per sivephōnēsin seu σύζυξιν duæ syllabæ sine media consona interuallante, in unam longam confluunt quatuor modis, bre

ues, brevis & longa, longa & brevis, longæ,
& quandoque finales in breuem proxime
uocali sequente.

Τὲ κεκορεσάμενΘ νείκεα κὴ δῆριν ὀφέλλοις.

- υ υ - υ υ - - - υ υ - -

Ωρη γάρ τ' ὀλίγη πέλεται νεικίωντ' ἀγορέωντε

- - - υ υ - υ υ - - - υ υ - υ

Βασὶ καὶ ἡμίονοιΘ ἐπήετανον αὐτὰρ ἔπειτα.

- υ υ - υ υ - υ υ - υ υ - υ υ - υ

ΤῇμΘ θῶμισυ βασὶν ἐπὶ δ' αἶετι τὸ πλεονεῖη.

- - - υ υ - υ υ - υ υ - υ υ - υ -

Δενδρέω ἐφεζόμενΘ λιγυρὴν καὶ χέννατ' αἰοιδιλή.

- - υ υ - υ υ - υ υ - υ υ - υ υ -

Canon 6.

Connexiones *μν* *κτ* *πλ*, præcedentem uo-
calem breuem, ueluti mutæ cum liquidis,
communem faciunt.

Ἡ τε καὶ ἀπαλάμνον περὶ ὅμως ἐπὶ ἔργον ἐγείρει.

- υ υ - υ υ - υ υ - υ υ - υ υ -

Πάντε δ' ἐσσυκιάσαι ἔκτω δ' εἰς ἄγχι ἀφῦσαι.

- υ υ - - - υ υ - - - υ υ - υ

Αἰγυπλῆς ὅτι πλεῖστα δόμοις ἐνὶ κτήματα κείται.

- υ υ - υ υ - υ υ - υ υ - υ υ - υ

Canon 7.

Non raro sola liquida uocalem antecedē-
tem breuem extendit.

Μηκέτ' ἔπειτ' ὄφειλον ἐγὼ πέμπτοισι μετεῖναι.

- υ υ - - - υ υ - - - υ υ - υ

Ἰμερὸν κονάβησε, θεὸς δ' ὑπὸ μέλῳ ᾄσει.

- υ υ - υ υ - υ υ - υ υ - υ υ - υ

Δῶρα Διονύσε πολυζηθέῳ αὐτὰρ ἐπὶ λῶ δῆ.

- υ υ - - - υ υ - υ υ - υ υ - - -

Sed potest etiam Διονύσε per α legi, ut habet Eustathius.

Canon 8.

Liquida cum alia consonante sequente, quandoque præcedentem uocalem breuem nihil impedit positione.

Εἰ γὰρ τοι κ' ἡχῆμα ἐγχείριον ἄλλο γήνηται.

- - - - - υ υ - υ υ - υ υ - υ

Χρύσειον μὲν πρῶτις α γήῳ μερόπων ἀνθρώπων.

- υ υ - - - υ υ - υ υ - - - - -

In ἐγχείριον γ natura υ est, conflatur enim ex ἐκδ χώρα. Quod si mauis non absurde ex χύσειον per σιωικφώνησιν, spondaũ efficies.

Canon 9.

Nonnunquam σ præcedentem uocalem longam uelut liquida mollificat.

Τροπὰς α Εὐτ' αὖ ἐξήκοντα μετὰ τροπὰς ἡελίοιο.

producit.

98.2.

- - - - - υ υ - υ υ - υ υ - υ

Canon 10.

Quædam monosyllaba apostrophũ passa
quan

quandoque ueluti ad artem non pertinentia, negliguntur: quandoque, ceu uerna, alterius dictionis uicinam syllabam inualidam suffirmant.

Ασπρη χεῖμα κακῇ θέρῃ δ' ἀρταλὴν ἔῃ ποτ' ἐσθλῇ.

- - - υ υ - υ υ - υ υ - υ υ - -

Εἰ δ' ἐκεν' ἐργάζῃ τάχα σε ζηλώσῃ καίργος.

- υ υ - - - υ υ - - - υ υ - υ

Νυῦ δ' ἐγὼ μήτ' αὐτὸς ἐν ἀνθρώποισι δίκαιος.

- - - - υ υ - - - υ υ - υ

In Θέρει & ζηλώσει corripitur ei propter uocales insequentes, & δ' κ' particulæ tanquam nullius momēti, eῖς carminis structura semouendæ, despiciuntur. In ἐγὼ uero ministerio δ' adiuta protenditur. Vide Seruium eadem ferè differentē super uersu 17. tertij Aeneidos:

Liminaq̃ laurusq̃.

Canon 11.

Græcis liberum est in carmine facere, uel minus, apostrophum.

Τὸ πρῶτον τέρπει τι βροτῆς ἐπ' ἀπείρονα γαῖαν.

Ωραῖο δ' ἐγυναικα πὸν ὅπῃ οἶκον ἀγασσά.

Vides in priore uersu ὅπῃ, amisisse, in posteriore non item, utrobique tamen uocali proxime sequente. At Latinis, quando pri-

or dictio finit uel in uocalē uel cōsonantem, nunquam sine uitio conceditur praterire collisionem; ut, Littora mult' ill' & terris iactatus & alto; nisi id rarissime fiat ad imitationem Græcorum; ut, Insulæ Ioni' in magno quas dira Celæno. Et succus pecori, & lac subducitur agnis. Vergilius Aegloga 3. &, Tun' ill' Aeneas quem Dardanio Anchise, In Insulæ, Pecori & Dardanio, uocales finales longæ non auulsæ per apostrophum, communes fiunt more Græcorum, iuxta canonem tertium. Item Latini tã longas quàm breues uocales elidunt, Græci tantum bre-

* Rarissime
ne longas
ut dicitur.

ues, * adposito semper collisionis signaculo.

Vnde nulla facienda est collisio in mensurandis carminibus Græcis, nisi sit signata.

Denique sciendum, celebri usu Græcis esse poetis, præcipue Hesiodo, quinto loco Hexametri deligere spondæum.

Μῆσαυ Πιερίνθιν ἀοιδῆσι κλείεσαυ.

- - - υ υ - υ υ - - - - - υ

In hoc carmine etiam μῆσαυ spondæum efficit, non trocheum; nam αι & οι diphthongi finales, quamuis apud Grammaticos censeantur breues, tamen apud poetas, nisi per apostrophum decidant, uel propter sequen-

tem

tem uocalem corripiantur, habentur produ-
ctæ. Item Πιεῖνδιν primam producit, licet
uocalis sit ante uocalem. Vbi nota quod in
Latinis dictionibus semper uocalis ante uo-
calem corripitur, præter in fio. Apud Græ-
cos uero α ι υ ante alias uocales nunc longæ
sunt, nunc breues, ut in λαός - υ π produci-
tur, in αοιδός υ - υ corripitur. Porro Græcis *Syllabarū*
facillima obseruatio est quantitatum, nam *quantitas*
quælibet diphthongus, & uocales η. ω, per- *apud Græ-*
petuo syllabam longam: ε, ο. breuem, nisi na- *cos.*
turam suam exuant aliquo prædictorū mo-
dorum, constituunt. Solæ uocales α ι υ, δι-
γών & id est, nunc productæ, nunc correptæ
inueniuntur. Quarum tempora leuissimis
quoque coniecturis studiosus abunde uena-
bitur, nempe primitus uel inflexione fina-
lium quantitatem, cum passim ex compen-
dio, tum etiam accentu uel apostropho de-
prehendet, ut τὸ μέλι πρὸς μέλι π ι corripit, 371.
13. & 373. 15. τιμὰς α producit. 373. 20. Om-
nis synæresis facit syllabam longam. σά-
χες υ υ υ σάχες υ - 20. 4. in margine. Caue ta-
men putes synæresin factam, ubi sæpius
syncopa fit uel apostrophus, ut in κλέα υ υ υ
κλέα υ υ καὶ αἰργός, κᾰἰργός. υ - υ. In uero

bis α, finales corripíuntur, quia polysyllaba
 in antepenultimam accentum, ubi stare ne-
 quiret si ultima esset longa, recipiunt, τίτυ-
 φα, ἔτυψα, τύποιμι, τύφθητι, ἴσημι, ἴσασι, bis syl-
 laba eodem argumento in penultimam cir-
 cunflectunt, εἶπα, χῆμι. sic quoque α produ-
 ctam participiorum in ας ostendit accentus,
 ποιήσας --- ποιήσασα --- υ. sed & participia
 uerborum in μι, ancípites α υ extendunt ἰσάς
 --- ἰσᾶσα --- υ σὰς --- σᾶσα --- υ ζεύγνυς --- ζεύγνυσαι
 --- υ. Etiam α in tertijs personis ante ultimam
 Ionum more insertum, ι per reduplicatio-
 nem accessorium, & α, υ propriè uocales in
 uerbis μι solutæ, corripíuntur. τύποιντο τυ-
 ποίατο --- υυ ποιεῖται ποίαται --- υυυ πθέσι υ --- υ
 πθέασι υυυυ ζεύγνυτον --- υυ. Item apostrophus
 communi usu defecans uocales tantum bre-
 ues, ancípites arguit correptas, ut in ὅπῃ υυ
 κατὰ υυ μάλα υυ ἵνα υυ ancípites corripíun-
 tur, quia sæpius inueniuntur per apostro-
 phum reuulsæ, ἐπ'κατ' μάλ' ἵν'. Sed & α ι υ fi-
 nales, in præpositionibus, aduerbijs, & con-
 iunctionibus ferè in uniuersum correptæ
 sunt. Et hæc de finalibus. Verum si secun-
 dam, tertiam, quartam'ue à fine ancipitis oc-
 cupent syllabam, facillimum tutissimumq̃
 erit,

erit, si imiteris poetas receptiores. Vel etiam Gazam consulas licet, in tertio suę grammaticæ de hac re quædam breuiter & docte præcipientem. Denique unum admonendum, α, υ non ideo uocari διζγοα, quod ad cuiusuis arbitrium, ut quidam existimant, in una eademq; dictione & produci & corripipi queant, sed eo modo διζγοα esse, quo omnes uocales apud Latinos, ita quod in hac dictione omnino producantur, in illa corripiantur. Nam sicut apud Latinos in famēs -- rīfuros --- uocales omnino productæ, & in ades υ υ dominus υ υ υ eadem perpetuo correptæ sunt, sic quoque apud Græcos fit in διζγόνοις. tamen si non ignorem Græcos poetas quandoque διζγοα eiusdem dictionis, præsertim alia uocali uel liquida, ut prædictum est, sequente, modo corripere, modo producere consueuisse, ut in κυάνιθ υ reperitur indifferens apud poetas: similiter in ἀρις α, apud Homerum, ἀρις ἀρις βροτολογὲ - υ υ - υ υ - υ. Idēq; frequentius si complures breues cōcurrant, ut α particula in compositione priuans, breuis est, producta tamē legitur composita θαίατθ υ υ υ κάματθ υ υ υ & similibus pedibus τριβαχίσει, α θαίατθ.

-υυυ ἀνάματΘ -υυυ sic διὸς quum i corripit
 at, in Διομήδης -υυ- producit. Atque huius ge-
 neris permulta occurrunt legentibus poe-
 tas. Semper enim Græcis quàm Latinis Mu-
 sæ fuere fauentiores: unde doctissimum ex-
 stat Martialis Epigramma:

*Dicunt εἰαυὸν tamen poetae,
 Sed Græci, quibus esse nihil negatum,
 Et quos ἀπερς ἀπερς licet sonare.
 Nobis non licet esse tam disertis,
 Qui musas colimus seueriores.*

F I N I S.

HESIODI AS

CRAEI OPERA ET DIES IO

hanne Frisio Tigurino in-
terprete.

*Numerus ad marginem positus denotat columnam
in Graeco textu Hesiodi.*

VSAE è Pieria carminibus celebran 23.
tes,

Agite, Iouem dicite uestrum patrem
laudantes,

Quomodo mortales uiri pariter obscuriq, clariq,

Nobiles ignobilesq, Iouis magni uoluntate.

Facile enim extollit, facile uero elatum deijcit.

Facile præclarum minuit, & obscurum adauget,

Facile uero corrigit incuruum, & superbū desiccatur,

Iupiter altifremus, qui supremas domos incolit.

Audi uidens, audiensq, iustitiæ uerò dirige leges.

Tu. ego uero Persæ uera dicam. (terram

Non sanè unū erat contentionū genus, sed super
Sunt duo. Hanc quidem laudauerit intelligens,

Altera uero uituperabilis, in diuersum animū ducūt.

Hæc etenim bellumq, exitiosum, & litem adauget

Noxia. nullus hanc amicè accipit mortalis, sed non
cessariò

*Immortalium ex consilijs licem honorant molestam.
Alteram uero (priorē quidem genuit nox obscura)
24. Posuit uero ipsam Saturnius altijugus , ethere ha-*
bitans.

*Terraq; in radicibus, & uiris multo meliorem.
Hæc et ignauū quantumuis, tamen ad opus excitat.
In alterum enim quispiam intuitus, operis indigus,
Diuitem, hic festinat quidem arare, atq; plantare,
Domumq; recte administrare. æmulatur uerò uici-*
num uicinus,

*Ad diuitias festinantem, bona uerò cōcertatio hæc
hominibus.*

*Et figulus figulo irascitur, & fabro faber,
Et inops inopi inuidet, & cantor cantori.*

O Persa. Tu uero hæc tuo reconde animo.

Neq; tuum contentio malis gaudens ab opere ani-
um abstrahat,

Lites inspicientem, fori auditorem existentem.

Tempus enim breue est contentionumq; foriq;

Cui non uictus intus annuus reconditur

Tempestiuus, quam tellus profert, Cereris munus.

Quo saturatus, contentionem & litem augeas

Facultatibus in alienis. Tibi uerò non amplius se-
cunda uice licebit

Sic facere. Sed hic dijudicemus contentionem

Rectis iudicijs, quæ ex Ioue sunt optima.

Nuper

Nuper enim sortem diuisimus, aliaq, multa
 Rapiens auferebas, ualde concilians reges
 Doniuoros, qui hanc litem cupiunt iudicasse:
 Stulti, neq, sciunt, quanto plus sit dimidium toto.
 Neq, quam in maluaq, & asphodelo magna commo-
 ditas.

Occultarunt enim Dij uictum hominibus.
 Facile enim uel uno die laborasses
 Ita ut tu in annum haberes, etiam otiosus existens.
 Statim uero remonem super fumum posuisses, 25.
 Labores bouum periissent, & mulorum laboris pati-
 entum.

Sed Iupiter abscondit iratus mentibus suis,
 Quoniam ipsum decepit Prometheus uaser,
 Propterea hominibus machinatus est curas diffi-
 ciles,

Occultauit uero ignem, quem rursus bonus puer Ia-
 peti

Furatus est hominibus Ioue à prudente,
 In caua ferula, latens Iouem fulmine gaudentem.

Hunc iratus allocutus est nubicogus Iupiter.

Iapeti fili de omnibus consilia edoctus,

Gaudes ignem furatus, & quod meas mentes dece-
 pisti,

Tibiq, ipsi magnam calamitatem, & uiris posteris:
 His ego pro igne dabo malum, quo uniuersi

*Delectantur animo, suum malum amplectentes.
Sic dixit. subrisit uerò pater hominumq; Deûmq;
Vulcanum uerò iussit præclarum, quàm ocys-
sime*

*Terram aqua commiscere, in uerò ponere nocem,
Et robur. immortalibus uerò Deabus aspectum assi-
mulare*

*Virgineis pulchram formã peramabilem. Ceterum
Mineruam*

Opera docere, artificiosam celam texere.

*Et gratiã circumfundere capiti auream Venerem,
Et desyderium difficile, & membra fatigãtes curas
Imponere uerò caninãq; mentẽ, & fallaces mores
Mercurium iussit, internuntium Argicidam.*

*Sic dixit, illi uerò obediunt Ioui Saturnio regi.
Protinus uerò ex terra formauit inclytus ueroq; pe-
de claudus*

26. *Virgini uenerandæ simile, Iouis ob præcepta.*

*Cinxit uerò et ornauit Dea casijs oculis prædita Mi-
nerua.*

*Circum ei Charitesq; Deæ & Venerandæ suadela
Monilia aurea posuerunt corpori. circũ uerò ipsam
Horæ pulchricomæ coronarunt floribus uernis,
Omnem uerò ei corpori ornatum applicuit Pallas
Minerua.*

In sanè ei pectoribus internuncius Argicida,

Menda-

Mendaciâq, blandosq, sermones, & furax ingenium

Struxit, Iouis consilijs graui soni, in uerò uocem
Posuit Deorum præco, nominauit uerò hanc mulierem

Pandoram, quoniã omnes cælestes domos incolentes
Donum donarant, nocumentum hominibus solertib,
Cæterum postquam dolum arduum inuitabilem perfecit,

Ad Epimethea mittit pater inclytum Argicidam
Donum ducentem Deorum celerem nuntium, neque
Epimetheus

Considerauit quod ei dixerat Prometheus, ne forte
donum

Acciperet à Ioue cælesti, sed remitteret
Retro, ne forte quid mali mortalibus accideret.
Cæterum ille ubi accepit, quãdo sanè malum habuit,
sapuit.

Prius quidẽ uiuebant super terrã tribus hominũ
Seorsum sine malis, & absq, difficili labore,
Morbisq, difficilib. quin & hominib. Seniũ dederũt.
Statim enim in afflictione mortales consenescent.
Sed mulier manibus doli magnum operculum cum
abstulisset,

Effudit, hominib. uerò machinata est curas difficiles
Sola uero illic spes in infractis domibus

Intus mansit dolij sub labris, neq, foras

27. *Euolauit, prius enim superiniecit operculum dolij,
Aegida habentis consilij Iouis nubicogæ.*

Alia uero infinita mala inter homines oberrant,

Plena enim terra malis, plenum uero mare,

Morbi inter homines, interdum, atq, noctu

*Spontanei obambulant, mala mortalibus adferen-
tes,*

Tacitè, quoniam uocem ademit prudens Iupiter.

Sic nullo modo licet Iouis mentem effugere.

*Si uero uis, alium ego tibi sermonem summam per-
stringam*

Bene & doctè: tu uerò mentibus immitte tuis.

Vt simul nati sunt Dei, mortalesq, homines,

*Aureum quidem primum genus diuisis linguis uten-
tium hominum*

Immortales fecerunt cœlestes domos incolentes.

Isti sub Saturno erant, quando in cœlo regnauit.

Utq, Dij uiuebant securum animum habentes,

*Seorsum absq, laboribus & ærumna, neque ulla mi-
sera*

Senectus aderat, semper pedes & manus similes

Delectabantur in conuiujs, mala extra omnia.

*Moriebantur uerò, tanquã somno domiti, bona uerò
omnia*

*Illis aderant, fructum uero proferebat alma tellus
Nullo*

Nulla cogente, multumq; & copiosum. ipsi uero uoluntarij

Trāquilli, laboribus fruebantur cum bonis multis.

*Cæterum postquam & hoc genus terra obtexit,
Illi quidem Dæmones sunt Iouis magni consilij
Eximij, terrestres custodes mortalium hominum 28.*

*Qui sanè custodiuntq; iura, & molesta opera
Aerem induci, undiq; peragranter super terram,
Diuitiarum datores, & hoc premium regale consecu-
ti sunt.*

*Secundum rursus genus multo deterius deinceps
Argentum fecerunt, cælestes domos tenentes,
Aureo neq; indole simile neq; sensu
Sed centum quidem puer annos apud matrem sedu-
lam*

*Alebatur crescens, ualde stolidus, sua in domo
Sed postquam adoleuisset, & pubertatis modum at-
tigisset,*

*Breue uiuebant ad tempus, doloribus referti
Ex insipientijs, iniuriam enim noxiā non poterāt
A se mutuo propulsare, neq; Deos colere
Volebāt, neq; sacrificare Deorum sacras super aras
Quatenus fas est hominibus secundum consuetudi-
nem. hos quidem postea*

*Iupiter Saturnius extinxit iratus, eo quod honores
Non dabant beatis Dijs, qui cælum incolunt.*

Ceterum postquam & hoc genus terra obtexis,
 Hi quidem subterranei beati mortales appellantur
 Secundi, sed tamen honor & hos sequitur.

Iupiter uerò pater tertium aliud genus articulata
 uoce utentium hominum

Aeneum produxit, non argenteo quicquam simile,
 E fraxinis, acre & robustum. quibus Martis
 Opera cura sunt suspiciosa, & contumelia, neque ci-
 bum

Edebant, sed adamante habuerunt robustiorem ani-
 mum,

Informes. ingens uero uis, & manus intacta,
 29. Ex humeris crescebant in ualidis membris.

Illis uerò erant aenea arma, ereaq; domus.

Ex ere uerò operabantur. nigrum uerò non erat fer-
 rum,

Et isti quidem manibus à proprijs domiti,
 Descenderunt in opacam uel amplam domum hor-
 rendi Plutonis,

Ignobiles, mors uerò & immanes quantumuis exis-
 stentes

Cepit atra, splendidum uerò reliquerunt lumen So-
 lis.

Ceterum postquam & hoc genus terra cooperuit,
 Rursus etiam aliud quartum super terram multipa-
 sciam

Iupiter

*Iupiter Saturnius fecit, iustius & præstantius
Virorum heroum diuinum genus, qui uocantur
Semidei priori ætati, per immensam terram.
Et hos quidem bellumq; calamitosum, & pugna du-
ra,*

*Hos quidem apud Septiportas Thebas Cadmeam
terram*

*Perdidit pugnantes oues propter Oedipi.
Alios uerò in nauibus super magnum fluxum maris
Ad Troiã ducens, Helenã propter pulchricomam.
Ibi certè hos mortis finis oppressit.
Illis autem seorsim ab hominibus uictũ & sedes præ-
bens,*

*Iupiter Saturnius constituit pater, ad terminos ter-
re,*

*Et isti quidem habitant liberum à curis animum ha-
bentes,*

In beatorum insulis, iuxta Oceanum uorticosum

Beati heroes, illis mellifluum fructum

Ter in anno uirentem profert alma tellus.

Non amplius utinam ego quintis interesssem

Viris, sed aut prius mortuus essem, aut postea natus.

Nunc enim genus est ferreum, nec unquam die 30.

Cessabunt à labore & ærumna, neque noctu,

Perditi, duras uerò Dij dabunt curas.

Sed tamen & his miscebuntur bona malis.

*Iupiter uerò destruet & hoc genus distinte loquen-
tium hominum.*

Quando uero facti cani circa tempora fuerint,

Neq; pater filiis concors, neq; liberi,

Neq; hospes hospiti, & amicus amico.

Neq; frater amicus erit, quemadmodum antea.

Statim senio confectos dehonestabunt parentes.

Arguent uero asperis alloquentes uerbis,

Impij, neq; Deorum intuitum ueriti. neq; isti quidem.

Grandævis parentibus nutricandi officium reddēt.

Violenti, alter uero alterius urbem euertet.

Nulla uero pij gratia erit, neq; iusti,

*Neq; boni. magis uero scelerum artificem & uiolen-
tum*

*Virum honorabunt. Iustitia uero in manibus & ue-
recundia*

*Non erit. damno uero afficiet malus præstantiorem
uirum,*

Verbis intortis alloquēs, insuper peruiurium iurabit.

Inuidia uero homines catamitosos omnes

*Obstrepera malis gaudens sequetur inuidiosè respe-
ctans.*

Et tunc sanè ad cælum à terra latiuia,

Albis uestibus obiecta corpus pulchrum,

*Immortalium ad familiam porrexerunt reliquentes
homines,*

Pudor

*Pudor & Dea iustitia. relinquentur uero dolores
difficiles*

Mortalibus hominibus. mali uero non erit remediū.

*Nunc uero apologum regibus dicam, sapientibus 31.
quamuis ipsis.*

Sic accipiter alloquutus est lusciniā canoram,

Alte admodum in nubibus ferens, unguibus corripiens.

Illa uerò miserabiliter incuruis transfixa unguibus

Lugebat. hanc uero imperiosè sermone allocutus est.

Infelix, quid obstrepis? habet nunc te multò præstantior.

Hac eundum est tibi, quā te ego duco, licet cantatricem existentem.

Cenam uero, si uoluerō, faciam, aut dimittam.

Stultus qui uelit potentioribus aduersari.

Victoria priuatur, & ad dedecus dolores patitur.

Sic ait uelox accipiter, extensis alis prædita auis.

O Persa, tu uero audi iustitiam, neque contumeliam auge.

Iniuria uero mala misero homini, neq, sanè fortis

Facile perferre potest, grauetur uerò ab ipsa,

Alapsus damnis, uia uero altera perueniendi

Potior ad iusta, ius uero super iniuriam præualet,

Ad finem progressa, damno accepto stultus sapit.

Statim .n. currit periculi unā cū peruersis iudicijs.

Iustitia uerò impetus uiolentus tracta quo & homines duxerint

Domuori. iniquis uerò iudicijs iudicarint leges.

Hac uerò sequitur flens per urbē & sedes populorū

Aere amicta, malum hominibus adferens,

Qui uerò ipsam expellunt, & non rectam distribuunt.

Qui uerò ius hospitibus & popularibus reddunt

Aequum, neq; prætergradiuntur iustam,

His floret urbs, populiq; florent in ipsa,

32. *Pax uerò per terram prolifera, nunquam ipsis*

Triste bellum parat latè uidens Iupiter

Neq; unquam iustos inter uiros fames uersatur,

Neque damnum in conuiujs, aut partis opibus fruuntur.

His profert terra copiosum uictum, in montibus uerò quercus

Summa quidem profert glandes, media uerò apes,

Lanigera uerò oues, lanis degranatae sunt.

Pariunt uerò uxores similes liberos parentibus.

Florent uerò bonis perpetuo, neq; in nanibus

Icer facient, fructum uerò profert uberrima tellus.

Quibus uerò & iniuria cura est mala & praua opera,

Iisdem pœnā Saturnius destinat latè uidens Iupiter.

Sape & uniuersa urbs ob malum mirum molestatur.

Qui

Qui peccat & iniusta machinatur.

Illis uerò cœlitus magnam induxit pœnam Saturnius,

Famem simul & pestem. pereunt uerò populi,

Neq; mulieres pariunt, decrescunt uerò familiae,

Iouis consilio cœlestis. Interdum uerò rursus

Aut horum exercitū latè perdidit, aut ipse murum,

Aut naues in mari Saturnius punit illorum.

O gubernatores, uos uerò perpendite & ipsi

Hanc pœnam. Propè enim inter homines existentes

Immortales, uident, quotquot peruersis iudicijs

Se mutuo atterunt Deorum aspectum non curantes.

*Ter enim decies mille sunt super terram multorum
altricem*

Immortales Iouis custodes mortalium hominum.

Qui sanè custodiunt iura, & praua opera,

Nube amicti, passim obambulantes super terram. 33.

Hec & uirgo est iusticia Ioue procreata,

Pudicaq; & ueneranda Dijs, qui cœlum incolunt.

Et sanè quando aliquis ipsam offenderit prauè iniuria afficiens,

Protinus apud Iouem patrem sedens Saturnium,

Exponit hominum iniustam mentem, ut luat

Populus scelera regum, qui praua cogitantes

Aliò deflectunt iudicia, obliquè pronunciantes.

Hec custodientes ô reges rectas facite sententias,

*Iustitia uerò impetus uolentis tracta quo & homi-
nes duxerint*

Domuori. iniquis uerò iudicijs iudicarint leges.

*Hac uerò sequitur flens per urbē & sedes populorū
Aere amicta, malum hominibus adferens,
Qui uerò ipsam expellunt, & non rectam distribu-
runt.*

*Qui uerò ius hospitibus & popularibus reddunt
Æquum, neq, prater gradiuntur iustum,
His floret urbs, populiq, florent in ipsa,*

32. *Pax uerò per terram prolifera, nunquam ipsis
Triste bellum parat latè uidens Iupiter
Neq, unquam iustos inter uiros fames uersatur,
Neque damnum in conuiujs, aut parvis opibus fru-
untur.*

*His profert terra copiosum uictum, in montibus ue-
rò quercus*

*Summa quidem profert glandes, media uerò apes,
Lanigera uerò oues, lanis degrauiata sunt.*

Pariunt uerò uxores similes liberos parentibus.

*Florent uerò bonis perpetuo, neq, in nauibus
Iter facient, fructum uerò profert uberrima tellus.*

*Quibus uerò & iniuria cura est mala & praua
opera,*

*Iisdem pœnā Saturnius destinat latè uidens Iupiter.
Sape & uniuersa urbs ob malum nigrum molestatur.*

Qui

Qui peccat & iniusta machinatur.

Illis uerò cœlitus magnam induxit pœnam Saturnius,

Famem simul & pestem. percunt uerò populi,

Neq; mulieres pariunt, decrescunt uerò familiae,

Iouis consilio cœlestis. Interdum uerò rursus

Aut horum exercitū latè perdidit, aut ipse murum,

Aut naues in mari Saturnius punit illorum.

*O gubernatores, uos uerò perpendite & ipsi
Hanc pœnam. Propè enim inter homines existentes
Immortales, uident, quotquot peruersis iudicijs
Se mutuo atterunt Deorum aspectum non curantes.
Ter enim decies mille sunt super terram multorum
altricem*

Immortales Iouis custodes mortalium hominum,

Qui sanè custodiunt iura, & praua opera,

Nube amicti, passim obambulantes super terram. 33.

Hæc & uirgo est iustitia Ioue procreata,

Pudicaq; & ueneranda Dijs, qui cœlum incolunt.

Et sanè quando aliquis ipsam offenderit prauè iniuria afficiens,

Protinus apud Iouem patrem sedens Saturnium,

Exponit hominum iniustam mentem, ut luat

Populus scelera regum, qui praua cogitantes

Aliò deflectunt iudicia, obliquè pronunciantes.

Hæc custodientes ô reges rectas facite sententias,

Doniuori. prauorum uero iudiciorum omnino obliuisci-
mini.

Sibi ipsi mala struit uir, alteri struens.

Malum uero consilium consultori pessimum.

Omnia uidens Iouis oculus & omnia intelligens,

Et sanè hæc, si uelit, intuetur. neq; ipsum latet,

Quale nam iudicium urbs intus contineat,

Nunc uerò neq; ipse inter homines iustus

Esse uelim, neq; meus filius, quoniam malum est, ui-
rum iustum

Esse, si plus iuris iniustior habebit.

Verum hæc non existimo perfecturum Iouem fulmi-
ne gaudentem.

O Persa, tu uero hæc animo reconde tuo.

Et sanè iustitiæ obtempera, iniuria uero obliuiscere
omnino,

Hanc enim hominibus legem constituit Saturnius,

Piscibus quidem, & feris, & auibus uolatilibus,

Se mutuo deuorare, quoniam ius non est in illis.

Hominibus uero dedit iusticiam, quæ longè optima

34. Est. Si enim aliquis uoluerit iusta pronunciare

Prudens: huic quidem dat latè uidens Iupiter.

Qui uero testimonijs sponte sua periurium peierans,

Mentietur, ius uero uiolauerit: immedicabiliter da-
mna affodius est,

Huius uero obscurior posteritas in posterum relictæ est
Viri

Viri uerò ueracis posteritas postea illustrior.

*Tibi uero ego, bona sentiēs, dico stultissime Persa.
Malitiam quidem & cumulatim licet capere,
Facile. breuis quidem uia, ualde uero prope habitat.
Virtutem uerò sudorem Dij ante posuerunt
Immortales, longa uero & ardua semita ad ipsam,
Et aspera primum, postquam uero ad summum uen-
tum fuerit,*

*Facilis quidem postea est, difficilis quantumuis exi-
stens.*

*Hic quidem optimus est, qui sibiip̃si omnia prospicit,
Expendens, quæ & in posterum & ad finem sint me-
liora.*

*Bonus etiam rursus & ipse, qui rectè consulenti pa-
ruerit.*

*Qui uerò neque sibiip̃si sapit, neque alium audiens
Animo recondit: hic rursus inutilis uir extat.*

*Verum tu nostri memor semper præcepti,
Labora Persa, ex Dij profapia ut te fames
Odio habeat, amet uero te pulchre coronata Ceres
Veneranda, uictu uero tuum impleat horreum.*

Fames etenim omnino ignauo comes uiro.

*Huic uero Dij succensent, & homines, quicunq; otio-
sus*

*Viuit, fucis aculeo carentibus similis studio,
Qui apum laborem absumunt, otiosi*

35. *Comedentes . tibi uerò opera grata sint mediocria cō-
lere,*

Vt tibi tempestiuo uictu impleantur horrea.

Ex laboribus uerò uiri pecorosiq, diuitesq,

Et tu laborans multo charior immortalibus

Eris, atq, hominibus . ualdè enim odio habēt ociosos

Labor uerò nullum dedecus, ocium uerò dedecus.

Si uerò laboraueris, mox te æmulabitur & ociosus

*Ditescentem. diuitias uerò & uirtus & gloria comi-
tatur.*

Deo similis eris (nam laborate melius)

Si ab alienis possessionibus stultum animum

Ad opus uertens curam habeas uitæ, ut te iubeo.

Pudor uerò non bonus indignum uirum fert,

Pudor, qui uiros ualde lædit, atq, iuuat.

Pudor utiq, ad pauperiem, animositas uerò ad opes.

*Opes uerò non raptæ, diuinitus datæ multò sunt præ-
stantiores.*

*Nam si quis & manibus per uim magnas diuitias
attraxerit,*

Auc hic lingua prædabitur (qualia multa

Contingunt, quando sanè lucrum mentem deceperit

Hominum, pudorem uerò impudentia profligarit.)

Facile & ipsum disperdūt Dij, minuūturq, familiæ

*Viro huius, pauxillum uerò ad tempus diuitiæ ad-
sunt.*

Æquale

Aequale uerò peccatum qui & supplicem, & qui hospitem malo afficiat.

Quiq; fratris sui cubilia ascenderit,

Furtiui cubilis uxoris flagitiosa committens.

Quiq; cuiusdam ineptijs læserit orphanos liberos.

Quiq; parentem senem, misero in senectæ limine,

Contumelijs affecerit, molestis inuadens uerbis. 36.

Huic sanè Iupiter ipse irascitur, ad extremum uerò

Facinoribus pro iniquis duram imponet talionem.

Verum tu ab his omnino coerce dementem animum.

Pro uirili uerò facito sacra immortalibus Dijs

Mundè ac purè, splendida uerò crura cremato.

Interdum sanè libationibus suffimentisq; placato.

Quando uero cubitum ieris, & quum lux sacra uenerit,

Vt tibi propitium cor & animum habeant,

Vt aliorum acquiras sortem, non tuam alius.

Amicum ad conuiuium uocato, inimicum uerò omittito.

Huc uero maximè inuitato, quicumq; te prope habitat.

Si enim tibi & negotium domesticum aliquod contingat,

Vicini discincti accedunt, cinguntur uero cognati.

Tantum est exitium malus uicinus, quantum bonus magna commoditas.

Asssecutus est honorem, qui nactus est uicinum bonum.

Neq; sanè bos periret, si non uicinus malus esset.

Recte quidem mensuram accipe à uicino, recteq; redde

Eadem mensura, & uberiore si potes.

Ut sanè indigens, & in posterum satis promptum inuenias.

Ne malum lucrum sequere, mala lucra equalia damnis.

Officium præstantè officijs prosequere, & uisentem te, uise.

Et da qui dederit, & non da qui non dederit.

Datori quidè aliquis dat, non danti uero nemo dat.

Datum bonum, raptus uero malum, mortis conciliatrix.

Qui quidem uir liberalis, etsi multum dederit,

37. *Gaudet re donata, & delectatur suo in animo.*

Qui uero ipse acceperit, impudentia fretus,

Quantumuis pusillum sit, hoc, & molestat charum cor.

Nam etsi paruum ad paruum addideris,

Et frequenter hoc feceris, mox quidem magnum & hoc conspicietur.

Qui uero quod adest cōfert, hic euitabit nigrā famē,

Neque hoc in domo reconditum quod est, uirum molestat.

Domi melius est esse, nam nocuum quod foris est.

Iucundum quidem de re præseni accipere, damnum uero animo

Indigere absenti. quæ te consyderare iubeo.

Incipiente

*Incipiente uerò dolio & desinente, saturari, s. iubeo,
In medio parcere. sera uerò in fundo parsimonia.*

Mercès uerò uiro amico pacta sufficiens sit.

Et sanè fratri iocans testem adde.

*Nam crudelitas simul, & diffidentia perdiderunt
uiros.*

*Neq, mulier tuam mentem nates ornans decipiat,
Suauia garriens tuum explorans tugurium.*

Qui uerò mulieri confidit, confidit idem furibus.

Vnigenitus uerò filius seruabit paternam domum

Pascendo, sic enim diuitiæ augentur in ædibus.

Senex uerò morieris, alium filium relinquens.

*Facile sanè pluribus præbuerit Iupiter immensas di-
uitias.*

Maiores quidem plurium cura, maior uero prouentus.

Tibi uerò si diuitias animus cupit in mentibus suis,

Sic facito, opus super opus operare.

LIBER II.

LEIADIBVS ab Atlante genitis e- 38.

xorientibus,

*Incipe messem. arationem uerò, occiden-
tibus.*

Quæ sanè noctesq, & dies quadraginta

*Absconditæ sunt . rursus uero præterlabente anno,
 Apparent, primum acuminato ferrum uel falcem.
 Hæc sanè aruorum est regula, quiq, mare
 Propè habitant, quiq, ualles decliues
 Mari procelloso procum pinguem terram
 Incolunt. Nudus serito, nudus uero arato,
 Nudus quoque metito, si modo tempestiua omnia uel
 lis*

*Opera importare Cereris, ut tibi singula
 Tempestiua crescant. ne fortè interim inops
 Mendicando adeas alienas domos, & nihil effici-
 as.*

*Quemadmodũ & nunc ad me uenisti. ego uero tibi nõ
 amplius dabo,*

*Neq, admetiar. labora stolide Persa,
 Opera quæ hominibus Dij ordinarunt,
 Ne quando cum liberis uxoreq, animo mærens,
 Quæras uictum per uicinos, illi uero non curent.
 Bis quidem, & ter forsitan consequeris: si uero ampli-
 us molestus fueris,*

*Rem quidem non facies. Tu uero inania multa pre-
 caberis.*

Inutilis uero erit uerborum regula. Sed te iubeo

39. *Considerare debitorum solationem, famisq, fugam.
 Domum quidem primum, uxoremq, bouemq, a-
 ratorem,*

Famulam

*Famulam non nuptam, quæ & boues sequatur.
Utensilia uero domi omnia apta disponito.
Ne tu poscas ab alio, ille uero neget, tu uero careas,*

*Tempus uero prætereat, minuatur uero tibi opus.
Neq, reiſce & in craſtinum, & in perendinum.
Non enim inaniter laborans uir implet horreum,
Neq, dilator, cura uero tibi opus promouet.
Semper enim dilator operis uir noxis luſtatur.
Quando ſanè ceſſat uis acuti Solis,
Ab æſtu ſudorifero, in autumno pluentē
Ioue præpotente, commutatur uero mortale corpus
Multo agilius (nam tunc ſirius ſtella
Modicè ſupra caput fato obnoxiorum hominum
Oritur interdium, maiori parte nocte fruitur)
Tunc incorruptiſſima eſt ſecta ferro
Materia, folia uero humi fundit, annoq, ceſſat.
Tunc ſanè ligna ſecato, memor tempeſtiui operis.
Mortarium quidem tripedale ſecato, piſtillum tri-
cubitalem.*

*Axemq, ſeptempedalem, ualde enim apta ſic.
Si uerò octopedalem & malleum inde ſecueris.
Trium palmorum curuaturam ſecato decem palmo-
rum curru.*

*Multa præterea incurua ligna, ſecto uerò dentale
cum inueneris,*

*In domum, per montem quarens, aut per terram.
 Ilignum, hoc enim bobus ad arandum firmissimum
 est,*

40. *Quando sanè Acticae Cereris famulus in buri fi-
 gens*

Clavis admouens adaptauerit stiuæ.

Bina uerò disponito aratra fabricans domi,

Dentatum & compactum, nam multo melius sic,

Si & alterum fregeris, alterum bobus iniicias.

Ex lauro uerò uel ulmo, firmissimæ stiuæ.

*E quercu, burim. ex ilice, dentale. boues duos nouen-
 nes*

*Masculos comparato (horum enim robur non debi-
 le est)*

*Ætatis parilitatem habētes, hi duo ad laborandum
 optimi.*

*Non enim hi duo contendentes in sulco laborando,
 aratrum*

Frangent, opus uerò imperfectum ibi reliquerint.

Hos uerò simul quadragenarius iuuenis sequatur,

Panem cœnatus quadrifidum octo morsuum.

Qui operis curam habens, rectum sulcum ducat,

Nec amplius respiciens ad æquales, sed ad opus

*Animum habens, hoc uerò minimè iunior alius me-
 lior,*

Spargere semina, & iteratam sationem euitare.

Iunior

Iunior namq̃ uir ad suos æquales stupe.

Consydera uerò, quando sanè uocem gruis au-
dieris,

Alcè ex nubibus annua clangentis.

Quæ arationis signum adfert, & hyemis tempus
Ostendit pluuialis, cor uerò rodit uiri bobus carentis.

Tunc sanè pasce tortiles boues domi existentes.

Perfacilè enim dictu est, par boum da & currum:

Facilè uero abnuere. instat uero labor bobus.

Ait uero uir mentibus compos, fabricato currum,

Stultus neq̃ hoc nouit, centum ligna currus.

Horum ante curam habeto, domestica disponito.

41.

Quando sanè primum aratio mortalibus apparuerit,

Tunc sanè aggredere pariter & famuli, & ipse.

Siccam & humidam arans, arationis tempore.

Manè ualde festinans, ut tibi impleantur arua.

Vere proscinde. æstate uero proscissa non te fallit.

Noualem uero serito, adhuc suspensa terra.

Noualis expultrix execrationum, puerorum plac-
trix

Supplicia uero Ioui terrestri, Cereriq̃ castæ,

Prouentum ut onerent Cereris sacrum munus.

Cum incipis primum arationem, cum summitatem
stiuæ

Manu capiens, stimulo boum ad tergum cum uene-
ris,

*Temonem trahentium loro. iuuenis uerò à tergo
 Famulus habens ligonem, laborem auibus ponat
 Semina occultans, industria enim optima
 Mortalibus hominibus est, ignauia uerò pessima,
 Sic uerò ubertate spicae nutabunt ad terram,
 Si finem ipse postea caelestis bonum praeberit,
 Ex uasis expellas telas aranearum. & te spero
 Gauisurum, uictum adeptum domi existentem.
 Latus autem peruenies ad album uer. neque ad alios*

*Respicies, tui uerò alius uir indigus erit.
 Si uerò Solis uersione araueris terram diuinam,
 Sedens metes, parum manu comprehendens,
 Obuersum ligans, puluerulentus, non ualde latus
 42. Feres autem calathos, pauci uerò te admirabuntur.*

*Interdum uerò alia Iouis mens agida habentis,
 Difficile uerò hominibus mortalibus cognoscere.
 Si uero serò araueris hoc sanè tibi remedium
 sit*

*Quando cuculus cuculat quercus in folijs,
 Primum, & delectat mortales super uniuersam
 terram.*

*Tunc Iupiter pluit tertio die, neq. desinit.
 Neq. sanè excedens bouis ungulam, neq. deficiens.
 Sic sanè serotina aratio priori arationi aequualet,*

In

*In animo uerò tuo recte omnia obserua, neque te las-
teat,*

*Neq, uer exoriens canum, neq, tempestiua pluuia,
Præteri aneam sedem, & tepidam confabulationem
Tempore hyemali, quando frigus uiros uehemens
Retinet, tunc sanè impiger uir magnam domum au-
ger.*

*Ne te malæ hyemis desperatio opprimat
Cum paupertate, macra uerò pinguem pedem manu
premas.*

*Multa uerò otiosus uir uanam ob spem expectans,
Indigens uictus, mala uolutat animo.*

*Spes uerò non bona indignum uirum fert,
Sedentem in taberna, cui non uictus sufficiens sit.
Ostende uerò famulis, æstate adhuc media existen-
te,*

*Non semper æstas erit, paratè nidos.
Mensem uerò Ianuarium, malos dies, boues excori-
antes omnes,*

*Hunc uitato, & glacies, quæ super terram,
Spirante Borea, ualde molestæ existunt.*

*Qui & per Thraciã equorũ altricem, spaciofo mari,
Inspirans, concutit, remugit uerò terra & sylua,*

*Multas uerò quercus alticomas, abietesq, crassas
Montis in uallibus deiicit, terræ alma*

Irruens, & omnis reboat tunc ingens sylua.

*Ferae uero horrent, caudas uerò sub pudenda ponūt,
Quarum & uellere tergus densum est, sed tamen et
bos*

*Frigidus existens perflat, hirsuto pectore quantum-
uis existentes.*

*Quin etiam per pellem bouis penetrat, neq; ipsum su-
stinet*

*Etiamq; per capram perflat uillosam, greges ouium
minimè,*

Eo quod annui uilli eorum, non perflat,

Vis uenti Boreae incuruum uero senem efficit.

Et per uirginem tenero corpore non perflat,

Quae intra domum, charam apud matrem permanet

Nondum opera experta aureae ueneris.

Beneq; lota tenerum corpus, & pingui oleo

Vincta, noctu cubat intra domum,

*Tempore hyemali. quando exossis polypus suum pe-
dem arrodit,*

In frigida domo, & in domicilijs molestis.

Non enim ei sol ostendit pabulum ut inuadat,

Sed super nigrorum hominum populumq; urbemq;

Voluitur, tardius uero uniuersis Graecis lucet.

Et tunc sanè cornigerae & non cornutae syluicubae,

*Lugubriter dentibus stridentes per quercetum uallo-
sum*

Fugiunt & omnibus in animo hoc cura est.

Sibi

*Sibi tegmina inquirentes, densa latibula incolunt,
Et speluncam saxosam. tunc sanè tripedi homini si- 44.
miles,*

*Cuius dorsum fractum est, caput uero ad pauimen-
tum spectat.*

Huic similes, discurrunt euitantes niuem albam.

*Et tunc indue munimentum corporis, ut tibi præci-
pio,*

Chlénamq, mollem, & talarem tunicam.

Stamine uerò raro multam tramam intexe.

Hanc indue ut tibi capilli non tremant,

Neq, erecti horreant leuati per corpus.

Circum uero pedibus perones bouis fortiter mactati

Aptos ligato, uillis intus obstruens.

*Primogenitorum uero hædorum, quādo frigus tem-
pestiuum uenerit,*

Pelles consuito neruo bouis. ut super humerum,

Pluuiæ arceas teporem. caput uero super

Pileum habeto elaboratū, ut aures non madesfaciat.

Frigida enim aurora est Borea incidente.

Matutinus uero, super terram à cælo stelligero,

Aer frugifer, extensus est beatorum super opera.

Qui haustus fluminibus à perennibus

Altè super terram leuatus uenti turbine.

Interdum quidem pluit ad uesperam, interdum flat

Densas Thracio Borea nubes agitante.

*Hunc praeueniens, operibus perfectis, domum redi-
to.*

*Ne quando te è caelo atra nubes circumtegat,
Corpusq; madidum faciat, uestesq; humectet.*

*Sed fugito. mensis enim saeuissimus iste
Hybernus, difficilis ouibus, molestus uerò homini-
bus.*

*Tunc dimidium bobus, uiro uerò plus adsit
45. Cibi. longae enim ualidae noctes sunt,
Hac custodiens perfectum in annum,
Aequato noctesq; & dies. donec rursus
Terra omnium mater fructum omnigenum produ-
cat.*

*Quando uerò sexaginta, post uersiones Solis,
Hyberuus perfecerit Iupiter dies. tunc sanè stella
Arcturus, relinquens sacrum fluxum Oceani
Primum totus lucens, exoritur uespertinus.
Post hunc mane lugens Pandionis prorumpit bi-
rundo*

*Ad lucem hominibus, uere recens insunte.
Hanc praeueniens, uites incidito. sic enim melius.
Sed quando domi porta à terra arbores conscende-
rit*

*Pleiades fugiens, tunc sanè fossio non amplius uitio-
um,*

Sed & falces acuito, & famulos excitato.

Fuge

Fuge uerò umbrosas tabernas, & ad aurorã lectum,
 Tempore messis, quando & Sol corpus exiccat.
 Tunc festina, & domum fructum congrega.
 Mane surgens, ut tibi uictus sufficiens sit
 Nam aurora operis tertiam sortitur partem.
 Aurora tibi promouet quidem iter, promouet uerò
 & opus.

Aurora, quæ cum apparuerit multos ingredi facis
 uiam

Homines, multis uerò iuga bobus iniicit,
 Quando uerò & carduus flores, & canora cicada
 Arbori insidens stridulum effundit cantum
 Crebro sub alis æstatis laboriosæ tempore,
 Tunc pinguißimæ & capræ, & uinum optimum
 Lasciuissimæ uerò mulieres, debilißimi uerò uiri
 Sunt, nam caput & genua Sirius exiccat,
 Siccum uerò corpus ab æstu. uerum tunc iam
 Sit petricosa & umbra, & Biblinum uinum,
 Mazaq, lactaria siue colostrum, lacq, caprarum non
 amplius lactantium.

46.

Et bouis arboriuoræ caro, nondum enixa,
 Primogenitorum & hæderû. præterea uerò nigrum
 bibito uinum,
 In umbra sedens, saturatum cor edulio,
 Contra leniter spirantem uentum uertens faci-

*Fontemq, semper fluentem & deorsum fluẽtem, qui
illimis sit,*

*Tertiam partem aqua infundito, quartam uerò im-
mittito uini.*

Famulis uero impera, Cereris sacrum munus

*Vertere, quando sanè primum apparuerit robur Ori-
onis,*

Loco in uentoso, & bene planata in area.

*Mensura uero diligenter recondito in uasis. Caterũ
postquam sane*

Omnem uictum deposueris aptum intra domum,

*Seruum domo carentem conducere, & sine liberis
ancillam*

Inquirere iubeo. difficilis liberos habens ministra.

*Et canem dentibus asperum nutrito (ne parcas ci-
bo)*

Ne forte tibi interdiu dormiens uir opes auferat.

Fœnum uero importato & paleas, ut tibi sit

Bobus & mulis annum pabulum. Caterum deinde

Famulos refocilla chara genua, et binos boues solue.

*Quando sane Orion & Sirius in medium uenerit
Cælum, Arcturum uero inspexerit roseis digitis præ-
dita Aurora,*

47. *O Persa tunc omnes decerpe domum uuas,*

Exponito uero Soli decem dies & decem noctes,

Quinq, uero adumbrato, sexto uero in uasa baurito,

Dona

*Dona Bacchi letitiæ datoris. Cæterum postquã sanè
Pleiadesq; Hyadesq; & robur Orionis
Occiderint, tunc deinde arationis memor sis
Tempestiuæ. Annus uero per terram aptus sit.*

*Si uero te nauigationis periculosa deſyderium cæ
perit,*

*Quando sanè Pleiades uim ualidam Orionis
Fugientes occidunt in cœruleum pontum,
Tunc sanè uariorum uentorum strident flabra
Et tunc nō amplius naues contineto in nigro ponto,
Terram uero laborare memor, ut te iubeo.*

*Nauem uero ad continenſem ſubducito, munitoq; la
pidibus*

*Vndiq; ut prohibeāt uentorū uim humidè flantium,
Sentinam exhauriens, ut non putrefaciat Louis im-
ber.*

*Instrumenta uero apta omnia tua repone in domo,
Concinne aptans nauis alas marinagæ
Clauum uero bene fabricatū ſuper fumum ſuſpende,
Ipſe uero tempeſtiuam expecta nauigationem donec
uenerit,*

*Et tunc nauem uelocem in mare trahito . in uerò &
onus*

*Amplum reponito, ut domum lucrum reportes.
Quemadmodum meusq; pater, & tuus, ualde ſtolide
Perſa,*

Nauigabat nauibus, uictus indigus boni.

*Qui olim & huc uenit, magnum mare emensus,
Cuma Æolide relicta, in naui nigra.*

48. *Non reditus fugiens, neq; diuitias & facultates;
Sed malam paupertatem quam Iupiter hominibus
tribuit.*

*Habitauit uerò prope Heliconem, misero in uico
Ascra. hyeme mala, æstate molesta, nunquam bona.
Tu uerò ô Persa operum memor esto
Tempestiuorum omnium, de nauigatione uerò ma-
ximè.*

*Nauem paruam laudatò, magnæ uerò onera impo-
nito.*

*Maius quidem onus, maius uerò ad lucrum lucrum
Erit, si modo uenti malos arceant flatus.*

*Quando ad mercaturam uerteris stultum animum,
Velis uerò & debita effugere, & famem iniuncun-
dam,*

*Ostendam uerò tibi modum multifoni maris, ^{nauim}
Etsi nunquam nauigationis peritus, neq; uacuum,
(Nunquam enim naui prouectus sum per spatiosum
mare,*

*Nisi in Eubæam ex Aulide ubi olim Graci
Expectantes tempestatem, copiosum congregarunt
exercitum*

*Gracia è sacra ad Troiã pulchras mulieres habentē,
Vbi*

*Vbi ego ad certamina prudentis Amphidamantis
Chalcidemq; traieci, promulgata uerò multa
Præmia proposuerunt filij magnanimi, ibi me asse-*
ro

*Carminē victorem, deportasse tripodem auritum,
Quem ego Musis Heliconiadibus suspēdi, dedicaui.
Ibi me primum argutum aggredi fecerunt cantum
Tantum sanè naniū expertus sum multos clauos
habentium)*

*Sed & sic dico Iouis mentem à capra nutriti,
Musæ enim me docuerunt diuinum carmen canere. 49.
Dies quinquaginta post uersiones Solis,
Ad finem uenientem æstatis laborioso tempore.
Tempestiua est mortalibus nauigatio, neq; nauem
Fregeris, neq; homines perdiderit mare,
Si non prouidus Neptunus terræ motor,
Aut Iupiter immortalium rex uelit perdere.
In his enim finis est pariter bonorumq; malorumq;
Tunc uerò faciles auræ, & mare innocuum,
Tranquillum. tunc nauem uelocem, uentis fretus,
Trahito in mare, onus uerò bene omne ponito.
Festina uerò quam celerrime iterum domum redire.
Neque uerò expectato uinumq; nouum, & autumnā
lem imbrem,
Et hyemem accedentem, Noti q; molestos flatus,
Qui concitat mare, secusus cœlestem imbrem*

Multum autumnalem, difficileq, mare reddit.

Alia uero uerna est nauigatio hominibus.

Quando sanè primum, quantum ingressa cornix

Vestigium fecit, tamen folia homini appareant

In ficu summa, tum peruium est mare.

Vernalis uero hæc est nauigatio. nō ipsam ego sanè

Commendo, non enim meo animo grata est,

Rapax, difficulter effugies malum. attamen & ea

Homines faciunt, stulticia mentis,

Pecunia enim anima est miseris mortalibus.

Miserum uero est mori in fluctibus. sed te iubeo

Considerare hæc omnia in animo, ut te doceo.

50. *Neq, intra naues omnem substantiam cauas impone.*

Sed plura relinque, pauciora uero imponito

Miserum enim, maris in fluctibus periculum subire

*Miserum etiam, si super currum prægrande onus im-
ponens*

Axem fregeris, onera uero intereant.

*Modum seruato. opportunitas uero in omnibus opti-
ma.*

Tempestiuè uero uxorem tuam ad domum ducito,

Neq, triginta annis ualde multum deficiens,

*Neq, adiiciens ualde multum. nuptiæ enim tempesti-
uè hæc.*

*Mulier uero quarto supra decimum pubescat, quin-
to uero nubat.*

Virginem

*Virginem uerò ducito, ut mores honestos doceas.
Hanc potissimum ducito, quæ te propè habitat.
Omnia ualde circumspiciens, ne uicinis ludibria du-
cas.*

*Neq, enim muliere uir possidet melius
Bona. rursus uerò mala, non durius quicquam,
Comessatrice, quæ uirum etiam fortem existentem,
Vrit absq, face, & crudæ senectæ tradit.
Bene uerò aspectum immortalium Deorum obser-
uato.*

*Neq, fratri æqualem facito amicum.
Quod si feceris, ne ipsum prior malo afficias,
Neq, mentiaris linguæ gratiam. quod si incæperis,
Aut uerbum locutus iniucundum, aut faciens,
Bis tamen puniri memineris. Quod si rursus
Redeat ad amicitiam, pœnam uerò uelit præbere,
Suscipito. (Miser enim uir, amicum aliàs alium
Facit) te uerò ne quid animo redarguat uultus.
Ne uerò multorum hospes, ne' ue nullius hospes uo- 51.
ceris.*

*Neq, malorum socius, neq, bonorum conuitiator.
Nunquam perniciosam paupertatem animum cor-
rumpentem homini
Sustineas exprobrare, beatorum donum semper exi-
stentium.
Linguæ certè thesaurus inter homines optimus,*

*Parce plurima uerò gratia secundū modum euntis.
 Si uerò malum dixeris, forsan & ipse maius audies.
 Neq, publici conuiuij grauis accessor esto.
 Ex publico maxima gratia, sumptusq, minimus.
 Nunquam ab aurora Ioui libato nigrum uinum.
 Manibus illotis, neq, alijs Dijs.
 Neq, enim illi exaudiunt, respuunt uerò preces,
 Neq, contra Solem uersus erectus meijco.
 Ceterum postquā occiderit memor usq, ad Orientē.
 Neq, in uia, neq, extra uiam eundo mingas,
 Neq, denudatus (beatorum Janè noctes sunt)
 Sedens uerò diuinus uir prudentia doctus,
 Aut hic ad murum accedens bene septæ caulae.
 Neq, uerò pudenda semine inquinatus intra domū,
 Focum iuxta reuelato, sed euitato.
 Neq, ab informi sepulchro regressus,
 Seminato progeniem, sed immortalium conuiuio.
 Nunquam perennium fluuiorum pulchre fluentem
 aquam
 Pedibus transito, priusquam oraueris intuitus in pul
 chra fluentia,
 Manibus lotus amœna aqua lymvida.
 Qui fluuiū transierit, prauitate uerò manus illotus,
 Huic dij succensent, & dolores dant in posterum.*

52. *Ne uerò à quintuplici ramo Deorum in conuiuio ce
 lebri,*

Siccum

Siccum à uiridi secato candenti ferro.

*Nunquam patinam libatoriam pone craterem super
Bibentium, perniciosum enim in eo fatum situm est.*

Neq; domum faciens, impolitam relinquo.

Ne fortè insidens crocitet garrula cornix.

Neq; à pedatis ollis nondum initiatis rapiens

Edito, neq; lauato, nam & in his inest pœna.

*Nec super immobilia sedere facito (nō enim bonum
est)*

*Puerum duodecim annorum, quoniam uirum imbel-
lem reddit.*

Neq; duodecim mensium, æquale & hoc existit.

Neq; muliebri balneo corpus abluito

Vir, grauis enim ad tempus est & in hoc

Pœna. neq; ad sacrificia intensa incidens,

Reprehende arcana. Deus nam & hæc indignè fert.

Nunquam in ostijs fluuiorum in mare fluentium,

Neq; in fontium meijto, ualde enim euitato.

Neq; cacato, hoc enim nequaquam melius est.

Sic facito, grauem uerò mortaliū euitato famam.

Fama enim mala est, leuis quidem leuatu

*Facilis ualdè, difficilis uerò portatu, molesta uerò
depositu.*

*Fama uerò nulla omnino perit, quam quidem multi
Populi diuulgant, Dea enim est & ipsa.*

164 HESIODI ASCRAEI
DIES.

53. **D**IES uerò è Ioue custodiens bene secundum
sortem
Præcipe famulis, tredecimam mensis optimam
Et opera inspicienda, atq; dimensum diuidendum,
Quando utique ueritatem populi iudicantes admini-
strant.
Hæ enim dies sunt Ioue à prudente.
Primum nouilunium, quartaq; & septima dies sa-
cra.
Hac enim Apollinem aureum ensem gestantem ge-
nuit Latona.
Octauaq; nonaq; ambæ quidem dies mensis
Excellenter crescentis, mortalia opera ad curan-
dum.
Undecima uerò duodecimaq; ambæ quidem bonæ:
Hæ quidem, ouibus tondendis, illa uerò letis frugi-
bus metendis.
Duodecima uero undecima ualde melior.
Hac enim net fila in aere pendens aranea
Die expleta, quando & formica prudens cumulum
colligit.
Hac uerò telam statuat mulier, proponatq; opus
Mensis uerò ineuntis tredecimam euitato,
Sementē incipere, plantis uerò inserendis optima est.
Sexta

*Sexta uerò media ualde incommoda est plantis,
Viriparaq; bona, puellæ uerò non utilis est,
Neq; gignendæ primum, neq; nuptijs tradendæ.
Nec prima quidem sexta puellæ gignendæ
Apta, sed hædis castrandis, & gregibus ouium, 54.
Stabuloq; circumsepiendo ouili mansueta dies.
Bona uerò uiripara, amat uerò conuitia loqui,
Mendaciaq;, blandosq; sermones, & occulta collo-
quia.*

*Mensis uerò octaua caprum, & bouem mugientem
Castrato, mulos uerò duodecima patientes laboris.
Vicesima uerò in magna plena die prudentē uirum
Generato: ualde enim animo prudens est.
Bona uerò uiripara decima, puellæ uero & quarta
Media. hac uero & oues, & curuantes pedes tortiles
boues.*

*Et canem asperis dentibus, & mulos laboriosos
Cicurato sub manum ponens. cautus esto uero animo
Quartam ut euites desinentisq; & inchoantis,
Doloribus animum excruciare, ualde enim perfecta
dies.*

*In quarta uerò mensis ducito ad domum uxorem,
Obseruans auguria, quæ ad rem hanc optima sunt.
Quintas uero euitato, nam et difficiles & duræ sunt.
In quinta enim aiunt furias circumire (periuris.
Periurium ulciscences, quod contentio peperit malū*

Media uerò septima Cereris sacrum munus,
 Valde bene inspiciens bene æquata in aræa
 Ventilato. & lignicida secato cubicularia ligna,
 Naualiaq; ligna multa, quæ & apta nauibus sunt.
 Quarta uerò incipito naues compingere exiles
 Nona autem media pomeridiana melior dies,
 Prima uerò nona omnino innoxia hominibus,
 §5. Bona quidem est, & ad plantandū & ad gignendū
 Viroq; & mulieri, & nunquam ualde mala dies.
 Pauci uerò rursus sciunt terciā nonā mensis optimā,
 Et aperire dolium, & sub iugum collum ponere
 Bobus & mulis & equis uelocibus.
 Nauem multa transtra habentē uelocem in nigrum
 mare
 Trahito, pauci uerò & uera sciunt.
 Quarta uerò aperi doliū (præ omnibus sacra dies est)
 Media. pauci uerò rursus post uigesimam mensis op-
 ptimam
 Aurora existente, Pomeridiana uerò est deterior.
 Hæ quidē dies sunt terrestribus magna cōmoditas,
 Aliæ uerò ancipites, sine sorte, nihil conferentes.
 Alius uerò aliam laudat, pauci uerò sciunt.
 Interdum nouerca est dies, interdum mater.
 Harum beatusq; & felix, qui ista omnia
 Sciens, laborat inculpabilis immortalibus,
 Auguria obseruans, & transgressiones euitans.

IN HESIODI

OPERA ET DIES E-

NARRATIONES PHI-

LIPPI MELANCTHONIS,

CONTINET inuocationem, quæ cum **23.**
 laude Iouis coniuncta est. Precatur enim
 Musas ut Iouem celebrent, ne statim
 in initio parum religiosè Iouem com-
 pellare uideretur. Postea, tanquam placatum iam
 laudibus Musarum & ipsum inuocat, precaturq̃, ut
 respiciat res humanas, & det mentem meliorem fra-
 tri. Et familiare est poetis inuocationi Encomiũ adij-
 cere, quemadmodum Verg:

Tuq̃, adeo quem mox quem sit habitura Deorũ,

*Musæ à Græco uerbo Μῶσαι dictæ sunt, quod
 propriè inquirere est, Dichten. Deinde per prosopo-
 peiam Deam quandam significat.*

Θεν] nota est aduërbiorum de loco.

Δία] expletiva est.

Ἵμεῖς] Id est celebrantes, est actiuæ signifi-
 cationis, quanquàm aliqui neutraliter exponāt, quæ
 estis celebres, aut inclytæ. Græci uerò actiuè expa-
 nunt. Vtitur Hesiodus & alibi in Theogonia, &
 Homer. in Hymnis.

Οὐτε δὲ βεγτοί.] Repetitio est, constans distributione rhetorica. Enumerat enim pias quasdam sententias de Deo, quæ præterquàm quod naturam insitæ sunt sanis hominibus, tamen poetæ retinuerunt honestos ueterum sermones, quos dubio procul, à filiis Noe & alijs patribus acceperunt, licet religionem & mores non item seruauerint. Et constat Hesiodum ex uetustissimis fuisse, quo tempore nondum à Philosophis hæ Patrum sententiæ fuerant deprauatæ. Iam quid de Deo potuit sanctius dici, quàm quod hoc loco dictum est ab Hesiodo? etiam si uim religionis non nouerat. Sic enim & nos in Cantico: Deposuit potentes de sede, & exaltauit humiles. Et Æsopus, cū rogaretur quid ageret Deus. Sublimes, inquit, detru dit, & humiles eleuat. Atq; hoc Deo proprium est, neq; enim potest pati superbos φαρταίζοντες, et omnia præ libidine agere.

Εκντι] aduerbium ab ἐκων uolens.

Φατός κ' ῥητός.] differunt perinde ut Latinis loquor & dico. Est enim φατός de quo magna fama est.

Ρα est scandēdum pro ῥεῖα. Nā breuis absorbet longam. Sic dixit Virgilius aluaria pro alucaria.

Αείζων] eum uocat qui dignus est æmulatione atq; imitatione.

Καρφεῖ] Elegans metaphora est in hoc uerbo, quod

quod Ξηραίνει, id est, desiccatur significat, & καρφός, siccum, arefactum, & fissum lignū, ein span. Hac uoce poeta subitam ruinam elatae mentis indicat.

Ζεὺς ὑψιβρεμέτης κλύθι.] Αποστροφὴ est ad Iouē, qua precatur, ut se iuuet in Perse docendo. Sunt enim duae preces in hoc exordio, quarum prior ad Musas, posterior ad Iouem instituta est.

Θέμισες.] praecepta sunt de moribus.

Εγὼ δ' ἐ καὶ Πέρση.] Propositio est. Ego Persae consulam optima. Iam τῶν potentialis particula ad μυθήσάμην referenda est, quasi dicat. Tum uera dixero fratri meo, ubi tu leges gubernaueris Iuppiter, & adfueris mihi praescribenti praecepta de moribus.

Ετήτυμα.] pro ἔτυμα posuit, certa. significat enim ἔτυμον certum quiddam, inde ἔτυμολογία, quae docet quid quaeuis uox certò significet.

Οὐκ ἄρα μῆνον ἔλω.] Narratio. Orditur à generali sententia ad specialem per distributionem, & commemorat duplicem esse rationem rei familiaris augēda, alteram honestam, cū labore, industria & diligentia rem facimus: alteram turpem, cū per iniuriam & scelus cumulantur opes. Et quia in omni oratione ex aliqua occasione, ex facto aliquo, narrationes trahuntur, Hesiodo etiam occasionem praebuere fratris iniuria. Itaq, à litibus orditur. Sed

ut gratiorem faciat orationem, non dicit simpliciter alios per iniuriam ac lites quærere pecuniã, alios industria ac labore, sed nomen litis transtulit etiã per metaphoram ad honestam artem, & duplicem contentionem esse dicit, alteram uituperandã, alteram dignã laude, ubi aliquis contendat cū alijs industria.

Hæc Paronomasia multò uenustiorẽ orationem facit. Sæpe enim ad uicinas uirtutes nomina uiciorũ transferimus, aut è contra, ut cū pro sordido frugalem dicimus, pro prodigo liberalem, &c. Submonet aut hoc poeta nos in omni generis laboris, non tantũ aliorum exemplis accendi, sed etiam iuuari: Ideoq; hanc contentionem tantopere probat. Quia si solus aliquid agas, erit infelix labor, frequentia aut iuuat. Sicut si quis solus pingat, nunquam efficere tantum poterit, quantum efficeret, si aliorum exemplis adiuuaretur. Inde nata sunt ista, *Vnus uir nullus uir*. Et illud apud Homerum *Iliad. x.*

Συώτε δ' ὕ' ἐρχομένοω, &c.

Et Cicero scribit discendo συζήτοις uel primas partes tenere, hoc est, habere aliquem qui cum conferas de quibus rebus uelis, & uersari in quadam frequentia discantium, ubi à multis de uarijs rebus admoneri possis. Sicut Ouidius ait de Ponto:

Scilicet ingenijs aliqua est concordia iunctis,
Et seruat studij fœdera quisq; sui.

Vtq̄, meis numeris tua dat facundia nervos,

Sic redit à nobis in tua uerba nitor.

Οὕτως τλέω γὰ φιλεῖ βροτὸς.] Sentit fato quor-
dam concitari homines ad hoc genus contentionum.
Nemo enim est qui amat iniustitiam: licet & ratio
reclamet, tamen sequimur. Viderunt nimirum pru-
dētes uiri quid esset in natura hominis. Quare et Pla-
to recte iudicauit, cum ait, rationem aurigam esse, e-
quos esse affectus qui & currum & aurigam rapiūt.

Νύξ ἐρεβεννή.] Per noctē incomprehensibilem
quandam æternitatem rerum intelligit.

Ἀπάλαμνον.] inertem significat, quasi dicas sine 24.
manu, aut qui manus nulli operi admouet. παλάμη
enim manum & opus ipsum apud Græcos significat.

Ω Πέρση σύ δὲ ταῦτα τῶ.] Subiecit exhorta-
tionem. Ergo tu amplectere contentionem honestio-
rem, non illam turpem. Est uerò magna simplicitas,
magna suauitas huius loci, & sic finis est honestæ cō-
tentionis, nunc turpem describit. Et quia malum con-
tentionis: genus est, et turpe alteri inuidere, omnibus
modis fugiendum esse monet, addita debortatione, ne
in mentem quidem ueniat fratri uelle in foro rixari,
& malis artibus ditescere. Ratio est quòd infelicitèr
uersatur circa contentiones forenses, cui singulis tem-
poribus sui prouentus non adfuerint. nam hoc ὥπαϊ-
ος significat.

Τὴ κεκοριστάμην & εἰκα.] Concessio Ironica est. Quando ditatus es & abundas iam re familiari, nec animus à malo reuocari potest, age per me licebit litiges quàm diu uoles. Et quanquam melius est litigare quàm rapere, tamen mecum litigare nō poteris, cū de meo nihil amplius rapere possis, & res iam sit transacta.

Αἴτ' ἐν Δίῳ εἰσὶν ἀεισαί.] Ita enim scripserunt sapientes uiri, esse animis nostris innatam rationem æqui & boni.

Δωροφάγους.] Doniuoros. elegans epitheton est. Vocat autem reges præfectos singularum urbium, quemadmodum & Homerus. Quod autem munera faciliè quauis expugnent, etiam Ouidius sensisse uidetur, dum ait:

Munera crede mihi placāt hominesq̃ Deosq̃,
Placatur donis Iuppiter ipse datis.

Νῆπτοι ἔδὲ ἴσασιν ὅσῳ πλεονήμιον πάντες.] Epiphonema est superioris sententiae. Nam cum reprehendisset fratris auaritiam & rapacitatem, adiungit exclamationem, O stultos mortales, qui nesciunt satius esse modicas facultates iure partas habere, quàm magnas opes scelere & iniuriis quesitas. Et generaliter mediocritatem nobis commendauit hoc Epiphonemate. Solet autem Hesiodus apologis, ænigmatibus, allegorijs, & huiusmodi alijs figuris præ reliquis

liquis poetis libenter uti, quia figuratè dicta acrius feriunt aures atque animum. Ideo & hic figurate mediocritatem laudat, cum ait: Dimidium plus esse toto, cum nihil aliud, authore Platone in Gorgia, & in lib. de Repub. dicere uelit, quàm mediocritatem conseruandam esse. Vt, si quis dicat: Satiùs esse dimidio cibi uti, quàm immodico cibo onerare stomachũ. Sic satiùs est dimidium facultatum habere, quàm ingentes opes, quæ sine periculo retineri nõ possunt. Sic in moribus satiùs est esse cunctantiorẽ & timidiorẽ, quàm esse supra modum audacem. Ad hunc modum de mediocritate præcipit & Horatius,

Est modus in rebus sunt certi deniq; fines,

Quos ultra citraq; nequit consistere rectum.

Sic Hesiodus hoc loco totum uocat id quod est superuacaneum & superfluum, dimidium uocat mediocritatem. Et hanc quidem sententiam confirmat etiam sequens uersus qui planè æconomicus est. Monet enim modicis facultatibus scienter & cū ratione quadam utendum esse. Ita futurum esse, ut in angusta re familiari commodius uiuas, quàm alij in magnis opibus, quorum pleriq; sunt obærat, aut sordidi, denique qui suis fortunis ipsi minime omnium fruuntur. Itaq; & Vergilius ait:

— Laudato ingentia rura,

Exiguum colito. —

Et de quodam tenui sene, qui tamen diligenter colebat suum hortulum, ait: Regum aequabat opes animis. Sed hoc Hesiodi praeceptum latè patet, Paruas & humiles res prestare magnis. Sic praestat uita tranquilla priuatorum regum uita, sicut ille dicit:

Gaudentem paruisq, sodalibus, et lare certo.

Sæpe contemptæ res plus utilitatis adferunt, quàm ea quæ plurimi fiunt, ut Grammatica.

Εν μεγάχῃ.] Numerant Maluam inter saluberrimas herbas, et inter eas quæ principatum in medicina ueteri habuerunt: facit enim aluum bonam, et utiliter humectat. Plin. ait, aduersus omnes morbos praesidium esse, si quis quotidie dimidium Cyathum ex ea sorbeat. A molliendo nomen habet, pappel. Asphodelo in cibis usi sunt et ueteres cū uicis, sed nūc tantum eius in medicina usus est, ad scabiem cū primis utilis. Latini albucū & hastulam uocant, gold wurtzel. Gellius sese hic præter rem torquet.

Κρύψαντες γὰρ ἔχουσι θεοὶ βίον ἀνθρώποισι.] Priusquam tradat praecepta, longam narrationem hic inseruit, in qua causam exponit, cur difficilius sit uicē parare hoc tempore quàm antea. Et longā quandam fabulam fingit, Iouē iratū misisse in terras Pandoram, quæ tum id mali, tum omnes alias ærumnas secum attulerit. Est autem Pandora uoluptas. Luxuria enim multis reb. opus habet, augetq, quotidie sumptus.

sumptus. Neq, id modò adfert incommodi, sed etiam omnis generis morbos gignit. Sicut Horatius ait:

— Vides ut pallidus omnis

Cœna desurgat dubia cum corpus onustum, &c.

M. Cicero in 5. lib. Tuscul. quæstio. docet, Promethea magnum quendam uirū fuisse, in sapientiæ studio uersatum, item abditas & arcanas res in natura hominibus ostendisse. Hinc intelligi fabula potest, Io uem iratum ignem abdidisse. Veritas enim latet, seu ut scribit Cic. Democritum dixisse, penitus abstrusa est in natura. Sed cū ostendisset Prometheus hominibus recta & honesta, tamen misit Iuppiter Pandorā, hoc est, uoluptatem, quæ non sinit nos recta, etiā quæ iam cognouimus, sequi. Vt apud Ouid. in Medea:

— Video meliora proboq,

Deteriora sequor. —

Nomen Prometheus significat deliberantē ante factum. Epimetheus deliberantem post factum. Itaque Prometheus uetat recipere uoluptatē, hoc est, uel sapiens aliquis monitor, uel ipsa ratio. Epimetheus uero, hoc est, stultus, seu sensus non auscultans rationi, non obtemperat monitis, itaq, noxiam uoluptatē incautus recipit, sed serò recepisse pœnitet. Est enim euentus stultorum magister. Et quemadmodum iētus piscator sapit, sic nos serò uidemus, quantum mali nobis attulerint uoluptates. Sicut & Horatius monet,

Sperne voluptates, nocet emptum dolore voluptas.
 Est autē & forma narrationis obseruanda, quæ qui-
 dem & fusior est, & ualde molles uersiculos habet,
 ordine exponens, primum, Promethea ignem fura-
 tum esse. Deinde Pandoram factam, & in eo opifi-
 cio longius commoratur. Tercio missam esse Pando-
 ram in has sedes. Quarto receptam ab Epimetheo.
 Quinto numerat mala quæ secum attulit. Porro, ut
 hoc quoq; obiter admoneam, non est semper in fabu-
 lis ratio querenda, sed satis sit aliquousq; deprehen-
 disse quid significare Poeta uoluerit. Nam sicut in
 pictura rationes non semper sunt querendæ cur arbo-
 rem sic pinxerit, cum aliquis montem pingere potue-
 rit. Ita nec in expositionibus fabularum ad amussim
 omnia sunt rimanda. Quod autem spes remansit in
 pixide significat neminem tam desperatis rebus esse,
 quin aliquando speret. Vnde etiam prouerbium, Ae-
groto dum uiuit spes est. Nam quantumuis sint du-
 ræ res, tamen spe leuatur animus. Vnde homines na-
 ti durum genus. Nam nulla est bestia quæ tantum
 perpetiatur quantum homo. Euripides uenustissime
 dixit, οἷς ἐοικὸς καὶ ἐλπίς ἐστίν, id est, ferendum et spe-
 randum.

Πνιδίως γὰρ κεῖν.] Ad mores communes perti-
 net hoc, & respicit illud quod uulgo dici solet. Quon-
 dam facile uictus parabatur, olim erant modesti.
 Nam

Nam credo poetam uoluisse significare cupiditatib.
& uitijs difficiliorem uiuendi rationem factam esse.

Αγκυλομήτης.] qui uaser & astutus est, quod a 25.
sturi obliqua consilia inueniant, & non meditentur
uulgari ratione. ἀγκυλον enim quod curuum & obli-
quum est significat.

Εὖν κακὸν ἀμφοτερόντων.] Ita ferè nobiscum
agitur, atque ea est conditio rerum humanarum. O-
mnes errore tenemur atq; illo delectamur. Ita sumus
stulti, ut illæ ipsæ cupiditates quæ omnis generis ma-
la secum trahunt, nos delectent.

Ἡφαιστον δ' αἰέλλουσε.] Distributio est, ut oratio
fiat copiosior, enumerat enim quomodo Pandora sit
condita, & quomodo singuli Dij in hanc mulierem
aliquid contulerint. Et significat poeta non unum es-
se genus uoluptatis, quemadmodum ille ait: Nemo
repente fuit turpissimus, Accipient te paulatim.

Πόθον.] desyderium uehemens, id est, ut ametur
uehementer.

Τυχοόεργις.] Ad satietatē usq; arrodentes mem-
bra, deducunt ἀγῆον & κόρη. Poterit autem hic
locus copiae exemplo esse cum sit simplex quaedam u-
bertas in hoc carmine, & oratio per gradus quosdam
ascendat.

Ερμείνυ λῶωγα.] Mercurium finxerunt nun-
tium Deorum, quod eius motus sit maxime admira-

bilis, & quod eius uarietatio sit in genituris.

Εἰ δὲ Δέρδρ κινέον τε νόον.] Impudentiam intelligit. Sic enim uidetur in hominibus coopertis & obrutis uoluptatib. quos nihil pudet. Nulla sunt flagitia tanta quæ non impunè ipsis licere arbitrantur. Neminem metuunt, neq. Deos neq. homines, non fas non pietatem ullam curant. Leges uerò, ad quas omnes ex æquo uiuere par est, nō pluri faciunt quàm muscam elephantia Indicus. In summa, caninam impudentiam retinent, nec ullam honestatem spectant. Hanc impudentiam apud Homer. in primo Iliad. exprækat Agamemnoni Achilles dum dicit:

26. Οἶνοβαρὲς, κινὸς δὲ ὄμμεσσι γούνασιν δ' ἔλδ' ποτὶ
Καὶ πότνια Πείθω.] Eloquentie Deus est, quæ
Græci peculiari tēplo & ceremonijs colebant. Horat.
Et bene nummātum decorat Scudela Venusq.

Δῶρον ἐδῶρναται πῆρ'. πῶ δ' ὅσων ἀλφῆσιν.]
Αλφῆσας, indagatores exponāt, sed id accipiendum
est in malam partem pro curiosis, quia sic sunt hominū
num ingenia, ut præsentiæ festidiant, cupiant & ad
fectent alia. Sicūt & πῖσας ἀλφῆσας uocant, quia
statim aduocare solent, inquit abieris in piscinam.
Porro grauissimè ista curiositas reprehenditur apud
Horatium Epist. lib. 1.

Opus epheppia hoc piger, opus uerax caballus.
Et apud Martialem:

Quod

Quod sis esse uelis nihilq. malis.

Αὐτὰρ ἐπεὶ Δόλον αἰπὺν ἀμήχανον.] Mit-
titur iam Pandora ad Epimetheum & recipitur.
Sunt enim affectus nostri inexpugnabiles, ita ut iu-
re illum possis fortem uirum uocare, qui uoluptatem
superet. An non uidemus maxima bella propter pri-
uatos affectus nasci? Ut de tot morborum generib.
interim sileam, quos latenter interdum & noctu sua
sponte dicit irrepere. Est autem elegans prosopopeia,
qua fingit morbos obambulare tanquam animata.

Οὕτως ἔτι πρ.] Epiphonemate claudit sententiā. 270

Εἰδ' ἐθέλεις ἑτέρον τι εἶναι] Posteaquam hunc
locum absoluit, cur tota hominum uita nunc calami-
tosior sit, atq. olim fuit, ætates iam fingit. Neq. aliud
hoc commento significat, quàm & naturam & mores
subinde deteriores fieri. Sicut & Verg.

— Sic omnia fatis

In peius ruere & retro sublapsa referri.

Porro, quia hanc descriptionem ætatum Latini
poetæ imitari sunt, proderit hic obseruare, quomodo
sententias Hesiodi expresserint. Nam ea collatio
docebit nos, quomodo aut breues sententiæ copiosius
illustrandæ sint, aut longiores sententiæ breuiter &
significanter efferendæ. Hesiodus uno uersu dixit li-
beros uixisse, id Ouid. amplificauit ex causis, quia si-
ne legibus, sine iudicijs recte uiuebant. Sic enim ait

*Pœna metusq̃ aberant, nec uerba minantia fixo
 Ære ligabantur, nec supplex turba timebat.
 Iudicis ora sui, sed erant sine iudice tuti.*

Et Vergil. 7. Æneid.

*Saturni gentem haud uinclo nec legibus æquam
 Sponte sua ueterisq̃ Dei, &c. —*

*Item quod ait Hesiodus terram ultro fructum pro-
 duxisse copiosum, id quoq̃ pluribus uersibus amplifi-
 cavit Ouidius ex circumstantijs.*

*Ipsa quoq̃ immunis, rastroq̃ intacta, nec ullis
 Saucia uomeribus per se dabat omnia tellus.
 Elegans metaphora est in uerbo ἐκκορυφόως. signi-
 ficat enim κορυφόω accumulo, ἐκκορυφόω tāquam
 à summo uertice repeto, oben anbeben.*

*Θαλίησι.] Εορταῖς exponunt. Vocant enim Θα-
 λίας sacras epulas ἀπὸ τῆ θαλλειν, id est florere. Est
 autem non uulgare tranquillitatis & pacis Encomi-
 um quod dicit in conuiujs delectatos fuisse sine omni-
 bus malis, & suauiter omnibus conuixisse.*

*Τοὶ μὲν δ' αἰμόνες εἰσὶ Διὸς.] Quidam dicunt
 Homerum ita Deum factum, & diu uersatum fuis-
 se inter homines. Et recte Cic. 2. de leg. libro scripsit:
 Cum omnium animi sint immortales tum fortium
 ac bonorum esse diuinos.*

28. *Η δέμεις ἀνθρώποισι κατ' ἥθεα.] Veluti dicas
 iuxta prouerbium, νόμος καὶ χώρα, uel, sicut consue-
 tum*

eum est singulis. Sunt enim alij aliarum gentium mores. Et ἡθῶς, non mores tantū, sed loca etiam in quibus consueuimus significat, ut apud Homerū in fine *Iliad.* ζ. & *Iliad.* ι. ubi de apro loquitur.

ἡ particula posita est αὐτὶ τῷ καθῶς.

Ζῆς Κροῦίδης ἐκρυψέ.] Significat propter impietatem & neglectam religionem mortuos esse. Et securis hominibus timorem incutere debet, quod semper graues dederint pœnas impietatis, qui non solum irreuerenter de Deo senserunt, uerum etiam debito honore defraudarunt.

Ἐκ μελίας.] Fingit natos ex arboribus, ut significet duritiem & feritatem animorum, quia soboles imitatur naturam eorum à quibus procreata est, ut *Vergil.* testatur,

Sic canibus catulos similes, sic fratribus hædos. Ideo & *Dido*, cum *Æneæ* immanitatem tribueret, negat à *Dijs* ortum esse, sed ait:

— Duris genuit te in cautibus horrens

Caucasus, *Hyrcanæq;* admorūt ubera *Tygres*.

Οὐδέ τι σῖτον ἴδιον.] Non ederunt frumentū, sed primi pecudes laniarunt, & carne uesci cœperūt, quod antea magnum nefas est creditum. Sic enim de boue aratore ait *Varro*. Ab hoc antiqui manus ita abstinere uoluerunt, ut capite sancierint si quis occidisset. Et apud *Homerum*, cum socij *Vlyssis* boues

Solis mactasse dicuntur, intelligi debent boues aratres, quos uiolare impietas erat.

Αλλ' ἀδάμαντος ἔχον.] Pulchra descriptio uirium corporis est, & uolebat significare mirabilem duritiem in illorum animis fuisse, quod à civilibus discordijs, quæ florentissimas Respublicas euertere solent, impias manus non cohibuerint.

29. Αὐτὰρ ἐπεὶ καὶ τὸ.] Iam ante dictum est hoc consilio ætatem differentias recenseri, ut describeret poeta quomodo uitia hominum aucta sint. Adiecit autem tertiæ ætati Heroicam ætatem quando Hercules, Iason & alij Argonautæ uixerunt, qui propterea Heroes & semidei dicebantur, quod naturæ communis hominum nonnihil præstabant. Et Aristoteles scite uocauit heroicam uirtutem, impetum quendam peculiarem in homine, supra communem hominum capsum, sicut in Cicerone maior uis dicendi fuit quàm uulgus caperet. Et in Hectore maior fortitudo quàm in reliquis uulgus caderet.

Πολεμός τε κακός.] Aptissimum belli epitheton est. Nam si Ciceroni credimus, Iniquissima etiam pax iustissimo bello præferenda est.

Τὰς μὲν ἰφ' ἐπὶ Πύλῳ.] Heroica ætas continet Argonautas, & res gestas ad Theben, & Troianam historiam. Posteriora tantum tempora recenset. Vide de Thebano argumento Statium in 12. libris.

bris. Oedipus ille coniector & enigmatum solutor, ut est in *Andria* Terentij, duos filios habuit, Eteoclen & Polynicen, qui monomachia decertarunt de regno, cum iam Thebe erat obsessa. Cadmus uerò profectus ex Phœnicia, condidit primum has Thebas septem portarum in Bœotia. Septiportes dictæ ad differentiam Thebarum Ægyptiarum, quæ centiportes fuere.

Μῆλα.] Pecudes, & postea synecdochicōs opes significant. οἰδιπρόδης. & αο. prima uox est, non patronymicum.

Εν μακάρον νήσοισι.] De fortunatis insulis uide Plinium libro sexto, capite trigesimo secundo, & Solinum in postremo capite. Sunt autem non procul à Mauritania.

Μηκέτ' ἔπειτ' ὄφελον ἐγὼ πᾶσι τοῖσι.] Descriptio postremæ & ferreæ ætatis, quæ pessimis prædita moribus est, id quod poeta uoluit, cum ait: Omne in præcipitiuitium stetit, utere uelis.

Maiores mores senes magis laudant, & recte quidam: nā semper degeheramus, & sic est in natura rerum. It subinde omnia degenerent. Iam quoq; boni uiri queruntur de moribus adolescētiae, neq; pater filiis similis, neq; filij patrib. πᾶσι γὰρ τοῖσι παῖδες, & ο. ut est apud Homerum. Neq; hoc tantum uidere est in natura rerum aut in moribus, sed in omnib. rebus.

Nam nemo negare potest olim Germanorum corpora fuisse robustiora ac proceriora multò quàm nunc sunt. Item semina à multis accepimus decreuisse, qui dicebant se pueris comperisse, multo maiora & meliora simul olim semina frumētorum & leguminum fuisse quàm nunc sunt. Itaq; non immerito conqueri Hesiodus uidetur, quòd in istam postremam aetatem & pessimos hominum mores inciderit. Et si istis melioribus quidem temporibus ad comparationem nostri seculi is rerum status fuit, in quam nos spem reservati simus senescente iam mundo & ingrauescentibus hominum vitijs uidemus,

30. Χαλεπὰς δὲ θεοὶ δώσουσι μερίμνας.] Α μερίμνα est, quod curo, sollicitus sum significat, quem admodum est in Euāgelio: Nolite solliciti esse, quid dicatis coram principibus. Nam sollicitudo & angustia prohibent fidem. Et sollicitū esse, est incredulum esse. Addit tamen mitigationem & dicit, quòd ijs miscbuntur bona malis, quasi dicat: & rosa nonnunquam crescet inter spinas.

Οὐδὲ ξείνῳ ξείνοδ' ὄκω.] Eleganter hanc sententiam ad uerbum ferè expressit Ouidius cum ait:

— Non hospes ab hospite tutus,

Non socer à genero, fratrum quoq; gratia rara est.

Quod autem in decalogo de honore parentibus exhibendo est, hoc totidem hic ferè uerbis retulit Hesiodus.

duo. Neq, dubium est illa ex sermone Patrum accepta esse. Adde quòd lex naturæ sit, honorare parentes. Est autem difficilius honorare parentes, id est, cedere illis, existimare de illis omnia bona, obedire, &c. quã præstare opes. Itaq, & promissio addita est: Vt sis longæuius super terram. Athenis capitale fuit τρεπνέχεια non persolvere parentibus. Incredibilis quoq, amor atq, pietas erga senes parentes & uolandi impotentes inest Ciconijs, solus homo uitiata natura uitio renutricandi officium aut nunquam, aut ægre præstat.

Χειροδύκας.] uiolentos uocat, & quibus ius est in manibus, breuiter, qui neq, ius neq, leges norunt. Cuiusmodi descripsit Ouidius,

*Non metuunt leges, sed cedit uiribus æquum,
 Victaq, pugnaci iura sub ense latent.*

Υβειν posuit pro ὑβεισλὼ, substantiue, pro adiect. quemadmodum & Homerus ὑβειν ἀνέεα pro ὑβρισλὼ ἀνέεα. Et Latinis poetis scelus pro scelesto admodum familiare est.

Ζῆλος δ' ἀνθρώποις.] Hactenus descripsit in genere mores cuiusq, propemodum ætatis. Itaq, iam redit ad primam propositionem de litibus, quas multa mala inter homines parere dicit. Posteaquam uerò congerie quadam inuidiæ epitheta enumerauit, fingit Pudorem & Nemefin Deas reliquisse terras,

hoc est nec pudore bonos abstertere amplius à turpitudine, neq; improbos metu uindictæ. Nemesis enim indignationem significat, quæ ulciscitur malefacta flagitiosorū. Alioqui Nemesis Dea est quæ significat illam fortunæ speciem, quæ irascitur ijs, qui cum res affluunt, nimis inflantur et insolescunt, quos deinde punit & deiicit rursum. Aristoteles posuit inter uirtutes illum impetū animi generosi, qui dolet rebus male gestis. Et Græci omnes uirtutes Deas fecerunt. Ouidius uerò magis uidetur ex Arato locum de iustitia sumpsisse quàm ex Hesiodo, cum inquit: *Victa iacet pietas*, &c. Hos enim potissimum locos captauit, qui illustrari tractando poterant & nitescere in loco adhibiti.

Κακὸν δ' ἔκ' ἔσται ἀλχὴ.] Id est, in tantū malitia hominum inualescet, ut planè nullum uel remedium uel auxilium hisce tantis malis expectandum sit (id enim ἀλχὴ significat.) Et perspexerunt sapientes omnia in rebus humanis mala corrigi non posse, nec ius ciuile corrigit omnia. Multa enim toleranda & dissimulanda ueniūt, non quòd laudē merentur, sed quod sine maximo incōmodo è medio tolli nequeant. Quare posteaquam admodum rethorice questus est de publicis moribus, & de perturbatione omnium rerum (fuit enim totus ille locus *Querela tēporum*) commodè nunc præcepta subiicit.

Nuñ

Νῦν δ' αἶνον βασιλεῦσι ἐρέω φρονέουσι.] *Propositio est. Tradam nunc praecepta regibus & Magistratibus. Et priusquam perueniat ad Paræneses, narrat apologum, quo figuratè significat quales mores sint Tyrānorum, quòd nihil minus deceat quàm ui grassari more bestiarū. Significat enim αἶν & sermonem recte aliquid monentem de moribus. Vnde et Apologos αἶνοις dixerunt. Enigma uerò est obscura significatio.*

Φρονέει καὶ αὐτοῖς.] *Correctio propositionis est, quasi dicat, Nunc monebo reges, sed fortasse frustra moneo, sicut olim Luscinia accipitrem. Nam ueritas odium parit.*

Ἀηδὼνα ποικιλόδεσπον.] *Epitheton Lusciniae est, habet enim uariatum collum. Magis tamen ad uocem quadrare puto quàm collum, hac enim cum primis excellit, quemadmodum & Plinius in illa describenda lufit.*

Τῇ δ' εἰς ἧς αὐτὸς ἐγὼ πᾶρ δῶ.] *Tyrāni uox est, planè prouerbialis, de alterius uita pro libidine statuentis, quasi dicat, quantumuis iusta sis & æqua postules, tamen penes me est ius de te statuendi quid uelim. Conuenit cum illo Agamemnonis quod est apud Homer. lib. 1. Iliados:*

Εἰ δέ κε μὴ δῶνσιν ἐγὼ δέ κε αὐτὸς ἔλωμαι. & alibi: Ὅφρ' εὔ. εἰδ' ἧς ὅσσον φέρτερός εἰμι σέθεν,

Αφρων δ' ὅς κ' ἰθέλοι πρὸς κρείσσονας.] *Epiphonema seu Epimythiō huius fabula est, sunt enim Epiphonemata sententiæ ex superioribus consequentes. Monet non esse contendendum cum præstantioribus. Nec enim fieri potest ut potiatur victoria unquam, verū ad dedecus mala quoq; pati cogitur. Quæ sententia eleganter germanismum expressit. Et muß den spott zum schaden haben.*

Ω Πέρση σὺ δ' ἄκχε.] *Adhortatio est ô Perse fuge iniuriam. Estq; primum præceptum. Nam in legibus naturæ prima lex est, ne quem ledamus. Huiusmodi noticias, quæ in omnib. sanis hominib. sunt, Græci μεγάλῃς uocant. Et Paulus quoq; ius naturæ uocauit. Plutarchus integrum librum scripsit περὶ μεγάλῃς. Et prodest scire quantum uideat ratio, deinde uidere quid desit ei, & ad quæ pertingere nequeat.*

Δίκη.] *significat iusticiam, iudicium et uindictā. Quod Romani ius uocant, hoc Græci δίκη. Germanica uox recte planè sic usurpatur. ἰσθλὸν pro forti exponendum censeo, ut sit sensus: Ne fortis quidem uir iniuriam perferre possit. ἐτέρῃ pro ἐτέρῃ Ionica Paragoge est, sicut nos dicimus dicier pro dici.*

Δίκη δ' ὑπὲρ ὕβρις ἵκει.] *Ratio præcepti est, quare sit satius sequi iusticiam, quia ad bonū finem perducī non potest, si quis iniuria afficiat alium. Et*
quan-

quanquam iniusta sæpe habeantur pro iustis, tamen fieri non potest, quin iustum cognoscatur tandem, & homines scelerati opprimantur. Nam ut ueritas laborare potest, extinguere non potest, ita nec iustitia. Atque hoc significare uoluit cum inquit: ἐς τέλος ἐλθεῖν. ἴχειν uero est praualeere, obtinere, den platz behalten.

Παθὼν δ' ἐπεὶ νῆπιός ἐγώ.] Prouerbialis locutio est, quæ significat miserrimam esse prudentiam quæ ex malis nostris perdiscitur. Commoratur autem longiuscule in collatione iustitiæ & iniustitiæ, ut metum incutiat hominibus, ne cōtra iusticiam faciant. Itaque et utriusque cum incommoda tum comoda recenset, sicut in Scriptura Deus minatur & pollicetur, bonis quidem ut bene habeant, & ut res ipsorum sint incolumes, malis uerò, ut quia semel in animum induxerunt iniustitiæ partes sequi, etiā fructus illa dignos auferant, hoc est, ut bello, latrocinij, seditionibus, tyrannorum seuitia, & omnibus malis affligantur.

Ἡδ' ἐπεὶ κλαίεσσι πόλιν τε.] Suspicio est subintelligendum esse, ut sit sensus, iustitia aere iam induta ut cerni nequeat per urbem & plateas incens, dignas de iniustis pœnas sumet. ἐπεὶ enim a-lioqui cum datiuo construitur.

Οἱ δὲ δίκας ξείνοισι.] Argumentum est à

præmijs quæ iustos sequuntur. Nam cū nihil sit quod æque ad recte faciendum homines inuitet atque spes commodi alicuius ob oculos posita, etiam Principes hac ratione Hesiodus ad iustitiam & honestatem colendam accendi posse arbitratur. Et uidere licet hoc in loco, quàm pulchra sit in uerbis amplificatio, urbs uiret, populi florent, est pax, & illa quidem iuuenum alumna, præterea dat magnam annonæ ubertatem, quæ omnia, si quis pro dignitate luminibus uerborum exornauerit facillime copiosam queat orationem efficere. Sunt autem in primis pacis & belli epitheta obseruanda, qui bello nihil calamitosius, nihil fugiendum, nihil detestandum magis, in quo humanitatis studia frigent, bonæ leges negliguntur, religionis aut nulla aut perquam exigua cura. Itaq; etiā exemplo esse potest Turcicum bellū immanissimū, quod multis iam annis Christianam Rempub. indignis modis atq; omnium miserrime afflixit. In pace uerò pueri artibus bonis imbuuntur, neq; est quicquam uel magnificentius uel admirabilius. Nam pacis tempore omnium harum rerum metu liberamur quæ in bello magno cum periculo & acerbissime ferre solemus. Eadem pacis commoda recenset Homerus in Clypeo Achillis, quæ hoc loco Hesiodus.

32. Οἷς δ' ὕβρις τε μέμνηε.] Antithesi quadam confert iniustorum pœnas ad præmia iustorum. Sunt autem

autem omnia illa nata ex legibus naturæ, quia recta ratio dicat sceleratis & flagitiosis hominibus nullū malum fore impunitum, & mala non esse committenda. Quod autem mala committuntur & designantur flagitia, etiā si aliud moneat ratio, in causa sunt affectus quibus uitiari sumus. ὕβρις contumeliam significat. Nam sic etiam iniuriam in legibus exponit Iureconsultus.

Πολλὰκι καὶ ἑυμπασα πῶλιν

Κακὲ ἀνδρὸς ἐπαυρεῖ.] Hæc sententia totidem ferè uerbis est in Ecclesiaste, Sæpe uniuerſa ciuitas mali uiri pœnam luit, ut tota Turingia luit peccatum proditoris Munzeri. Æschines citauit hunc uersum de perfidia Demosthenis. Et Dominus in sacris literis felicitatem ob Naamã Syria dedisse dicitur. Mala uerò omnibus ob peccata Manasse dedit. ἐπαυρεῖν Latine dicitur luere peccata, quod nos rotundius efferimus, entgilt eins mañs / geneüßt eins mañs. Vtrunq; enim significat. Vſus est Homerus libro primo Iliad.

Λιμὸν καὶ λοιμὸν.] Poetæ constanter obseruauerūt semper pestilitatem sequi caritatem annonæ. Et nos experientia edocti sumus uerissimum esse quod dici solet λοιμὸς μετὰ λιμὸν, id est, pestis post famem. Sic enim & superioribus annis in Italia contigit.

Τείβουσιν.] *Emphasis in ea uoce est, qua poeta significat eiusmodi odio inter se mutuo accendi atq; exasperari homines, ut qui potentior sit, impotentior rem planè conterat, & ad nihilum redigat. Huius rei multa exempla extant apud eos qui rixantur in foro. Ibi est uidere quantum malitia ualeat humanae mentis, & quàm furibundum reddat eum qui semel conceptum in animo odium, in alterius perniciē summam, nullo tamen, aut per quàm exiguo suo commodo, ad finem perducere destinauit. Sed cum istis temporibus eiusmodi rerum status fuerit, nemini mirum uideri debet, quòd de nostrorum temporum malis querimur.*

33. Η δ' εἰ τε παρθένη & ὅτι δ' ἴκνη Διὸς.] *Facit nūc prosopopeiam cum fingit iustitiam sedere iuxta Iouem, atque illum adhortari, ut iustis det præmia, de sceleratis uerò sumat pœnas. Illo gestu facit orationem crescere, alioqui idem diceret quod dixerat supra, sed ne esset tædiosum, fingit personam quæ loquatur.*

Ταῦτα φηλασόμενοι βασιλῆες.] *Apostrophe est ad iudices ut recte iudicent, neque frustra est quòd hac sæpius iterando inculcat. Nam eam esse humanæ mentis malitiam, ut difficillime ad ea quæ recta sunt feratur, omnes passim uiri sapientes uiderūt. Et subiecit gnomas aliquot, quas dubium non est ex legibus*

legibus naturæ tanquam ex fonte promanasse. Prior posita sententia mire conuenit cum ista quæ in sacris literis est. Incidit in foueam, &c. Proxima est apud A. Gellium. νοέειν est intelligere seu animaduertere, propriè mercten.

Νυνὼ δ' ἐγὼ μὴ τ' αὐτὸς ἐν ἀνθρώποισι.] Ατοπὸν argumentum, id est, ab absurdo, quasi dicat, Nihil referret quales essemus, si non essent constituta pœna & præmia. Atqui sunt pœna & præmia. Itaque multum refert. Idem argumentum est apud Aristophanem in Pluto, ubi oraculum consulitur, quibus artibus senex filium instituat suum, ad uirtutem ne, an ad quæstuosas artes conferat. Et consultum est, ὥς σφόδρ' ὅτι συμφέρον τὸ μηδὲν ἀσκεῖν ὕμης ἐν τῷ νυνὼ χρόνῳ. Ita hic poeta dicit: Nolim ego iustus esse, neq, filius meus, si noceret esse iustum, nec essent iustis proposita præmia. Ad hunc modum ratio dijudicare potest, multum referre, bonus ne quis an malus sit, & si non queat uidere causas, nec dijudicare cur malis bene sit, & bonis malè. Quemadmodum oculis colorem uidet aliquis, licet nesciat cur non æque naso uel pedibus uideat. Ita reuera mente uidet neminem esse lædendum quantumuis causas cur sic uideat ignoret. Atque hac de causa adiecit correctionem: sed hac non puto facturum Iouem.

Καὶ νὺ δίκης ἐπάκεις, βίης δ' ἐπιλήθεο πάμ-

πav.] Argumentatur à natura hominis, & ius naturæ describit, & dicit hominibus quasdam sententias esse insitas, seu diuinitus inscriptas in animis, quæ doceant nos recta. In bestiis nō sunt eiusmodi sententia quæ iudicent quid sit faciundum: imò est uidere in his quòd omnia ui gerantur, cūm hominibus iuræ constituta sint, coniūgantur & regantur. Ergo homines iure debent disceptare, uis beluina est. Paulus eas leges ueritatem Dei appellat. Sunt aut̃ hæ ferè:

1 Deum cole.

2 Neminem lædito.

3 Quia ad societatem facti sumus, ergo benefacito alijs, & p beneficio redde gratiā, iuxta illas uulgares sententiās: Manus manū lauat, digitus digitū.

4 Certis legibus connubia esse coniungenda, & educandam sobolem & defendendam.

5 Ciuitates esse constituendas, parendum Magistratui, & pacta seruanda esse. Nam alioqui societas hominum non potest conseruari, nisi fides seruetur in contrahendo.

6 Sicut medicus præcidit aliquam partē corporis ut seruetur totum corpus, ita ut societatis humanae corpus conseruetur, latrones tollendi sunt & alij qui uiolant societatem humanam. Ideo & bella geri oportet.

7 Et quia natura non est lædēda, nec offendenda so-

da societas, ideo in uictu modus, et ordo in actionibus seruandus est. Porro, sicut diuinis legibus scriptis obtemperare nos oportet, ita & his Deus nos uult obsequi. Et animaduertit in eos qui eas uiolant, id quod illi cruciatus conscientiae in flagitiosis testantur, qui etiam si nemo resciscat eorum facinus, tamen naturaliter metuunt impendentes poenas. Fit autem harum legum saepe mentio. Sic Iuuenal.

Numq̃ aliud natura aliud sapientia suadet?

Νήκεσον.] id est, immedicabiliter, quasi dicas vñ 34.
ἀκέσον. Est enim vñ Steritica particula, & ἀκέω significat medeor. Et eleganter dixit ἀμγαυεγτέρη γε vñ posteritas quæ propemodum obliteratur. Neque enim tantum sumitur supplicium de ipso, sed de ipsius etiam liberis, nã illi postea deterius habebunt. Sicut & Moysè dicit quod Deus sumat supplicium de his qui mandata eius negligunt in tertiam & quartam generationem. Græci hac de re libros scripserunt. Et extat libellus Plutarchi de his qui sero puniuntur à numine, & quærit mirabiles rationes. Eius uerba hæc sunt: Plus est diuina negotia consyderare homines existentes, quã de Musicis disputare qui non sunt Musici, & de re militari, qui eius rei imperiti sunt.

Σοί δ' ἐγὼ ἐδὲ λὰ νοέων ἐπέω.] Hortatur ad laborem nunc Poeta, ductum argumentum à natura uirtutis. Nam ita proponit laborem ut sit cōiunctus

cum uirtute & iustitia. Estq̃ egregia hæc sententia. Mala & improbitas ubiq̃ præ foribus sunt. Vel peccare proclive est & facile, sed non est tam facile recta facere. Hunc locum imitatus est ille qui literam Pythagoræ descripsit. Et Ouidius inquit:

Publica uirtutis per mala facta uia est.

Μακρὸς δ' ἐκ τῆς ὁρμῆς οἷμ' ἐπ' αὐτῶν.] Oportet enim, ut quod iustum est, simplex, planum & perspicuum sit, nam & ueritatis oratio simplex est, & rectum sibi per omnia constat. Ergo quoties aliquid proponitur de quo inter sapientes uiros non conuenit, illud falsum sit necesse est.

Εἰς ἀρετὴν ἵκνται.] Duplex lectio est. Sunt enim qui ἵκνται, sunt rursus qui ἵκνται legant. Quod si legas ἵκνται tunc impersonaliter erit exponendum.

Οὗτ' & μὴ πανάρεϊς & αὐτῶν πάντα νοήσῃ.] Prior γνώμην fuit uirtutem esse coniunctam cum labore, quod labore ad uirtutem perueniatur. Nunc secundam proponit de diuersitate ingeniorum. Citat hunc uersum Aristoteles primo lib. Ethicorum. Et Liuius interpretatus est hunc locum penè ad uerbum in Fabio & Minucio. Sæpe ego audiui milites eum primum esse uirū qui ipse consulat quod in rē sit. Secundum eum qui bene monenti obediat. Qui nec ipse consulere, nec alteri parere scit, eum extremi ingenij esse. Minutij uerba sunt.

Αλλὰ

Αλλὰ σὺ γ' ἡμετέρης μεμνημένος αἰὲν ἐφείμῃς.)
Hæc est demum de labore propositio. Labora ut possis effugere famem. Et argumentatur à locis honestatis, quod et Dijs & hominibus sint chari homines solertes. Oderunt autem semper Dij ignauos. Addidit quoque similitudinem, qua uitam inertium fucis comparat. Sunt autem fuci degeneres apes, estq; genus insecti, simile quidem apibus, sed ingenio dissimile, illi sunt qui mel apibus absument, cum ipsi non laborent. Et sic etiam Plin. meminit lib. 11. cap. 16. Aristoteles li. 9. de natura animalium inquit: Vesparum aliæ carent aculeo ut fuci, aliæ autem habent. κόδου ρ & nomen uenit à κεύθω, quod abscondo, occulto significat, & ἐλά cauda. Non enim exerunt aculeum sicut apes.

Σοὶ δ' ἔργα φίλ' ἔσω μέγιστα κοσμεῖν.] Repetit 35.
 propositionem cum insigni commendatione laboris.

Οἷ & ἔηθα.] posuit est pro ὅμοι & εἶ. Τα uerò adiectitium est complendi uersus gratia adpositum.

Ἀεσίφρονα θυμόν.] Hesychius ματαιόφρονα exponit ὁ κεφαὶς ἔχων τὰς φρενὰς.

Αἰδώς δ' ἐκ αἰσθῆ.] Occupationes adiecit. Fortasse turpe tibi uidetur laborare, Atqui non est turpe laborare præsertim egenti. Citatur prouerbialiter hic uersus, mendicos debere esse impudentes, uerùm hæc neuiquam Hesiodi sententia est. Est enim duplex

uerecundia, bona scilicet, & minus bona. Prodest in loco pudor, obest, si quis hoc ignauiam suā prætexat. Neq; aliud hoc loco pudorem uocat, quàm quod Vergilius dixit Degeneres animos.

Χρήματα δ' ἔχ' ἀρπακτὰ θεόσδοτα.] Est in omnium ore hæc sententia: Male parta male dilabuntur. Honestè parta durant apud hæredes. Sunt enim θεόσδοτα, id est, diuinitus data.

Εἰ γὰρ τις καὶ χερσὶ βίῃ μέγαν ὄλβον.] Duo genera iniuriæ facit, quibus duplices artes parandi uictus intelligit. Sunt qui manus in alienas facultates iniiciunt & ui rapiunt, hos raptores nominare licebit. Alij per fraudem & periuria ditescere cupiunt quorum magna ubiq; copia est. Hi sunt qui lingua prædantur, id est, mendacijs.

Πεῖρά τε μὲν μαυρῶσι θεοὶ.] Validissimum argumentum est, quo absterrentur homines à malefactis, uidelicet, metu pœnarum. Atq; ea est secunda pars circunductionis qua absoluit sententiam.

Ἰσὺν δ' ὅσθ' ἰκέτω ὅσε ξείνον κακὸν ἔρξει.] Sequitur catalogus præceptorū de uarijs officijs. Idem inquit, est flagitium hospitem ledere & supplicem. Maximi namq; olim hospitale ius fiebat. Et nota est historia de Campano illo & Romano milite. Multa hospitalitatis mentio fit apud Homerum. Nec homines uocabulo digni sunt, qui eam non ex animo præstant.

stant peregrino & egenti. Et Iuppiter ξένιος dictus est, q̄ in eius tutela sint hospites Vnde est illud Verg. Iuppiter (hospitibus nā te dare iura loquuntur) &c. Apud Homer. Odys. ζ. Nausicaa puella dicit quantopere sint Ioui curæ hospites & supplices, cum ait:

— Πρὸς γὰρ Διὸς εἰσὶν ἅπαντες,

Ξεῖνοί τε πτωχοί τε. Δόσις δ' ὀλιγνφίλητε.

Ερξδ.] Metathesis est. Venit. n. à ρέζω ρέζω in fut.

Ανὰ δέμνια βαῖνοι.] Tmesis.

Παρακαίερα.] Importuna, flagitiosa dicuntur.

Ὅτε τεῦ ἀφραδίνος.] Et sacra scriptura horrendum supplicium ijs minatur qui pueros lædunt. Est enim alioqui ea ætas obnoxia malo. Bis autē peccāt, qui lædunt orphanos.

Τεῦ pro τινὸς Doricè.

Κακά ἐπὶ γήρα & δ α.] Antithesi quadam præcepta decalogi refert. Nam cum in decalogo doceamur, parentes esse honorandos, eamq̄ ob causam addita sit promissio, nihil præcipitur hic aliud quàm non esse cōtumelia et probris afficiendos. Itaq̄, & promissioni, quæ est in præceptis, Hesiodus comminationem opponit, quòd Iuppiter tandem pro iniustis operibus asperam retributionem sit compensaturus. Est autem elegans metaphora ἐπὶ γήρα & δ α, id est, in limine senectæ, pro extrema senectæ. Atq̄, hoc imitati sunt poeta Latini.

36. Καὶ δὲ δυνάμιν δ' ἐρθεῖν ἐπ' ἀθανάτοισι.] *Præceptum est de faciendis sacris. Et uocabant libationes quando in sacris fundebatur aut offerebatur uinum. Quemadmodum Æneas apud Vergil. in i. cum primum ad Didonem uenerat. Αὖτις δὲ libo, quod est leuiter degusto, πονδὴν uenit. καὶ δὲ δυνάμιν dictum est pro καὶ δὲ δυνάμιν secundum potentiam, id est, pro uiribus.*

Οὐδ' ἄλλων ὧν ἡ κληρονομία.] *Hoc est, ut aliorum iuues rem familiarem, possessionem, &c. Ad hunc modum etiam Christus in Euāgelio monet ut simus pauperes, quo alijs possimus dare, non ut accipiamus, ὧν ἡ propter uersum, οἷον ὧν mutatum est.*

Τὸν φιλεῖν ἐπὶ δ' αὐτὰ καλεῖν, τὸ δ' ἐχθρὸν ἐᾶσαι.] *Adijcit quedam præcepta liberalitatis, sed tamen alieniora à primis illis iustitiæ gradibus, sicut & Cicero in Officijs facit. Nec est impium quod inimicum omittendum esse monet, cum et Salomon eius rei meminerit: cauendum tamen ne nostro uitio acci- dat. φιλεῖν non amare tantum significat, sed etiā ho- spitio accipere, & comiter tractare, ut*

Χρὴ ξείναν παρέοντα φιλεῖν, ἐθέλοντα δὲ πύμπειν

Τὸν δὲ μέγιστα καλεῖν ὅστις σέθεν ἐγγύδι ναίει. *Admonet uicinum studiosè colendum esse. Cum enim tota nostra uita ad societatem comparata sit, ne- mo ignorat, quam ingens bonum sit bonum habere ui- cinum.*

cinum. Nec poeta hanc sententiã temere multis rationibus amplificauit, ubi uicinorum & cognatorum sedulitatem in negotijs obeundis & officijs præstandis ita confert, ut quàm longissime cognatos, si opus sit alieno auxilio, uicini antecellant. Id quod & Casitæ apologus apud A. Gellium indicat, ubi cognati multo minus faciunt quàm uicini. Nec Themistoclem fugit, quod cum prædium uenditurus erat, etiã hoc per præconem addendũ censuit, quod haberet bonum uicinum.

Εὖ μὲν μετρίῳ παρὰ γείτονι.] Aliud præceptum de mutuo persoluendo, & citatur hic locus in Offic. à Cicerone, ubi de gratitudine scribit. Item in claris oratoribus ferè citatur hic uersiculus ubi dicitur de reddenda gratia, nec est ullum uulgarius in gratitudine uitium in toto orbe, licet Deus impunitum non sinat. Nam et Salomon dicit: Non recedet malum de domo ingrati. Εὖ χροικῶς exponi debet, quemadmodum supra quoque, est enim subiunctiua particula, ut sit sensus, si mutuo sumpseris, alterũ eũ abundare uidetur. Nam ita solẽt iterare has particulas, ut Homerus quoque. Μετρίῳ) passiuè exponendum, pro dimensum accipere, uel mutuo accipere, du solt dir wol lassen mǎssen. Suidas dicit μετρίν, non tantum mensurare uel mutuo dare, sed etiam mutuo accipere significare. Docet autem

natura ipsa gratitudinem, & illa lex naturalis uere diuina est, etiam si non esset præscripta. Et cum nulla tam immanis belua sit in qua non sit sensus gratitudinis, præstandū est maxime, ut nec homo ab hac sit alienus. Quid enim aliud sibi uolunt exempla Leonis & Draconis, quàm ut gratitudinem nobis commendent, siue ea uera siue ficta sint, nihil tamē aliud q̄ gratitudinē ob oculos his proponere uiri sapientes uoluerunt. Et qui gratias pinxerunt pro una fingūt geminas redire. Vna enim dat, geminae referunt.

Τὸν φιλέοντα φιλεῖν καὶ τῷ.] Commendat nobis amicitiam illa sententia. Iam cū nonnulli adeo morosi sint, ut planè abhorreant à societate, & nullum animal propius homine ad illā accedat, addā etiam quòd plures nec habere nec colere possimus (nec enim ex quibusuis amicitia cōstat, sed ex similibus natura) recte Hesiod. præcepisse iudicandus est, cū doceat non quosuis in amicitiam recipiendos, et danti esse dandum, non danti, id est, sordido nequaquam. Et quanquam hæ sententiæ paulò gentiliores cum ipsa lege naturæ pugnare uideantur, ut indicat Plato in Gorgia, tamen quia beneficium est compensandum, nec omnes iuuare possumus, nemini dubium esse poterit certos quosdam esse iuuandos. Non autem sic obligaris illi qui nihil de te meritus est, ut obligaris benemerito. Quia naturaliter sic obligati sumus
ut red-

ut reddamus officium, quemadmodum & Iureconsultus ait obligari *πρὸς ἀντίδωρα*.

Δὲς ἀγαθὴν, ἀπ' παλαιοῦ κακὴν.] Liberalitatis præceptum est. Quanquam autem nullæ leges cogant hominem ad liberalitatē præstandam, ipsa tamē humanitas obtinet & cogit nos ut bene faciamus bonis uiris, & communem societatem iuueamus. Quapropter & cum uirtute ita comparatum esse uidemus, ut boni uiri etiam si multa liberalitatis officia præstent, semper tamē lati & hilares sint. Contra mali etiam si multa habeant, nunquā tamen tranquillam & pacatā conscientiam à furijs obtineant, ut uel hoc nomine doceremur liberalitatē plurimi esse faciendā, non tam aliorum causa, quorum inopiam nostra liberalitate subleuamus, quā nostra quoque quod animi tranquillitatem istinc concipimus & possidemus.

Παχύνω] significat gelidum facio.

37.

Εἰ γὰρ κεν καὶ σμικρὸν ἐπὶ σμικρὸν.] Ad multa utilis erit hæc sententia. Verū non inepte ad studia literarū referri queat. Commendat autem diligentiam & assiduitatem nobis. Est enim iucundū præsentī copia frui, & semper aliquid habere præ manu. Et quanquā nemo adeo diues sit qui non alterius egeat, neque quisquā adeo doctus, qui non opus habeat alieno adminiculo ad literas, tamē turpissimum est quotidie uelle emendicare, nec posse *οἰκίστιος* uiuere.

Αἰδοπα λιμὸν.) id est, nigram famem ab effectu dixit, quemadmodum Homerus frequenter αἰδοπα οἶνον. Sunt enim famelici nigri, & fames solet nigridiores reddere. Hunc Gracismum imitati sunt Germani qui dicunt, der schwartz hunger.

Αἰδωψ.) significat faciem comburens.

Ἀρχομένου δὲ πίθου καὶ λήγοντος κορέσασθαι.) Præceptum est de parsimonia. Cum res est, abunde maiores sumptus facere potes, estq; humanitatis hoc. Verum nihil proderit tunc primum uelle comparcere ubi patrimonium est amissum. Nam odiosa est in fundo parsimonia, iuxta uersum:

Nil iuuat amisso claudere septa grege.

Rursus cum res abunde suppetunt, non decet eiusmodi sumptus facere, ut nihil reliquum facias, id enim prodigalitatis non liberalitatis esset. Sed memineris iuxta Salomonem ita deriuare fontes tuos foras, ut tamen horum Dominus maneas. In summa poeta utraque extrema liberalitatis fugienda monet, ut neq; sis prodigus neq; sordidus.

Μισθὸς δ' ἀνδρὶ φίλῳ εἰρημύῳ ἀρκιῶ ἔστω.) Aliud præceptum, Mercenarij sunt benigne tractandi. Et debes sufficientem mercedem soluere ijs quos conduxisti, ita illi uicissim operam dabunt, ut respondeant in laborando.

Καὶ το κασιγνήτῳ γιλάσας.) Egregia sententia.

τῖα, Non temere fidendū ulli. Nemini fidas nisi qui cum modium salis absumpseris, Item cum fratre iocans adde testem. Quod si in ioco adhibendus testis, quanto magis in rebus serijs? Epitbeton est in participio γαλάσας, quasi dicat, Vide ne uerba quæ iocando dixeris inuertantur tibi, itaq; teste conuenit cum fratre iocari.

Πίσεις ἄρα ὁμοῦς καὶ ἀπισΐαι.) Id est, Credendum est & non credendum. Vtile cum primis præceptum, quodq; imis sensibus reponendum est. Illi enim potissimum experiuntur quæ uis sit huius sententiæ qui uersantur in Rebuspub. & grauioribus causis, præsertim periculosis temporibus. Nec Græci frustra monuerunt, μέμνησο ἀπισεῖν. Nam si propter fucatam amicitiam uix fratri est adhibenda fides, quantum alijs fidendum sit, facilè aestimari potest.

Μὴ δ' ἐγὼν σὲ νόον πυροσόλῃ.) Præceptum est de scortis. probat enim Hesiodus coniugium. Nā de eo infra dicit.

Πυροσόλῃ.) Composita dictio est, quasi dicas, ornans nates, ἀ πυγὴ & σέλλω.

Σὲ νόον.) Te mentem, id est, tuam mentem. Videntur enim primitiuis pro deriuatiuis.

Φιλήτης.) Hesychio κλέπτης καὶ ληστής ὅστις, ἀπὸ & ἄλλω composita dictio: φιλητής uerò amator.

Μενοχρῆς δ' ἐπαῖς σῶζοι.) Oeconomicorum hoc

praeceptum est, quo non aliud admonemur quàm iuxta uetus prouerbium: Oculo domini saginari equum. Est enim primum (secundum Catonis sententiam) in re rustica, benè pascere.

Φερβέρην.] *Ionicus infinitiuus est.*

Γηραιὸς δ' ἐ δάνοισ.] *Duplex sensus horum uersuum est. Prior ratio est, Quo maior liberorum grex relinquitur, hoc felicius procedere rem familiarem. Sic enim & Germani prouerbio locum fecimus. Altera est, quòd res domestica non unius tantum opera potest augeri. Siquidem, Unus uir nullus uir, ut habet prouerbium.*

Σοὶ δ' εἰ πλάτῃ θυμὸς ἐέλδω.] *Conclusio generalis est, quæ continet laudem assiduitatis & industriæ. Assiduitate ditesces, inquit. Sis sedulus in opere tuo, & ditesces, iuxta uersiculum:*

Gutta cauat lapidem, non ui, sed sæpè cadendo.

IN II. LIBRVM HESIO

DI ENARRATIONES PHI-

LIPPI MELANCHTHONIS.

PRIORE libello praecepta de moribus 38. tradita sunt. Secundus liber continet praecepta agriculturæ. Et quanquàm discendæ Græcæ linguæ caussa enarratur hic author, tamen si quam utilitatem & rerum cognitio quæ hic docetur, adferet, non uerba tantum, sed res etiam consideremus & discamus.

Quondam proderant hæc Hesiodi praecepta agricolis, quia quo quidq; tempore facerent hinc discebant: nobis plus prosunt Physica & Astronomica quæ adspersa sunt. Nam sæpè causas naturales tempestatum, & aliarum rerum commemorat. Porro etiam totius anni tempora discernit per insignium syderum ortus & occasus. Ita docet totam rationem & uarietatem ortus & occasus. Primùm autem perliberalis & ualde honesta cognitio est omnium Astronomiæ partium & dignissima bono uiro. Sicut Ouidius testatur cum ait:

*Felices animæ quibus hæc cognoscere primum
Inq; domos superas scandere cura fuit.
Credibile est illos pariter uitijsq; iocisq;*

Altius humanis exeruisse caput.

Secundò necessaria est cognitio cœlestium motuum, quia oportet nos in rebus publicis habere descriptionem anni & mensium: quæ si non haberentur, nulla posset memoria præteritarum rerû haberi, & multa præsentis res intempestive fierent. Et Deus præcepit ob eam causam astra observari cum dicit, Erunt in annos. Hic uerò libellus Hesiodi ita scite totum annum metitur, ut si fastos non haberemus, ex Hesiodo confici possent. Et quidem hæc ferè tota uetus Astrologia fuit.

Tertiò magnas adfert utilitates, quia ex cognitione cœlestium motuum, tempestates annorum, fertilitas & sterilitas prævideri possunt, ut licuit animadvertere anno ab hinc tertio, ubi propter uim aquarum multis locis corrupta seges est. Ideo & Moses ait, Erunt in signa, tempora, et annos, id est, diuersitatem temporum sydera efficiunt, ut aliàs æstus sit maior, aliàs frigus acrius, aliàs maior siccitas, aliàs magis uuidus aer sit.

*Πληιάδων.) Pleiades manipulus est septem stellarû in tergo tauri, quæ conspiciuntur noctu ferè per totam hyemem. Porro, noctu conspici est oriri γο-
νιξῶς, ut apud Ouid.*

*Quatuor autumnos Pleias orta facit.
Sub initium Maij cum Sole subuehuntur mane supra*

pra terram, id est oriri κοσμηῶς, Mense Iunio prodeunt, ita ut mane conspiciantur, idq̃ uocant oriri ἡλιακῶς, paulò ante Solis ortum conspici. Ideo Hesiodus ait messem instare cum oriuntur Pleiades, uidelicet ortu Heliaco. Nouembri mane sub terram descendunt, cùm noctu conspectæ sunt, id est occidere κοσμηῶς. Id uerò tempus sementi faciendæ idoneum iudicant agricolæ. Ideo Vergilius dixit:

Ante tibi Eoæ Atlantides abscondantur,

Debita quàm sulcis committas semina, &c.

Id est, mane occidant, quod fit Hyeme. Sed ubi citius hyems est, citius serunt, ut in Germania. Id quoq̃ præcipit Vergilius:

Dum sicca tellure licet, dum nubila pendent.

Dicuntur Pleiades quod sit plurium coniunctarum stellarum proprius cætus. Latini Vergilias dixerūt, quòd in uere oriantur. Atlantis filiae finguntur, & credo Atlanti eum honorem haberi quòd docuerit astronomiam. Poetæ trissyllabon faciunt πλνιάς. In soluta uerò oratione dissyllabon est Pleias.

Ἐπιτελλοµένων.] α Ionica Dialecto interposita est.

Αἱ δὴ νύκτας τε καὶ ἡμέρας τεσσαράκοντα.]

Quòd dicit quadraginta dies noctesq̃, latere Vergilias, sic accipe, à Maio subuectas supra terram inter diu non cerni, propter uicinitatem Solis, magna par

te æstatis, noctu uerò sub terra sunt. Post menses duos mane cernuntur ubi longius ià Sol discesserit à Taurò. Deinde mense Octobri post matutinum occasum noctu rursus cernuntur. Neq; est sic accipiendū, quòd post occasum matutinum, post autumnum lateant, nam ita noctu cerneretur. Nunc poeta nec noctu nec interdiu conspici dicit. Id fit in æstate dum Sol propius Taurum uersatur.

Κεκρύφαται.] Tertia persō. est præter. pass. ut apud Homer. in 2. Iliad. ὀπίτ' ἐξέφαται, Addunt enim Iones ται tantum ad præter. actiue uocis.

Πέλομαι.] Existo. inde περιπορεύομαι. & est perpetuum anni epitethon. Gellius diligenter hanc uocem reddit lib. 3. cap. 16. pro decurrente ad finem anno, & non circumactō anno.

Οὗτός τοι πεδίων πέλεται νόμος.] Elliptica oratio est, uult enim dicere, illis qui prope mare habitant, quicūq; ualles concauas, &c. hæc lex seruanda est.

Αγρο.] Palustrem terram significat.

Γυμνόν ἀείπειν.] A signo describit rursus tempus arationis & messis. Est autem arandum ante maximam sciticiem hyemis. Et commodè adiecit adhortatiunculam. Vide ut res tua in tempore conficiatur, ne cogaris aliena uiuere quadrā.

Ὅς τοι ἐκαστα ὡς αἰέξηται.] Verbo singularis num.

num. nomen plur. num. adiunxit, quod Græcis familiare est.

Πτώσσω.] *Id est, trepide peto alienas ædes.*

Εργα τὰτ' ἀνδρῶν ποιοῖσι.] *Causa, quare sit laborandum. Quia homo factus & ordinatus est ad labores. Neque frustra est quod hoc tam sedulò inculcat & urget poeta. Nam præterquam quod Dei voluntas est laborare, etiam hoc significare poeta uoluit, non posse fieri ut quis honeste uiuat, nisi simul laboret. Et quemadmodū maximæ res dilabuntur per discordiam, ita quoq; per socordiam ac negligentiam ut sæpe usu uenire uidemus. Sunt enim qui tamen si non magnos faciant sumptus, nec dilapident rem familiarem, tamen socordia ad extremam paupertatem rediguntur.*

Διατεκµερίσµα.] *Est ordino, constituo.*

Οἶκον μὲν πρῶτα γυναικὶ τε.] *Primus uer 39. sus huius libri continebat propositionem, completēs summam agriculturæ, messis uidelicet & arationis. Nunc narrationem contexit, quæ generalia præcepta continet, de constituenda re familiari.*

Κτητὲν δ' ἄγε μὲν.] *Aristoteles œconomiam suam incepit ab hoc uersu, & refert ad uxores cum ancillam intelligat poeta. Nam post de uxore loquitur. Est elegantissimus locus de coniugio in Xenophonte, quem Columella optimis & præstan-*

tissimis uerbis expressit in præfatione 12. libri.

Κτητής.] Ancillam emptam significat, & non nuptam.

Χρήματα δ' εἰν οἴκῳ.] Commendat ordinem & curam in re domestica hoc præceptum. Columella enim nihil magis prodesse dicit, quàm si seruetur ordo. Vetus, inquit, est prouerbum, Paupertatem certissimam esse, cum alicuius indigeas, uti eo non posse, quia ignoretur ubi proiectum iaceat quod desideratur. Itaq; in re familiari laboriosior est negligentia quàm diligentia. Sic accidit in nostris studijs. Sunt qui multas sententias tenent, sed cum est dicendum & stilus exercendus, nullæ prorsus ueniunt in mentem. Quid sit in causa, dictum est.

Ἡ δ' ἄρ' ὁδομείβηται.] Oportet agricolam diligenter obseruare occasionem, quia non leuis est iactura in mutuo accipiēdo: dum enim mutuum petis, perdis temporis occasionem.

Μὴ δ' ἀναβάλλεσθαι ἐς τ' αὔριον.] Sunt hæc communia præcepta de non cunctando. Recte Ouidius in hanc sententiam dixit:

Qui non est hodie, cras minus aptus erit.

Εὐν] Significat postremum mensis diem, significat item tertiam lunam seu perendinum diem, ut apud Aristophanem (quem Suidas citat) Θάρσει, κατὰ τεύξῃ καὶ εἰς εἰς ἐλθῆς, ἀντὶ τοῦ εἰς τρίτῳ.

Ημῶ

Ημῶ δὴ λήγει μῦθος.] *Secundū praeceptum est de aratro faciendo, & quando cædenda sit materia ad rem rusticam. Orditur autem à Chronographia.*

Ἰδάλιμον καῦμα.] τὸ ἰδρωπιό^{ον} exponunt, id est, æstus qui sudorem ciet.

Μετὰ δὲ ῥέπεται βρότος χρώς.] *Id est, remisso æstu respirat corpus. Nam propter æstum & calorem corpus prorsus torpet, neque homines solum ita afficiuntur, uerum etiam inanimata.*

Δὴ γὰρ τότε σείει^{ται} ἄσῆρ.] *Sirius stella est in ore canis maioris, quæ cum leone supra terram subuehitur, sicut Lucanus in 10. testatur,*

— *Qua mixta leonis*

*Sydera sunt Cancro, rapidos qua Sirius ignes
Exerit, &c. —*

Deinde ubi Sol accesserit Scorpionem, mane aliquantisper ante Solem, supra terram subuehitur Helico ortu. Deinde orto Sole statim labitur sub terram. Ideo dicit Hesiodus: nocte frui Sirium, id est, mane aliquantisper ante Solis ortum supra terram emergere, at non commorari diu post Solis ortum supra terram. Nomen Sirius à σείει^ω factum est, quod inflammare, arefacere significat.

Ημῶ ἀδνηκτοτάτη πέλεται.] *Describit commodum tempus secandi ligna. Durant enim hæc lon-*

go tempore, nec sunt obnoxia corrosioni: Hoc significat ἀδὴκτοτάτη, id est, incorruptissima, ἀ δήκω, id est, mordeo, quæ non mordetur à uermibus.

Per ὄλμον ξιπρόδ' ὤ, mortarium trium pedum intelligere uidetur. Suspicio enim talibus mortarijs usos esse pro molis.

Δῶρον.] Græci appellant palmum, quòd munus-
rum datio δῶρον appelletur. Id autem semper geri-
tur per manus palmi. Vitruuius lib. 2.

Γύλω.] Id est, dentale, uocant lignum cui uomer
inseritur, quòd, tanquàm artus continent corpus hu-
manum sic dentale contineat uomerem.

Πείνινον.] Id est, iligneum, est enim ualidissimū.

40. Εὐτ' αὖ ἀθηνάϊνς.] Cererem uocat Athenæam,
quòd ipsa Athenienses, atq; adeo omnes homines de
frugibus docuerit. Potest tamen etiam uel ad Erich-
thonium, uel ad Triptoleum referri.

Ελυμα.] Id est, buris, lignum longum est, cui in-
sertum est dentale. Locum Vergil. 1. Georg. cum hoc
confer, qui sic incipit:

Continuo in syluis magna ui flexa domatur
In burim, &c.

Δοιὰ δ' ἐδέσθαι ἀεγτεγ.] Indicat patrem fami-
liæ oportere bene instructum esse, ne quis casus per
inopiam suppellectilis remoretur rusticum labo-
rem.

Αὐτόγυον

Αὐτόθυον.] uocant cū uomer est insertus dentali.

Αἶας.] ab ἄγω uenit, quod in praesenti in usu non est.

Ακίον.] Quod non arroditur à uermibus, nō sentiens illos uermes. κίς enim uermis ligni est.

Δάφνης.] Plinius numerat quoq; illa ligna inter ea quæ cariem nesciunt.

Βόε δ' ἐνναετήεω.] Cuiusmodi boues conueniat agricolam habere.

Τοῖς δ' ἅμα τεσσαρεκονταετής.] Habes hoc loco præceptum de ministro, quæ hunc ætate & moribus præditum esse oporteat. Et si tantum in ministro requirit Hesiodus, ut iuuenem bobus præficere noluerit, quanto minus Ecclesiasticis & Rebus pub. præficeret.

Οκτάβλωμον.] Id est, octo morsuum, ita tamen ut unum frustū habeat binos morsus. βλωμὸς morsum significat.

Καὶ ὀπισθοεῖν ἀλέαδαι.] Hoc Vergil. in i. Georg. imitatus est hunc in modum:

Dum sicca tellure licet, &c. —

Nam sera satio obest, neq; secūda satio tantum commodi habet, quantum tempestiua illa cum robusta farra seruntur.

Πτόειν aut ποίειν.] Est percelli & tanquam ætonitum reddi, gassen.

Φεράζεσθαι δ' εὖτ' αὖ.] Haecenus suppellectilem rusticam & familiam agricolæ pertractauit, sequitur nunc quando sit arandū, & quoties sit arandum. Porro Poetæ fingunt grues auolare in meridionalē regionem, in Ægyptum uidelicet, ubi belligerantur cum pigmæis, ut est apud Homer Iliad. lib. 3.

Αἰτ' ἐπεὶ οὐδ' χειμῶνα φύνջο, καὶ ἀτίσφατον ὄμβρον.

Verum Albertus scribit non esse fabulosum, sed quòd sint ibi monstra quædam similia hominibus. Imitatus est hunc quoque locum Hesiodi Vergilius in 1. Georgic.

Κεαδ' ἴνυ δ' ἔδαν' ἀνδρὸς.] Id est, terret eū cui non sunt boues, propterea quòd iam instat tempus postremæ arationis. In dictione ἀβέτεω longa breuem concipit, ut sæpe supra.

Πνίδιον γὰρ ἐπεὶ εἰπέειν.] Negligentiam & inscitiam rusticorum taxat qui non considerant quibus opus habeant, sed in alienam opem semper sunt intenti, id quod miserrimum est. Est autem iucundum cum primis in hoc carmine Σχῆμα δευτέρα λείψ. &, quo confutat eorum rationem qui obijcere poterant: Si quid desiderabimus in re familiari nostra, poterimus ab alio mutuo petere. Et respondet eadem opera posse petere & negare aliquem.

Ab ἄπο & ἀναινομαι compositum ἀπανήναι-
σαι.

δει, & significat denegare.

Νήπι & ἔδ' ἐτόγ' οἶδ'.] Id est, ignorat quod lignis opus sit. Nam magna congerie bonorum lignorum opus est ad fabricandum currum.

Εὐτ' αὖ δ' ἢ ὀρώπης'.] Totus ille locus ad arationem pertinet, & est adhortatio ut statim admoueant manum operi, non tantum famuli, sed & ipse paterfamiliâs. Addit deinde signa & circumstantias, qualis terra sit aranda, sicca scilicet et humida. Columella in hanc sententiam inquit: Neq, succo careant, neque abundant uligine. Ita Hesiodus iubet siccam & humidam arare, id est, non lutosam, & tamen madefactam. Meminerunt quoq, huius præcepti Plinius & Theophrastus.

Εἰαεὶ πολεῖν δέρεθ'.] Præceptum est de reliquis arationibus. Pingue solum solet quater arari, bis solem bis frigora sentit, sicut est solum Italicum. Qui uerò tenuius solum habent, ter arant. Prima aratio est proscissio. Secundo arant mense Iunio ante solstitium, Latini iterationem, nos brachen uocamus. Postremo ante semetem aratur, hoc Latini tertiationem uocant.

Νεῖδ' ὃν δ' ἐπεῖν ἔτι.] Adiecit præceptum quòd interualla sint facienda agris quibus interspirent et quiescant, sunt enim multò feraciores si permiseris interualla, quàm sine interuallis. Est q, hic locus com

mendatio noualis. Nam cū terra quotannis ferendo non sit defatigata, nec penitus exhausta, sit ut copiosiorē fructū ferat & gratior quoq; sit. Est aut nouale (teste Plin.) q̄ alternis annis seritur. Operæ pretium faceret studiosus puer, si quæ sunt in 1. Georgic. Vergil. cum hoc loco contulerit, ita sine negotio Hesiodi sententiam peterit adsequi.

Ἀλεξιαφν.] Id est, pellens execrationem, solent enim agricolæ maledicere quando fructus ex sententia non proueniunt. Sic Hercules ἀλεξίκακ & dictus est, quòd depulerit mala hominibus, & fuerit domitor monstrorum.

Εὐχεσθαι γὰρ Διὶ χρονίῳ.] De sacris faciendis præceptum. Admonet superos esse precandos, ut hominum studia & labores bene fortunent. Idem facit Vergilius & Xenophon magnifice in Oeconomia. Quidam per terrenum Iouem intelligi putant Plutem: ego uerò eum puto, qui gubernat & regat terræna.

Ἱερόν.] Id est, aram. Alludit enim ad Eleusinia Cereris sacra, quæ Athenis fiebant, & uocabantur mysteria. Videntur autem mihi fuisse conspirationes & fœdera, quibus se adstrinxerant ad ciuilia officia ciues, hoc potest colligi ex Cic. ubi de Eleusinijs sacris disputat. Erant aut maiora & minora sacra, & hæc sub autumnum fiebant. Porro fingunt Cere-

rem

rem, cum per orbem quæreretur filiam, humaniter ab Atheniensibus receptam esse, & ideo illis hanc gratiam reddidisse.

Ἀρχόμεν' & τὰ πρῶτ'.] Circumstantia est quomodo sit arandum, nam supra dixit quando & quoties sit arandum.

Εὐδρυον.] Lignum significat quod est proximum temoni, alioqui cor arboris hac uoce significatur.

Μεσάβοιν.] integrum est, Poeta μεσάβον fecit. Iulius Pollux lorū esse dicit quod boues iugo alligat.

Πόνον ὀρνίθεσσιν τιθεῖν.] Illa fuit absolutio sententiae, est autem solæcum hoc quod à Græcis fieri solet. In arando debet subsequi aliquis qui scamna, id est, maiores glebas confringat. Vergil.

Multum adeo rastris glebas qui frangit inertes
Vimineasq; trahit crates, &c. —

Et Plinius: Crate dentata, uel tabula aratro annexa, quod uocant lerare, operientes semina. Hæc descriptio agricultura non conuenit cum nostra.

Μαχέλην dicitur ein hækken uel bicke.

Διχέλην ein Karst. Verg. locū de occasiōe huc refer.

Εὐδυσμοσύνῃ γὰρ αἰεὶ σὺν.] Epiphonema est. Crede mihi multum commodi adfert industria. Homo ignauus uix unquam ditescet. Solet aut sic poeta subinde spargere sententias de diligentia, quod sine ea nemo quicquam laude dignum efficere potest.

Ἀσπὸν.] μέγα παχὺ Hesych. exponit, nos *fruchtbar*. Et est sensus, si ita fregeris glebas, ubi ita subegeris solum, spicae multa ubertate, seu (ut Columella dixit) pinguedine nutent ad terram. Elegans pictura, seu ποτύπωσις huius carminis, qua rem ita describit ut oculis planè subijciat.

Εἰ τέλῃ αὐτὸς ὀπίθεν ὀλύμπῳ.] Egregia hac sententia est, quam nemo negare potest ex Patrum religione promanasse, ac ueluti per manus traditam esse. Conuenit enim cum primo decalogi præcepto, quo iubemur Deum honorare, ac illi fidere. Timemus cum impia fiducia nostri relictæ, omnẽ spem in Deum collocamus, hoc unum cogitantes, ne in rebus prosperis insolescamus, contrà in aduersis deijciamur.

Ad hunc modum Hesiodus Agriculturam, & quicquid est laborum nobis commendat. Vult ut pro se quisq; acriter in laborem animum intēdat, uerum finem laborum, & ut nos uocamus benedictionem, nō nisi à Deo expectet. Quod si ille laboribus nostris affulserit, ac gratam auram commoda tempestate aspi-rauerit, nemini dubium esse debet, quin suum quoq; labores adsequantur finem & huiusmodi felix messis proueniat, ut (quemadmodum hic dicit Poeta) sit attendum omnibus uasis repurgatis, quibus diu non sis usus.

Πολὺν

Πολιὸν ἔαρ.] *Id est, Canum uer, Epitethon ueris, quod adhuc ab hyeme & pruinis canescit.*

Εὐωχέων.] *cum ω in antepenultima scribendum est, concipit autem rursus longa breuem, ut sæpe iam supra.*

Εἰ δέ κε νηελίοιο ἔοπῃς ἀέρος.] *Aliud præceptum est, uidelicet quod tempus sit uitandum, nec est quod ordo in præceptis te magnopere moretur. Poteris enim per te fingere tibi uel hunc uel alium ordinem, sitq; hoc secundum præceptum.*

Τετρας Græci omnes conuersiones uocant. Ἐστὶν ἔοπῃ χειμερινῇ καὶ θερινῇ, id est, solstitium æstiuū & hybernū, quod Latini rarò solstitium, sed brumam uocarunt ἀπὸ τῆς βραχείας ἡμέρας ut Seruius ait. Vocant etiam æquinoctia conuersiones, quia tunc Sol quasi conuertit se, & incipit descendere. Ita in conuersione hyberna, quando Sol longissime distat propter obliquitatem, tunc uertit se, & incipit ascendere, quia est statio Solis. Ideo monet non esse arandum sub Brumam.

Οἷσις δ' ἐν φορμῷ.] *Extenuatio est, Domum 42. portabis, non uehes, opus erit tibi calathō, non onusto plaustro, habebis enim multum culmorum, & parum granorum.*

Φορμός dicitur quicquid consutum est. φόρμυον stragulum factum ex iuncis, eindecken, hinc

Phormio parasiti nomen.

Ἀλλοτε δ' ἄλλοιός Ζηνὸς νόος αἰγίοχοιο.] *Tertium praeceptum. Alio tempore sunt aliae tempestates, aliquando citius, aliquando serius serendum, ut sinent tempestates. Quia nonnunquam differt Iupiter tempestatem, & quando nos felicissimum annum speramus, tunc deploratissimum experimur. Ergo Ioui committenda huius rei cura, ut perficiat ex sua sententia quæ uolet.*

Εἰ δέ κεν ὅψ' ἀέροσης.] *Quartum praeceptum de sera aratione. Sin autem serò araueris, hoc poterit esse remedio, & uerna aratio tum felix esse poterit, si pluerit ad tertium usq; diem, ita ut pluuia neque superet ungulam bouis, neque destituat, in summa, ut impleat uestigia. Nam tum terra permadefit, et uerna satio nihil infirmior fit autumnali. Et quia humor est principium uitæ, ideo fit quòd humor tam facile non lædat quàm siccitas. Est autem pulchra periphrasis Veris, cum inquit, ἦμεν κόκκυξ κοκκύζει. Cuculus enim ueris tempus adesse cantu suo prænunciare solet. Et principes Saxoniæ hunc morem habent, ut qui prior arcu percusserit cuculum, aureum habeat.*

Εν θυμῷ δ' εὔ πάντα φυλάσσειο.] *Admonet rursus diligentia, solet enim subinde morales sententias aspergere, præcipue de sedulitate cuius usus &*
uis

uis in omnes uitæ partes sese extendit. Nam ut res diligētia crescūt, ita socordia decrescunt. Iā cū nemo sit, quemadmodū Quintilian. inquit, qui non labore et diligentia sit aliquid consecutus, quæ prauitas humana mentis est, aut quæ uecordia, oscitantia magis quæ dedecori hominibus est, quàm diligentia, ex qua nomen dignitasq; paratur, uelle amplecti? In studijs literarum homines docti socordia multa dediscunt, ut est uidere in Cicerone & Hortensio. Recte itaque Hesiodus facit quòd tam diligenter sedulitatem hominibus commendat.

Παρ' Ἰδι χάλκειον θῶκον.] Monet arationis tempore & cum negotia sunt expedienda, conuenticula & alias nugas relinquendas esse. Atque hunc locum, quia perutilis est, quibusdam circumstantijs amplificauit. Prior est quod quamuis nos simus cessatores, tamen tempus minime cesset aut ferietur. Eam sententiam deinde repetit et auget ab effectu famis. Siquidem tempus consumis, quod in opere faciundo sumere tibi potuisses, fiet ut ignauia te in hyeme deprehendat, & fortiter cogaris esurire. Quòd si famem uitare non poteris, certum est quod in ualitudine aduersam incidēs & maxime in dolorē pedum. Solet autē frigus naturaliter tumorem afferre, quia sanguis frigore coagulatur. Aristoteles prima sectione Problematum scribit fame diutina laborantibus

pedes intumescere. Huc alludit Hesiodus cum iubet cauere, ut fame tumefactum pedem demulcere nos oporteat.

Χάλκειον θώκον.] Æneam sedem, id est, tabernam vocat, erant enim confessa in officinis ferrarijs.

Επ' ἀλέα.] in locis calidis exponi potest. Quamquam suspicor mendum esse in tono ut sit ἀλέα scribendum ab ἀλέομαι euito, uerum nolo quicquam mutare. Usus est autem et supra ἐπὶ cum accusatiuo in ista significatione dum ait, ἐπὶ ἀπείρονα γαῖαν. ἀλεόν uero locum tepidum in aprico situm significat.

Λέχαι.] Quondam dictæ sunt conuenticula philosophorum, deinde, quia inter ipsos de rebus leuissimis plerumque agitabatur, factum est, ut λέχαι dicerentur uulgo nugæ. Suidas Homerum citans, inquit: λέχας ἔλεγον δημοσίοις τινὰς τόποις, ἐν οἷς χόλην ἄροντες ἐκαθέζοντο πολλοί. ὁμηροῦ.

Οὐ θέλεις εὖδαιν χαλκήϊον ἐς δρόμον ἔλθων,
 Ἡέπῃ ἐς λέχην.

Πόλλα δ' ἄεργος αἰνὴρ.] Ignauia effectū prosequitur. Indigēs uir multa mala concipit in animo: fieri enim non potest ut mens hominis planè sit otiosa, itaq, uarios dolos ac fraudes excogitant, hi qui rerum inopia laborant. Vnde Columella recte dixisse iudican-

iudicandus est, dum inquit: Homines nihil agendo male agere discunt. Nihil enim usquàm quicquam scelerum est, neq; ulla quantumuis pessima flagitia designantur, quæ non ex ignauia ueluti ex fonte pro-
manant. Huius rei passim in omnibus ciuitatibus, pagis & uicis plura exempla quàm numerari que-
ant, à circulatoribus & decoctoribus eduntur, qui dū
inanem spem (ut Hesiodus uocat) nimis diu fouere,
tandem ad furta, latrocinia, & sacrilegia animum
applicant. Quare, ut hæc flagitia è medio tollantur,
solus labor remedio esse poterit. Est enim per labo-
rem aditus ad uirtutem: per desidiam uerò ad omnia
genera flagitiorum non aditus tantum, sed rectissi-
ma uia.

Δείχνει δὲ δμῶς ὁ Θέρμης.] Spargit rem in
personas, atq; ita à temporis circumstantia auget. In
media æstate certa opera præscribe. Sequitur ratio,
quia non semper æstas erit. Hæc sententia speciem
prouerbij habet, qua monemur occasionem temporis
non esse negligendam. Et nota est fabula de formica
& cicada. Quin & Germani uulgari dicto cessato-
rum socordiam notamus cū dicimus: Post gratum
Solis calorem, ingratum frigus experiemini.

Θέρμης.] pro Θέρμης Doricè.

Μεῖωσα δὲ Ἀναίωστα.] Amplificatio est à tem-
poris descriptione longiori. Describit enim hyemem,

ut est similis loc^o apud Ver. in Geo. copiosiss. tractat^o.

Ληναίων mensis Brumalis est, partim cadens in Decembrem, partim in Ianuarium. Luna Græcis menses faciebat, non ciuilis ordinatio aut Sol. Porro Ληναίων Ianuarium esse apparet ex Gaza qui ait: Ληναίων δὲ καὶ αὐτὸς ἦν εἰς Ιανουαρίον ὄντα. Id est, Lineona autem & ipse norat Ianuarium esse. Linea enim Bacchi feriæ & Pythia sub id tempus agebantur, cū uini primitias libabant. Cōmentarius in Equit. Aristoph. cōtinet, adolescentes eo tēpore solitos fuisse circūuehi q de plaustris conuitia iaciebāt.

Βέδλορα.] Frigora uocat quæ adurunt & exco-
riant boues, sunt ea autem in mense Decembri cum
maxima uis Aquilonis sentitur, cui Germani à fri-
gore nomen fecerunt cum uocant ein schindt den
hengst, quasi dicas excoriatorem boum. Δέω Græ-
cis excorio significat.

Πρόσαντ' & βορέας δυσολεγέες.] A circumstan-
tibus rē tractat, uidelicet unde spiret Boreas, & quid
soleat fieri cū spiret. Spirat aut per Thraciam, quia
ad septētrionē Græcis Thracia sita est. Multas quer-
cus, altas abites de mōte deiicit in uallē ad terrā. De
inde auget ab habitu animantiū, Etiā feræ seuitiā
hyemis ferre nō possūt, quas natura munijt, quāto mi-
43. nus nos. Τερχαλὸν δὲ γέροντα τίθησι.] Distri-
butione quadam hyemis incōmoda recenset, & apertis-
sime

fine dicit incuruū senem Borea iniurijs obnoxium,
quod hæc ætas omniū maxime gaudeat sole et fugias
frigus, unde notū est illud: Et apricos meminisse se-
nes. Periphrasticū, aut uirginem innuptā descripsit,
quod opera aurea Veneris ignoret. Estq; diligenter
obseruandū quòd innupta non prodibant in publicū,
sed adseruabantur domi. Sed hæc cantilena non gra-
ta admodum foret nostratibus puellis.

Λίπ'.] Apocope est pro λιπαρὸς ἐλαίῳ, id est pin-
gui oleo. Nam postrema syllaba abiecta est.

Ὡς π χειμερίῳ ὅτ' ἀνόσει. In hac descri-
ptione hyemis & Polypi piscis mentionem facit. Cu-
ius hæc natura est teste Plinio, lib. 9. cap. 19. ut fame
laborans sibi pedes arrodāt, quo maxima hyemis se-
uitia notatur. Et quia uehementer frigore læditur,
latet plurimum in antro suo, nec egreditur piscatum
unde colligi quoque potest in frigidioribus aquis non
esse. Per æstatem conuehit & reponit uictum, perin-
de ut formica, testis est Theophrastus. Sunt autem
polypi multæ species. Verum maxime cū illis cognat-
us esse uidetur quos Albertus Raias uocauit *Dic-
rochen*. Piscis magnus est, habens octo pedes, in qui-
bus duo extremi pedes cotilidones habent, id est, con-
cavitates, quibus nititur & affigit, se his quæ prehen-
dit. Vnde in *Aulularia* Plautus ait de auaris: Ego
istos noui polypos, ubi quid tetigerunt tenent.

Athenæus multos authores citat, qui scripserunt fame laborantem polypum in cauernis brachia sua rodere, cui sententiæ & Oppianus & Albertus suffragantur. Sed Athenæus & Plinius putant id accidere polypo à congris. Hesiodus uerò hanc speciem αἰόστρον uocat, quod spinam non habeat, sed cartilagine pro spina. Dicunt illum uenari pisces mira industria, cum alioqui sit animal timidum. Verùm ita comparatum est, ut illi consilio polleant natura, quibus robur est negatum.

Αλλ' ἐπὶ κυανέων ἀνδρῶν.] Id est, Sol uertitur supra populum nigrorum hominum. Intelligit autem Æthiopes qui sunt in Aphrica, quorum etiam nunc quidam sub imperio Caroli Cæsaris sunt. Κυανέων Græci uocant quod nos ceruleum, laeue / estq, metalli genus, metaphoricè pro obscuro & atro. Est autem sensus, Sol uoluitur supra meridionales homines, nec diu moratur supra nostrum hemisphaerium, uidelicet Græcia.

Καὶ τότε δ' ἡ κεραοὶ.] Adhuc in hyemis descriptione commoratur. Cornutæ feræ & non cornutæ lugubriter frendentes per syluas fugiunt.

Μύλην dentem molarem significat, à quo fit uerbū μυλιάω, quod significat dentes incutio, strideo propter frigus. o litera interposita est.

δρῦα loca arborib. cōsita sunt, Hesych. p. ἱσκριβις. Γλάφυ

Γλάφυ.] pro γλαφυρόν, apocope est, & significat 44.
specum & concavitatem petrosam.

Τότε δ' ἐξίποδι βροτᾶ ἴσοι.] Ede hoc loco po-
eta delectatus enigmate Sphingis, Nam senes solēt
in baculum incumbentes demisso capite incedere, &
terram inspicere, Vnde & silicernij dicti sunt. His si-
miles esse dicit feras, cum penuria victus laborantes
propter niuem, undiq; per sylvas discurrunt.

Νίφα.] Rursus Apocope ede pro νιφάδα, frea-
quens Homero.

Καὶ τότε ἔασαδά.] Versatur per omnes circum-
stantias corporis, & monet propter frigus arcendum
crasso panno & multis pilis intertextis utendum es-
se. Græci uerò usi sunt admodū honesto uestitu, quem
admodum & reliqui honesti populi Romani & Iu-
dæi. Pallio usi sunt supra tunicas, χιτῶν uerò uestis
interior erat.

Κεόχα.] Accusatiuus est pro κεοχίδα, & signi-
ficat id quod subducitur, ein eyntrag. apud Pollu-
cem in libro de uestibus.

Ἰνα τοι ζίχες ἀξερμέωσι) Id ede, ne horreat cor-
pus nimio frigore.

Ἀλειώ.) ab ἀλῶεσθαι, ut habeas quiddam quod
arceat pluuiam.

Ψυχὴν γὰρ τ' ἠὲς.) Enumerat iam causas plu-
uiæ. Quemadmodum enim uapor ex olla in operculo

repercussus in aquam resoluitur. Sic uapor ex terra in nubibus repercussus in aquam resoluitur, & deinde decedit. Humeſcat autem aer ſata et arua, itaque addit conueniens epitethon $\piνερόρ$. Postea quid uentus ſit dicit, nimirum nubium agitatio.

45. $\tau\eta\mu\theta' \omega\mu\sigma\upsilon \beta\epsilon\sigma\iota\nu$.] Bobus adſeruandum eſſe dimidium pabulum, uiro uerò ut ſuperſit aliquid in noctem ſcilicet. Nam Græci homines tantum cœnabant & largius quidem.

$\epsilon\pi\iota\rho\rho\delta\iota\nu$.] Accurrere ſignificat.

$\tau\alpha\upsilon\tau\alpha \phi\upsilon\lambda\alpha\sigma\acute{o}\mu\upsilon\theta$.] Abſoluimus hætenus deſcriptionem hyemis, nunc autem Veris deſcriptionem hoc caput continet. Eſt q̄, primum ſignū quando Iuppiter ſexaginta dies, id eſt, duos meſes, Ianuariū uidelicet & Februariū confecerit, poſt brumam uel conuerſionem Solis, cum ſtella *Arcturus* nuncia ueris primum apparere incipit. Eſt autem *Arcturus* ſtella ſub zona Bootæ: oritur Chronico ortu, id eſt, ueſpere initio Veris quando Sol ingreſſus eſt Arietem.

$\tau\acute{o}\nu \delta\epsilon \mu\epsilon\tau' \acute{o}\rho\theta\epsilon\gamma\gamma\acute{o}\nu$.] Aliud eſt ſignum ueni-
entis ueris. Vide Ouidium in ſexto *Metamorphoſe*
ut quare hirundo dicta ſit Pandionis filia. Comperi
autem latere hyeme hirundines in nido ſuo tan-
quam mortuas. Proinde non puto auolare eas. To-
tam hyemem habent ſecum recentia oua. Reuiui-
ſcunt

scunt autem sub æstatē. Quare iudico mirabile quoddam opus esse ac imaginem resurrectionis nostrorum corporum.

Τὴν φθάρου & οἴνας.] Summa huius loci est quòd tempore Veris sint amputandæ uites, nec sit expectandum donec maior æstus aduenerit. Turgent enim tunc in palmite gemmæ, nec potest esse sine periculo, si tunc putentur uites.

Οἴνας.] Dicunt significare palmites, uocabulum uetus est, apud iuniores ἀμπέλ & in usu.

Αλλ' ὅπότεν φερέοι &.] Hoc præcepto messis tēpus describit. Quando æstus, inquit, cæperit esse uebementior, ita ut quærant humidiora loca testudines tum falx erit acuenda & seges demetenda. Est autē omnino tēpestiuior messis Græcis quàm nobis. Sunt enim illi magis ad Orientem & meridiem quàm nos. Quare uariant hæc præcepta, nec ad singulas regiones accommodari possunt.

Φερέοι &.] Epicheton testudinis est, dicitur enim domi porta quod ædes suas circumferat. Nota est fabula de testudine quæ sola domi remansit, cum reliqua animantia omnia suauissimis epulis Iouis accipiebantur.

Σκαφὸς.] Instrumentū est rusticū apud Pollucē.

Φεύγειν δὲ σκωροὺς θάλασσε.] Vides quàm non possit Poeta sedulitatis oblinisci. Prohibet enim

tempore messis somnum ad multam lucem esse protrahendum, quod eo tempore reponenda sunt quibus in hyeme fruamur. Iam qui ad auroram atque in medios id temporis dies stertere uoluerit, miserā profecto uitam trahet ubi hyems sui memoriam nobis in animum semel cœperit reuocare, ibi tum licebit experiri uerissimum esse cicadæ & formicæ apologum. Plurimum & uenustatis & utilitatis hæc sententia habebit, si quis ad studia literarum traduxerit, cum illa cessatorem minime requirant, & qui in multam lucem quotidie stertat. Adiecit deinde, ceu Gnomas quasdam, optimos uersus, quibus matutina opera hominibus commendat, & dicit auroram tertiam operis partem absolueret. Item eos qui mane surgunt plurimum promouere quoscunq; labores susceperint. Postremo etiā boues facilius ferre matutina opera quā meridiana. Experiuntur etiam studiosi bonarum literarum Auroram Musis esse amicam. Quare diligenter has sententias obseruent & meditentur hi qui animum ad literas applicuere, quiq; parentum & amicorum expectationi æquissimæ satisfacere uolent.

Ημεῖς δὲ σκόλυμός τ' αὐτοῖ.] *Æstatis à Solstitio descriptio.* Primum ponit prognosticum maximè æstus, deinde quid faciendum sit. Græci post *Ver* statim incipiunt messē. Deinde sequitur solstitium æstiuale, tunc nos habemus messē.

Σκόλυμος.] *Carduus* dicitur flore purpureo, quo nomine & reliquæ species censentur, ut sunt *Paliuri*, *Chamaeleones*, *Acanthi*. Vide *Plin. lib. 20. cap. 23.* & *lib. 22. ca. de carduo.* Venerem stimulare in uino, *Hesiodo* et *Alcæo* testibus, qui florente ea cicadas acerrimi cantus esse, & mulieres libidinis auidissimas uirosq; pigerrimos in *Venerem* scripsere.

Επεὶ κεφαλῶν καὶ γένατα.] Ratio, quare hoc 46. tempore uiri debilissimi sint, & mulieres lasciuiissimæ, quia calor resoluit totum corpus hominis, ergo læduntur magis æstu quàm frigore uiri.

Καὶ βίβλιν & οἶνον.] *A Biblia* regione *Thraciæ* *Biblinum* uinum dictum esse *Athenæus* scribit *lib. 1.* testatur autem dulce fuisse, atq; à *Siculis* *Pollium* uinum dictum esse. Et *Homerus* non uno loco testatur *Thraciam* nobilia uina habuisse.

Μάζα τ'.] Libum lacteum intelligit ex recenti lacte, siue lac coagulatum. Nostri homines uocant *einzieger*. Deficiunt autem lacte nisi mulgeantur capræ, iuxta *Vergil.*

Quā magis exhausto spumauerit ubere mulctra.
Lata magis pressis manarint ubera mammis.

Item capræ uincunt copia lactis oues, laudaturq; lac caprarum plus in libo quàm ouium. Poterit & hæc huius loci sententia esse, quia sub *Autumnū* statim admittuntur capræ ad conuictum, & deinde de

ficiunt. *Vtere igitur dum potes.*

Σβινυμδράων.] *Æolica dialectus est cum a sit interposita, quasi dicas extindarum aut non lactantium.*

Καὶ βόϑ' ὕλοφάγοιο κρέας.] *Vitulinā carnem intelligit, quæ non improbatursana esse homini. Cæterum enixa bouis carnem non laudat Poeta.*

Πρωταγόνων.] *Illa enim caro est valde laudata quod facilis sit concoctæ. Estq; in æstate istis cibis utendum qui facile concoqui possunt. Itaq; & huius mentionem hic facit Poeta.*

Αἶδοπα οἶνον.] *Vel à calore dixit, quòd adurit faciem, uel à colore. Laudantur enim magis æstate rubra uina quòd pinguiora sunt & magis alant corpus. Cætera tenuiora sunt & facilius penetrant.*

Ἀντίον εὐκράσι' ἀνέμῃ.] *Inter cæteras uoluptates non postrema est si quis in æstate sub umbra gratam auram capter, ita ut faciem uersus leuiter susurrantem uentum uertat. Intelligit autem hoc loco Zephyrū, quod Euri, Boreæ & Zephyri æstate sint temperati. Auster uerò plerunq; noxius est, tam æstate quàm hyeme. Erit maior hæc uoluptas si adfuerint riuuli perpetuo scatuentes, quibus semper multum delectati sunt Poeta.*

Ἀδόλωτ' .] καὶ ἀδολ' qui sit sine limo, aut qui non sit lutulentus.

Τεῖς ὕδατος πορχέειν.] Consuetudinē Graecorum obseruabis, qui nunquam merum uinum soliti erant bibere, uerum semper uinum aqua diluebant, ut testatur Athenaeus lib. 10. qui hanc cōsuetudinem diluēdi uini fuisse dicit, ut ad duos uini cyathos, quinque aquae adderent, alicubi et ad quatuor uini cyathos, duas aquae. Ex Menandro citat Athenaeus.

Καὶ τοι πολὺν ἔσθ' ἡδίων, ἐ γὰρ αὖ πότε

Ἐπινον τρεῖς ὕδατος, οἶνον δ' εἷ μόνον.

Sic Athenaeus:

Καὶ Διοκλῆς ἐν μελίσσαις, πῶς διὰ καὶ κεκερμαῖον πίνειν τὸν οἶνον δεῖ μὴ τέτταρα καὶ δύο. ἢ δ' οὐκ ἐλάττω αὕτη παρὰ τὸ ἔσθ' ἔσα ἐπέμνησε τάχα καὶ τὴν θρυλλημένην παροιμίαν, ἢ πάντε πίνειν ἢ τρία ἢ καὶ τέτταρα. ἢ γὰρ δύο πρὸς πάντε πίνειν φησὶ δεῖο ἢ εἷνα πρὸς ἑξῆς.

Apud Locrenses erat capitale uinum bibere ijs qui erāt in Magistratu, nisi Medicus iussisset. Item Romani adolescentes non erant soliti uinum bibere ante uicesimum annum, et Scythice bibere dicebant merum bibere, quasi barbare, ut quibus sint robora ualidiora. Sic bibit apud Homerum Polyphemus *Odyssæa* 1.

Πορχέειν.] Infinit. pro imperatiuo, sic ἱέρειν.

Διῶσι δ' ὑποζυγεῖν Δημήτρει.] Seruauit hunc ordinem Poeta, ut à Vere describeret quicquid

singulis anni temporibus fieri conueniret, nunc subiicit præceptum de tritura quæ fit in mense Augusto, cum mane ortu Heliaco paulisper ante Solem emergens Orion cernitur. Vergil.

Et medio tostas æstu terit area fruges.

Addit locum in quem sit reponenda area, nimirum qui sit uentis expositus, et quia fruges debet torreretur à Sole, ergo necesse est locum esse expositum Soli. Eadem uerba sunt in Varrone de re rustica quæ hic sunt. Area, inquit, sublimiori loco qua perflare possit uentus. Alij intelligunt area bene aquata. Solebat enim Cylindro æquari, ut est apud Vergil. necubi impingerent. Verum Varro rotundam esse dicit, huc ego sequor. Vsi sunt equis aut bobus in trituratione qui tabulas trahabant, et ita excutiebant grana. Unde illud est in sacris literis: Bui tritुरanti non obligabis os.

Μέτρω δ' εὐχομίσσασθαι.) Monet mensurandas esse fruges, ut sciat agricola quantum ex agro redeat.

Θῆναι δούλον ποιέειν.) Conducendum suadet mercenarium aliquem, qui possit rebus domesticis uacare qui non habeat multa quæ sibi ipsi domi agant. Fieri enim non potest ut multa simul bene agere possimus, inquit Xenophon. Eadem ratio habenda ancillæ, ut non habeat liberos. Subiecit deinde præceptum de Ca-

de Cane, quem uocamus Custodem rei familiaris. In hoc alendo admonet sumptibus non esse nimium parcendum, quia obseruet ne fures clanculum intrent in aedes domini, ac surripiant quippiam. Græci trifariam canes distinguunt, idque ab officijs, sunt enim ἰχθυότροφοί quos nos indagatores uocamus, canes uenatici, nobilibus & diuitibus admodum grati qui uenationi operam dant. Sunt rursus qui οἰκιστοί uocantur, quasi dicas custodes ædium. Agunt enim excubias præ foribus, & de his Hesiodo hoc loco sermo est. In tertio gradu sunt Μελιτῶνα κυνίδια, id est, Melitææ catellæ nulli rei utiles, præterquam quòd in delicijs sunt prædiuitum matronis. Unde etiam in pro- uerbiū abiire de delicatis.

Καρχαρόδοντα.) A sono factum esse uidetur, epitheton canis. Sunt enim asperrimis dentibus, & omnium firmissime retinent, quæ sunt semel intra fauces recepta.

Φείδω.) ου in εο mutatum, & rursus εο in ου si sit opus. Est enim eadem ratio dissoluendi quæ contrahendi.

Ημερόκοιτο.) qui interdiu dormit & noctu obambulat, quòd fures solent. Suidas furem & piscem significare ait.

Χόρτον δ' ἐσομίσται κ' ουφερτόν.) Quòd de cane dixit, idem de bobus & mulis intelligi debet. Neque

que enim conuenit parum liberalem esse erga eos quorum opera in colligendo uictu plurimum sis usus. Monet itaq; Hesiodus in annum uictum paleas & fœnum comportari debere, quibus hoc quoq; subindicat Agricolam nō oportere studiosum esse tantū frumenti, sed etiam aliarum rerum uiliorum. Ferè fit enim ut qui res in speciem nullius pretij negligat, etiam res maioris pretij sensim incipiat fastidire & amittere. Et notus est Senarius:

Εἰ μὴ φυλάσῃς τὰ μικρὰ, ἀπολείς τὰ μείζονα.

Διὰ τὰς αἰαψύξαι φίλα γένητα.] Feriandum esse à labore non tantum homini, uerum etiam pecori. Sunt enim recuperandæ uires, alioqui nemo tam ferrens esse poterit, qui sufficeret continuis laboribus, iuxta illud Nasonis:

Quod caret alterna requie durabile non est.

Hæc reparat uires, fessaq; membra leuat.

Et sacra literæ præcipiunt ferias esse habendas à labore, quas qui negligenter auaritia exagitati, indignos esse benedictione Dei. Et nos docemur experientia haud temere ad ullam frugem aspirare eos, qui in præscribendis laboribus admodum sunt liberales, & in supputando uictu et otio à labore plus æquo tenaces.

Ἀναψύξαι.] Scilicet fac, aut ut sit infinitiuius pro indicatiuo, refice, recrea famulos. Et quia genua fess
sis la-

sis labant, & fatigatio maxime in his sentitur, ideo dixit famulis chara genua esse reficienda.

Εὐτ' αὖ δ' Ωείων καὶ Σείει.] Posteaquam ordine descripsit anni partes, & quid singulis fieri debeat, nunc subiicit caput de autumno & uindemia. Hunc ordinem Colum. imitatus est et Plin. aliquando. Oritur Arcturus mane cum Libra mense septembri, quo tempore mane medio cælo sunt Orion & Canis non procul ab occasu, tum est uindemia facienda. Addit descriptionem factitij uini, in qua rationē faciendi uvas passas complexus est. Vide Plin. & Columel. Coquunt primum uvas aliquantisper Sole, postea exprimunt uinum & in lacum subiiciunt.

Συσκιάσαι.] ἀ σὺν & σκιάζω compositum. Intel-
ligit autem ex aprico in locum nō expositum Soli au-
ferendas esse.

Πολυγνῆϊ.] Epitheton Bacchi, quasi dicas
latificantis. Exhilarat enim uinum homines & no-
ta sunt Bacchi Encomia apud Poetas quæ huc spe-
ctant, Vt Vergil.

Adsit letitiæ Bacchus dator.

Αὐτὰρ ἐπὶ λὼ δὴ.] Redit ad arationem & ad
byemem. Sunt uerò ea repetenda quæ supra de ara-
tione diximus. Nam pro qualitate & natura solis
proscinditur ager. Feracius solum ut minimum ter
arari solet. Iam mense Octobri mane cū Taurus occi-

dunt Pleiades & Hyades, item Orion, sed principio noctis rursus apparent. Pleiades sunt in postrema parte Tauri, Hyades uerò in fronte quas Latini succulas uocarunt. Atque ita absoluit Poeta annum, quid in uere, quid in æstate, quid in autumno, quid quid post autumnum, quid Hyeme faciendum sit. Nunc de nauigatione præcepta quædã subiicit, quia fuit illis familiare deus here fruges & merces quem admodum etiam alicubi in Homero uidere est. Constabat autem ueterum negotiatio potissimum in permutatione mercium, & ideo Hesiodus præcepta tradit.

Εἰ δ' ἐσὲ ναυτιλῆς δυσμεφέλης.) Prohibet sub Autumnum esse nauigandũ cum Pleiades occidunt propter tempestatem maris, insaniunt enim uenti, et quemadmodum Vergilius ait, qua data porta ruunt. Cæterum post de æstiuâ nauigatione dicet, & hanc probat, Orion insequentis gestum exprimit in ipsas Pleiades, ideo dixit πλνιάδας φεύγειν. His gestibus amplificat orationem.

Δυσμεφέλης.) Epitethon nauigationis est. Sentiant enim quàm sit periculosum & difficile in alieno elemento uersari qui aliquando sese credidere fluctibus. Hanc uocem compositam esse puto à δὺς καὶ ἰμέπω, uel quòd agrè remittat afflictos, uel quòd sæpe non remittat nauigantes. *Varia quaritur Etymologia*

mologia huius uocis, sed tamen non sunt usque adeo anxie quærendæ, quod tantum ad docendum compositæ sint.

Ηερεϊδία.] Quia habet speciem aeris.

Επ' ἡπειρος.] In continentem, id est, littoralem terram. Inde Epirus.

Χείμαρον.] Aquam ex imbre collectam.

Νηὸς πτερόν.] Remos intelligit.

Πηδάλιον.] Gubernaculum nauis, clauum.

Ωραῖον πλόον.] Scilicet cum iam Ver exaetum est.

Ωσπερ ἐμός τε πατήρ κ' σὸς μέγα νήπιε Πέρση.

Exemplum adiecit Hesiodus patris, quo ostendit quatenus probari queat nauigatio, et dicit paupertate patrem fuisse compulsus, quæ nihil nō hominem experiri doceat, quod instituerit mercaturam. Nemo enim eos laudat, qui cum beate possent in patria uiuere, ultrò se periculis exponunt. Et Hesiodus negat ex Asia profugisse parentem sicut pleriq; ciues qui propter inuidiam ex opibus conflata in tuto manere non poterant, non, inquit, illa causa fuit, sed uictum quærebat.

Καὶ τῇδ' ἦλθε.] Significat hic se in Ionia natū. Magnum mare uocat Ægeum mare. Æolicam Cummam ideo uocat, quia Æoles eam condiderunt. Sitæ est in littorali Asia.

48. ΑφειΘ.] Diuitias significat. Proprie tamen redditus qui quotannis redeunt, siue annui redditus. fingunt autem uenire ab εἰς, εἰός.

Ἀλλὰ κακὴν πένιν Τλὴ Ζεὺς ἀδρεῖται δίδωσι.] Hic locus ad prouidentiam pertinere uidetur cum dicit Iouem hominibus dare paupertatem, quia sæpe accidit ut etiam boni & optimi uiri sint pauperes. Hunc locum Aristophanes in Pluto diligentissime prosequitur, apud quem, quæ opus sunt ad hanc rem, requiras.

Νάσσατο δ' ἄγχι' Ἑλικῶν Θ.] Describit nūc patriam suam Poeta, & dictum est iā sæpe fuisse pagum ad radices Heliconis ubi habitauerit Hesiodus & quòd Pausanias scribat ipsum fuisse in Helicone sacerdotem Phæbi & Musarum. Non incommode hic uersus πατριμικῶς possit usurpari, in quo huiusmodi laudes patriæ suæ enumerat, ut nulla ferè anni parte commendari queat, Hyeme, inquit, mala est, æstate difficilis & incommoda, breuiter nunquā bona. Ouid. huius facit mentionem.

Esset perpetuo sua quàm uitabilis Ascræ
Ausa est agricolæ Musa docere senis.

Τὴν δ' ὧ Πέρση ἔργων.] Cum in omni re temporis ratio habenda sit, Tu uide ô Perse ut suo quæque tempore facias: alia enim alijs temporibus conueniunt.

Νῆ ὀλίγω αἰνεῖν.] *Locus Rhetoricus est, utitur uerò Antithesi, in qua aliquādiu commoratur, et commendat nobis denuo mediocritatem, & dicit non frustra esse si quis magnum quæstum facere uelit, ut onerarias naues sibi comparet, & fieri non posse quin ex copiosa merco, copiosum quoq; & magnū fructum quis auferat, tamē si quis rem ipsam recta uia secum reputet, is proculdubio deprehendat res paruas plus solidæ habere uoluptatis ac securitatis, quàm res in speciem magnas. Est enim omnibus in rebus tutior mediocritas. Vocamus autem actuarias, breues & minores naues, in quibus homines uehi solent tempestate ingruente. Onerarias uerò maiores, in quibus onera deportantur.*

Δείξω δέ τοι μέτρα πολυφλοίσβοιο θαλάσσης.] *Occupationem adiecit. Tradam tibi præcepta nautica, tametsi non bene peritus sim rei nauticæ. Si uolueris debitum effugere & iniucundam famem, ostendā tibi modum quando commodū sit nauigare, & quando non commodum, licet nauigationis peritus non sim.*

Λιμὸν ἀτερπήν.] *Famis proprium epitheton. Nā ut dici solet, præter seipsam cætera omnia edulcat famēs. Et Homerus eleganter uentris importunitatem describit in Odyss.*

Πολυφλοίσβοιο.) *Ficticia uox est, qua usus poetarū*

per antonomasiam pro stridenti mari, φλοισβὸς enim nihil significat.

Σοφοισμὸς.] *Peritus. Nam σοφίζομαι est doceo. Inde Sophista simpliciter doctorem significat. Deinde ubi illi se uerterunt in inanē ostentationem uocabulum cæpit in uico esse, sicut Tyrannus.*

Εἰ μὴ ἐς Εὐβοίαν ἔξ Αὐλίδος.] *Subsequitur nunc occupationem historiola, in qua commemorat quomodo uictor extiterit carminibus in Calchide, & Musis suis in Helicone uictoriale præmium dedicauit, ut dignum erat homine Poeta. Aulis ciuitas litoralisis in Bæotia, non procul ab Helicone, neque procul fuit ab Aulide in Eubæam. Conuenerunt autem Græci in Aulide cum essent profecturi in Phrygiam. Vide Iphigeniam Euripidis.*

Calchis est urbs celebris in Eubæa, hodie Nigropont uocant, non multò ante à Turcis magna ui expugnata. Apparet sanè Hesiodum Homero posteriorem centum ferè annis fuisse, proinde cum eo in hoc certamine non certauit.

Τρίποδ' ὠτόεντα.] *Id est, tripoda auritum, Athenæus author est tripodas significare pocula, non nunquam mensas, & sellas quoque. Puto eum hic loqui de poculo quod aures habere soleat & tres pedes. Vocant autem Græci ansas aures, quemadmodum Germani quoque.*

Ἀνέθηκα.] Id est, reposui, consecraui, uel dedicaui, hinc ἀνάθημα.

Ἐπέβησαν.] Nam βιβάζειν est statuere, & tanquam gressus regere, usus est Homerus in secundo Iliados.

Μῆσαι γὰρ μ' ἐδίδαξαν.] Significat diuinitus esse doctos poetas, quod hi qui egregium quiddam in poetica efficere uoluerint, opus habeant furore poetico diuinitus inspirato quem furorem recte φουριχὰς ἀρετὰς dixerunt. Et Homerus elegantissime huiusmodi iudicium in homine, & hunc motum qui existit in Heroicis animis, auream catenam cælo demissam esse dixit, significans singularem quandam uim supra captum communem uulgi diuinitus dari.

Ἡμετα πεντήκοντα μὲν ἔσταις.] Aliud caput 49. de æstiuâ nauigatione quam probat & dicit sub finem æstatis tempore calido esse nauigandum, tum enim non facile perire homines, nisi aliquo singulari malo pereant.

Ἐν τοῖς γὰρ τέλος ὅτιν ὁμῶς ἀγαθῶν τε κακῶν.] Prouerbialis est hic uersiculus & ualde pius, quo admonemur bonitati diuinæ adscribendū, si quem prosperum successum rebus nostris uidemus, atq; hoc nomine gratias Deo quoque agere, ne ingratitude nostra offensum finem imponat bonitati erga nos, ac deserat quos prius fuerit amplexus & tutatus. Rursus.

si quando mole multorum malorum premimur, non ita frangi oportere & deiici animo, ut non speremus Deum facile finem impositurum omnibus istis malis. In hanc sententiam apud Homerum grauissime multa dicuntur. Potest & prouerbialiter in eos accommodari qui omnia possunt.

Μὴ δ' ἐμυῖεν οἷόν τ' ἐνέον καὶ.] Adiecit praeceptum dignum memoria, uidelicet tempestiue esse redeundum domum. Nam oculus Domini pascit equum, ut dici solet. Et est haec causa quare melius sit illam nauigationem ante autumnum conficere. Quia non solum nouum uinum soleat remorari institutam nauigationem, uerum etiam autumnales imbres & tempestates quotidie impendentes, & quod feruissimum flatus austri ut maxime tum insaniat. Itaque, minime tutum est cum se uelle mari committere, & commodam nauigationem propter pocula noui uini intermittere.

Χειρὶς δ' ἐπιόντα.] Tempestatem sequentem, uel impendentem, sic quoque in oratione dominica, et ἐπίεσα dies dicitur dies impendens & subsequens. Notus uentus est pluuialis, voris enim humorem significat.

Αλλ' οὐδ' εἰαρινὸς πέλεται πλόος.] Praeceptum est de uerna nauigatione quā à signo describit. Quando erumpunt primum, inquit, ex ramis aut arboribus

boribus germina aut flores, idq̃ quantum est uestigiũ cornicis, cum est mare meabile. Addit tamen correctionem qua deinde peruenit in locum communem quòd omnia obediant pecunie. fateor mare esse nauigabile uerno tempore, at qui ego laudare non possum, propter uariam tempestatem & pericula quæ nauigantibus ita instant, ut aliquis difficilime effugiat malum. Incaussa est stultitia humanae mentis qua etiam ipsum petimus cælum, neque quicquam inaccessible relinquimus.

Χρήματα γὰρ ψυχὴν πέλονται.] Gnomica sententia est qua rationẽ complectitur, cur homines in tantam stultitiam incurrant & dicit hoc pecuniam posse quam homines pluris faciunt quàm animam. Late patet huius sententiae uis, in qua explicanda multum opera doctissimi quiq̃ cum Latinorũ, cum Graecorum sumpsere. Et paucissimi sanè sunt qui secum expendant in quanta mala funesta pecunia miseros ducat.

Μὴ δ' ἐνὶ νηυσὶν ἅπαντα βίον.] Id est, ne semel abducas in discrimen quicquid est rerum tuarum, nec omnia nauibus committas, sed retine quaedam et uiliora impone, ne si nauem fregeris de toto uictu pericliteris. Generaliter uerò mediocritatis laudem cōtinet, quam qui seruant, nec nimium ditescere studēt,

fit ut semper habeant unde uiuant, cū alij qui omnia in quæstum producunt de tota re familiari, uel augenda uel amittenda incertam aleam fortunæ cogantur subire.

Δεικὸν δ' εἶν' ἐπ' ἀμύξαν.] Adiecit similitudinem ab onusto plaustro ductam. Perinde enim ut si quis supra currū, immensum onus ponat cuius molem axis sustinere nequeat, fieri non potest, quin cum magno dispendio omnia onera imposita dissipentur. Ita in nauigatione quoque usu uenire ut nimium multa uehendo periculum accersant & nihil perficiant.

Μέτῃ φυλάσσειν.] Concludit nunc Epiphonemate generali, et dicit modum esse seruandum. Et quia supra de mediocritate multa diximus, repetat ea qui uolet.

Καιρὸς δ' ἐπὶ πᾶσιν ἀεὶς.] Occasio siue oportunitas optima in omnibus rebus.

Ὡραῖς δὲ γυναικα τὸν.] Præceptum de coniugio, Tempestiue ducas uxorem, dum adhuc res integre sunt & florent, non in extrema senectâ quando effactæ frigent in corpore uires. Plato & Aristoteles de hoc tempore disputarunt, nam circiter trigessimum annum sunt confirmatæ uires et maturuerunt.

Τέτορ.) Duale est, & significat quatuor. Iulius Pollux exponit pro quatuordecim, & quinto pro decimo-

cimoquinto anno, id est quinto supra decimum. Aristoteles & Plato constituerunt puellæ decimumoctuum annum nubendi. Præcipit autem Hesiodus adolescentulam esse ducendam ut castos mores imbibe re queat & adsuescere ad mores mariti, quod frustra expectet quis ab anu. Ibi enim nulla similitudo morum est, ergo nec ulla amicitia, & tamē oportet ut sit similitudo quædam uitæ in coniugio, quia Iureconsultus dicit esse indiuiduam societatem. Aristoteles recenset in Oeconom. hunc uersum.

Μὴ γέλῳσι χάματα γήμης.) Id est, ne uicinis gaudia & ludibria ducas propter tuum infortunium & malum, nempe mala uxore. Et χάματα exponunt ludibria, hoc est, ne iocus fias quod talem duxeris uxorem. Nam uicini cuiusque produnt ingenium.

Οὐ μὲν γὰρ τοὶ γυναικὲς.) Commendat bonam mulierem hic uersus, quam etiam sacre literæ non uulgariter prædicant.

Δειπνολόγης.) Commessatrice quæ passim adeat conuiuia. Suidas Δειπνολόχον exponit κλεπτοτέον.

Ἡ γ' ἀνδρα καὶ ἰφθιμον.) Efficit ut etiam ualidus uir ante tempus senescat, uirque sine face, id est, clam, etiam si foris nihil appareat. Vocat autem crudam senectam quæ tempestiua est. Sic Verg.

Cruda Deo uiridisq; senectas.

Galenus in libro de conseruanda ualetudine dicit esse triplicem senectutem, Primam uocari crudam, et qui in ea sunt ὠμογέγοντας dici. Secunda est circiter annum sexagesimum, qui in ea sunt γέγοντας dicimus. Tertia est decrepita, qui eam attrigerit πέμπηλον uocamus.

Euei.] Exiccat, urit, &c. Dicitur etiam αὔει, uerumq; est apud Homerum.

Εν δ' ὅπιν ἀθανάτων μακάρεσσιν.] De religione. Cole Deos religiose et obseruāter. Ita enim omnia prospere succedent. ὅπις curam & respectum significat proprie.

Μὴ δ' ἐκσυνήτω ἴσον.] Hoc præceptum plenum humanitatis est & significat nullam amicitiam, nullam necessitudinem præponendam esse sanguinis coniunctioni. Cic. li. i. ad Atticum, Posteaquā a fratre discessi, neminem pluris quā te facio. Est uerò à natura et diuinitus homini inspiratū, nullam esse sanctiorem coniunctionem quā fraternā. Quod si uerò alium tibi adiunxeris, tunc uide inquit ne statim te seiungas ab illo, quia non multum conducit uos amicos habere.

Μὴ δ' ἐψεύδεσθαι γλώσσης χείρ.] Hoc est, ne præ te feras beneuolentiam simulatam, nec aliud sentias & aliud dicas. Hac est germana expositio,

nes est ita accipiendū, ut χάριν χερσὶν μὲν τοῖς intelligas, sed ne simules, ne prae te feras linguæ quandam gratiam, ne benignitatem linguæ eementiaris.

Ἡπὶ ἔπειτα εἰπὼν.] Si quis aut uerbis offenderet alium, aut manibus uim inferet, memor sit quod retaliatur iniuria multipliciter. Nullum enim malum impunitum.

Εἰ δ' ἔκεν αὖτις.] Aliud præceptum, Sit ne admittendus denuo is qui amicitiam uiolauerit, & cupiat nobiscum redire in gratiam. Respondet esse recipiendum, quòd satius sit redire in gratiam cum amico ueteri, quàm nouos subinde amicos adiungere.

Σὲ δὲ μὴ π νόον καταλεγχέτω εἰδὼς.] Tuam mentem ne coarguat uultus, id est, ne uultus prae se ferat iracundiam & simultatē, sed uide ut ex animo eijcias omnem memoriā pristinarum iniuriarum nulla sit significatio offensi animi. In summa sanciantur ex animo ἀμνηστία. Nam nihil illiberalius, nihil inonestius est quàm simultatem alere, est quæ alienum ab omni humanitate. Nulla unquàm fuit tanta coniunctio hominū quæ nō offensi aliquid senserit. Et cum Ouidius dicat Orestem cum Pilade in gratiam redisse, nemo eiusmodi illiberalis ingenij sit, ut propter inueteratū odium, uiam amico in gratiam redeundi præcludat. Hoc præceptū diligenter implere

Hesiodus, quòd amicitia sit necessaria in rebus humanis. Sumus enim nati ad societatem. Ergo qui auferit amicitiam, auferit societatem. Et M. Cicero inquit, Neque cælo, neque aqua, neque aere nos uti frequentius quàm amicitia.

Σὲ δ' ἐμὴ.) Accusatiuus pro datiuo, Attice.

51. Μὴ δὲ πολύξεινον μὴ δ' ἄξεινον.) Vtraque extrema liberalitatis fugienda esse monet. Est enim prodigus & exhaurit facultates omnes, qui crebro uult conuiuari. Contra sordidus est qui nemini de suis communicat, & qui suum ipse defraudat genium. Ex prodigalitate homines decoctores ueniunt qui inuolant in bona aliena, ex sordiditate inhumanitas nascitur, ut neminem amicum habeas.

Μὴ δὲ κακῶν ἐτάρων.) Admonet malorum consuetudinem esse fugiendam, corrumpunt enim bonos mores colloquia praua. Proueniunt autem duo mala ex malorum commercio, primum, quia nos induimus mores istius qui cum uiuimus. Secundo etiam famam propriam prostituimus, quia etiam si non corrumpatur aliquis, tamen homines iudicant nos corrumpi, quia & prouerbum dicit, Claudio uicinus claudicat & ipse breui. Ergo malorum consuetudo est uitanda.

Μὴ δ' ἐσθλῶν νεκεσθῆναι.) Id est, ne facias conuicium bonis, quia uirtus est honore afficienda. Sunt autem

autem pessimi omnium hominum, qui egregia uirtuti non tantum honorem meritum auferunt, uerum etiam de uirtute bene meritos conuicijs proscindunt. Huiusmodi conuiciatorem principum & bonorum uirorum describit Homerus Iliad. lib. 2. Et consolari debet bonos quod impossibile sit in benefactis inuidiam effugere, quemadmodum nec corpus umbram potest declinare.

Μήδε ποτ' ἐλομύλω πένιλω.) Congeries quaedam praeceptorum est. Docet autem hoc loco nemini exprobrandum esse paupertatem, ratio est quod sit donum Dei esse diuitem uel pauperem. Grauitur profecto dictum. Sunt enim qui hinc laudem ingenij captant & magni uiri haberi uolunt, si pauperes & miseros non solum prae se contemnant, uerum etiam conuicijs proscindant. Hos admonet Hesiodus ut perpendant calamitosum esse, non in nostris uiribus, sed in fortuna situm esse. Itaque non est liberalis ingenij calamitatem exprobrare cuiquam. Neque enim in nostris uiribus est ut abundemus & quotidie experientia condiscimus, alijs laborantibus nihil, alijs dormientibus omnia, conficere Deos. Qui plurimum laborant, egent plerumque, & contrarium apparet in ijs qui non laborant.

Οὐλομύλω πένιν θυμοφθόρον.) Graeci apponunt plura epitheta sine coniunctione.

Τέταθ'.) Sustineas, ausis, &c.

Γλώσσης τοι θησαυρός ἐν ἀνθρώποισιν ἀεισός.] *Generalis hæc sententia est. Lingua Thesaurus inter homines optimus. Nam sermo uincit omnes opes & quicquid est admirabile in rebus humanis. Verum ita solet euenire, ut quo res melior eo frequentiori quoq; in abusu sit. Recte itaq; dicit Poeta: Parcæ linguæ magnam gratiam esse, hoc est, quæ in loco loquitur, quæ non solet effutire quidlibet sine delectu & ratione. Et garrulitas non tam alios quàm ipsos aucthores ledit.*

Μή δὲ πολυξύνεσθαι τοὺς δωσέμεφελος.] *Aliud præceptum, debere nos aliquid conferre in publicum, quia nos uicissim multa accipimus à Magistratibus. Hic sensus cōuenire huic loco uidetur quā transtulit Poeta ad cōuiuium, ubi ut paruo sumptu multi alūtur, ita etiam in Rebus pub. paruo sumptu, paruo tributo nobis comparamus pacem. Potest & hic sensus esse, ut si quando amici et cognati conueniunt, non simus sordidi, sed ut libenter & nostra conferamus ad publicum conuiuium. Nam paruo sumptu magnum lucrum emitur, dum collatione multorum apparatus splendidius. Δωσέμεφελος à δύς & πέμωω difficilis, morosus, quasi dicas, agre mittēs, Der nit gern gibt. Supra dixit ναυτιλίας δωσέμεφελος..*

Μηδέ ποτ' ἐξ ἡῶς Διὶ λείβειν.) *Hactenus leges tra-*

ges tradidit quæ ad mores pertinent, iam tradet ceremonias, id est, ritus sacrorum. fuit enim hic poëta sacerdos. Sunt autem illi ritus symbola quædam, id est, allegoria, ut in Mose, Bovi trituran-
ti ne obli-
gaueris os, significatur quo animo in illos esse debeamus, quorum opera utimur, atq; ita gratitudinis illo gestu admonemur erga homines. Non enim bobus sed hominibus scribebatur lex. Ad hunc modum & de his præceptis iudicandum est. Nunquàm ab aurora, id est, mane Ioui libes nigrum uinum manibus illotis. Significat sacra reuerenter esse tractanda, & ut non solum foris corpus, uerum etiam animum à contagione uitiorum abluant. Hæc reuera ex Patribus sumpta sunt. Allusit & Vergi. ad eam consuetudinem, quòd illotis manibus non tractabant sacra antiquitus dum ait: Donec me flumine uiuo Abluero. Et Hector apud Homerum ex pugna rediens negat id ipsum sibi licere.

Μὴ δ' αὖτ' ἠελίοιο.] Aliud, Aduersus solem ne meico. Verecundiam & pudorem commendat nobis hæc sententia, ut discamus honestos & magnos uiros reuerenter esse tractandos.

Εὐροῦ δ' ἔγχε.] Commoratur in præcepto uerecūdiæ, & recenset aliquot ritus qui adhuc apud Turcos durant. In Turcica enim lege ingens flagitium designari credunt, si quis in publico cacaret aut

mingeret. In lege Mosi quoq, mādātum erat, ne quis cacaret in castris. Eſt autem non minus religiosum Turcis ut sedentes mingant quàm nostro Poeta. Unde apparet Mahometen ueteres quosdam ritus inu- tiles suis posteris pro iustitia, quæ coram Deo est, reliquisse.

Ευεργής.) dicitur id quod bonum septum habet.

Μὴ δ' αἰδοῖα γυνῆ πεπαλαγυμένη.)

A congressu uxoris ne sacra accedas. Admonet rursus uerecundia, ut sacra pure peragantur. Intelli- git autem sacra quæ dijs domesticis fiebant. Habe- bant enim omnes in uestibulo aras quasdam quibus soliti sunt imponere Vestam, in cuius tutela res erat familiaris. Facit huius Deæ mentionē alicubi Vera- gilius.

Μὴ δ' ὑπὸ δυσφήμοιο τάφῳ.) Ab hilariore cō- uiuiο & non à tristibus sacris accedendū esse ad uxo- rem, quòd ex humido nascantur & aluntur omnia animantia, & ideo Venus ex mari orta.

Δυσφήμοιο.) Ominoso & infausto à δυσφημείω.

Μηδέ ποτ' ἀενάων ποταμῶν.) Poetæ senserunt vim quandam numinis esse infusam in omnes res, itaque et omnibus fluminibus suos deos finxerunt qui illa agitarent & mouerent, ob quam causam & sa- cra illis fecerunt.

Ὁς ποταμὸν ὄρεῖ κακότητι.) Hoc est, qui tam prophana

prophana mente est, ut contemnat hanc religionem,
is feret infortunium à Dijs.

Μὴ δ' ὑπὸ πεντόζοιο θεῶν.] Non esse ungues si
præcidendos in conuiuiis.

πεντόζοιο.] A manu quinque ramorum.

Μηδέ ποτ' οἶνοχόην τιθέμεν.] Nunquam po-
ne lagenam supra poculum, non satis constat quid
uoluerit significare hoc symbolo.

Μὴ δ' ἐλόμην ποιῶν.] Id est, Spartam quam
nactus es orna, In quocunque uitæ genere uersaris in
illud incumbe, nec cogita quo pacto subinde mutes
tuam functionem. Ita fiet ut assiduitate & diligentia
ad frugem peruenias quod non fiet si tibi non constite-
ris & ex alio uitæ genere subinde in aliud transfera-
ris. Malum omen est si crocitet Cornix, ut apud Verg.

Sæpe sinistra caua prædixit ab ilice Cornix.

Λακέρυζα.] pro κελαρύζα, id est, garrula, stridula,
arguta, proprium epitheton cornicis, à κελαρύζω,
quod significat resono.

Μὴ δ' ὑπὸ χυξοπόδων.] Ex ollis non sacrifi-
catis ne capias cibum, id est, ne edas priusquam di-
xeris precationem. Elegans cum primis et pium hoc
præceptum est, neque dubium quin à patribus san-
ctissimis sit desumptum. Apud Homerum nun-
quam pocula sumunt, nisi prius libauerint. Eandem
consuetudinem & apud Verg. Dido seruat.

Μή με γυναικείῳ λεῖψας.] Commendat rursus uerecundiam. Deinde admonet sacra non esse illudenda, quod semper pœnas impietatis dederint qui religiones contempserunt.

Μηδ' ἐποτ' ἐν πηγῇ.] Non esse perturbandos fontes. Nam si honor est habendus bonis rebus, etiam fontibus debetur suus honor ex quibus bibimus. Quare et hi in fontes recte immingere dicuntur qui sacram doctrinam commaculant.

Φήμιν γὰρ τε κακὴ πέλεται.] Significat nullam famam omnino perire et non esse omnino de nihilo quod uulgo fertur, quemadmodum et ille dixit,

Sed nequit ex nihilo uolucris prorumpere fama

Et partem ueri fabula quæq; tenet.

Locus Vergil in 4. Æneid. hinc desumptus cū ait:

Fama malum, quo non aliud uelocius ullum

Mobilitate uiget, uiresq; acquirit eundo, &c.

Homerus fingit quoque Famam Deam esse et nuntiam Iouis, lib. 2. Iliad.

— μὲν δ' ἐσφισιν ὅσα διδῆται
Ὁξύνεσσι ἰεῖναι Διὸς ἄγγελος. —

IN

IN HESIODI

DIES.

TRADIT discrimina dierū, qui fausti uel in-
 auspicati sint, item alia alijs diebus licere. Quæ-
 dam uerò discrimina ad causas naturales referri
 possunt, quedam sunt ex superstitionibus. Sunt au-
 tem eatenus discrimina seruanda, quatenus causæ
 naturales cogunt. Superstitio uerò præter causas na-
 turales est, & ex impietate profecta. Esset uerò in-
 sania non habere naturæ rationem, cum illa nobis
 usui sit, & nostra causa à Deo condita. Itaq; discrimina
 dierum nata sunt aliqua ex parte, ex aspectib:
 quibus Luna intuetur Solem. Sicut medicorum Cri-
 tici, septimus, quartusdecimus, uigesimus primus.
 Nam quadrati aspectus cient pugnam naturæ cum
 morbo, sed superstitiosa obseruatione aucta sunt. Nā
 inde apparet non esse certā rationem discriminis die-
 rum apud Hesiodum, quod ait, alijs alios dies proba-
 ri. Primus dies sacer est. Sunt enim omnia initia san-
 cra. Quartus itē sacer, quia eo die prodit à coitu Lua-
 na & uideri potest sacer, quia principium est conspi-
 ciendæ Lunæ. Septimū diem uacūū facit, quia Luna
 distat à Sole quarta parte Zodiaci, qui aspectus qua-
 dratus dicitur, et est inauspicatus. Nonus et octauus
 dies utiles prædicantur crescētibus, & recte quidem.

Etenim humores alit crescentia Lunæ . Undecimus & duodecimus uarie laudatur, quia trigono aspectus Solem Luna intuetur, eum aspectum uocant beneficum.

Ημετα δ' ἐν Διόθεν.] Proponit Poeta se dicturum de obseruatione dierum iuxta ordinationem diuinam, qui sint auspicati dies & qui inauspicati. Orditur à prima mēsis die quam dicit optimam esse. Et enumerat congerie quadam quid eo die populus agere consueuerit: Solebant autem in ferijs labores mercenariorum expendere, atque pro his numerare & pascere quoque. Item in ferijs conueniebat populus ut iudicaretur, doceretur de religione, & ut mores formarentur. Tum scenici ludi fiebant qui uice concionum fuerant. Et hi ritus ad res politicas & non physticas referendi sunt: pertinent enim ad mores ex quibus sumpti sunt, & non ad res naturales.

Ενν.) Prima dies est, ἡ αὐτὴ ἀρχαὶς ueteres Magistratus. De hac uoce copiose Suida.

Πείκειν.) proprie de ouibus dicitur, & significat tondere.

Οἷς.) pro ὁἷας. τῇ pro ταύτῃ, scilicet duodecima die.

Αεροπόπτει.) In aere pendentis, uel pedes in aerem eleuantis, epitheton aranæ.

Οὐτ' ἴδρις σὺρὸν ἀμῶται.) Hoc exponunt de formica, sed haud scio an recte.

Μεωὸς δ' ἰσαμύρου.) Absolvit iam primum quartum, septimum, octavum, nonum, undecimum & duodecimum diem, quos verò omisit vult videre medios. Iam prosequitur in enumerando & dicit cavendum esse ne sementem faciamus tredecima die. Est autem optima ad alendas atq; educandas plantas. Quod autem sationi tredecimum diem ait obesse, propter immodicum humorem fit. Vetant enim semētem facere in solo humidiorē iusto. Contra plantas sere præcipiunt, pluvijs etiam tempestatibus. Plinius, Arborum radices Luna plena operito. Ex Plinio illa facile possunt intelligi.

Εκτὴ δ' ἡ μέσση μεγάλη.) Decimasexta dies valde incommoda est plantis, quia sicut tredecima dies utilis erat plantis, quòd tum Luna prope erat plena & humor redundabat, inutilis verò sationi, ut dictū est, ita decimasexta dies decrescēte iam Luna inutilis est & incommoda plantis, utilis verò maribus gignendis. Nam ex humido semine femellæ, ex sicciore puelli nascuntur. Et decrescēte Luna semen minus humidum est quàm crescente.

Οὐτ' ἀρ' γάμος ἀντιβολῆσαι.) Id est, non est utile puellis, ut tum contrabant nuptias, quia à plenilunio cæpit iam humor deficere. Et addidit quædam

pastoralia officia, quòd illud tempus sit bonum castrationi, quòd hoc tempore conueniat stabula pastoralia muniri, quòd sit bonus dies gignendis maribus. Postremò quòd aptus sit dies conuitia dicere, mendacia proferre, blādos sermones miscere, & arcana colloquia habere. Quæ omnia ad quadratum aspectum pertinere uidentur.

§4. Μλωὸς δ' ὀγδοάτῃ.] Hoc tempore caprum & bouem castrare conuenit.

Εἰχάδι δ' ἐν μεγάλῃ.] In uigesima die dicit prudentem uirum nasci, & qui bona indole præditus sit.

Ἰσοεῖα.] Eum uocat qui multa scit & uidit. Hinc ἰσοεῖα quasi dicas inspectio, & ἰσορεῖν coram intueri & colloqui.

Κέρη δ' ἐπὶ τετράτῃ.] Id est, Puellæ gignendæ est bona decimaquarta. Nam tum Luna abundat humore. Et hac die (inquit) hoc est in oppositione conuenit boues, canes & mulos cicurare. Nam quando abundant humore, necesse est esse mitiora animantia quia lumen Lunæ est gelidum magis & calor temperatior.

Εἰλίποδας.] quasi dicas curuantes uel trahentes pedes, qua uoce Homerus libenter utitur.

Πεφύλαξο δὲ θυμῶς. &:

Ἀλγὰ θυμοβορεῖν μάλα.] Quartam diem à fine mense

ne mensis, & decimam quartam improbat, haud dubie, quia tum oppositio, tum interlunium laedunt corpora. Ideo dicit *δυμοβορεῖν*, quia cōsumunt animū. Qui laborant colericis morbis ad postremā quartam magis languent, Phlegmatici uerò contra. Et postremos illos dies in Luna uocant colericos dies, quòd cōcitent in corporibus siccos humores.

Εν δ' ἐτεταρτῇ μὲν ὁ ἀγρεύειν.] In quarta die Mensis ducenda est uxor & obseruanda auguria & dijudicanda. Est autem Metathesis in *ἐργυγῆ* nomine, quod à *ῥέξω* uenit.

Πέμπτης δ' ὁ χαλῆαται.] Quintas monet esse fugiendas, uidelicet primam quintam, decimam quintam, & uicesimam quintam. De qua re cum nulla sit naturalis ratio, cōtenti ea simus quæ de religione est. Per id enim tempus obambulant Furia et expetunt pœnas à sceleratis hominibus.

Μέσση δ' ἐβδομάτῃ Δημήτερος.] Absoluit præceptiones de dierum discriminibus, quæ uerò nūc sequuntur ex quibus rationibus nata sint, dixi paulò ante. Itaq; nunc monet poeta frumentum esse uentilandum non crescente sed decrecente Luna, quia humor incommodus laedit frumentum, ariditas uerò prodest. Quare manifesta ratio est ex usu rerum, cur fruges à plenilunio iubeat uentilare, quia sub id tempus excitantur uenti & aura sicciior est.

Prodest autem importari frumentum siccus, nam madidum statim corrumpitur importatum. Dictum est autem supra quod Varro præcipiat aream fieri debere rotundam.

Υλοτόμον τεταμείν θαλαμῆια.) Aliud præceptum. Faber secato ligna ad thalamum media septima, id est, decrescente Luna. Diximus autem supra ex Plinio, quod materia decrescente Luna cadenda sit, quod illa firmior sit, quæ uerò crescente caditur, ilico putrescit. In quarta uidelicet die incipe glutinare naues fragiles, quod rectius fit cum aura esset humidior.

Εἰνὰς δ' ἡ μέσση ἐπιδείελα.) Nona dies media, id est, decimanona meridiana melior dies scilicet est. ἐπιδείελα est aduerbium pluralis numeri, sicut ὁρᾶτα. Δείελον crepusculum uocant, Δειλινὸς & Δείελα meridianus, & meridianum tempus Δειλινὸν uocant.

§5. Περωτίση δ' εἰνὰς πάντ' ἀπήμων.) Prima nona dies, scilicet à principio mensis prorsus innocua esset, propter ter gominum aspectum cum Sol abesset à signis. Hæc dies utrisq, gignendis accommodata. Et nunquam prorsus mala dies esset, uidelicet si aliquid ea die facias quod conueniat.

Παῦροι δ' αὖτ' ἴσασι.) Pauci sciunt uigesimam nonam optimam mensis, & loquitur de biduo ante
 ἄν

ἐννὴ καὶ νέαν. *Est enim tum bona dies ad aperien-*
dum dolium, item boues mulos & equos aptare iugo.
Ad hæc bona dies est demittere nauem in altum,
quia sub id tempus est temperatissima & tranqui-
la aura.

Ἀρξάδα τῷ ἰδου.) *Gracismus est pro aperire*
dolium.

Παῦροι δέ τ' ἀληθέα κυκλίσκουσιν.) *Id est,*
Pauci certum sciunt quæ dies præstat, pauci recto ser-
uant hoc dierum discrimen.

Τετάρτῃ δ' οἶνε τῷ ἰδου.) *Media quarta, id est,*
decima quarta dolium aperi, quòd hæc dies præ omni-
bus sacra sit.

Παῦροι δ' αὖτε μετ' εἰκάδα.) *Ελληψις est,*
nam ad dies referri debet ut sit sensus. Pauci post
uigesimam mensis optimam probant sequentes dies.
Iam & tempestatum & corporum maxime mutatio-
nes fiunt principio postremæ quartæ quod obseruan-
do poteris discere.

Αἱ δ' ἐν μὲν ἡμέραι εἰσὶν.) *Epilogus præceptorum*
est. Aliæ dies sunt hominibus magna utilitas, aliæq;
sunt ancipites. μετὰ δ' ἔπον enim sonat promiscue.
Est igitur diligenter considerandum quid religio
præcipiat, deinde quid oriatur ex causis naturali-
bus, ut si luna sit in signo illo quod dominatur mem-
bro alicui, id membrum naturali de causa uetant

tangendum esse ferro, ita de reliquis sentiendū. Quod autem non ex uera religione neq; de certa caussa naturali fit illud superstitio est.

Ακήριοι ἔπ' φέρουσιν.] Politianus uidetur uer-
tisse emortuos dies. Et Homerus Somnia uocat ἀκή-
ρια quasi dicas, inania.

Αλλ' οὐδ' ἀλλοίην αἰνεῖ.] Hic uidemus Hesio-
dum non ubiq; secutum certam rationem, sed in plæ-
risq; superstitionem & consuetudinem hominum.

Ἄλλο τε μὴ ἔτι πῶς ἔλπει ἡμέραι.] Miræ sunt ui-
ces rerum, & natura tā multipliciter nos lædit quàm
iuuat.

Τάων εὐδ' αἰμῶν τε καὶ ὄλβι' οἶ.] Bene ille ha-
bebit, qui seruauerit quidem dierum discrimina. Ad-
iēcit tamen Correctionem, quod alij alias probent ac
laudent. Verum iste inculpabilis erit Dijs, id est, ille
non peccabit qui suo quæq; die fecerit, & qui auguria
id est, signa & transgressiones obseruat, hoc est, qui
non uiolabit ea quæ religiosè & utiliter constituta
sunt. Nam Dijs fauent ijs qui natura recte utuntur.

ΕΠΙ-

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΑ

εἰς Ἡσίοδον.

Ελλάδ' ὅς περ ὕχοντα σέφανον, καὶ κόσμον αἰοιδῆς
Ἀσκραῖον γλυκὺν Ἡσίοδον κατέχω.

Ἀναθηματικὸν εἰς αὐτὸν.

Ἡσίοδ' ὅς μεσσης ἐλικωνίσι τόνδ' ἀνέθηκα,
Τμῶν νικήσας ἐν χαλκίδι θεῖον ὄμηρον.

Εἰς τὸν αὐτὸν.

Ολβι' ἔτος ἀνὴρ, ὅς ἐμὸν δόμον ἀμφοιπολεύει,
Ἡσίοδ' ὅς μεσσησι τετιμῆ' ἀθανάτησιν.
Τῷ δὲ λήπῃ κλέ' ἔσαι ὅσοντ' ὀπικίδιναται ἡώς.
Ἀλλὰ Διὸς πεφύλαξο νειμεῖς κάλλιμον ἄλσ'·
καὶ γάρ τοι θανάτοιο τέλ' πεφωμῆν ὅστις.

Εἰς τὸν αὐτὸν.

Ἀσκη μὲν παῖς πολυλήϊ'· ἀλλὰ θανόντ',
Ὅς ἔα πληξίπων γῆ μινυῶν κατέχει
Ἡσίοδ'· τῷ πλείστον ἐν ἀνθρώποις κλέ' ὅστις,
Ἀνδρῶν κρῖνομῶν, ἐν βασιλῶν σοφίης.

Ἀλκαίῃ εἰς αὐτὸν.

Λοχείδ' ἐν νειμείῃ σκιερὰ νέκυι Ἡσιόδῳ
Νύμφαι κρηνιάδων λῆσαν δ' ἀπὸ σφειτέρων,
καὶ τάφον ὑψώσαντο· γάλακτι δὲ ποιμνύες αἰγάδῃ
Ἐρράναν, ξανθὰ μίξάμυροι μέλιτι.
τοῖν γ' καὶ γῆριον ἀπέπνεεν ἐννέα μιστῶν
Ὁ πρέσβυς, καθαρῶν γασάμυθ' λιβάδων.

IN HESIODI LIBELLVM,

cui titulus ἔργα καὶ ἡμέ-
ραι, ἀδελφον.

Ἡσιόδ' εἰ ποτὲ βίβλον ἐμαῖς ὑπὸ χερσὶν ἐλίσσων,
Πυρρὺν ὅξ ἀπλώης εἶδον ἐπερχομένην.
Βίβλον δὲ ῥύψας ἐπὶ γλυῷ χερὶ, τέτ' ἐβόησα,
Ἔργα τί μοι παρέχεις ὦ γέρον Ἡσιόδε;
Εἰς εἰκόνα Ἡσιόδου.

Ἀσκληπιάδ' εἰ.

Αὐταῖ ποιμαίνοντα μισμβρινὰ μῆλά σε μέσαι,
Ἐδρακον ἐν κρηναοῖς ἔρεσιν Ἡσιόδε.
Καί σοι καλλιπέτηλον ἐρυσάμεναι πρὸς πᾶσαι,
Ὡρεξαν δάφνης ἱερὸν ἀκρέμονα.
Δῶκαν δὲ κρῖνός ἐλίκωνίδι Θ' αἴθεον ὕδωρ,
Τὸ, πᾶν ἔπῳλε πρὸς θεὸν ἔκοψεν ὄνυξ.
Οὐ σὺ κορυσάμενος, μαχάρον γλυθ' ἔργα τέ μοι
Καὶ γλυθ' ἀρχαίων ἔγραφες ἡϊθέων. (παῖς.)

Τ Ε Λ Ο Σ.

TIGVRI EXCVDEBAT CHRI
STOPHORVS FROSCHOE

uerus, Anno M. D. LXI.

Menſe Decembri.